

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

114

知

T. MACCI PLAVTI COMOEDIAE

RECOGNOVIT

FRIDERICVS LEO

VOLVMEN PRIMVM

AMPHITRVONEM ASINARIAM AVLVLARIAM BACCHIDES

CONTINENS

BEROLINI

APVD WEIDMANNOS

MDCCLXXXV

EL

PA6568

A2

1885

v.1.

C V R T I O W A C H S M V · T H

PIETATIS ET AMORIS

DOCUMENTO

D. D.

PRAEFATIO

Plauti fabulas edendi periculum facturus non ignorabam in aliena opera operis fundamenta ponenda esse. Ritschelii igitur, a cuius nomine bonum omen capi operi Plautino par est, virorumque opibus qui ab illo editionis perficiendae officium susceperunt ita usus sum, ut quaecumque ad recensenda Plauti verba pertinent accepta eis referam. neque vero magnae editionis a magno viro incohatae aemulam parare, sed meum quem in hoc poeta conlocavi laborem et ad finem qualem contingere potui perducere et publico usui accommodare volebam.

Quod qua ratione facere studuerim paucis, ne non rectae de consilio meo opinionis ipse auctor fiam, exponendum videtur. atque in recensendis quidem fabulis quattuor, quarum praesertim nulla praeter ultimae parvulam partem in codice rescripto servata sit, nihil fere difficultatis reliquit Ritschellius et qui eum secuti sunt; totum scilicet negotium in recuperanda ex trium duorumve testium fide, quorum unus auctoritate reliquos multum antecedit, unius codicis lectione absolvitur. Ambrosianum autem codicem a Loewio viro docto et candido, cuius iacturam magnopere lugemus quicumque haec studia tractamus, et Goetzio feliciter inventum et acriter examinatum ita praestare et ipse iudico cognato Londinensi aetate maiori, ut plane missum facere potuerim alterum nisi forte aut deficit *E* (Aul. 192—605) aut ille veri aliquid ex coniectura praebet.

De emendandis fabulis quaedam praefari magis attinet; nempe ita vulgo rem geri video ut quo progredi liceat quidve adsequendum sit nec constare satis nec animum attendi appareat. atque Ritschellius ipsum Plauti exemplar editione sua repraesentare volebat, hodie quidam ultra Flaviorum tempora recedere nolunt. nos quibusdam in rebus non attingi posse metam a Ritschelio positam probe scimus, citra Frontonianorum cancellos consistere non magis ideo mentem inducimus, quam Aristarchea carminum Homericorum recensione contenti esse.

Bis factum est in litteris Romanorum, ut Plauti fabulis assiduam operam grammatici dederent. primum eo tempore quo

popularis poetae opera per centum fere annorum spatium histrionum tantum manibus tractata retractata eo consilio conquirebant et excutiebant litteratores Romani, ut Alexandrinos imitati, et multo quidem minus exercitati in re longe difficiliore, spuria a genuinis secernerent, genuina potissimum ad antiqui sermonis consuetudinem cognoscendam exciperent. Stilones igitur et Varrones reliquosque indicum Plautinorum auctores collectoresque glossarum vetustarum non sine discrepantia lectionis circumlatas invenisse fabulas Plautinas et non Plautinas testimonia etiam supersunt in Verriani operis reliquiis non de Varronianis tantum fabulis sed de Syro quoque quam extra unius et viginti numerum locum habuisse probabile est; cf. Winterus Pl. fab. dep. fragm. p. 6. 47. quod si in codicibus quibus uti licet eandem lectionis discrepantiam non uno loco deprehendimus (qua de re cf. quae disputaverunt Leidolphus diss. Ien. II 204 sq., Baierus de Pl. fab. rec. Ambr. et Pal. p. 20 sq.), varietatem non magis mirabimur quam servatam eam et diudicatam a grammaticis data opera lectionem comoediarum constituentibus.

Nimirum hoc factum est altera quam supra indicavi aetate Antoninorum, qua poetam post Horatium non magni factum, cui iterum per centum fere annorum spatium non audimus vacasse grammaticos, ne Probum quidem, praeter ceteros excitasse elegantiorum hominum studia notum est. atque non legebant tantum Plautum et excerpabant: recensebant emendabant edebant commentariis instructum, id quod antea factum esse probari non potest; certe ad hanc aetatem et argumenta pertinent vetustum sermonem adfectantia (cf. Opitzius stud. Lips. VI p. 234 sq.) et commentarius cuius unius tempus novimus Terenti Scauri, pertinere potest, ut reliquiae eius ostendunt, commentarius alter Sisennae, studia pertinent Flavi Capri Arrunti Celsi aliorumque multorum. ad hanc aetatem referendae quibus utimur editiones Ambrosiani codicis rescripti et Palatinorum.

Tempore igitur quod inter Ciceronem et Frontonem intercessit et depravata multa sunt in versibus Plauti, quos ne Ciceronis quidem aevum integros acceperat, et verborum formae antiquae pleraeque evanuerunt, quas ne Varro quidem intactas invenerat, in quibus restituendis, si Hadrianae aetatis hominibus scientia par amoris sermonis vetusti infuisset, multo plus illi quam nobis licet proficere potuissent. in talibus autem ut in sententiis poetae recuperandis sane ad ipsum Plautum ascendere et saepe licet et ubique temptandum est. alia sunt in quibus spes ultra Hadriani aetatem certo gradu progrediendi non

datur. cuius rei insigne exemplum praebet hiatus scilicet Plautinus.

Hiatum praeter versuum non conexorum confinia, voces monosyllabas in arsis solutae initio acutas, interiectiones monosyllabas (quibus hiulcum non effici sermonem senserunt Bentleius Hermannus Ritschellius), hiatum igitur, qui est hiatus ita uti nomen possidet, ullum admisisse Plautum nego, non quo codicum auctoritatem qui cuiusvis generis sescentos praebent temere nihili faciam, sed multiplici ratiocinatione sane non a me primo instituta fretus quae et potior est librorum fide et cur totiens hietur in libris simul explicat. primum igitur video Ennium praeter licentias nonnullas graecanicas ab ipso in artem admissas ignorare hiatum, Terenti comoedias, quas scilicet eruditi homines statim et mox grammatici manibus versabant, in codicibus fere carentes hiulcis vocibus legi, posteriores Ennium sequi, vocabula iambica cum sequentibus fere non contrahere, ipsam synaloepham inde ab Ovidio tantum non expellere, hiatum ignorare omnes; video Plauti versus refertos esse vocibus coalescentibus, non in continuo tantum sermone, sed in distincto, inter personas distributo, incisionibus distento, ut hiatus ad librorum rationem intermixti lectores haesitantes, histriones (atque scaenae haec scripta sunt, non lectioni aut grammaticorum studiis) balbutientes necessario effecissent; video Ciceronem noto Oratoris loco ex Ennio hiatum graecanicum, ex Naevio duo hiatus non hiatus, ex Plauto nullum adferre, poetas quosdam ut versus facerent saepe hiasse, sed ne licere quidem Romanis hominibus voces distrahere praedicantem, ergo in scaena hiulcos sermones pronuntiari potuisse et ipsum, qui nec spectaret in scaena Naevianas fabulas et exemplaribus uteretur iam noviciis formis infectas, negare; video formis vetustioribus linguae Latinae Plauti aetate incredibilem in modum fluctuantis, formis igitur quas libri non praebent, tituli, grammatici, analogia praebent, magnam hiatum partem removeri: qua de re quod nondum explorata sunt omnia, quaedam temere prolata, ad quaerendum hoc, non ad infitiandum inlicere nos debet; denique (nam quod codex rescriptus hiatus Palatinorum multos tollit adferre nolo: non parvum quidem hoc, sed singula, non rem ipsam tangit) denique video in titulis metricis non inductis antea quidem nullos, inde ab Hadriani aetate permultos hiatus deprehendi. Plauto igitur hiulcas voces nusquam tribuimus, procul habitos esse dicemus a senariorum caesuris (ac plane alienus est a caesurae trochaicae natura hiatus), minime toleratos in sermonis interpunctione aut mutatione personarum, fortasse admissos

in septenariorum versuum dihaeresi, siquidem inconexos interdum hos quoque versus longos Plautum composuisse credibile est. innumeri autem hiatus quos codices praebent quin antiquitus traditi, non recens nati sint, non dubitabimus, sed ea aetate ortos dicemus qua et artis Plautinae scientia et synaloephae usus paulatim evanescebat, acceptos et sine dubitatione receptos esse ab Hadrianae aetatis, quae iam in vocibus hiulcis non offende-
bat, grammaticis. quod eo facilius fieri poterat quo saepius acciderat ut vocabulis transpositis, vocalis ad rem non necessariis omissis, verborum formis in novitium splendorem redactis hiulci versus sine sententiae detrimento evaderent. nos vero ubi nec lingua laesa est nec sententia tales versus certa ratione reconcin-
cinnandi adminicula desideramus; immo complures plerumque viae patent quae ad speciem aliquam ab arte Plauti non alienam deducere possint, i. e. ludere cogimur qui ista emendare studemus. hactenus plane mihi convenit cum eis qui non tam admittunt hiatum quam pugnant contra inania criticorum conamina. in eis igitur versibus qui praeter hiatum offensionem nullam praebent, nisi forte formas verborum Plauto usitatas restituere praestat (atque reposui quidem quaecumque certa esse arbitror, cavi omnino ne relictas fortasse vetustatis vestigia corrigendo obli-
marem), ultra traditas fabularum recensione, i. e. ultra Hadrianae aetatis grammaticos prodire non licet. itaque inter integros versus hiantes multos reliqui, in adnotatione (namque pro sanis venditare nec volui nec debui) quid ponere potuerit poeta indicavi; quos hiatu liberavi versus non propter hiatum correxi, sed aliis rationibus ductus.

Non idem de rebus metricis omnibus dicendum; immo accidere solet ut certae leges quasque poetam observasse probari possit non sine sententiae aliquo detrimento violentur. canticorum autem liberius formatorum arti cognoscendae satis firmum praestiterunt codices in colometria non nimis a librariis obscurata fundamentum.

Interpolatas ab histrionibus fabulas et retractatas, nonnullas in brevius contractas vel ex poetae versibus et retractatorum ditographiis concinnatas iam Varro invenerat, cuius rei non obscura indicia partim primo obtutu cognoscuntur partim a viris doctis certa ratione indagata sunt. quamquam quod in hoc quae-
stionum genere primum esse debet, nimirum quam ipse Plautus in exemplaribus graecis barbare vertendis rationem aut secutus sit aut possit secutus esse, fere distulerunt quaerere qui de retractationibus egerunt. sed de his rebus disputandi alia occasio dabitur.

Adnotavi quaecumque ad fabularum memoriam, qualem codices et grammatici tradiderunt, recte aestimandam pertinerent. veteris autem codicis et in Bacchidibus rescripti plenam lectionem proposui, item Vrsiniani et Ambrosiani, in Bacchidibus decurtati et Vrsiniani aut consentientes inter se aut a veterere dissentientes scripturas omnes, singulorum autem librorum praeter veterem et rescriptum proprias eas tantum enotavi quae momenti aliquid habere viderentur. recipere in verborum contextum nolui nisi quae certa esse, indicare volui quae corrupta esse iudicarem; accidere tamen haud raro in hoc poeta debuit, ut certum et definitum ferri iudicium nequiret. multis igitur versibus, quos defendi posse videbam, subieci quae homines docti docte coniecissent; multa de quibus dubitandum esse sciebam, intacta reliqui nusquam tacita dubitatione et probabili sanandi ratione plerumque indicata. quae verbo non addito ut tradita sunt tenui ea facili negotio a quovis nec sermonis Plauti artisque ignaro neque opinionationibus meris impedito defendi posse videbantur. magnopere autem, dum ultimam primae huic operis particulae manum impono, iudicium meum adiuvit amicissima Wilamowitzii opera. — de formis quibusdam et collocationibus verborum quibus solis Plautum usum esse quosdam nunc credere video non persuasisse mihi viros doctos et omnino insignem sermonis varietatem cum singulari in aliis rebus constantia coniunctam Plauto me eripere noluisse periti facile cognoscent. virorum doctorum nomina quaecumque iam in Ritschelii Goetzii Loewii editionibus memorata inveni loco quo sententiam protulerunt non indicato nuncupavi. accuratiorem eorum tantum mentionem feci quae postea in lucem prodierunt; paulo plura quam in prioribus tribus ad Bacchides adnotavi. sed et fugisse me haud pauca puto nec sane memorare volui quaecumque legeram, immo tacere multa.

De consilio meo satis praefatus sum. quod si quid non inutile adiecisse videbor tot tantorumque virorum studiis gravissimo huic antiquitatis Romanae monumento dedicatis, non periisse operam sane non iniucundam gaudebo.

Rostochii Nonis Augustis

Fridericus Leo

A folia rescripta Ambrosiana in quibus servati sunt Bacchidum versus 477—530 et 944—961

B codex 'vetus' Camerarii Palatinus nunc Vaticanus saec. XI continet amissa Vidularia XX fabulas ordine vulgari, Bacchidibus post Epidicum conlocata

C codex 'decurtatus' Palatinus Heidelbergensis saec. XII continet XII fabulas posteriores quarum prima Bacchides

D codex Vrsini Vaticanus saec. XII continet Amphitruonem Asinariam Aululariam Captivorum v. 1—363 et XII decurtati fabulas

E codex Ambrosianus saec. XIII continet VIII fabulas priores
codex *Londinensis (J)* saec. XI continet VIII fabulas priores

ε codicum a doctis Italis correctorum scripturae

B^a et *B^b* etc. correcturas a prima manu factas indicant,

B¹ et *B²* etc. correcturas ab altera manu factas

* asterisci inter litteras positi litteras quolibet modo oblitteratas indicant

* asteriscus praepositus est editoris coniecturis; ubi adiectum *codd.*, emendatio in verborum contextum recepta est

scripturae nulla nota insignitae codicum consensum indicant; *BDE* et in Bacchidibus *BCD* scripturae additum locum in codice aliquo correctum esse significat

AMPHITRVO

ARGVMENTVM I

In faciem versus Amphitruonis Iuppiter,
 dum bellum gereret cum Telebois hostibus,
 Alcmenam uxorem cepit usurariam.
 Mercurius formam Sosiae servi gerit
 absentis: his Alcmena decipitur dolis. 5
 postquam rediere veri Amphitruo et Sosia,
 uterque deluduntur in mirum modum.
 hinc iurgium, tumultus uxori et viro,
 donec cum tonitru voce missa ex aethere
 adulterum se Iuppiter confessus est. 10

ARGVMENTVM II

Amore captus Alcumenas Iuppiter
 Mutavit sese in formam eius coniugis,
 Pro patria Amphitruo dum decernit cum hostibus.
 Habitu Mercurius ei subservit Sosiae.
 Is advenientis servom ac dominum frustra habet. 5
 Turbas uxori ciet Amphitruo, atque invicem
 Raptant pro moechis. Blepharo captus arbiter
 Vter sit non quit Amphitruo decernere.
 Omnem rem noscunt. geminos Alcumena enititur. †

INCIPIIT PROLOGVS IN AMPHITRIONEM PLAVTI POETE *B*, sine tit. *DE*
 1 amphitruonis ut plerumque (*LG praef. p. VII*) 2 thelobois:
sic vel telobois ubique ante v. 414 secundum pronuntiandi rationem
volgarem et fortasse Plautinam 3 alcumenam, 5 alcumena: fort.
e corripuit (Visingius) 7 in] dolis in *codd.*, corr. *ε*
 AMPHITRION. ARGVMENTVM *B* 1 alcumena *E*; cf. v. 486. 872
 2 istius (stius) *Opitzius stud. Lips. 6, 274* 3 cernit *B¹DE* 6 atque]
 *ac se 9 alcumena] illa *Bothius*

PERSONAE

MERCVRIVS

SOSIA servos

IUPPITER

ALCVMENA

AMPHITRVO

BLEPHARO gubernator

BROMIA ancilla

SCAENA THEBIS

PROLOGVS

MERCVRIVS

Vt vos in vobris vobis mercimoniis
 emundis vendundisque me laetum lucris
 adficere atque adiuuare in rebus omnibus,
 et ut res rationesque vobrorum omnium
 bene expedire vobis peregrique et domi, 5
 bonoque atque amplo auctare perpetuo lucro
 quasque incepistis res quasque inceptabitis,
 et uti bonis vos vobrosque omnis nuntiis
 me adficere vobis, ea adferam, ea uti nuntiem
 quae maxime in rem vobram communem sient 10
 (nam vos quidem id iam scitis concessum et datum
 mi esse ab dis aliis, nuntiis praesim et lucro):
 haec ut me vobis adprobare adnitier,
 lucrum ut perenne vobis semper suppetat:
 ita huic facietis fabulae silentium 15
 itaque aequi et iusti hic eritis omnes arbitri.
 Nunc quous iussu venio et quam ob rem venerim
 dicam simulque ipse eloquar nomen meum.
 Iovis iussu venio; nomen Mercuriost mihi.
 pater huc me misit ad vos oratum meus, 20
 tametsi pro imperio vobis quod dictum foret
 scibat facturos, quippe qui intellexerat
 vereri vos se et metuere, ita ut aequomst Iovem;
 verum profecto hoc petere me precario
 a vobis iussit leniter dictis bonis. 25

PROLOGVS om. codd. prologus multis multorum additamentis
 auctus et inmutatus. inesse quae Plauti tempora excedant docuit Rit-
 schelius *parerg.* p. 212 sq. 5 peregreque B², peregrinaque D¹
 9 ut BE; constructionis etiam Plauto frequentatae in hac fabula exem-
 plum v. 842 14 superat E 19 mercurii est BE, mercuri est D,
 corr. ε

etenim ille, quoniam huc iussu venio, Iuppiter
 non minus quam vestrum quicquid formidat malum:
 humana matre natus, humano patre
 mirari non est aequum, sibi si praetimet.
 atque ego quoque etiam, qui Iovis sum filius, 30
 contagione mei patris metuo malum.
 propterea pace advenio et pacem ad vos fero.
 iustam rem et facilem esse oratam a vobis volo,
 nam iusta ab iustis iustus sum orator datus.
 (nam iniusta ab iustis impetrari non decet, 35 X
 iusta autem ab iniustis petere insipientiast;
 quippe illi inique ius ignorant neque tenent).
 nunc iam huc animum omnes quae loquar advortite.
 debetis velle quae velimus: meruimus
 et ego et pater de vobis et re publica; 40
 nam quid ego memorem (ut alios in tragoediis
 vidi, Neptunum Virtutem Victoriam
 Martem Bellonam, commemorare quae bona
 vobis fecissent) quis bene factis meus pater,
 deorum regnator, architectus omnibus? 45
 sed mos numquam illi fuit patri meo [scilicet],
 ut exprobraret quod bonis faceret boni;
 gratum arbitratur esse id a vobis sibi
 meritoque vobis bona se facere quae facit.
 Nunc quam rem oratum huc veni primum proloquar, 50
 post argumentum huius eloquar tragoediae.
 quid contraxistis frontem? quia tragoediam
 dixi futuram hanc? deus sum, commutavero.
 eandem hanc, si vultis, faciam ex tragoedia
 comoedia ut sit omnibus isdem versibus. 55
 utrum sit an non vultis? sed ego stultior,
 quasi nesciam vos velle, qui divos siem.
 tene quid animi vestri super hac re sit:
 faciam ut commixta sit: [sit] tragicomoedia.

26 hic B¹ 32 pace] pacem E affero *codd.*, *corr.* *Acidalius*
 34 iusta *Bothius*] iuste 36 peteret insipientia *O. Brugmanus*
 37 illi D] nulli B in illi E 38 iam *del. Fleckeisenus* omnes] ad
 ea E 40 publica D¹ 41 ut — 44 fecissent *secrevit Vssingius*
 45 architectus *codd.*, *corr.* *Pareus* 46 *[scilicet]; [qui hic placet] LG
 47 exprobraret B 49 fecit BDE 50 quam ob rem B¹ 54 fa-
 ciam [iam] *Lachmannus* ex *om.* D^a 55 comoedia BE, com-
 moediam D omnis i. v. *Muellerus*, *omnibus suis v. 56 sit E]
 fit BD 59 *[sit] tragico comoedia BD, traicocomoedia E, item
 v. 63

nam me perpetuo facere ut sit comoedia, 60
 reges quo veniant et di, nōn par arbitror.
 quid igitur? quoniam hic servos quoque partes habet,
 faciam sit, proinde ut dixi, tragicomoedia.
 nunc hoc me orare a vobis iussit Iuppiter,
 ut conquaestores singula in subsellia 65
 eant per totam caveam spectatoribus,
 si quoi favitores delegatos viderint,
 ut is in cavea pignus capiantur togae.
 si qui quoi ambissent palmam [ex] histrionibus
 seu quoquam artifici, si per scriptas litteras 70
 seu qui ipse ambisset seu per internuntium,
 sive adeo aediles perfidiose quoi duint,
 sirempse legem iussit esse Iuppiter,
 quasi māgistratum sibi ālterive ambiverit.
 virtute dixit vos victores vivere, 75
 non ambitione neque perfidia: qui minus
 eadem histrioni sit lex quae summo viro?
 virtute ambire oportet, non favoribus.
 sat habet favorum semper qui recte facit,
 si illis fides est quibus est ea res in manu. 80
 hoc quoque etiam mihi [ille] in mandatis dedit,
 ut conquaestores fierent histrionibus:
 qui sibi mandasset delegati ut plauderent
 quive alter quo placeret fecisset minus,
 eius ōrnamenta et corium uti conciderent. 85
 mirari nolim vos quapropter Iuppiter
 nunc histriones curet. ne miremini:
 ipse hanc acturust Iuppiter comoediam.
 quid? admiratin estis? quasi vero novom
 nunc prōferatur, Iōvem facere histriōniam. 90
 etiam histriones anno quom in proscaenio hic

61 per *D*, pur *E*^a 65 conquisitores, item 82; cf. *Varro de l. l.*
 6, 79 singuli *BD*^a *E* (unde *Fabricius Servio addidit*, II 287, 22 *Th.*)
 67 fautores *B* *Nonius* 68 iis 69 *sive qui ambissent pal-
 mam histrionibus *codd.* (si qui et ambisset *Fruterius*, ambissent *Ritsche-*
lius) 70 sive cuiquam *codd.*, corr. *Pareus* *seu *codd.* (i. e. sei)
 71 sive qui *codd.*, corr. *Ritschelius* ambisset *DE*, ambissent *B*,
 corr. *Fruterius* 72 aedibiles *B* 73 si similem rem ipse in legem
codd., corr. *Scaliger* (de *corruptela* cf. *Fest.* p. 344) 79 habere *B*^a
 81 [ille] *Pylades* 83 mandassent *codd.*, corr. *Benlétius* 84 quive
 quo placerent alter *codd.*, corr. *Guyetus* (placeret *Pius*) 89 admi-
 rati *codd.*, corr. *Lomanus* 90 *eum facere 91 ante, quom *Vssin-*
gius in om. *E*

Iovem invocarunt, venit, auxilio is fuit;
 praeterea certo prodit in tragoedia.
 hanc fabulam inquam hic Iuppiter hodie ipse aget,
 et ego una cum illo. nunc [vos] animum advortite, 95
 dum huius argumentum eloquar comoediae.

Haec urbs est Thebae: in illisce habitat aedibus
 Amphitruo, natus Argis ex Argo patre,
 quicum Alcumenast nupta, Electri filia.
 is nunc Amphitruo praefectust legionibus, 109
 nam cum Telebois bellumst Thebano poplo.
 is prius quam hinc abiit ipsemet in exercitum,
 gravidam Alcumenam fecit uxorem suam.
 nam ego vós novisse crédo iam ut sit pater meus,
 quam liber harum rerum [et] multarum siet 105
 quantusque amator sit quod complacitumst semel.
 is amare ocepit Alcumenam clam virum
 usuramque eius corporis cepit sibi,
 et gravidam fecit is eam compressu suo.
 nunc, de Alcumena ut rem teneatis rectius, 110
 utrimque est gravis, et ex viro et ex summo Iove;
 et meus pater nunc intus hic cum illa cubat:
 et haec ob eam rem nox est facta longior,
 dum [cum] illa quacum volt voluptatem capit;
 sed ita adsimulavit se quasi Amphitruo siet. 115
 nunc ne hunc ornatum vos meum admiremini,
 quod ego huc processi sic cum servili schema,
 veterem atque antiquam rem novam ad vos proferam.
 propterea ornatus in novom incessi modum:
 nam meus pater intus nunc est eccum Iuppiter; 120
 in Amphitruonis vortit sese imaginem
 omnesque eum esse censent servi qui vident:
 ita vorsipellem se facit quando lubet.
 ego servi sumpsit Sosiae mi imaginem,

92 invocaverunt *B^a*, vocaverunt *D^a* 94 hic *om.* *D^a* 95 [vos] *Pylades*
 96 argumentum huius *Pylades*, huiusce *s. Bentleius*
 eloquor *Elstius* de dum partic. usu *Pl. 10* cf. 11 98 Argum *Nonius*
 et *Servius* Argivum *intelligunt*; alii Alcaeam *substituerunt* (Argis Al-
 caeo patre *Fleckeisenus*) 101 est bellum *codd.*, corr. *Pylades*
 populo 103 uxorem fecit *codd.*, corr. *Fruterius* 104 novissem *B^a*
 meus pater *Bothius* 105 [et] *Peerlkampius* 106 siet de
constructione cf. *e. g. 34* 108 coepit *BDE* 112 hic *om.* *E*
 114 [cum] *Lindemannus* 117 huc ego (ergo) pr. cum *s. s. Charisius*
bis processit huc *Nonius* (huc praecessi *Leidensis*) servuli *B^a*
 120 nunc intus *Ritscheli* (nunc intus *Bothius*)

qui cum Amphitruone abivit hinc in exercitum, 125
 ut praeservire amanti meo possem patri
 atque ut ne qui essem familiares quaerent,
 vorsari crebro hic quom viderent me domi;
 nunc quom esse credent servom et conservom suom,
 haud quisquam quaeret qui siem aut quid venerim. 130
 pater nunc intus suo animo morem gerit:
 cubat complexus quoius cupiens maxumest.
 quae illi ad legionem facta sunt memorat pater
 meus Alcumenae: filia illum censet virum
 suom esse, quae cum moechost. ibi nunc meus pater 135
 memorat, legiones hostium ut fugaverit,
 quo pacto donis sit donatus plurumis.
 ea dona, quae illic Amphitruoni sunt data,
 abstulimus: facile meus pater quod volt facit.
 nunc hodie Amphitruo veniet huc ab exercitu 140
 et sérvos, quoius ego hanc fero imaginem.
 nunc internosse ut nos possitis facilius,
 ego hás habebó úsque in petaso pinnulas;
 tum meo patri autem torulus inerit aureus
 suo in petaso: id signum Amphitruoni non erit. 145
 ea signa nemo hórum familiarium
 videre poterit: verum vos videbitis.
 sed Amphitruonis ille est servos Sosia,
 a pórtu illic núnc cum lanterna advenit.
 abigam iam ego illunc advenientem ab aedibus. 150
 adéste: erit operae prétium hic spectantibus
 Iovem ét Mercurium fácere histrioniam.

125 abiit 129 cred*** E¹ (credens Lond.) 132 cuius] cu-
 piens B¹ 134 censet illa *Fleckeisenus* 135 nunc* B 137 sit
 donis *edd., corr. Salmasius* 139 quot B¹DE 141 fero hanc
Fleckeisenus 143 habebó hic usque *Pylades* pinnulas B¹DE
 144 torulus BDE 145 *suo in petaso] suppetaso 146 *illorum
 148 illic 149 portud *Ritschellius* lanterna B huc advenit *Came-*
rarius 150 illum 151 *sic 152 [hic] histr. *Hermannus*

SOSIA MERCVRIVS

I 1

Sos. Qui me álter est audácior homo aút qui confidéntior,
iuventútis mores qui sciam, qui hoc noctis solus ambulem?
quid faciam, nunc si tres viri , me in carcerem compegerint? 155
inde crás e promptuaria cella depromar ad flagrum,
nec causam liceat dicere mihi, néque in ero quicquam auxili
nec quisquam sit quin me [malo] omnes esse dignum deputent.
ita quási incudem me míserum homines
octó validi 160
caedánt, ita peregre advéniens
hospítio publicitús accipiar.
haéc eri inmodéstia
coégit, me qui hóc noctis á portu íngratíis excitávit.
nonne idem hoc luci me mittere potuit? 165
ópulento homini hoc sérvitus
dúrast, hoc magis míserast,
noctés quod diésque assiduó satis superquest
quod fácto aut dicto ádeost opús, quietus né sis.
ipsús dominus díves, operis ét laboris éxpers 170
quodcumque homini accidit lubére, posse rétur:
esse aéquom putát, non reputát laboris quíd sit,
nec aéquom anne iníquom imperét cogitábit.
ergo in servitúte expetúnt multa iníqua:
habéndum et ferúndum hoc onúst cum labóre. 175

156 promptaria 157 erro *B*¹ *auxilii siet *codd.* 158 [malo] *Muellerus* 159 sq. *anapaestos agnovit Hermannus. est hypermetron V metrorum cum catalexi sequente dimetro.* Ita — caedant | Ita — accipiar *codd.*, *inter* caedant et Ita male *anticipantes versum 173* *Priscianus II p. 422 haec cola novit: ita peregre adveniens et hospitio publicitus accipiar et qui hoc noctis a portu et ingratis excitavit, quae omnia iambis dimetitur* 162 puplicitus *DB*², puplicius *B*¹ 163. 164 uno *versu codd.* 164 portu: *hiat. in abl.* ingratis 165 *del. LG* 166. 167 *opulento h. h. s. dura est | hoc magis miser est divitis (divitiis *B¹DE*) servus *codd.* (167 *del. Gulielmius*) 168—172 *bini bacchei cum iambis (i. e. anacreonteo) coniuncti (cf. 176. 177).* 168 *noctesque diesque *codd.* 169 quo *codd.*, *corr. Muellerus.* dicto adest *codd.*, *corr. Lachmannus* (dictod est *Pareus*) quietis *D*¹, quietistus *E*¹ 170 ipse dives *monosyllabum* 171 *acciderit 172 *aequom esse *codd.* 175 opus est *B¹DE*

MERC. Satiúst me queri illo modó servitútem:

hodié qui fuerim liber,
eúm nunc potívit patér servitútis,
hic quóm verna nátust.

Sos. Sum véro vere vérbero: num número mi in mentém
fuit, 180

dis advenientem gratias pro meritis agere atque alloqui?
ne illi edepol si merito meo referre studeant gratiam,
aliquem hominem allegent qui mihi advenienti os occillet probe,
quoniam bene quae in me fecerunt ingrata ea habui atque inrita.
MERC. Facit ille quod volgo haud solent, ut quid se sit di-
gnum sciat. 185

Sos. Quod numquam opinatus fui neque alius quisquam civium
sibi eventurum, id contigit, ut salvi poteremur domi.
victores victis hostibus legiones reveniunt domum
duello extincto maxumo atque internecatis hostibus.

quod multa Thebano poplo acerba obiecit funera 190

id vi et virtute militum victum atque expugnatum oppidumst
imperio atque auspicio eri mei Amphitruonis maxume.

praeda atque agro adoriaque adfecit populares suos
regique Thebano Creoni regnum stabilivit suum.

me a portu praemisit domum, ut haec nuntiem uxori suae: 195

ut gesserit rempublicam ductu imperio auspicio suo.

ea nunc meditabor quo modo illi dicam, quom illo advenero.

si dixero mendacium, solens meo more fecero.

nam quom pugnant maxume, ego fugiebam maxume.

verum quasi adfuerim tamen simulabo atque audita eloquar. 200

sed quo modo et verbis quibus me deceat fabularier,
prius ipse mecum etiam volo hic meditari. sic hoc proloquar.

Principio ut illo advenimus, ubi primum terram tetigimus,

continuo Amphitruo delegit viros primorum principes;

eos legat, Telebois iubet sententiam ut dicant suam: 205

176. 177 et 178. 179 *coniuncti* 178 potuit B¹DE 179 *hic
qui verna natus est queritur *codd. Nonius* 180 Sos. *om. BD¹E*;
item fere in sq. vere Ritschelius] verna *num numero] nunc vero
codd., numero *Gellius Nonius*, num verbo *Ribbeckius* 182 studeam
B^a gratias *codd.*, *corr. Reinus* 183 occillet *dubitanter LG*
184 qui *BD¹* 187 potiremur domi *Nonius*] domum 189 extincto d.
Fleckeisenus; *versus suspectus* 190 qui *BDE* populo 191 vinc-
tum B¹ 192 mei eri *Fleckeisenus* *fort.* imperiod auspiciod *et sq.*
v. praedad agrod adoriad ut in formulis (cf. 991); nam v. 196 recentioris
videtur originis esse cum v. 197 qui Brixio est suspectus (194. 197—
200 Kiesslingio) 193 agro [qui] *Vssingius* (qui *in init. vers. Pylades*)
199 ego [tum] B^a 200 verumtamen E 202 si hoc E *Nonius*

si sine vi et sine bello velint rapta et raptores tradere,
 si quae asportassent redderent, se exercitum extemplo domum
 reducturum, abiturus agro Argivos, pacem atque otium
 dare illis; sin aliter sient animati neque dent quae petat,
 sese igitur summa vi virisque eorum oppidum oppugnassere. 210
 haec ubi Telebois ordine iterarunt quos praefecerat
 Amphitruo, magnanimi viri freti virtute et viribus
 superbe nimis ferociter legatos nostros increpant,
 respondent bello se et suos tutari posse, proinde uti
 properaret de suis finibus exercitus deducere. 215
 haec ubi legati pertulere, Amphitruo [e] castris ilico
 producit omnem exercitum. Teleboae contra ex oppido
 legiones educunt suas nimis pulcris armis praeditas.
 postquam utrimque exitumst máxima copia,
 dispertiti viri, dispertiti ordines, 220
 nos nostras more nostro et modo instruximus
 légiones, item hôstes contra légiones suas instruunt.
 deinde utrique imperatôres in medium exeunt,
 extra turbam ordinum colloquuntur simul.
 convenit, victi utri sint eo proelio, 225
 urbem agrum aras focos seque uti dederent.
 postquam id actumst, tubae contra utrimque occanunt,
 consonat terra, clamorem utrimque efferunt.
 imperator utrimque hinc et illinc Iovi
 vota suscipere, [utrimque] hortari exercitum. 230
 [tum] pro se quisque id quod quisque potest et valet
 edit, ferro ferit, tela frangunt, boat
 caelum fremitu virum, ex spiritu atque anhelitu

207 quas B¹ reddere B² (asportassint *Fleckeisenus*) si B
 208 mire *Argivos nuncupat, quasi Helena a Troianis poscatur; cf. 98*
 209 petant D *Nonius* 210 oppidum oppugnassere *Lindemannus*
 opp. expugnassere D *Donatus*, o. expugnasse BE, oppugnatum ire *No-*
nius, sed oppugnatus seoppidum *cod. Paris.* 213 superbi ε
 215 *propere *codd.* exercitum *Boethornius* *deducerent *codd.*
 216 [e] ε 217 Teleboae contra *Bergkii* contra Teleboae (*cf.*
Vsenerus ind. Gryphius. 1866 p. 10. 13) 218 reducunt B¹, sedu-
 cunt B² 221 nos — item | hostes — instruunt *codd., corr. Spen-*
gelius 223. 233 bini cretici cum trochaeis (*dim. catal.*) coniuncti
cf. 234 et 242. 245, 237. 247 223 *utrimque 227 pactumst *Baeh-*
rensius in Fleckeiseni ann. 129, 837 contra utr. occ. *Bergkii*
 utrimque canunt contra 228 consonant aera *Baehrensii* clamo-
 remque B 229 uterque *Lindemannus*, Victori *Baehrensii*
 230 [utrimque] *Spengelius* (uterque *Seyffertus: cf. ad 229*) 231 *[tum]
 id fort. delend. 233 ferrum ferit, tela fligunt *Baehrensii*

nébula constát, cadunt volneris vi et virium.
denique, ut volumus, nostra superat manus: 235
hostes crebri cadunt, nostri contra ingruunt
ví feroces.

sed † fugam in se tamen: nemo convortitur
nec recedit loco quin statim rem gerat;
animam omittunt prius quam loco demigrent: 240
quisque ut steterat iacet optinetque ordinem.

hóc ubi Amphitruo erus cónspicatus,
flico equités iubet dèxtera inducere.
equites parent: citi ab dextera maxumo
cúm clamore involant impetu alacri, 245
foédant et próterunt hóstium cópias
iúre iniustas.

MERC. Numquam étiam quicquam adhúc verborumst prólocutus
pérperam:

namque ego fui illi in re praesenti et meus quom pugnatumst
pater.

Sos. Perduelles penetrant se in fugam; ibi nostris animus
additust: 250

vortentibus Telebois telis complebantur corpora;
ipsumque Amphitruo regem Pterelam sua obtruncavit manu.
haec illic est pugnata pugna usque a mani ad vesperum
(hoc adeo hoc commemini magis, quia illo die inpransus fui),
sed proelium id tandem diremit nox interventu suo. 255
postridie in castra ex urbe ad nos veniunt flentes principes:
velatis manibus orant ignoscamus peccatum suum,
deduntque se, divina humanaque omnia, urbem et liberos
in dicionem atque in arbitratum cuncti Thebano poplo.
post ob virtutem ero Amphitruoni patera donata aureast, 260
qui Pterela potitare rex est solitus haec sic dicam erae.

234 virum *D*¹ volnerum vi viri *Luchsius* (volneris v. v. *Seyffertus*); aliud latet 235 volumus *B¹DE* 236. 237 uno *versu*
codd. 237 vicimus vi *codd.*, corr. *Spengelius* 238 *sed fuga
haud fit tamen. — 'convortitur pro convortit' *Nonius* 239 statim
'producta prima syllaba' *Nonius*; item 276 240 animum *BED²*, ani-
mom *D¹*, corr. *Lond.* 242 conspicatus s**** est *D¹*, conspicatus
[meus] *Camerarius* (cf. 245 impetu alacri [inruont] *Lindemannus*)
243 invadere *Salmasius* 246. 247 uno *versu* *codd.* 250 illic
252 suad *Ritschellius* 253 illis *Nonius*, illi *E* pugnato pugno *D^a*
mani *Nonius*] mane haec illi sic pugnata pugnast *Studemundus*
ap. Abraham. st. Pl. 209 usque [usque] *Ribbeckius M. Rh.* 38, 450
256 annos *B¹D¹E* 257 orant ut *Nonius* 502 259 populo *D*
260 ob *om. B^a* est aurea *codd.*, corr. *Camerarius* 261 po-

nunc pergam eri imperium exsequi et me domum capessere.

MERC. Attat, illic hūc iturust. ibo ego illic óbviām.

neque ego hunc hominem hodie ad aedis has sinam umquam accedere;

quando imagost huius in me, certumst hominem eludere. 265

et enim vero quoniam formam cépi huius in med et statum,

deceat et facta moresque huius capere me similes item.

itaque me malum esse oportet, callidum, astutum admodum

atque hunc telo suó sibi, malitia, a foribus pellere.

sed quid illúc est? caelum aspectat. observabo quam rem agat. 270

Sos. Certe edepol, si quicquamst aliud quod credam aut certo sciam,

credo ego hac noctu Nocturnum óbdomivisse ebrium.

nam neque se Septentriones quoquam in caelo commovent,

neque se Luna quoquam mutat atque uti exortast semel,

nec Iugulae neque Vesperugo néque Vergiliae occidunt. 275

ita statim stant signa, neque nox quoquam concedit die.

MERC. Perge, Nox, ut occepisti, gere patri morem meo:

optumo optume optumam operam das, datam pulcre locas.

Sos. Neque ego hac nocte longiorem me vidisse censeo, nisi pridem unam, verberatus quam pependi perpetem: 280

eam quoque edepol etiam multo haec vicit longitudine.

credo edepol equidem dormire Solem, atque adpotum probe;

mira sunt nisi invitavit sese in cena plusculum.

MERC. Ain vero, verbero? deos esse tui similis putas?

ego pol te istis tuis pro dictis et male factis, furcifer, 285

accipiam; modo sis veni huc: invenies infortunium.

Sos. Vbi sunt isti scortatores, qui soli inviti cubant?

tare *B^bD²E*, poare *B^a*, positare *D¹*, corr. *ε* (cf. 419. 535) rex om. *B^a*
 solitus est *codd.*, corr. *Bothius* si *B^a* *rae *B^a* 262 per-
 sequar *Nonius* capessum *D^a* 263 illi obviam 264 huc *BDE¹*
 hocedie *Ritschelius* 266 me 267 *capere] habere 268 opo-
 ret *B¹D* 271 edepol scio si *codd.*, corr. *Bothius*, quid *BDE*
 272 crede *B^a* notu *B^a* Nocturninum *Hieronimus nuncupasse vi-*
detur óbdomivisse *BDE* 273 namque *B^a* 274 motat *ε*
 statque *Pylades* 275 nec vigulae *B^a*, nec vigule *D*, neque iugula
Varro hiatus non Plautinus, sed Varroni notus 276 signa omnia
Nonius bis die *Servius*] diei 277 morem patrem meum *D^a*, mo-
 rem patre meo *D^b* 278 des *B* 279 vedisse me *B¹*, vidisse me *B^a*
 280 *pridem] item 281 eam *** *B* 282. 283 retractatori tribuit
Schusterus quomodo Pl. Att. exemplaria transtulerit Gryph. 1884 p. 11
 283 mirum si inv. *Nonius* 284 ainim *D^a*, ain tu *Ritschelius*, cf. 344
Asin. 347. 896 Curc. 323 Poen. 985; aine Lachmannus in Lucr. p. 162
 285 furgifer *BD*, fugifer *E* 286 sis om. *D* 287 soliti *E*

haec nox scitast exercendo scorto conducto male.

MERC. Meus pater nunc pro huius verbis recte et sapienter facit,

qui complexus cum Alcumena cubat amans animo obsequens. 290

Sos. Ibo ut erus quod imperavit Alcumena nuntiem.

séd quis hic est homó, quem ante aedis video hoc noctis? non placet.

MERC. Nullust hoc metuculosus aequae. Sos. Hem, mi in mentem venit,

illic homo hoc [hoc] dé umero volt pallium detexere.

MERC. Timet homo: deludam ego illum. Sos. Perii, dentes pruriunt; 295

certe advenienten hic me hospitio pugneo accepturus est.

credo misericors est: nunc propterea quod me meus erus fecit ut vigilarem, hic pugnis faciet hodie ut dormiam.

oppido interii. obsecro hercle, quantus et quam validus est!

MERC. Clare advorsum fabulabor: sic auscultet quae loquar; 300 igitur magis demum maiorem in sese concipiet metum.

agite, pugni, iam diust quom ventri victum non datis:

iam pridem videtur factum, heri quod homines quattuor

in soporem collocastis nudos. Sos. Formido male,

ne ego hic nomen meum commutem et Quintus fiam e Sosia; 305 quattuor nudos sopori se dedisse hic autumat:

metuo ne numerum augeam illum. MERC. em, nunciam ergo: sic voló.

Sos. Cingitur: certe expedit se. MERC. Non feret quin va-pulet.

Sos. Quis homo? MERC. Quisquis homo huc profecto venerit, pgnos edet.

Sos. Apage, non placet me hoc noctis esse: cenavi modo; 310

292 est hic *B* 292 sq. et hunc locum et alios quosdam huius aliarumque fabularum frustra temptavit Antonius Mueller progr. *Bad. 1883* 293 hem mi *Ribbeckius* l. s.] quem (mi *Bothius*)

294 *illic (illo *D^a*, ille *D^b*) homo hoc denuo vult *codd.* (conferunt 317), illic hoc homo d. v. *Camerarius* de****re *B^a*, dextere *DE*

295 peri* dentes *B^a*, perii dente *D^a*, peridentes *E* 296 pugne *codd.*, corr. *Acidalius* 298 vigilem *D* 299 et om. *Nonius* 300 clare avorsum *BD*, clar aversum *E* sic *Ribbeckius*] hic (cf. *Luchs. comm. pros. I 7 sq.*) 301 magis demum maiorem] magis modum morem *BD^bE*, m. m. maiorem *D²*, modum morem *D^a*, demum magis maiorem *Acidalius*; fort. in modummorem unum nomen laet ut immanio-rem

302 quom *Fleckeisenus*] quod 303 iam primum *B* 305 non ego *E* 306 *duros *BDE*, viros *Lond. ε* 307 sicolo *BD¹E*

308 foret *E* 309 *profecto huc edat *E*

proin tu istam cenam largire, si sapis, esurientibus.

MERC. Haud malum huic est pondus pugno. Sos. Perii, pugnus ponderat.

MERC. Quid si ego illum tractim tangam, ut dormiat? Sos. Servaveris:

nam continuas has tris noctes pervigilavi. MERC. Pessumest, facimus nequiter, ferire malam male discit manus; 315 [malam] alia forma esse oportet quem tu, pugne, tetigeris.

Sos. Illic homo me interpolabit meumque os finget denuo.

MERC. Exossatum os esse oportet quem probe percusseris.

Sos. Mirum ni hic me quasi murenam exossare cogitat. ultro istunc qui exossat homines. perii, si me aspexerit. 320

MERC. Olet homo quidam malo suo. Sos. ei, num ei iam ego óbolui?

MERC. Atque haud longe abesse oportet, verum longe hinc afuit.

Sos. Illic homo superstitionust. MERC. Gestiuunt pugni mihi.

Sos. Si in me exercituru's, quaeso in parietem ut primum domes.

MERC. Vox mi ad aures advolavit. Sos. Ne ego homo infelix fui, 325

qui non alas intervelli: volucrem vocem gestito.

MERC. Illic homo a me sibi malam rem arcessit iumento suo.

Sos. Non equidem ullum habeo iumentum. MERC. Onerandus est pugnis probe.

Sos. Lassus sum hercle e navi, ut vectus huc sum: etiam nunc nauseo;

vix incedo inanis, ne ire posse cum onere existumes. 330

MERC. Certe enim hic nescio quis loquitur. Sos. Salvos sum, non me videt.

nescioquem loqui autumat: mihi certo nomen Sosiaest.

MERC. Hinc enim mihi vox dextera auris, ut videtur, verberat.

Sos. Metuo vocis ne vicem hodie hic vapulem, quae hunc verberat.

315 *facinus *codd.* 316 *[malam] alia forma os esse *Luchs*
sus oporet *B* pugne *Pylades* pugno tetigeris *Vssingius*
 legeris 318 os *om. D* oporet *B^a* 319 ne *BDE* murenam
 hic *Guyetus* 320 istuc *codd., corr. Doua* 321 *num ei iam]
 numquam *B¹E*, nunquam *D*, numnam *B²* ego *om. E* 322 hic *B¹DE*
 323 gestivit *B¹DE* 324 ut primum] prius *Nonius* 325 ad-
 volabit *BD* 329 nunc] non *E* 332 sosia est *codd., corr. Fleck-*
eisenus 333 dextera vox *codd., corr. Guyetus* 334 vice *codd.,*
corr. Scaliger

MERC. Optume eccum incedit ad me. Sos. Timeo, totus torpeo. 335

non edepol nunc ubi terrarum sim scio, si quis roget, neque miser me commovere possum prae formidine. ilicet, mandata eri perierunt una et Sosia.

verum certumst confidenter hominem contra conloqui, qui possim videri huic fortis, a me ut abstineat manum. 340

MERC. Quo ambulas tu, qui Volcanum in cornu conclusum geris?

Sos. Quid id exquiris tu, qui pugnis os exossas hominibus?

MERC. Servos esne an liber? Sos. Vtcumque animo conlubitumst meo.

MERC. Ain vero? Sos. Aio enim vero. MERC. Verbero.

Sos. Mentiris nunc.

MERC. At iam faciam ut verum dicas dicere. Sos. Quid eost opus? 345

MERC. Possum scire, quo profectus quous sis aut quid veneris?

Sos. Húc eo eri [iussu, eius] sum servos. numquid nunc es certior?

MERC. Ego tibi istam hodie scelestam comprimam linguam.

Sos. Haud potes:

bene pudiceque adservatur. MERC. Pergin argutarier?

quid apud hasce aedis tibi negotist? Sos. Immo quid tibist? 350

MERC. Rex Creo vigiles nocturnos singulos semper locat.

Sos. Bene facit: quia nos eramus peregri, tutatust domi; at nunc abi sane, advenisse familiares dicito.

MERC. Nescio quam tu familiaris sis: nisi actutum hinc abis, familiaris accipiere faxo haud familiariter. 355

Sos. Hic inquam habito ego atque horunc sum servos. MERC.

At scin quomodo?

faciam ego hodie te superbum, ni hinc abis. Sos. Quonam modo?

336 terrarim *B^aD^a* siquis] ubi *E* 338 illic et *B*, illic. *D*,
illic ei *E* perierierunt *B¹* 339 certus est *BDE* 340 qui *Ca-*
merarius] igitur qui *BD*, igitur quid *E* 343 servos esne *Camerarius*]
seruosne 344 *[veru's] verbero mentiris nunciam *Camerarius*
347 huic *B¹DE* ego *D^b* *[iussu, eius]; *tripertitae interro-*
gationi non satis facit Camerarii supplementum eri [mei] nunc quid
nunc *BDE* 348 sceleste *BDE* 350 *tibi negotist] negotii est
tibi *BD*, negotium est tibi *E* 352 peregre 353 a et *B*
354 quam tu] quantum *E* 355 accipere *BD*, accipe *E*, corr. *ε*
356 servus sum *codd.*, corr. *Camerarius* 357 nisi quo-ammodo
D^a, quo nomina modo *E*

- MERC.** Auferere, non abibis, si ego fustem sumpsero.
Sos. Quin me esse huius familiai familiarem praedico.
MERC. Vide sis quam mox vapulare vis, nisi actutum hinc abis. 360
Sos. Tun domo prohibere peregre me advenientem postulas?
MERC. Haecine tua domust? **Sos.** Ita inquam. **MERC.** Quis erus est igitur tibi?
Sos. Amphitruo, qui nunc praefectust Thebanis legionibus, quicum nuptast Alcumena. **MERC.** Quid ais? quid nomen tибist?
Sos. Sosiam vocant Thebani, Davo prognatum patre. 365
MERC. Ne tu istic hodie malo tuo compositis mendaciis advenisti, audaciai columen, consutis dolis.
Sos. Immo equidem tunicis consutis huc advenio, non dolis.
MERC. At mentiris etiam: certo pedibus, non tunicis venis.
Sos. Ita profecto. **MERC.** Nunc profecto vapula ob mendacium. 370
Sos. Non edepol volo profecto. **MERC.** At pol profecto ingratiis.
 hoc quidem profecto certumst, non est arbitrarium.
Sos. Tuam fidem obsecro. **MERC.** Tun te audes Sosiam esse dicere,
 qui ego sum? **Sos.** Perii. **MERC.** Parum etiam, praeut futurumst, praedicas.
 quouiis nunc es? **Sos.** Tuos: nam pugnis usu fecisti tuom. 375
 pro fidem, Thebani cives! **MERC.** Etiam clamas, carnufex?
 loquere, quid venisti? **Sos.** Vt esset quem tu pugnis caederes.
MERC. Quouiis es? **Sos.** Amphitruonis inquam Sosia. **MERC.** Ergo istoc magis,
 quia vaniloquo's, vapulabis: ego sum, non tu, Sosia.
Sos. Ita di faciant, ut tu potius sis atque ego te ut verberem. 380
MERC. Etiam muttis? **Sos.** Iam tacebo. **MERC.** Quis tibi erust? **Sos.** Quem tu voles.
MERC. Quid igitur? qui nunc vocare? **Sos.** Nemo nisi quem iusseris.
MERC. Amphitruonis te esse aiebas Sosiam. **Sos.** Peccaveram:
 nam Amphitruonis Sosiai me esse volui dicere.

358 auferere *BDE* 359 familiae 361 tum *BDE* 364 quod
 nomen *DE* est tibi *BD* 367 audaciae 371 ingratis 376 fidi
BE, uide *D*, *corr.* *Aldus* clamat *E* 377 eloquere *codd.*, *corr.*
Aldus 383 alebas *B'D'E* 384 Sosiai me *Lachmannus*] socium
 neme

MERC. Scibam equidem nullum esse nobis nisi me servom
Sosiam. 385

fugit te ratio. Sos. Utinam istuc pugni fecissent tui.

MERC. Ego sum Sosia ille quem tu dudum esse aiebas mihi.

Sos. Obsecro ut per pacem liceat te alloqui, ut ne vapulem.

MERC. Immo indutiae parumper fiant, si quid vis loqui.

Sos. Non loquar nisi pace facta, quando pugnus plus vales. 390

MERC. Dic si quid vis, non nocebo. Sos. Tuae fide credo?

MERC. Meae.

Sos. Quid si falles? MERC. Tum Mercurius Sosiae iratus siet.

Sos. Animum advorte: nunc licet mi libere quidvis loqui.

Amphitruonis ego sum servos Sosia. MERC. Etiam denuo?

Sos. Pacem feci, foedus ici, vera dico. MERC. Vapula. 395

Sos. Vt lubet quod tibi lubet fac, quoniam pugnus plus vales.

verum, ut ut es facturus, hoc quidem hercle haud reticebo
tamen.

MERC. Tu me vivos hodie numquam facies quin sim Sosia.

Sos. Certe edepol tu me alienabis numquam quin noster siem;
nec nobis praeter med alius quisquamst servos Sosia. 400

[qui cum Amphitruone hinc una ieram in exercitum.]

MERC. Hic homo sanus non est. Sos. Quod mi praedicas
vitium, id tibi.

quid malum, non sum ego servos Amphitruonis Sosia?

nonne hac noctu nostra navis [huc] ex portu Persico

venit, quae me advexit? nonne me huc erus misit meus? 405

nonne ego nunc sto ante aedes nostras? non mist lanterna in
manu?

non loquor, non vigilo? nonne hic modo me pugnus contudit?

fecit hercle, nam etiam misero nunc [mihi] malae dolent.

quid igitur ego dubito? aut quor non intro eo in nostram
domum?

385 sciebam 386 istuc utinam *Guyetus* 387 quem te *Pylades*
391 dicito *codd.*, *corr. Lindemannus* tacebo *D*¹ fidei 392 post
395 *posuit B*^a 395 ici *Otto*] feci 396 quid *BDE* 398 uiuus
B^a*D*²] ui... *B*¹, uius *D*¹ ut *vid.*, *E* 400 me nec nobis praesente
aliquis quisquam nisi seruus *Nonius p. 76 testans* praesente nobis (*quod*
huc pertinere intellexit I. Schroederus; cf. Dziatzko in Zeitschr. f.
rom. Philol. 7, 126) 401 del. *Fleckeisenus* 402 quod *B*¹
404 non pro nonne *Spengelius*, ut *idem v. 405* (non med *LG*) 406 et
Gronovius v. 407 tertio loco [huc] *Pylades* 406 nunc isto *B*¹
et ut *vid. E*¹, ...nunc isto *D*¹, nunc sisto *D*², nunc hic *B*^a laterna *BD*²*E*
407 modo *Guyetus*] homo modo; *cf. Luchs. comm. pros. I, 7* 408 [mihi]
Camerarius post dolent 409 ego igitur *D* ut *DE* in del.
Abrahamus st. Pl. 199

MERC. Quid, domum vostram? Sos. Ita enim vero. MERC.
Quin quae dixisti modo 410

omnia ementitus: equidem Sosia Amphitruonis sum.
nam noctu hac solutast navis nostra e portu Persico,
et ubi Pterela rex regnavit oppidum expugnativimus,
et legiones Teleboarum vi pugnando cepimus,
et ipsus Amphitruo optruncavit regem Pterelam in proelio. 415
Sos. Egomet mihi non credo, quom illaec autumare illum
audio.

hic quidem certe quae illic sunt res gestae memorat memoriter.
sed quid ais? quid Amphitruoni [doni] a Telebois datumst?

MERC. Pterela rex qui potitare solitus est patera aurea.

Sos. Elocutust. et ubi patera nunc east? MERC. In cistula; 420
Amphitruonis obsignata signost. Sos. Signi dic quid est?

MERC. Cum quadrigis Sol exoriens. quid me captas, carnufex?

Sos. Argumentis vicit. aliud nomen quaerundumst mihi.

nescio unde haec hic spectavit. iam ego hunc decipiam probe;
nam quod egomet solus feci, nec quisquam alius adfuit, 425
in tabernaclo, id quidem hodie numquam poterit dicere. —

si tu Sosia es, legiones quom pugnabant maxime,
quid in tabernaclo fecisti? victus sum, si dixeris.

MERC. Cadus erat vini: inde implevi hirneam. Sos. Ingressust
viam.

MERC. Eam ego, ut matre fuerat natum, vini eduxi meri. 430

Sos. Mira sunt nisi latuit intus illic in illac hirnea.

factumst illud, ut ego illic vini hirneam ebiberim meri.

MERC. Quid nunc? vincon argumentis, te non esse Sosiam?

Sos. Tu negas med esse? MERC. Quid ego ni negem, qui
egomet siem?

Sos. Per Iovem iuro med esse neque me falsum dicere. 435

MERC. At ego per Mercurium iuro, tibi Iovem non credere:

nam iniurato scio plus credet mihi quam iurato tibi.

Sos. Quis ego sum saltem, si non sum Sosia? te interrogo.

410 qui d. nostram E 412 persicco DE 414 occidimus
Gertius (coepimus BDE) 417 illi E 418 amphitruonis E¹
[doni] Vssingius (dono ante datumst Bentleius) 420 *elocutus est.
ubi patera nunc est codd. (ea patera Pylades, ea est Bothius)
423 vincit E querendum est BE, querundum D 424 *aucupavit
426. 428 tabernaculo B 429 [ibi] vini Muellerus cyrneam
Nonius testatur ingressus tu iam BD, ingressus iam E, corr. Pius
430 vini [ibi] Muellerus edueram eri D^a, edueram meri D^b
431 post 432 BD 432 factum est B, factum DE 434 me de
esse BDE¹ 435 me de esse DE 437 iurato] iura.o B¹, iura D¹
438 [id] te Muellerus

MERC. Vbi ego Sosia nolim esse, tu esto sane Sosia.
 nunc quando ego sum, vapulabis, ni hinc abis, ignobilis. 440
 Sos. Certe edepol, quom illum contemplo, em formam co-
 gnosco meam
 quem ad modum ego sum: saepe in speculum inspéxi. nimis
 similist mei:
 itidem habet petasum ac vestitum (tam consimilist) atque ego;
 sura, pes, statura, tonsus, oculi, nasum † vel labra,
 malae, mentum, barba, collus: totus. quid verbis opust? 445
 si tergum cicatricosum, nihil hoc similist similius.
 sed quom cogito, equidem certo idem sum qui semper fui.
 novi erum, novi aedis nostras; sane sapio et sentio.
 non ego illi obtempero quod loquitur: pultabo foris.
 MERC. Quo agis te? Sos. Domum. MERC. Quadrigas si nunc
 inscendas Iovis 450
 atque hinc fugias, ita vix poteris effugere infortunium.
 Sos. Nonne erae meae nuntiare quod erus meus iussit licet?
 MERC. Tuae si quid vis nuntiare: hanc nostram adire non
 sinam.
 nam si me inritassis, hodie lumbifragium hinc auferes.
 Sos. Abeo potius. di immortales, obsecro vostram fidem, 455
 ubi ego perii? ubi inmutatus sum? ubi ego formam perdiidi?
 an egomet me illic reliqui, si forte oblitus fui?
 nam hic quidem omnem imaginem meam, quae antehac fuerat,
 possidet.
 vivo fit quod numquam quisquam mortuo faciet mihi.
 ibo ad portum atque haec uti sunt facta ero dicam meo; 460
 nisi etiam is quoque me ignorabit: quod ille faxit Iuppiter,
 ut ego hodie raso capite calvos capiam pilleum.

MERCVRIVS

I 2

Bene pró speque hoc hodie óperis processit mihi:
 amovi a foribus maxumam molestiam,

439 esse nolim *Gruterus* 438—440 *adiecticii esse videntur*
 441 quomodo *B*, item 447 *em] et 442 simile est *BD'E*, similis
 est *B*^a 443 consimile est 444 nasa vel labram *E*, nasum frons labra
Langenus, *nasum aures labra 445 malum ementam *D*^a collus
Nentius] collum 446 similest *B*, simile est *DE*, corr. *Angelius*
 452 non *Fleckeisenus* 453 nuntiatio *Vssingius* 454 lumbi-
 fragium 458 meam] tuam *B*^a 460 ut 461 ignorabat *B'E*
 faxit *Servius*] faciat 462 hocedie *Spengelius* *Mercuri sermo pas-*
sim ut prologus additamentis videtur auctus esse. in suspicionem vo-
carunt Guyetus v. 486—490 et 497. 498 Ribbeckius 488—490, Vssingius
479—485, Langenus 476—495, Wilamowitzius recte ut videtur 486—
495 463 pro speque *Vsenerus*] prospereque

patri ut liceret tuto illam amplexarier. 465
iam ille illuc ad erum quom Amphitruonem advenerit,
narrabit servom hinc sese a foribus Sosiam
amovisse; ille adeo illum mentiri sibi
credet, neque credet huc profectum, ut iusserat.
erroris ambo ego illos et dementiae 470
complebo atque omnem Amphitruonis familiam,
adeo usque, satietatem dum capiet pater
illius quam amat. igitur demum omnes scient
quae facta. denique Alcumenam Iuppiter
redigét antiquam coniugi in concordiam. 475
nam Amphitruo actutum uxori turbas conciet
atque insimulabit eam probri; tum meus pater
eam seditionem illi in tranquillum conferet.
nunc de Alcumena dudum quod dixi minus,
hodie illa pariet filios geminos duos: 480
alter decumo post mense nascetur puer
quam seminatust, alter mense septumo;
eorum Amphitruonis alter est, alter Iovis:
verum minori puero maior est pater,
minor maiori. iamne hoc scitis quid siet? 485
sed Alcumenas huius honoris gratia
pater curavit uno ut fetu fieret:
uno ut labore absolvat aerumnas duas
et ne in suspicione ponatur stupri
et clandestina ut celetur consuetio. 490
quamquam, ut iam dudum dixi, resciscet tamen
Amphitruo rem omnem. quid igitur? nemo id probro
profecto ducet Alcumenae; nam deum
non par videtur facere, delictum suom
suamque culpam expetere in mortalem ut sinat. 495
orationem comprimam: crepuit foris.

467 narravit B¹ 468 ille] *Langenus* 471 Amphitruonis om-
nem *Fleckeisenus* 475 in concordiam coniugis *codd.*, *corr. Lindeman-*
nus 476 contiet *BDb*, continet *D*^a 477 insimulavit *BDE* probri
tum ε] probrium *B¹E*, proprium *DB²* 478 iam *DE* 482 seminatust
BCD 486 sed non *aptum* Alcumenae *codd.*, *corr. Ribbeckius*,
cf. arg. 2, 1; 872 488 uno l. exolveret *Nonius* 490 clan.....
destina *B* consuetio *Scioppius ex Festo*] consuetudo *Donatus*, suspicio
BDE 486. 487 de capto Iovis consilio agunt, antecedentia ut
explicatius declarantur; 488—490 capti consilii causas addunt, tem-
poribus quidem recte servatis 492 agitur *B* 495 suamque
culpam *Acidalius*] suamque ut culpam *codd.*, sua si quid culpa *No-*
nius

Amphitruo subditivos eecum exit foras
cum Alcumena uxore usuraria.

IVPPITER ALCVMENA MERCVRIVS

I 3

IVPP. Bène vale, Alcuména, cura rém communem, quód facis;
atque inperce quaeso: menses iam tibi esse actos vides. 500
mihi necessest ire hinc; verum quod erit natum tollito.

ALC. Quid istuc est, mi vir, negoti, quod tu tam subito domo
abeas? IVPP. Edepol haud quod tui me neque domi distaedeat;
sed ubi summus imperator non adest ad exercitum,
citius quod non factost usus fit quam quod factost opus. 505

MERC. Nimis hic scitust sycophanta, qui quidem meus sit pater.
observatote [eum], quam blande mulieri palpabitur. *

ALC. Ecastor te exterior quanti facias uxorem tuam.

IVPP. Satin habes, si feminarum nullast quam aequae diligam?

MERC. Edepol ne illa si istis rebus te sciat operam dare, 510
ego faxim ted Amphitruonem esse malis, quam Iovem.

ALC. Experiri istuc mavellem me quam mi memorarier.
prius abis quam lectus ubi cubuisti concaluit locus. *

heri venisti media nocte, nunc abis: hocin placet?

MERC. Accedam atque hanc appellabo et subparasitabor pa-
tri. — 515

numquam edepol quemquam mortalem credo ego uxorem suam
sic ecclitum amare, proinde ut hic te ecclitum deperit.

IVPP. Carnufex, non ego te novi? abin e conspectu meo?

quid tibi hanc curatiost rem, verbero, aut muttitio?

quoiei ego iam hoc scipione — ALC. Ah noli. IVPP. Muttitio
modo. 520

MERC. Nequiter paene expeditit prima parasitatio.

IVPP. Verum quod tu dicis, mea uxor, non te mi irasci decet.

clanculum abii a legione: operam hanc subrupui tibi,
ex me primo [ut] prima scires, rem ut gessissem publicam.

498 [simul] cum *Muellerus* Alcumenad *Ritschelius* *versum*
del. Guyetus, v. s. 499 quid *B^a* 500 at quin perge *codd.*, *corr.*
Camerarius 506 sit meus *E* 507 observato *Servius* [eum]
Bothius ut blande palpetur mulieri *Donatus* 511 te malis esse
Bothius 513 lecti u. c. ϵ , u. c. lectus *Bothius* (lectus *genetivum testa-*
tur Priscianus) loc. \bullet *B¹* 514 hoccine 516 ego om. *D*
517 ecclitum amare *B²*] et flictim are *D*, et fictumare *E¹* ut *vid.*, efflic-
tim a. *E²*, afflictim a. *B¹* te efflictim *BDE* 518 abin [hinc] *Pyla-*
des 519 muttitio *D*, muttio *B^a* 520 quoid ego *B¹*, quo lego *DEB²*,
quoi ego *Scutarius* 523 abi *BDE*, [huc] abii *Scaliger* (abivi *Came-*
rarius) 524 [ut] *Fleckeisenus* cessissem *BD¹E*

ea tibi omnia enarravi. nisi te amarem plurimum, 525
non facerem. MERC. Facitne ut dixi? timidam palpo percutit.

IVPP. Nunc, ne legio persentiscat, clam illuc redeundumst mihi,
ne me uxorem praevortisse dicant prae re publica.

ALC. Lacrumantem ex abitu concinnas tu tuam uxorem. IVPP.

Tace,

ne corrumpes oculos, redibo actutum. ALC. Id actutum diust. 530

IVPP. Non ego te hic lubens relinquo neque abeo abs te. ALC.

Sentio,

nam qua nocte ad me venisti, eadem abis. IVPP. Cur me tenes?
tempus [est]: exire ex urbe prius quam lucescat volo.

nunc tibi hanc pateram, quae dono mi illi ob virtutem datast,
Pterela rex qui potitavit, quem ego mea occidi manu, 535

Alcumena, tibi condono. ALC. Facis ut alias res soles.

ecastor condignum donum, qualist qui donum dedit.

MERC. Immo sic condignum donum, qualist quoi dono da-
tumst.

IVPP. Pergin autem? nonne ego possum, furcifer, te perdere?

ALC. Noli amabo, Amphitruo, irasci Sosiae causa mea. 540

IVPP. Faciam ita ut vis. MERC. Ex amore hic admodum quam
saevos est.

IVPP. Numquid vis? ALC. Vt quom absim me ames, me tuam
te absentei tamen.

MERC. Eamus, Amphitruo: lucescit hoc iam. IVPP. Abi prae,
Sosia:

iam ego sequar. numquid vis? ALC. Etiam: ut actutum ad-
venias. IVPP. Licet,

prius tua opinione hic adero: bonum animum habe. — 545

nunc te, nox, quae me mansisti, mitto uti cedas die

ut mortalis inlucescat luce clara et candida.

atque quanto, nox, fuisti longior hac proxima,

tanto brevior dies ut fiat faciam, ut aequae disparet.

sed dies e nocte accedat. ibo et Mercurium sequar. 550

530 actuum — actuum B¹ (item 544. 627), actuum — ac tutum E
532 advenisti E¹ 533 [est] ε luciscat B¹DE 534 illic
dat est B¹, datest E 537 edepol Nonius qualis est E,
quale est BD, culest testatur Nonius 538 qualest BDE datust
BDE 539 non Spengelius 541 suevus B, **uus D¹ 542 *te
absentem codd. (absentem Camerarius) cf. 826 543 luciscit B¹DE
545 tuad Ritschelius *[ego] hic cf. Aul. 274 Stich. 66, Aul. 89
Men. 225 Trin. 590 all. adecro E¹ 546 me om. E uti] ut
BE, nec D diei 547 inlucescas B, illucessacas E post et
ras. 6 litt. D 549 aequae** D 550 *set] et *sequar] sub-
sequar cf. Herm. 18, 572 sq.

AMPHITRVO SOSIA

II 1

- AMPH. Age í tu secúndum. Sos. Sequór, subsequór te.
 AMPH. Scelestissimum te arbitror. Sos. Nam quam ob rem?
 AMPH. Quia id quod neque est neque fuit neque futurumst
 mihi praedicas. Sos. Eccere, iam tuatim
 facis tu, ut tuis nulla apud té fides sit. 555
 AMPH. Quid est? quo modo? iam quidem hercle ego tibi istam
 scelestam, scelus, linguam abscidam. Sos. Tuos sum,
 proinde ut commodumst et lubet quidque facias;
 tamen quin loquar haec uti facta sunt hic,
 numquam ullo modo me potes detertere. 560
 AMPH. Scelestissime, audes mihi praedicare id,
 domi te esse nunc, qui hic ades? Sos. Vera dico.
 AMPH. Malum quod tibi di dabunt, atque ego hodie
 dabo. Sos. Istuc tibist in manu, nam tuos sum.
 AMPH. Tun me, verbero, audes erum ludificari? 565
 tune id dicere audes, quod nemo umquam homo antehac
 vidit nec potest fieri, tempore uno
 homo idem duobus locis ut simul sit?
 Sos. Profecto ut loquor res itast. AMPH. Iuppiter te
 perdat. Sos. Quid mali sum, ere, tua ex re promeritus? 570
 AMPH. Rogasne, improbe, etiam, qui ludos facis me?
 Sos. Merito maledicas mihi, si [non] id ita factumst.
 verum haud mentior, resque uti facta dico.
 AMPH. Homo hic ébrius est ut opinor.
 Sos. Útinam ita essem. AMPH. Optás quae facta. 575
 Sos. Égone? AMPH. Tú istic. úbi bibisti?
 Sos. Nusquam equidem bibi. AMPH. Quid hoc sit
 hominis? Sos. equidem decies dixi:
 domi ego sum, inquam, écquid audis?

552 quam [id] *Fleckeisenus* 554 tuatim *testantur Charisius*,
Nonius, gloss. Plaut.] tuautem 555 facis tu ut *Brunckius*] facit ut
Nontus, facis ut *codd.* sit fides *codd., corr. Guyetus* 558 com-
 modum siet lubet *codd., corr. Camerarius* 560 potest *B¹* 565 ludi-
 ficare *E¹* 569 loquar *D¹*, loquo *E* 570 tua] tanta *Nonius*
 572 [non] *Lond.* ita *om. B^a* 573. 574 cohaerent in *codd.*
 573 die *D¹*, dic *E*, dicam *D²* 574 hic homo *Luchsius* (cf. *comm.*
pros. I, 6) *clausula anapaestica* 575—585 *disp. in B*: utinam
 — istic | ubi bibisti — hominis | equidem — idem | satin — vah | apage
 — istuc | dicis — recte amphitrio | at — meritis | ut — rediero iam |
 sequere — delirantibus 575—584 *hypermetron XXIX metrorum cum*
catalexi 577 quid hoc est hominis? *Donatus poeta et fabula non*
indicatis cf. 769 579 inquam [ere] *LG* et quid

et apud te adsum Sosia idem.
satin hoc plane, satin diserte esse,
ere, nunc videor tibi locutus?

AMPH. Vah, ápage te a me. Sos. Quid est negoti? 580

AMPH. Péstis te tenet. Sos. Nám quor istuc
dicis? equidem valeo et salvos
sum recte. AMPH. At te egó faciám hodie,
proinde ac meritu's,
ut minus valeas et miser sis,
sálvos domum si rédiero.

séquere sis, erum qui ludificas dictis delirántibus, 585
qui quoniam erus quod imperavit neglexisti persequi,
nunc venis etiam ultro inrisum dominum; quae neque fieri
possunt neque fando umquam accepit quisquam profers, carnufex:
quouis ego hodie in tergum faxo ista expetant mendacia.

Sos. Amphitruo, miserruma istaec miseriast servo bono, 590
apud erum qui vera loquitur, si id vi verum vincitur.

AMPH. Quo id, malum, pacto potest nam (mecum argumentis
puta)

fieri, nunc uti tu [et] hic sis et domi? id dici volo.

Sos. Sum profecto et hic et illi. hoc quoivis mirari licet.
nec vero tibi istuc mirum magis videtur quam mihi. 595

AMPH. Quo modo? Sos. Nihilo, inquam, mirum magis tibi
istuc quam mihi.

neque, ita me di ament, credebam primo mihimet Sosiae,
donec Sosia illic egomet fecit sibi uti crederem.
ordine omne, uti quicque actumst, dum apud hostes sedimus,
edissertavit. tum formam una abstulit cum nomine. 600

neque lac lactis magis est simile, quam ille ego similist mei.

nam ut dudum ante lucem a portu me praemisisti domum —

AMPH. Quid igitur? Sos. Prius multo ante aedis stabam quam
illo adveneram.

AMPH. Quas, malum, nugas? satin tu sanus es? Sos. Sic sum
ut vides.

579 diserte esse — locutus *Flockeisenus*] diserte — locutus esse
581 quir *BD*, quir *E* 582 recte amphitruo. AMPH. *codd.*, *corr.* *LG*
a te *EB*², a** *B*¹ 584 rediero *Holzzius*] rediero iam 585 siss *B*^a,
sir *E* 589 quo vis *BE* tergo *codd.*, *corr.* *Acidalius* 591 vera
Pylades] verba 592 potest *Nonius*] potes putet *Nonius* 593 uti
tu et *Lomanus*] ut tu 594 illic cau vis *B*^a ut *vid.* 595 *nec
vero] neque 598 ille 599 ordinem omnem *D* ut quicum-
que *E* 600 unam *BDE*¹ 601 lactis *Ritscholi*] lacti simile est
mei 604 est *DE*

AMPH. Huic homini nescio quid est mali mala obiectum manu, 605
postquam a me abiit. Sos. Fateor: nam sum obtusus pugnīs
pessume.

AMPH. Quis te verberavit? Sos. Egomet memet, qui nunc sum
domi.

AMPH. Cave quicquam, nisi quod rogabo te, mihi responderis:
omnium primum iste qui sit Sosia, hoc dici volo.

Sos. Tuos est servos. AMPH. Mihi quidem uno te plus etiamst
quam volo, 610

neque postquam sum natus habui nisi te servom Sosiam.

Sos. At ego nunc, Amphitruo, dico: Sosiam servom tuom
praeter me alterum, inquam, adveniēns faciam ut offendas domi,
Davo prognatum patre eodem quo ego sum, forma, aetate item
qua ego sum. quid opust verbis? geminus Sosia hic factust
tibi. 615

AMPH. Nimia memoras mira. sed vidistin uxorem meam?

Sos. Quin intro ire in aedis numquam licitumst. AMPH. Quis
te prohibuit?

Sos. Sosia ille, quem iam dudum dico, is qui me contudit.

AMPH. Quis istic Sosiast? Sos. Ego, inquam. quotiens dicen-
dumst tibi?

AMPH. Sed quid ais? num obdormivisti dudum? Sos. Nusquam
gentium. 620

AMPH. Ibi forte istum si vidisses quendam in somnis Sosiam.

Sos. Non soleo ego somniculose eri imperia persequi.

vigilans vidi, vigilans video, vigilans [facta] fabulor:

vigilantem ille me iam dudum vigilans pugnīs contudit.

AMPH. Quis homo? Sos. Sosia, inquam, ego ille. quaeso, nonne
intellegis? 625

AMPH. Qui, malum, intellegere quisquam potis est? ita nugas
blatis.

Sos. Verum actutum nosces, quom illum nosces servom Sosiam.

AMPH. Sequere hac igitur me, nam mi istuc primum exquisitost
opus.

sed vide ex navi efferantur quae imperavi iam omnia.

Sos. Et memor sum et diligens, ut quae imperes compareant; 630

607 verberabit *B^a* 612 nunc *om. D* 614 dabo *BD^aE*
pregnatum *BDE* idem *D^a* 619 quid *B^aDE* tibi *om. DE*
621 fortasse istum vidisse *Vssingius* 622 eri [mei] *Lindemannus*
623 *vigilans nunc video vigilans fabulor *codd.* (nuc *D^a*; fabula-
bor *E*; vig. [factum] fab. *L. Spengelius*) 625 non *Fleckeisenus*
626 blatis *Nonius* blattis 627 *quam *codd.* 629 iam imperavi
codd., corr. Bothius 629—631 *del. Vssingius*

non ego cum vino simitu ebibi imperium tuom.
 AMPH. Vtinam di faxint, infecta dicta re eveniant tua.

ALCVMENA ET IDEM

II 2

- ✓ ALC. Satin parva rés est volúptatum in víta atque in aétate agúnda
 praequám quod moléstumst? ita quoíque comparátumst
 in aétate homónum;
 ita dívis est plácitum, volúptatem ut maéror comés consequá-
 tur: 635
 quin incommodi plus malique ilico ádsit, boni si optigit quid.
 nam ego id nunc exerior domo atque ipsa de me scio, quoi
 voluptas
 parúmper datást dum vír mei míhi potéstas vídéndi fuit
 noctem únám modo; átque is repénite abiit á me hinc ánte lucem.
 sola híc míhi nunc vídeor, quia ille hinc abést quem ego amó
 praeter omnes. 640
 plus aégri ex ábitu vír, quam ex advéntu volúptatis cépi.
 sed hóc me beát
 saltém, quom perduéllis vícít et domúm laudis cómpos revénit:
 id sólacióst.
 absít, dum modó laude pártá
 domúm recipiát se; feram ét perferam úsque 645
 ábitum éius ánimó forti átque offírmátó, id modó si mercédís
 datúr mi, ut meús victor vír belli clúeat.
 satís mi esse dúcam.
 virtús praemiúmst optumúm.
 virtús omnibús rebus ánteit profécó:
 libértas salús víta res et parentes, patria ét prognáti 650
 tutántur, servántur:
 virtús omnia ín sese habét, omnia ádsunt
 bona quem penest virtus.

AMPH. Édepol me uxori éxoptatum crédo adventurúm domum,

631 simitur *Ritscheli* 632 rete veniant 633 ALCVMENA ET
 IDEM AMPH. ET SOS. B, ALCVMENA ET EIDEM. C. E, om. D *canticum bac-*
cheis constat inmixtis colis iambicis; ad 634 cf. 638, ad 639 cf. 650. 652.
53, ad 641 cf. 646 (sed fort. 641 aegri plus scribendum, 646 ab. e. a. bac-
chei cum 645 coniungendi) 634 praequam — hominum uno versu
 635 dis 636 *aderit quod B¹D²E 638 uiuendi B¹E 640 nunc
 om. B^a 641 plus — beat uno versu exhabitu E, exaltabit D
 quem B¹ 643 saltem — solaciost uno versu quam BDE 644 absit
 priori versui adhaeret BD (dum — usque uno versu BD, absit — us-
 que E) 646 mercedes BD¹E 647 clueat B²] ducat D¹, ut eat D², redeat
 B¹, reducat E 648 satis priori versui adhaeret (mihi — optimum
 uno versu) dicam D²E 649 ante id D¹E 652. 653 uno versu

quae me amat, quam contra amo: praesertim re gesta bene, 655
victis hostibus; quos nemo posse superari ratust,
eos auspicio meo atque ductu primo coetu vicimus.
certe enim me illi expectatum optato venturum scio.

Sos. Quid? me non rere expectatum amicae venturum meae?

ALC. Meus vir hic quidemst. AMPH. Sequere hac tu me. ALC.

Nam quid revortitur 660

qui dudum properare se aibat? an ille me temptat sciens
atque id se volt experiri, suum abitum ut desiderem?
ecastor med haud invita se domum recipit suam. ✕

Sos. Amphitruo, redire ad navem meliust nos. AMPH. Qua gratia?

Sos. Quia domi daturus nemost prandium advenientibus. 665

AMPH. Qui tibi nunc istuc in mentemst? Sos. Quia enim sero
advenimus.

AMPH. Qui? Sos. Quia Alcumenam ante aedis stare saturam
intellego.

AMPH. Gravida ego illanc hic reliqui quóm abeo. Sos. Ei
perii miser.

AMPH. Quid tibist? Sos. Ad aquam praebendam commodum
adveni domum,

decumo post mense, ut rationem te putare intellego. 670

AMPH. Bono animo es. Sos. Scin quam bono animo sim? si
situlam cepero,

numquam edepol tu mihi divini creduis post hunc diem, ✕

ní ego illi puteo, si occepso, animam omnem intertraxero.

AMPH. Sequere hac me modo; aliump ego isti rei allegabo, ne time.

ALC. Magis nunc [me] meum officium facere, si huic eam advor-
sum, arbitror. 675 ✕

AMPH. Amphitruo uxorem salutat laetus speratam suam,
quam omnium Thebis vir unam esse optumam diiudicat,
quamque adeo cives Thebani vero rumiferant probam.

657 inductu *BDE* (*fort.* ductu in) *patius* coitu 658 optatum *E*¹
660 *quid ille rev. *codd.* 661 sese *codd.*, *corr.* *Pylades* aie-
bat 662 si *codd.*, *corr.* *Acidalius* habitum 663 me
666 mentem venit *codd.*, *corr.* *Lindemannus* (*venit del. Bothius*)
qui *BDE* 668 illam quam habeo *BDE* 669 commodum *om.*
B-DE 670 dictare *codd.*, *corr.* *Vsingtius* 671 si situlam cepero
Camerarius] si situlam iam cepero *B*², si s. i. c. *B*¹, sisistulam i. c. *E*,
si s. i. sa cepero *D* 672 divini creduis *Bothius*] divini quicquam cre-
duis *B*²*D*¹, d. q. credius *B*¹*E*, d. quam credius *D*¹ 673 occepso *testa-*
tur Nonius] cepto 674 alligabo *BDE* 675 [me] *Lindemannus*
facere si *Camerarius*] faceres (facerem si *Lond.*) 676 salutat *No-*
*nius B*²] salut.. *B*¹, salutet *DE* 678 abeo *B*¹*D*²*E*¹, ideo *Nonius*
vero rumiferant *testatur Nonius*] vero rumificant *D*², verum rumificant
*D*¹, verorum mificant *B*¹, verorum mirificant *B*²*E*

valuistin usque? expectatun advenio? Sos. Haud vidi magis.
expectatun? em salutat magis haud quiquam quam canem. 680
AMPH. Et quom gravidam et quom te pulcre plenam aspicio,
gaudeo.

ALC. Obsecro ecastor, quid tu me deridiculi gratia
sic salutas atque appellas, quasi dudum non videris,
quasi qui nunc primum recipias te domum huc ex hostibus?
[atque me nunc proinde appellas quasi multo post videris?] 685
AMPH. Immo equidem te nisi nunc hodie nusquam vidi gen-
tium.

ALC. Quor negas? AMPH. Quia vera didici dicere. ALC. Haud
aequom facit

qui quod didicit id dediscit. an periclitamini
quid animi habeam? — sed quid huc vos revortimini tam cito?
an te auspiciū commoratumst an tempestas contineit 690
qui non abiisti ad legiones, ita uti dudum dixeras?

AMPH. Dudum? quam dudum istuc factumst? ALC. Temptas.
iam dudum, modo.

AMPH. Qui istuc potis est fieri, quaeso, ut dicis: iam dudum,
modo?

ALC. Quid enim censes? te ut deludam contra lusorem meum,
qui nunc primum te advenisse dicas, modo qui hinc abieris. 695

AMPH. Haec quidem deliramenta loquitur. Sos. Paulisper mane,
dum edormiscat unum somnum. AMPH. Quarene vigilans somniat?

ALC. Equidem ecastor vigilo, et vigilans id quod factumst fa-
bulor.

nam dudum ante lucem et istunc et te vidi. AMPH. Quo in loco?

ALC. Hic in aedibus ubi tu habitas. AMPH. Numquam factumst.

Sos. Non taces? 700

quid si e portu navis huc nos dormientis detulit?

AMPH. Etiam tu quoque adsentaris huic? Sos. Quid vis fieri?
non tu scis, Bacchae bacchanti si velis advorsarier,
ex insana insaniorem facies, feriet saepius;

679 expectatun B] expectatum D², expectatum ne D¹, expectastim E
680 *expectatun? em] expectatum eum B²E, expectatu meum D, ex-
pectatum meum B¹ quisquam codd., corr. Fleckisenus. 681 quom
te gravidam codd., corr. Pylades ascipio BDE 682 deridiculi B¹
685 del. Muretus 690 continet codd., corr. Luchsus (cf. 926)
691 abisti ut 692 iam dudum Brunkius] iam dudum pri-
dem 693 quesit B¹, quaes ut E dicas E¹ explicavit haec
Langenus p. 33. ergo non interrogat Alcmena 694. 695 695 habie-
ris B 696 Sos. Saracenus] ALC. 697 somniet E 700 Hci B¹D
702 de huic bisyllabo cf. Buechelerus decl. lat. 115 W. 703 vis
Guyetus (veis)

si obsequare, una resolvas plaga. AMPH. At pol qui certa res 705
hanc est obiurgare, quae med hodie advenientem domum
noluerit salutare. Sos. Inritabis crabrones. AMPH. Tace. —
Alcumena, unum rogare te volo. ALC. Quidvis roga.
AMPH. Num tibi aut stultitia accessit aut superat superbia?
ALC. Qui istuc in mentemst tibi ex me, mi vir, percontarier? 710
AMPH. Quia salutare advenientem me solebas antidhac,
appellare itidem ut pudicae suos viros quae sunt solent.
eo more expertem te factam adveniens offendi domi.
ALC. Ecastor equidem te certo heri advenientem ilico
et salutavi et valuisse usque exquisivi simul, 715
mi vir, et manum prehendi et osculum tetuli tibi.
Sos. Tun heri hunc salutavisti? ALC. Et te quoque etiam, Sosia.
Sos. Amphitruo, speravi ego istam tibi parituram filium:
verum non est puero grvida. AMPH. Quid igitur? Sos. Insania.
ALC. Equidem sana sum et deos quaeso, ut salva pariam filium. 720
verum tu malum magnum habebis; si hic suom officium facit,
ob istuc omen, ominator, capies quod te concedet.
Sos. Enim vero praegnati oportet et malum et malum dari,
ut quod obrodat sit, animo si male esse occeperit.
AMPH. Tu me heri hic vidisti? ALC. Ego, inquam, si vis decies
dicier. 725
AMPH. In somnis forte. ALC. Immo vigilans vigilantem. AMPH.
Ei misero mihi.
Sos. Quid tibi? AMPH. Delirat uxor. Sos. Atra bili percitast.
nulla res tam delirantis homines concinnat cito.
AMPH. Vbi primum tibi sensisti, mulier, impliciscier?
ALC. Equidem ecastor sana et salva sum. AMPH. Quor igitur
praedicas, 730
te heri me vidisse, qui hac noctu in portum advecti sumus?

705 obsequar funa *BDE*, corr. *Camerarius* (cf. 906) 706 h. e.
obuigare *B*, h. e. adiurgare *E*, hanc obiurigare *Ritschelius* me
707 crabrones *BE*¹ 708 roga *Aldus*] rogare roga 709 num *Came-*
rarius] nunc *codd.* 710 mente est *BDE* ex me *Nonius*] *om. codd.*
711 ante hac *B*¹ 714 quidem *BDE* heri [huc] *Muellerus*.
cf. *M. Rh.* 38, 21 (*addend. Most.* 434 *Merc.* 866) 716 et alterum
om. B^a 717 AMPH. et *DE* 718 parturam *Bentleius*; cf. *Herm.*
18, 584 sq. 719 qui igitur est *Guyetus*; cf. *Men.* 921. uxor tua non
puero, sed peste grvida est' *Servius* 722 ame nominator *BE* con-
cedet *BDE* 723 pregnantia *D* ad malum malum *Bothius*, non malum
sed malum *Ribbeckius* 725 dicere *BD²E*, decero *D*¹, corr. *Fleck-*
eisenus 726 *forte] fortasse *ei] vae (fortassis et ei mihi *Fleck-*
eisenus) 728 ihomines *B*, hominis *D* 729 *Sosiae* continuat *Rib-*
beckius tibi *om. E*

ibi cenavi atque ibi quievi in navi noctem perpetem,
neque pedem meum huc intuli etiam in aedis, ut cum exercitu
hinc profectus sum ad Teleboas hostis eosque ut vicimus.

ALC. Immo mecum cenavisti et mecum cubuisti. AMPH. Id
quid est? 735

ALC. Vera dico. AMPH. Non de hac quidem hercle re; de aliis
nescio.

ALC. Primulo diluculo abiisti ad legiones. AMPH. Quo modo?
Sos. Recte dicit, ut commemorat: somnium narrat tibi.

sed, mulier, postquam exspectata es, te prodigiali Iovi
aut mola salsa hodie aut ture conprecata oportuit. 740

ALC. Vaé capiti tuó. Sos. Tua istuc refert, si curaveris.

ALC. Iterum iam hic in me inclementer dicit, atque id sine malo.
AMPH. Tace tu. tu dic: egone abs te abii hinc hodie cum dilu-
culo?

ALC. Quis igitur nisi vos narravit mi, illi ut fuerit proelium?
AMPH. Ah,
etiam id tu scis? ALC. Quippe qui ex te audivi, ut urbem ma-
xumam 745

expugnavisses regemque Pterelam tute occideris.

AMPH. Égone istuc dixi? ALC. Tute istic, etiam adstante hoc
Sosia.

AMPH. Audivistin tu me narrare haec hodie? Sos. Vbi ego
audiverim?

AMPH. Hanc roga. Sos. Me quidém praesente numquam fac-
tumst, quod sciam.

ALC. Mirum quin te advorsus dicat. AMPH. Sosia, age me huc
aspice. 750

Sos. Specto. AMPH. Vera volo loqui te, nolo adsentari mihi.

audivistin tu hodie me illi dicere ea quae illa autumat?

Sos. Quaeso edepol, num tu quoque etiam insanis, quom id me
interrogas,

qui ipse equidem nunc primum istanc tecum conspicio simul?

AMPH. Quid nunc, mulier? audin illum? ALC. Ego véro, ac
falsum dicere. 755

733 pedem meum *Bothius*] meum pedem 735 *id quid est] quid
id est 736 non quidem hercle de hac re *Camerarius* (cf. *Luchs*
comm. pros. II 10) 737 abisti *BDE* 738 comminit *B¹DE*
739 te *Nonius*] *om. codd.* 741 nisi *Palmerius* 743 hin *B¹E*
744 proelium. AMPH. Ah | etiam *Schoellius*] proelium. | AMPH. An etiam
747 istud dixi *D* 748 hoc h. *E*, hodie haec *Flecksisenus* 749 fac-
tus est *BD¹E* 754 ipsos *B¹D¹E* ista ne *B¹* 755 qui *BDE*
ego — credis (756) *om. B¹DE*

AMPH. Neque tu illi neque mihi viro ipsi credis? ALC. Eo fit quia mihi *

plurimum credo et scio istaec facta proinde ut proloquor.

AMPH. Tun me heri advenisse dicis? ALC. Tun te abiisse hodie hinc negas?

AMPH. Nego enim vero, et me advenire nunc primum aio ad te domum.

ALC. Obsecro, etiamne hoc negabis, te auream pateram mihi 760 dedisse dono hodié, qua te illi donatum esse dixeras?

AMPH. Neque edepol dedi neque dixi; verum ita animatus fui

itaque nunc sum, ut ea te patera donem. sed quis istuc tibi

dixit? ALC. Ego equidem ex te audiui et ex tua accepi manu pateram. AMPH. Mane, mane, obsecro te. — nimis demiror,

Sosia, 765

qui illaec illic me donatum esse aurea patera sciat,

nisi tu dudum hanc convenisti et narravisti haec omnia.

Sos. Neque edepol ego dixi neque istam vidi nisi tecum simul.

AMPH. Quid hoc sit hominis? ALC. Vin proferri pateram?

AMPH. Proferri volo.

ALC. Fiat. [i] tu, Thessala, intus pateram proferto foras, 770

qua hodie meus vir donavit me. AMPH. Secede huc tu, Sosia.

enim vero illud praeter alia mira miror maxume,

si haec habet illam. Sos. An etiam credis id, quae in hac ci- stellula

tuo signo obsignata fertur? AMPH. Salvom signumst? Sos. In- spice. *

AMPH. Recte, itast ut obsignavi. Sos. Quaeso, quin tu istanc iubes 775

pro cerrita circumferri? AMPH. Edepol qui factost opus;

nam haec quidem edepol laruarum plenast. ALC. Quid verbis opust?

em, tibi pateram, eccam. AMPH. Cedo mi. ALC. Age aspice huc sis nunc iam

tu qui quae facta infitiare; quem ego iam hic convincam palam.

757 ista hec *B*, ista et *DE*, corr. *Lambinus* proloquar *D*^a
 758 abisse 759 advenere *B*¹*D*¹*E* 761 illic *D*² 763 ea] a *D*^a
 764 equidem ego *Fleckeisenus* 765 demimor *E*, *B*¹ ut vid., demireor
*D*¹, dimior *D*¹ 766 illi *E* sciat in *ras.* *B*, sicut *D*¹ 768 ni *D*^a
 770 [i] *Acidalius* profecto *B*¹*D*¹*E* 771 me donavit *Bothius* tu
 om. *D* 773 illam *Brizius*] pateram illam 776 [id] edepol *Muel-*
lerus 777 edepollarum arum p. sunt *E* ALC. quid *Saracenus*]
 quid *codd.*, qui cedo mihi age *e. q. s. Alcmenae adsignant* 778 nun-
 tiam *BE*

estne haec patera, qua donatu's illi? AMPH. Summe Iuppiter, 780
quid ego video? haec east profecto patera. perii, Sosia.

Sos. Aut pol haec praestrigiatrix multo mulier maxumast
aut pateram hic inesse oportet. AMPH. Agedum, exsolve cistulam.

Sos. Quid ego istam exsolvam? obsignatast recte. res gestast
bene:

tu [alium] peperisti Amphitruonem, ego alium peperii Sosiam; 785
nunc si patera pateram peperit, omnes congeminavimus.

AMPH. Certumst aperire atque inspicere. Sos. Vide sis signi
quid siet,

ne posterius in me culpam conferas. AMPH. Aperi modo;
nam haec quidem nos delirantis facere dictis postulat.

ALC. Vnde haec igitur est nisi abs te, [abs te] quae mihi dono
datast? 790

AMPH. Opus mist istuc exquisito. Sos. Iuppiter, pro Iuppiter.

AMPH. Quid tibist? Sos. Hic patera nulla in cistulast. AMPH.
Quid ego audio?

Sos. Quod verumst. AMPH. At cum cruciatu iam, nisi appa-
ret, tuo.

ALC. Haec quidem apparet. AMPH. Quis igitur tibi dedit? ALC.
Qui me rogat.

Sos. Me captas, quia tute ab navi clanculum huc alia via 795
praecucurristi, atque hinc pateram tute exemisti atque eam
huic dedisti, poste rursus obsignasti clanculum.

AMPH. Ei mihi, iam tu quoque huius adiuvas insaniam?

ain heri nos advenisse huc? ALC. Aio, adveniensque ilico
me salutavisti, et ego te, et osculum tetuli tibi. 800

Sos. Iam illud non placet principium de osculo. AMPH. Perge
exsequi.

ALC. Lavisti. AMPH. Quid postquam lavi? ALC. Accubuisti.
Sos. Euge optume.

nunc exquire. AMPH. Ne interpella. perge porro dicere.

ALC. Cena adpositast; cenavisti mecum, ego accubui simul.

780 illic *D^b* 782 praestigiatrix mulier multo *D* 783 exolve
Muellerus] eam solve *B*, eam (ea *E*) eam solve *DE* 785 [alium] *Fleck-*
eisenus (post Amph. *Guyetus*) 786 pateram patera *BE* omnis
787 vides sis igni *D*, vides si signi *BE* 788 ALC. ne *B¹D*, nec *E*
790 *[abs te] 791 mihi est *BD*, tibi est *ut vid. E* 793 *quod
verumst] id quod verumst (id quod est *Brizius*) at tum *BD¹E* cru-
tatu iam *B¹*, cruci attulam *E*, crutiatu sam *D¹* 794 quis me *B¹*
797 poste *LG*] posthac rursus 799 illico 801 Sos. — AMPH.
Bothius] AMPH. pergam *codd., corr. Muretus* 802 [euge] euge
Muellerus

AMPH. In eodem lecto? ALC. In eodem. Sos. Ei, non placet convivium. 805

AMPH. Sine modo argumenta dicat. quid postquam cenavimus?

ALC. Te dormire aibas; mensa ablatast, cubitum hinc abiimus.

AMPH. Vbi tu cubuisti? ALC. In eodem lecto tecum una in cubiculo.

AMPH. Perdidisti. Sos. Quid tibi? AMPH. Haec me modo ad mortem dedit.

ALC. Quid iam, amabo? AMPH. Ne me appella. Sos. Quid tibi? AMPH. Perii miser, 810

quia pudicitiae huius vitium me hinc absente est additum.

ALC. Obsecro ecaster, quor istuc, mi vir, ex ted audio?

AMPH. Vir ego tuos sim? ne me appella, falsa, falso nomine.

Sos. Haeret haec res, si quidem haec iam mulier factast ex viro.

ALC. Quid ego feci, qua istaec propter dicta dicantur mihi? 815

AMPH. Tute edictas facta tua: ex me quaeris quid deliqueris?

ALC. Quid ego tibi deliqui, si, quoi nupta sum, tecum fui?

AMPH. Tun mecum fueris? quid illac inpudente audacius?

saltem, tute si pudoris egeas, sumas mutuom.

ALC. Istuc facinus, quod tu insimulas, nostro generi non decet. 820

tu si me inpudicitiai captas, capere non potes.

AMPH. Pro di immortalis, cognoscin tu me saltem, Sosia?

Sos. Propemodum. AMPH. Cenavin ego heri in navi in portu Persico?

ALC. Mihi quoque adsunt testes, qui illud quod ego dicam adsentiant.

Sos. Nescio quid istuc negoti dicam, nisi si quispiamst 825

Amphitruo alius, [hic] qui forte ted hinc absentei tamen

tuam rem curet teque absente hic munus fungatur tuom.

nam quom de illo subditivo Sosia mirum nimist,

certe de istoc Amphitruone iam altero mirumst magis.

805 eodemne *Fleckeisenus* 806 dicit *B¹D* 807 dormitasse *E*
aibas *B^bD^b*, aiebas *D^a*, alaebas *E*, aiabas *E^a* abimus 808 *tecum
una in eodem lecto 811 hic *BDE* 812 me *E* te 813 sum *D¹*
falso falso *BD¹E* momine *B* 814 hecet haec *B¹* hic iam
mulier factust *Pylades* 815 qua] quam *D* 817 delique *B¹* se-
quente *ras. 5 litt.* 818 tune *BDE²*, tume *D¹* 821 inpudicitiae
capere non potes *Muretus*] non potes capere *DE*, n. potest c. *B*
822 imortales *D²* 823 cenavi *E* 824 ALC. §] Sos. *BDE*
826 *[hic] te hic *BDE* absente cf. 542; *Vahlenus Herm. 17, 601*
827 te qui *Hermannus deletis quae intercedunt inter* alius (826) et te
(827) 828 nam quom *Muellerus*] namque 829 *alterum *codd.*
est mirum *D*

AMPH. Nescio quis praestrigiator hanc frustratust mulierem. 830

ALC. Per supremi regis regnum iuro et matrem familias
Iunonem, quam me vereri et metuere est par maxume,
ut mi extra unum te mortalis nemo corpus corpore
contigit, quo me impudicam faceret. AMPH. Vera istaec velim.

ALC. Vera dico, sed nequiquam, quoniam non vis credere. 835

AMPH. Mulier es, audacter iuras. ALC. Quae non deliquit, decet
audacem esse, confidenter pro se et proterve loqui.

AMPH. Satis audacter. ALC. Vt pudicam decet. AMPH. Enim
verbis probas.

ALC. Non ego illam mihi dotem duco esse, quae dos dicitur,
sed pudicitiam et pudorem et sedatum cupidinem, 840

x tibi morigera atque ut munifica sim bonis, prosim probis.

Sos. Ne ista edepol, si haec vera loquitur, examussimst optuma.

AMPH. Delenitus sum profecto ita, ut me qui sim nesciam.

y Sos. Amphitruo es profecto, cave sis ne tu te usu perdis: 845
ita nunc homines inmutantur, postquam peregre advenimus.

AMPH. Mulier, istam rem inquisitam certumst non amittere.

ALC. Edepol me lubente facies. AMPH. Quid ais? responde mihi.

quid si adduco tuom cognatum huc a navi Naucratem,
qui mecum una vectust una navi, atque is si denegat 850
facta quae tu facta dicis, quid tibi aequomst fieri?

numquid causam dicis, quin te hoc multem matrimonio?

ALC. Si deliqui, nulla causast. AMPH. Convenit. tu, Sosia,
duc hos intro. ego huc ab navi mecum adducam Naucratem. —

Sos. Nunc quidem praeter nos nemost. dic mihi verum serio: 855
ecquis alius Sosia intust, qui mei similis siet?

ALC. Abin hinc a me dignus domino servos? Sos. Abeo, si
iubes. —

ALC. Nimis ecastor facinus mirumst, qui illi conlubitum siet
meo viro sic me insimulare falso facinus tam malum.

quidquid est, iam ex Naucrate cognato id cognoscam meo. 860

830 AMPH. *Bothius*] *om.* praestrigiator *frustratur *codd.*
831 supremum *D*², supremo *D*¹ 837 proterve *D* 838 enim *Lach-*
mannus] in ante 839 *intercidisse aliquid intellexit Ribbeckius l. s.;*
idem v. 838 dittographiae tribuit (cf. 836) 839 esse duco *Bothius*
842 munificas in bonis *BDE* 843 vera haec *Nonius* 844 delinitus
847 istanc *B*² 849 huc [ad te] *Muellerus* naucratham *B*¹*D*¹*E*
850 quid *D* vetus est *B*^a, victus est *D*^a 854 hosce *Schmidtus*
abducam *BDE* 855 utrum *D* 856 meis *BD*¹*E* 858 conlitum
*BD*¹*E* 859 falso *Lindemannus*] falsum 860 id cognato *Guyetus*

IVPPITER

III 1

Ego sum ille Amphitruo, quoieist servos Sosia,
idem Mercurius qui fit quando commodumst,
in superiore qui habito cenaculo,
qui interdum fio Iuppiter, quando lubet;
huc autem quom extemplo adventum adporto, ilico 865
Amphitruo fio et vestitum inmuto meum.
nunc huc honoris vestri venio gratia,
ne hanc incohata transigam comoediam;
simul Alcumenae, quam vir insontem probri
Amphitruo accusat, veni ut auxilium feram: 870
nam mea sit culpa, quod egomet contraxerim,
si id Alcumenae innocenti expetat.
nunc Amphitruonem memet, ut occepi semel,
esse adsimulabo, atque in horum familiam
frustrationem hodie iniciam maxumam; 875
post igitur demum faciam res fiat palam
atque Alcumenae in tempore auxilium feram
faciamque ut uno fetu et quod gravidast viro
et me quod gravidast pariat sine doloribus.
Mercurium iussi me continuo consequi, 880
si quid vellem imperare. nunc hanc adloquar.

ALCVMENA IVPPITER

III 2

ALC. Durare nequeo in aedibus. ita me probri,
stupri, dedecoris a viro argutam meo!
ea quae sunt facta infecta ut reddat clamitat,
quae neque sunt facta neque ego in me admisi arguit; 885
atque id me susque deque esse habituram putat.
non edepol faciam, neque me perpetiar probri
falso insimulatam, quin ego illum aut deseram *

861 IVPPITER *B*, IVPPITER DV *E*, om. *D* cuiest *B*, cui est *D*,
cuius est *E* 862 commodust *B*, comodust *E* ut vid. 865 quo
*BDE*¹ illico *DE* 870 auxillum *BD* 871 fit *D*² 872 Alcume-
nae innocentiae *Lachmannus* (cf. 486 in eiusdem generis sermone)
873 memet Amphitruonem *Hermannus* 874 [iterum] esse *Fleckeisenus*
875 hodie *Ritschellius* initium *BE* 877 in t.] temperi *Abrahamus*
st. Pl. 202 881 adloquor *D*¹ in hoc sermone 865—872 et 880.
881 non *Plautinus* esse (867—872 *dittographiam* ad 873—879) *vidit*
Wilamowitzius 882 Dumre *B* 884 *infecta ut reddat clamita] in-
fectare est at clamitat (*sed* adclamitat *E*, acclamitat *D*², atque clamitat
*D*¹); cf. *Most.* 1015 *Pers.* 671 *Truc.* 730 887 non] ne *E*

aut sâtis faciat mi ille âtque adiuret insuper,
 nolle esse dicta quae in me insontem protulit. 890
 IVP. Faciundumst mi illud, fieri quod illaec postulat,
 si me illam amantem ad sese studeam recipere,
 quando ego quod feci, id factum Amphitruoni obfuit
 atque illi dudum meus amor negotium
 insonti exhibuit, nunc autem insonti mihi 895
 illius ira in hanc et male dicta expetent.
 ALC. Et eccum video qui me miseram arguit
 stupri, dedecoris. IVP. Te volo, uxor, conloqui.
 qu[or quaes]o te avortisti? ALC. Ita ingenium meumst:
 inimicos semper osa sum obtuerier. 900
 IVP. Heia autem inimicos? ALC. Sic est, vera praedico;
 nisi etiam hoc falso dici insimulaturus es.
 IVP. Nimis iracunda es. ALC. Potin ut abstineas manum?
 nam certo si sis sanus aut sapias satis,
 quam tu inpudicam esse arbitrere et praedices, 905
 cum ea tû sermonem nec ioco nec serio
 tibi habeas, nisi sis stultior stultissimo.
 * IVP. Si dixi, nihilo magis es, neque ego esse arbitror,
 et id huc revorti uti me purgarem tibi.
 nam numquam quicquam meo animo fuit aegrius, 910
 quam postquam audiui ted esse iratam mihi.
 quor dixisti? inquires. ego expediâmi tibi.
 non edepol quo te esse inpudicam crederem;
 verum periclitatus sum animum tuom,
 quid faceres et quo pacto id ferre induceres. 915
 equidem ioco illa dixeram dudum tibi,
 ridîculi causa. vél hunc rogato Sôsiam.
 ALC. Quin huc adducis meum cognatum Naucratem,
 testem quem dudum te adducturum dixeras,

889 faciat satis *Hermannus*, *aut deseram aut | satis faciât mi
 illic at iuret *BD* 893 id factum *Camerarius* f. id 894 ille *codd.*,
corr. Pylades 892—896 *scripta non ad Plautinam simplicitatem*
 897 miseram qui med *Bothius*; sed *Plautina haec tantum esse viden-*
tur: atque (sed *Guyetus all.*) eccum video.: te volo, uxor, conloqui. *cf.*
Muellerus pros. 527 899 *qu[or quaes]o; (quor *Fleckeisenus*, quor t.
 a. quaesio *Vmpfenbachius*) 902 diti *B* 903 uerecunda es *codd.*,
quod testatur Nonius; *corr. Lambinus* (eiracunda: *cf. Truc. 262. 264*).
 potin es ut *B*, potine st ut *D*, potui est ut *E*, *corr. Camerarius*
 906 cum fatu *codd.*, *corr. Camerarius* loco *BD¹E* 907 nisi si sis
BDE 909 ut ut purigare me *Ritschellius* 911 audivit *B*
 te 912 didixisti *B^a* 916 et quidem *E* 918 naugratem *E*
 919 dixeris *D^a* et ut *vid. E^a*

te huc non venisse? Ivpp. Si quid dictumst per iocum, 920
non aequomst id te serio praevertier.

ALC. Ego illū scio quam doluerit cordi meo.

Ivpp. Per dexteram tuam te, Alcumena, oro, obsecro,
da mihi hanc veniam, ignosce, irata ne sies.

ALC. Ego istaec feci verba virtute irrita; 925
nunc, quando factis me impudicis abstinei,
ab impudicis dictis avorti volo. ✕

valeas, tibi habeas res tuas, reddas meas.

iuben mi ire comites? Ivpp. Sanan es? ALC. Si non iubes,
ibo egomet; comitem mihi Pudicitiam adsero. 930

Ivpp. Mane, arbitrato tuo ius iurandum dabo,
me meam pudicam esse uxorem arbitrarier.

id ego si fallo, tum te, summe Iuppiter,
quaeso, Amphitruoni ut semper iratus sies.

ALC. A, propitius sit pbtius. Ivpp. Confido fore; 935
nam ius iurandum verum te advorsum dedi.

iam nunc irata non es? ALC. Non sum. Ivpp. Bene facis.
nam in hominum aetate multa eveniunt huius modi:

capiunt voluptates, capiunt rursum miserias;
irae interveniunt, redeunt rursum in gratiam. 940

verum irae si quae forte eveniunt huius modi
inter eos, rursum si revertum in gratiamst,
bis tanto amici sunt inter se quam prius.

ALC. Primum cavisse oportuit ne diceres,
verum eadem si isdem purgas, mi patiunda sunt. 945 ✕

Ivpp. Iube vero vasa pura adornari mihi,
ut quae apud legionem vota vovi, si domum
rediissem salvos, ea ego exsolvam omnia.

ALC. Ego istuc curabo. Ivpp. Evocate huc Sosiam;
gubernatorem qui in mea navi fuit 950

Blepharonem arcessat, qui nobiscum prandeat. —

is a Mercurio inpransus ludificabitur,
quom ego Amphitruonem collo hinc obstricto traham.

ALC. Mirum quid solus secum secreto ille agat.
atque aperiuntur aedis. exit Sosia. 955

921 seriam *D*¹ 922 illud *ε* 923 dextram *BD* 924 hanc
mihi da *Fleckeisenus* 926 abstines *codd.*, corr. *Luchsius*; cf. *Pe-*
trus Scherer de partic. quando p. 39 sq. 929 sannan es *B*, sane
es *D* 930 *duxero *codd.* 933 sallo *D*¹, fallor *E*¹ 945 eisdem *E*
(isdem *i. q. idem*) purigas, patiunda *Ritschellus* 947 ad legionem
Muellerus 948 redissem persolvam *LG*, *exsolvam [iam]
951 blepharonem *BDE*, item 968. 1037 *BE* 952 *a Mercurio] adeo

SOSIA IVPPITER ALCVMENA

III 3

Sos. Ámphitruo, assum. sí quid opus est, ímpera; ímperium éxsequar.

IVPP. [Sosia,] optume advenis. Sos. Iam pax est inter vos duos? nam quia vos tranquillos video, gaudeo et volupest mihi.

atque ita servom par videtur frugi sese instituere: proinde eri ut sint, ipse item sit; voltum e voltu comparet: 960 tristis sit, si eri sint tristes; hilarus sit, si gaudeant.

sed age responde: iam vos redistis in concordiam?

IVPP. Derides, qui scis haec dudum me dixisse per iocum.

Sos. An id ioco dixisti? equidem serio ac vero ratus.

IVPP. Habui expurgationem; facta pax est. Sos. Optumest. 965

IVPP. Ego rem divinam intus faciam, vota quae sunt. Sos. Censeo.

IVPP. Tu gubernatorem a navi huc evoca verbis meis

Blepharonem, qui re divina facta mecum prandeat.

Sos. Iam hic ero, quom illic censebis esse me. IVPP. Actutum huc redi.

ALC. Numquid vis, quin abeam iam intro, ut apparentur quibus opust? 970

IVPP. I sane, et quantum potest parata fac sint omnia.

ALC. Quin venis quando vis intro: faxo haud quicquam sit morae.

IVPP. Recte loquere et proinde diligentem ut uxorem decet.

iam hisce ámbó, et servos ét era, frustra súnt duo, qui me Ámphitruonem rentur esse: errant probe. 975

nunc tu divine huc fac adsis Sosia

(audis quae dico, tametsi praesens non ades), fac Ámphitruonem iam advenientem ab aedibus ut abigas; quovis pacto fac commentus sis.

volo déludi illum, dum cum hac usuraria 980

uxore nunc mihi morigero. haec curata sint

fac sis, proinde adeo ut velle med intellegis;

atque ut ministres mihi, mihi quom sacrificem.

957 *[Sosia] iam [facta] pax *Muellerus* 958 volupe est
 960 item ipse *B* 962 *redistis iam vos 963 dudum *Camerarius*
 iam dudum 964 [ego] equidem *Vssingius* 965 expurgationem *codd., corr. Ritschelius* 968 qui *LG*] ut 969 censens *B^a* 970 opus *B*
 971 potes *DEB^a* facta sint *BD²E* (sunt *D^a*), *corr. Pylades* 974 hisce
Fleckeisenus] hi *BE*, hii *D* 975 erant *B^a* 976 Sosia, huc fac
 adsies *LG* 977 praeses *BD¹E* non *om. B^a* 978 Ámphitruonem
 iam *Lambinus*] iam amftrione *Nonius*, amftrionem *BDE* 979 ut
 abeat *Nonius* commentus sis *Nonius*] cum mentus sies *BE*, cum mento
 sies *D* 980 diludi illum edum *BDE* (illunc dum *Parvus*) 981 sient
BD²E, sunt *D¹* 982 me 983 mihi quom *Camerarius*] quom mihi

MERCVRIVS

III 4

Concedite atque abscédite omnes, dé via decédite,
nec quisquam tam audax fúat homo, qui óbviā obsistát
mihi. 985

nam mihi quidem hercle qui minus liceat deo minitarius
populo, nī decedat mihi, quam servolo in comoediis? *

ille návem salvam nuntiat aut irati adventum senis:
ego sum Iovi dicto audiens, eius iussu nunc huc me adfero.
quam ob rem mihi magis par est via decedere et concedere. 990
pater vocat me, eum sequor, eius dicto imperio sum audiens;
ut filium bonum patri esse oportet, item ego sum patri.
amanti subparasitor, hortor, adsto, admoneo, gaudeo.
sī quid patri volupē, voluptas ea mi multo maxumast.
amat: sapit; recte facit, animo quando obsequitur suo: 995
quod omnis homines facere oportet, dum id modo fiat bono.
nunc Amphitruonem volt deludi meus pater: faxo probe
iam hic deludetur, spectatores, vobis inspectantibus.
capiam coronam mi in caput, adsimulabo me esse ebrium;
atque illuc sursum escendero: inde optime aspellam virum 1000
de supero, quom huc accesserit; faciam ut sit madidus sobrius.
deinde illi actutum sufferet suos servos poenas Sosia:
eum fecisse ille hodie arguet quae ego fecero hic. quid [id]
mea?

meo me aequomst morigerum patri, eius studio servire ad-
deceat.

sed eccum Amphitruonem, advenit; iam ille hic deludetur
probe, 1005

siquidem vos voltis aúscultando operám dare.

ibo intro, ornatum capiam qui potis deceat;

dein susum ascendam in tectum, ut illum hinc prohibeam.

AMPHITRVO

IV 1

Naúcratem quem cónvenire vólui, in navi nóñ erat,

985 quispiam *Venerus* 990 par de via *Abrahamus st. Pl. 210*
992 oporet *B*¹, oportet *E*¹ itidem ego ego sum *codd., corr. Linde-*
mannus (ego sum *Lond.*) 993 subparasitator *B* 994 volup est *E*, vol-
pest *D*¹ 996 m. fiat b. *BE*, bono f. modo *Abrahamus l. s.* 998 spec-
tantibus *codd., corr. Pylades* 1000 cispellam *D*, cispella *E*, scis pel-
lam *B, corr. Camerarius* 1001 ebrius *D* 1002 ille *codd., corr.*
Lambinus 1003 quid id *Camerarius* quid *BD*, quidem *E fort.* quae
f. hic ego 1004 patri [esse] *Fleckeisenus; cf. 1018* 1007 quin *D*
potius *codd., corr. Scaliger* 1008 deinde susum *codd., corr. Came-*
rarius probeam *D* 1006—1008 (*cf. 999—1001 del. Muellerus*
1009 naugratem

neque domi neque in urbe invenio quemquam qui illum viderit.
nam omnis plateas perreptavi, gymnasia et myropolia; 1011
apud emporium atque in macello, in palaestra atque in foro,
in medicinis, in tonstrinis, apud omnis aedis sacras
sum defessus quaeritando: nusquam invenio Naucratem.
nunc domum ibo atque ex uxore hanc rem pergam exquirere, 1015
* quis fuerit quem propter corpus suum stupri compleverit.
nam me, quam illam quaestionem inquisitam hodie amittere,
mortuom satiust. sed aedis occluserunt. euegae,
pariter hoc fit atque ut alia facta sunt. feriam foris.
aperite hoc. heus, ecquis hic est? ecquis hoc aperit ostium? 1020

MERCVRIVS ET IDEM

IV 2

MERC. Quis ad fores est? AMPH. Ego sum. MERC. Quid ego
sum? AMPH. Ita loquor. MERC. Tibi Iuppiter
dique omnes irati certo sunt, qui sic frangas fores.

AMPH. Quo modo? MERC. Eo modo, ut profecto vivas aetatem
miser.

AMPH. Sosia. MERC. Ita, sum Sosia, nisi me esse oblitum existumas.
quid nunc vis? AMPH. Sceleste, at etiam quid velim, id tu me
rogas? 1025

MERC. Ita, rogo. paene effregisti, fatue, foribus cardines.
an foris censebas nobis publicitatis praeberier?
quid me aspectas, stolide? quid nunc vis tibi? aut quis tu es
homo?

AMPH. Verbero, etiam quis ego sim me rogitas, ulmorum Ache-
runs?

quem pol ego hodie ob istaec dicta faciam ferventem flagris. 1030
MERC. Prodigum te fuisse oportet olim in adolescentia.

AMPH. Quidum? MERC. Quia senecta aetate a me mendicis
malum.

AMPH. Cum cruciatu tuo istaec hodie, verna, verba funditas.

MERC. Sacrufico ego tibi. AMPH. Qui? MERC. Quia enim te
macto infortunio.

1012 macello *Ritschelius* (1015 uxored 1032 aetated) 1013 omis *B*
1015 exquirere *B* 1018 euge *E* 1021 MERCVRIVS ET IDEM AM-
PHITRIO. ET BLEFARO *B*, MERCVRIVS ET IDEM *E*, om. *D* 1022 foras *D*²
1024 i-ta *B* 1026 effregistis *B* 1027 publicis *B* 1031 in
adulescentiam *BDE* 1034 infortunio om. *E* quae inter v. 1034
et 1035 nonnullorum archetypi foliorum iactura intercederunt, huius
scaenae finem, sequentis initium et duas tresve intercedentes solidas
complectebantur. lacunae in *B* indicium nullum; *D* reliquum paginae
spatium vacuum reliquit, *E* duorum versuum intervallum praebet.
fragmentorum undeviginti sedecim a Nonio servata.

- (AMPH.) At ego certo cruce et cruciatum mactabo exuo mastigia† frg. I
 (MERC.) Érus Amphitruo[st] occupatus. II
 (MERC.) ㄥ—ㄥ abitendi nunc tibi etiam occasiost. III (XV 1
 (MERC.) Optumo iure infringatur aula cineris in caput. IV (III)
 (MERC.) Ne tu postulas matulam unam tibi aquae infundi in caput. V (IV)
 (MERC.) Laruatú's. edepol hominem miserum. medicum quaerita. VI (VII)
-
- (ALC.) Exiúravisti té mihi dixé pér iocum. VII (XI)
 (ALC.) Quaeso advenienti morbo medicari iube:
 tu certe aut laruatus aut cerritus es. VIII (XII)
 (ALC.) Nisi hoc ita factumst proinde ut factum esse autumo,
 non causam dico quin vero insimules probri. IX (XIII)
-
- (AMPH.) Quid minitabas té facturum, si istas pepulissem fores? X (V)

Amphitruonem postquam Mercurius satis ludificatus est (frg. 1—6), clamor et pullatio Alcenam excitat ex aedibus, quae cum viro altercata (Iuppiter scilicet ab illa discesserat ad rem divinam faciendam) et ipsa eum excludit (frg. 7—9). fortasse Amphitruo ad arcessendos cives scaenam reliquit; certe cum Blepharone Sosia prodit, male deinde ab ero acceptus. precator illi existit Blepharo. domini irae se subduxisse videtur servus (frg. 10—14). Iuppiter ex aedibus procedit. maritus et moechus invicem se raptant pro moechis. Blepharonem Amphitruo advocat, Iuppiter ut videtur ludibrio habet (frg. 15—19). — quaedam duo argumenta et utriusque dei in fabula sermones docent, alia qui scaenas Plauto supposuit intellexerat, alia Hoffmannus (diss. Vratisl. 1848) Vssingius, Brandtius (Mus. Rh. 34, 575 sq.) Schroederus (diss. Argent. 1879), uterque glossarum Nonianarum ordinis rationem habentes, novissimique editores expelierunt.

I Nonius 342 (mactare malo adficere significat) at ego te certo cruciatu, mactabo, mastigia LG II Nonius 354 (occupatus) [est] Hoffmannus III Priscianus I 564 quamvis Plautus 'abiendi' dixit pro 'abeundi' abitendi LG (Hoffmannus) IV Nonius 543 (aula) V Nonius ibid. (matella aquarium vas) postulas Schroederus] postulas fort. matellam aquam Nonius, aquae s, aquas Brandtius et Schroederus; cf. ad 1058 VI Nonius p. 44 (cerriti et laruati) quaeritat Nonius, corr. Aeidalius VII Nonius 105 (exiurare et deiurare i. e. valde iurare) VIII Nonius post VI (p. 44) et p. 247 (advenire) quaeso] quasi Nonius priore loco morbo medicari iube Schroederus] morbo medicati iuvenem Noni optimi codd. p. 44, deteriores m. iuvenm, Non. p. 247 morbo iure (iube s) v. 2 tantum p. 44 laruatus es aut cerritus IX Nonius 237 (autumare) dico verum huiusmodi codd., corr. Brandtius et Schroederus X Nonius 473 (minitas pro minitaris)

- XI (VI) (AMPH.) Ibi scrobes escodito tu plus sexagenos in dies.
 III (XVII) (AMPH.) Nólí pessumó precari.
 III (XVI) (AMPH.) † cuiusque me absente corpus volgavit suum
 IV (XVIII) (BLEPH.) animam comprime

 XV (IX) (IVPP.) Mánifestum hunc obtórto collo téneo furem flágití.
 XVI (X) (AMPH.) Immo ego hunc, Thebani cives, qui domi uxorem meam
 impudicitia impedit, teneo, thesaurum stupri.
 VII (VIII) (AMPH.) Nilne te pudet, sceleste, populi in conspectum ingredi?
 VIII (XIX) (AMPH.) clandestino
 XIX (XIV) (AMPH. sive IVPP.) Qui nequeas nostrorum uter sit Amphitruo
 decernere.

IV 3

(BLEPH.) [Iám] vos inter vós partite; ego ábeo, mihi négótiumst; 1085

neque ego umquam usquam tanta mira me vidisse censeo.

AMPH. Blepharo, quaeso ut advocatus mi adsis, neve abeas. BLEPH. Vale.

quid opust me avvocato, qui utri sim avvocatus nescio? —

IVPP. Intro ego hinc eo. Alcumena parturit. — AMPH. Perii miser.

XI *Priscianus* I 168 et 321 *Nonius* 225, cf. *comm. Lucani* p. 283 all. tu plus *Hertzii* plus *priore*, duplus altero loco *Prisciani* codd. *fero* in die *Schroederus* (*comm. Luc. cod. G*) XII *comm. Verg. Aen.* 8, 127 (veteres et 'precor illi' pro 'precor pro illo' dicebant) XIII *Nonius* 182 (volgavit honeste positum, vile habuit et quasi in vulgus dedit). hulus quae me *Schroederus*, [éccam video] quae me *Vsingius*, quolusque [technis] med *Brandtius*, *conscio quo med absente XIV *Nonius* 233 (anima significat iracundiam vel furorem: *tacere iubentis esse vidit Vsingius*) XV *Nonius* 453 (furtum — omne quidquid occulte geritur: ergo furti *LG*) manifesto *Schroederus* XVI *Nonius* 331 (impedire, sordidare, ad probrum ducere: 'immo — impedit'; *id.* 456 thesaurum etiam copiam pessimae rei dici posse —: 'qui domi — stupri' impetivit olim *volgatum* (*scaen. suppos. ult. 13*) XVII *Nonius* 453 ext. (ingredi) XVIII *gloss. Plaut. Ritschelii* inter susque deque (886) et perniciter (1116) XIX *Nonius* 285 (decernere) *adiiunt Brandtius et Schroederus* *Plauti frg. fabulae nomine non indicato quod adfert Festus* p. 169 non ego te novi, navalis scriba, columbar impudens (v. 249 *Winter*) de *Non.* p. 76 v. ad v. 400 1035 *[iam] parce *B* 1038 opust med *DE*^b, opust *D*^a, opus me *B* qui *Camerarius*] quin quid opus est med avvocato, qui me utri sim nescio *Hermannus*; sed quod verbum avvocati substantivum sequitur *idem participale, acumen habet*

quid ego [faciam,] quem advocati iam atque amici deserunt? 1040
 numquam edepol me inultus istic ludificabit, quisquis est;
 iam ad regem recta me ducam resque ut factast eloquar.
 ego pol illum ulciscar hodie Thessalum veneficum,
 qui pervorse perturbavit familiae mentem meae.
 sed ubi ille? intro edepol abiit, credo ad uxorem meam. 1045
 qui me Thebis alter vivit miserior? quid nunc agam?
 quem omnes mortales ignorant et ludificant ut lubet.
 certumst, intro rumpam in aedis; ubi quemque hominem aspe-
 xero,
 sive ancillam sive servom, si uxorem, si adulterum,
 si patrem, si avom videbo, obtruncabo in aedibus. 1050
 neque me Iuppiter neque di omnes id prohibebunt, si volent,
 quin sic faciam uti constitui. pergam in aedis nunciam.

BROMIA AMPHITRVO

V 1

Brom. Spes atque opes vitae meae iacent sepultae in pectore,
 neque ullast confidentia iam in corde, quin amiserim;
 ita mihi videntur omnia, mare, terra, caelum, consequi, 1055
 iam ut opprimar, ut enicer. me miseram, quid agam nescio.
 ita tanta mira in aedibus sunt facta. vae miserae mihi.
 animo malest, aquam velim. corrupta sum atque absumpta
 sum.
 caput dolet, neque audio, neque oculis prospicio satis;
 nec me miserior feminast neque ulla videatur magis. 1060
 ita erae meae hodie contigit. nam ubi parturit, deos sibi
 invocat,
 strepitus, crepitus, sonitus, tonitrus: subito ut, propere, ut
 valide tonuit!
 ubi quisque institerat, concidit crepitu. ibi nescio quis
 maxima
 voce exclamat: 'Alcumena, adest auxilium, ne time:
 et tibi et tuis propitius caeli cultor advenit. 1065

1040 [faciam] *Guyetus* 1041 numquem e. m. i. i. ludificavit *BDE*
 1042 iam *Gruterus* nam iam (nam + iam *B*¹) 1048 certust *BDE*
 aedibus *BDE*, corr. *Camerarius*; item 1052 1049 sive uxorem sive (se
 sev *B*) seu *D*¹, adulterum | patrem sive avom *codd.*, corr. *Bothius* [cum]
 obtruncabo *Fleckeisenus* obtruncabo *D*^a, obtruncabo *E* 1052 quin
 sin *B*^a ut 1053 *BROMIA ANCILLA. AMPHITRIO B, ANCILLA BROMIA*
AMPHITRIO E, ANCILLA AMPHITRIO D 1054 confidentiam *B'DE*
 1056 inicer *E*, inicer *B* 1058 acuam *Kieslingius* 1059 neque — nec
 1061 *de asyndeto cf. M. Rh. 18, 11 sq., de sibi monosyllabo ad 718*
 1062 tonitrus *B* subito *Hermannus*] ut subito 1063 ubique in-
 stiterit *D*¹, u. q. inciderat *E*¹

súrgite', inquit 'qui terrore meo occidistis prae metu.'
 ut iácu, exsurgo. ardere censui aedis, ita tum cónfulgebant.
 ibi me inclamat Alcúmena; iam éa res me horrore áddicit,
 erilis praeuórtit metus: accúrro, ut sciscam quid velit.
 atque illam geminos filios pueros peperisse conspícor; 1070
 neque nostrum quisquam sensimus, quom peperit, neque pro-
 uidimus.

séd quid hoc? quis hic ést senex, qui ante aedis nostras sic
 iacet?

numnam hunc percussit Iúppiter?
 credo édepol, nam, pro Iúppiter, sepúltust quasi sit mórtuos.
 ibo ut cognoscam quisquis est. [atque] Ámphiúruo híquidemst
 érus meus. 1075

Ámphiúruo. AMPH. Perii. BROM. Súrge. AMPH. Interii. BROM.
 Cédo manum. AMPH. Quis mé tenet?
 BROM. Tua Bromia ancilla. AMPH. Totus timeo, ita me increpuit
 Iuppiter.

nec secus est, quasi si ab Acherunte veniam. sed quid tu foras
 egressa es? BROM. Eadem nos formido timidas terrore impulit.
 in aedibus, tu ubi habitas, nimia mira vidi. vae mihi, 1080
 [mi ere] Ámphiúruo, ita mihi ánimus etiam nunc abest. AMPH.
 Agedum expedi:

scin me tuom esse erum Ámphiúruonem? BROM. Scio. AMPH.
 Vide etiam nunc. BROM. Scio.

AMPH. Haec sola sanam mentem gestat meorum familiarium.
 BROM. Immo omnes sani sunt profecto. AMPH. At me uxor in-
 sanum facit

suis foedis factis. BROM. At ego faciam, tu idem ut aliter prae-
 dices, 1085

Ámphiúruo, píam ét pudicam tuam ésse ut uxórém scias.
 de ea re signa atque argumenta paucis verbis eloquar.

1066 *exsurgite *codd.* 1067. 1068 *versuum coniunctio ex hy-*
permetro nata 1067 ita tunc *D*, itatim *E* 1068 me *om. E*
 (ibi mein clamar argumenta a mea res *Noni cod. Paris.*) 1069 metus
Nonius] motus *D*, meotus *B*, meo totius *E* sciam *Nonius*
 1071 *sq. disp. BDE*: neque — peperit | neque — senex | qui — Iuppiter
 1075 et cognosco *B*, et cognoscam *DE*, *corr. Acidalius* atque
 A. híquidemst *Luchsius comm. pros. II 14*] amphiúrio híc quidem
 1077 timeo totus *Fleckeisenus* 1078 ab *del. Koenigius quaest. Pl. 5*
 acheronte *BD* qui *D* 1079 egressa *BD* terroris *D*¹ 1081 *[mi
 ere], *post Muellerum qui ere supplevit* 1083 saccam *B*, sarcam *DE*,
corr. Camerarius mentem *om. E* morum *D*, mearum *B*, mea *E*,
corr. Acidalius 1086 *uxorem ut *codd.* ante píam addendum
 videtur tu, ut *trochaei incipiant demum v. 1088*

omnium primum: Alcumena geminos peperit filios.

AMPH. Ain tu, geminos? BROM. Geminos. AMPH. Di me servant. BROM. Sine me dicere,

ut scias tibi tuaeque uxori deos esse omnis propitios. 1090

AMPH. Loquere. BROM. Postquam parturire hodie uxor accepit tua,

ubi utero exorti dolores, ut solent puerperae

invocat deos inmortales, ut sibi auxilium ferant,

manibus puris capite operto. ibi continuo contonat

sonitu maxumo; aedis primo ruere rebamur tuas. 1095

aedis totae confulgebant tuae, quasi essent aureae.

AMPH. Quaeso absolvido hinc me extemplo, quando satis deluseris.

quid fit deinde? BROM. Dum haec aguntur, interea uxorem tuam

neque gementem neque plorantem nostrum quisquam audivimus:

ita profecto sine dolore peperit. AMPH. Iam istuc gaudeo, 1100

ut ut me erga meritást. BROM. Mitte istaec, atque haec quae dicam accipe.

postquam peperit, pueros lavere iussit nos. ocepimus.

sed puer ille quem ego lavi, ut magnust et multum valet!

neque eum quisquam colligare quivit incunabulis.

AMPH. Nimia mira memoras; si istaec vera sunt, divinitus 1105

non metuo quin meae uxori latae suppetiae sient.

BROM. Magis iam faxo mira dices. postquam in cunas conditust,

devolant angues iubati deorsum in inpluvium duo

maxumi: continuo extollunt ambo capita. AMPH. Ei mihi!

BROM. Ne pave. sed angues oculis omnis circumvisere. 1110

postquam pueros conspicati, pergunt ad cunas citi.

ego cunas recessim rursum vorsum trahere et ducere,

metuens pueris, mihi formidans; tantoque angues acrius

persequi. postquam conspexit anguis ille alter puer,

citius e cunis exilit, facit recta in anguis inpetum: 1115

alterum alteraprehendit eos manu perniciter.

AMPH. Mira memoras, nimis formidolosum facinus praedicas;

nam mihi horror membra misero percipit dictis tuis.

quid fit deinde? porro loquere. BROM. Puer ambo anguis enicat.

1092 ibi *BDE*¹ 1094 opertod *Ritschelii* 1095 aedis
 1098 sit *BE* 1101 me erga *Schmidtii*] erga (ergo *D*) me (ut ut erga
 me est merita. istaec mitte *Camerarius*) 1102 lavere *testatur Nonius*
] lavare *BED*², pau+are *D*¹ iussit ut hos accedimus *Nonius*
 1106 meae quin *Bothius* latat *D*¹, laete *D*² 1108 devolans *D*¹
 iuvati *BD*¹*E*, iubatae *testatur Nonius (eiusdem codd. fere duo)*; iubati
Servius 1109 vae mihi *Lachmannus* 1112 recessum *codd., corr.*
Valla tuicere *D*¹ 1115. 1116 *inverso ordine codd., corr. s*
 1116 apprehendit *E* 1119 sit *B* angues *B*

dum haec aguntur, voce clara exclamat uxorem tuam — 1120
 AMPH. Quis homo? BRON. Summus imperator divom atque hominum Iuppiter.

is se dixit cum Alcumena clam consuetum cubitibus,
 eumque filium suum esse qui illos anguis vicerit:
 alterum tuum esse dixit puerum. AMPH. Pol me haud paenitet,
 si licet boni dimidium mihi dividere cum Iove. 1125
 abi domum, iube vasa pura actutum adornari mihi,
 ut Iovis supremi multis hostiis pacem expetam.
 ego Tiresiam coniectorem advocabo et consulam
 quid faciundum censeat; simul hanc rem ut factast eloquar.
 sed quid hoc? quam valide tonuit. di, obsecro vostram fidem. 1130

IVPPITER

V 2

Bono ánimo es, adsum auxilio, Amphitruo, tibi ét tuis:
 nihil est quod timeas. hariolos, haruspices
 mitte omnis; quae futura et quae facta eloquar,
 multo adeo melius quam illi, quom sum Iuppiter.
 primum omnium Alcumenaе usuram corporis 1135
 cepi, et concubitu gravidam feci filio.
 tu gravidam item fecisti, quom in exercitum
 profectu's: uno partu duo peperit simul.
 eorum alter, nostro qui est susceptus semine,
 suis factis te immortalis adficiet gloria. 1140
 tu cum Alcumena uxore antiquam in gratiam
 redi: haud promeruit quam ob rem vitio vorteres;
 mea vi subactast facere. ego in caelum migro.
 AMPH. Fáciam ita ut iubés et te oro, prómessa ut servés tua. V 3
 ibo ad uxorem intro, missum facio Tiresiam senem. 1145

nunc, spectatores, Iovis summi causa clare plaudite.

1120 inclamat Dousa 1121 divinum E 1122 cubitibus Sca-
 liger] cubilibus (fort. cumilibus) 1123 angues BE, anguos D
 1124 esse tuum E 1125 scilicet DE 1126 iuve D¹E 1127 hostis
 E¹ Nonius p. 388 petam Nonius p. 388 (expetam p. 460) 1128 tere-
 siam BED², item 1145 [huc] advocabo Muellerus 1131 tibi cf.
 ad 718 1133 facta sunt D² 1136 copret conc. D¹ feci filio B¹
 1138 parto B¹ duos E 1140 adfici. B¹ 1143 vis D
 1144 nova scaena cui inscr. AMPHITRIO (sine tit. D) 1146 cantori
 dedit Fleckeisenus clara B, clare D, dare E PLAVTI AMPHITRIO
 EXPLICIT BE, sine subscr. D

ASINARIA

ARGVMENTVM

Amanti argento filio auxiliarier
 Sub império vivens volt senex uxorio.
 Itaque ob asinos relatum pretium Saureae
 Numerari iussit servolo Leonidae.
 Ad amicam id fertur. cedit noctem filius.
 Rivalis amens ob praereptam mulierem,
 Is rem omnem uxori per parasitum nuntiat.
 Accurrit uxor ac virum e lustris rapit.

5

arg. post prolog. codd. PLAVTI ARGVMENTVM INASINARIA (-AM E)
 BE 3 ab E 4 servo *codd., corr. Aldina* 6 rivalis ε] riumus
 BDE, rivinus Lond. (unde rivinus ἀντίζηλος onomast. Vulcanii)
 obrereptam BDE, corr. Camerarius 7 it, rem Gulielmius 8 e lustris
 rapit Camerarius] eius trisrae BD, eius tris re E¹, eius triste agit Lond
 E², cf. 934

PERSONAE

LIBANVS servos
DEMAENETVS senex
ARGYRIPPVS adolescens
CLEAERETA lena
LEONIDA servos
MERCATOR
PHILAENIVM meretrix
DIABOLVS adolescens
PARASITVS
ARTEMONA matrona
GREG

P R O L O G V S

Hoc agite sultis, spectatores, nunciam,
 quae quidem mihi atque vobis res vortat bene
 gregique huic et domino atque conductoribus.
 face nunciam tu, praeco, omnem auritum poplum.
 age nunc reside: cave modo ne gratiis. 5
 nunc quid processerim huc et quid mihi voluerim
 dicam: ut sciretis nomen huius fabulae.
 nam quod ad argumentum attinet, sane brevest.
 nunc quod me dixi velle vobis dicere,
 dicam: huic nomen graece Onagrost fabulae; 10
 Demophilus scripsit, Maccius vortit barbare;
 Asinariam volt esse, si per vos licet.
 inest lepos ludusque in hac comoedia;
 ridicula res est. date benigne operam mihi,
 ut vos, utei alias, pariter nunc Mars adiuvet. 15

INCIPIT (om. E) PROLOGVS IN ASINARIAM PLAVTI BE 1 agito B¹
 si vultis BD², s.ultis E¹ 3 dominis codd., corr. Camerarius
 4 eace BE nunciam Lingius] iam nunc populum B(B²?)D, psi-
 pulum ut vid. E¹ 5 negratis 10 [id] dicam LG, huic est nomen
 Fleckeisenus; cf. ad Amph. 702 onagrost BD(E¹?) 11 maccus
 codd., corr. Ritschelius 15 *utei] item (item ut Guyetus) v. 6—8
 del. Guyetus, 9. 10 Geppertus; potius v. 7—9 post Plautum videntur
 adiecti esse, quem auctorem prologi indicat cum v. 12 tum quod fabu-
 lae iusta expositione praeditae argumentum non est narratum.

LIBANVS DEMAENETVS

I 1

LIB. Sicut tuom vis unicum gnatum tuae
superesse vitae sospitem et superstitem,
ita ted obtestor per senectutem tuam
perque illam, quam tu metuis, uxorem tuam:
si quid med erga hodie falsum dixeris, 20
ut tibi superstes uxor aetatem siet
atque illa viva vivos tu pestem oppetas.
DEM. Per Dium Fidium quaeris: iurato mihi
video necesse esse eloqui quidquid roges.
ita me obstinate adgressu's, ut non audeam 25
profecto, percontanti quin promam omnia;
proinde actutum istuc quid sit quod scire expetis
eloquere: ut ipse scibo, te faciam ut scias.
LIB. Dic obsecro hercle serio quod te rogem,
cave mihi mendaci quicquam. DEM. Quin tu ergo rogas? 30
LIB. Num me illuc ducis, ubi lapis lapidem terit?
DEM. Quid istuc est? aut ubi istuc est terrarum loci?
LIB. [Vbi flent nequam homines, qui polentam pinsitant.]
apud fustitudinas, ferri crepinas insulas,
ubi vivos homines mortui incursant boves. 35
DEM. Modo pol percepi, Libane, quid istuc sit loci:
ubi fit polenta, te fortasse dicere. LIB. Ah,
neque hercle ego istuc dico nec dictum volo,
teque obsecro hercle ut quae locutu's despuas.
DEM. Fiat, geratur mos tibi. LIB. Age age usque excrea. 40
DEM. Etiamne? LIB. Age quaeso hercle usque ex penitis fau-
cibus.

LIBANVS SERVVS DEMENETVS (DEMETIVS B¹) SENEX BE, om. D 18 om. E
te B, te deos Iulius Rufinianus 19 tu om. B^aD^a 20 ergo D^a
hoc die Ritscheliu 22 et pestem oppetat Nonius 23 deum
quaere Niemeyerus Phil. Wochenschr. 1, 41 23. 24 del. Fleckeisenus
26 percunctanti 30 mendatum D 32. 33 post v. 47 sic iterantur
in codd.: quid istuc (istud BE) est. aut ubi istuc sit nequeo noscere |
ubi flent nequam homines qui polentam pinsitant 32 aut ubi est
istuc Camerarius, cf. Ribbeckius M. Rh. 37, 60 33 del. LG ho-
mines nequam B^a pransitant B¹D^aE 34 fustidinas E 36 pe-
perci E 37 fit om. B¹ ahc BD, hac E¹ 38 ergo B¹ 39 qui
B^a 41 hoc loco ε, post v. 55 BDE

etiam amplius. DEM. Nam quo usque? LIB. Vsque ad mortem volo.

DEM. Cave sis malam rem. LIB. Vxoris dico, non tuam.

DEM. Dono te ob istuc dictum, ut expers sis metu. 44. 45

LIB. Di tibi dent quaecumque optes. DEM. Redde operam mihi. cur hoc ego ex te quaeram? aut cur miniter tibi propterea quod me non scientem feceris?

aut cur postremo filio suscenseam,

patres ut faciunt ceteri? LIB. Quid istuc novist? 50

demiror quid sit et quo evadat sum in metu.

DEM. Equidem scio iam, filius quod amet meus

istanc meretricem e proxumo Philaenium.

estne hoc ut dico, Libane? LIB. Rectam instas viam.

ea res est. sed eum morbus invasit gravis. 55

DEM. Quid morbit? LIB. Quia non suppetunt dictis data.

DEM. Tune es adiutor nunc amanti filio?

LIB. Sum vero, et alter noster est Leonida.

DEM. Bene facitis hercle et a me initis gratiam.

verum meam uxorem, Libane, nescis qualis sit? 60

LIB. Tu primus sentis, nos tamen in pretio sumus.

DEM. Fateor eam esse inportunam atque incommodam.

LIB. Posterius istuc dicis quam credo tibi.

DEM. Omnes parentes, Libane, liberis suis, † qui mihi auscultabunt, facient obsequellam † 65

[quippe qui mage amico utantur gnato et benevolo].

atque ego me id facere studeo, volo amari a meis;

volo mé patris mei similem, qui causa mea

naulerico ipse ornatu per fallaciam

44. 45 expersis ut vid. B¹, expressis E 47 om. E^a 48 nescientem E 47sq. invicem interrogaturus non plane interrogat Demaenetus, sed consulo sermonem obliquat, postremo iam se scire enuntiat. non recta quae leguntur LG praef. XXIII et mus. Rhen. 37, 151

51 post v. 83 traditum hoc loco posuit Acidalius. versus testatur Nonius 52 et hoc loco extat et adhaeret versui 51 post v. 83 (ibi iam scio). quod amat meus, istanc Lorenzsius in Bursiani actis 1, 376; v. ad 47 sq.

54 instans B¹D¹ 59 facitis hercle Hermannus] hercle facitis 60 siet scis qualis siet Bothius 61 *servis in om. E 62 fatear D^a 64. 65 turbata haec et mutilata esse (tantum obsequentiam pro obsequellam scripserant) vidit Luchsius (o. p. quiqui a mihi | s. f. o. L. l.). hoc fere flagitat sententiarum conexus: omnes parentes, Libane, facient liberis, | qui mi auscultabunt, obsequellam [amantibus]

65 faciunt Nonius qui testatur obsequellam 66 del. Fleck-eisenus; defendit Niemeyerus l. s., item 77. 93. 250. 252. 552

67 amoris B¹, amare DE 69 nauderio BDE, naulerio Lond., corr. Camerarius

quam amabam abduxit ab lenone mulierem; 70
 neque puduit eum id aetatis sycophantias
 struere et beneficiis me emere gnatum suum sibi.
 eos me decretumst persequi mores patris.
 nam me hodie oravit Argyrippus filius,
 uti sibi amanti facerem argenti copiam: 75
 et id ego percipio obsequi gnato meo.
 [volo amoris obsecutum illius, volo amet me patrem.]
 quamquam illum mater arte contentequae habet,
 patres ut consueverunt: ego mitto omnia haec,
 praesertim quom is me dignum quoi concrederet 80
 habuit, me habere honorem eius ingenio decet;
 quom me adiit, ut pudentem gnatum aequomst patrem,
 cupio esse amicae quod det argentum suae.
 LIB. Cupis id quod cupere te nequiquam intellego.
 [dotalet servom Sauream uxorem tua [tibi] 85
 adduxit, quoi plus in manu sit quam tibi.
 DEM. Argentum accepi, dote imperium vendidi.
 nunc verba in pauca conferam quid te velim.
 viginti iam usust filio argenti minis:
 face id ut paratum iam sit. LIB. Vnde gentium? 90
 DEM. Me defraudato. LIB. Maximas nugae agis:
 nudo detrahare vestimenta me iubet.
 defraudem te ego? age sis, tu sine pennis vola.
 tene ego defraudem, quoi ipsi nihil est in manu,
 nisi quid tu porro uxorem defraudaveris? 95
 DEM. Qua me, qua uxorem, qua tu servom Sauream
 potes, circumduce, aufer; promitto tibi
 non obfuturum, si id hodie effeceris.
 LIB. Iubeas una opera me piscari in aere,
 venari autem rete iaculo in medio mari.† 100

70 le-one B^a 72 me emere] mee mea re B¹ ut vid., mee ma
 re D¹ ut vid. 75 ut 76 Pl. Asin.: ego sane cupio o. g. m. Nonius
 77 del. Fleckeisenus amari obsecutam Nonius (genet. pro
 dativo) 79 consuerunt 80 quobi D¹ ut vid., cui B² 82 aequost
 B¹, atquost D 85 demum Libani BD¹E¹ [tibi] LG 86 est D
 et E v. l. 91 defrud. hic D², 93 B, 94 BDE, 95 D 93 del. Fleck-
 eisenus 96 me] me arte B, me et v. l. arte D iuxorem vel uxo-
 rem B 97 potest B¹ 98 offuturum B^a si id hodie Lond.] sit
 hodie D^aE, si hodie BD^b, si id Festus 198, s. i. hocedie Spengelius
 100 rete om. E reti autem iaculo venari Hermannus, cf. Truc. 35
 (quasi in piscinam rete qui iaculum parat); reti iaculo aut venari avem i.
 m. m. Ribbeckius M. Rh. 37, 58; avem venari reticulo i. m. m. Bergkii op.
 1, 681; de retiaculo cf. W. Schmitz, M. Rh. 25, 625 sq.; *[qua istuc iubet,
 venari autem in medio mari (cf. Capt. 563) a Festo vv. 96—98. 101

DEM. Tibi optionem sumito Leonidam,
 fabricare quidvis, quidvis comminiscere:
 perficito, argentum hodie ut habeat filius,
 amicae quod det. LIB. Quid ais tu, Demaenete?
 DEM. Quid [vis]? LIB. Si forte in insidias devenero, 105
 tun redimes me, si me hostes interceperint?
 DEM. Redimam. LIB. Tum tu igitur aliud cura quidlubet.
 ego eo ad forum, nisi quid vis. DEM. Ei, bene ambula.
 atque audin etiam? LIB. Ecce. DEM. Si quid te volam,
 ubi eris? LIB. Vbiquomque lubitum erit animo meo. 110
 profecto nemost quem iam dehinc metuam mihi
 ne quid nocere possit, quom tu mihi tua
 oratione omnem animum ostendisti tuom.
 quin te quoque ipsum facio haud magni, si hoc patro.
 pergam quo occepi atque ibi consilia exordiar. 115
 DEM. Audin tu? apud Archibulum ego ero argentarium.
 LIB. Nempē in foro? DEM. Ibi, si quid opus fuerit. LIB. Me-
 minero. —
 DEM. Non esse servos peior hoc quisquam potest
 nec magis vorsutus nec quo ab caveas aegrius.
 eidem homini, si quid recte curatum velis, 120
 mandes: moriri sese misere mavolet,
 quam non perfectum reddat quod promiserit.
 nam ego illūc argentum tam paratum filio
 scio esse, quam me hunc scipionem contui.
 sed quid ego cesso ire ad forum, quo inceperam? 125
 * * atque ibi manebo apud argentarium.

ARGYRIPPVS

I 2

Sicine hoc fit? foras aëdibus me éici?
 promerenti optume hocin preti redditur?

*continui adferuntur omissis 99. 100: quos post v. 95 collocandos cen-
 set Leidolphus diss. Ienens. 2, 243, dittographiam esse v. 96—98 ver-
 sum 101—106 idem p. 246 103 hodie Ritschellius 105 DEM.
 Quid vis? Vahlenus] quid 108 eo ego DE ei bene Fleckeisenus]
 fiet ne codd. 109 *ecce [adsum] si s. B¹ 111—115 ver-
 sum 107 olim excepisse videntur, 108—110; 116. 117 alterum ordi-
 nem efficere; cf. LG p. XXII 112 tu om. B¹DE mihi om. E
 116 Libano continuant, 117 SEN. — LIB. — SEN. codd., corr. Ange-
 lius 117 si quidem D 119 quo ob D, quo Nonius 120 eid. h.]
 fidem boni hominis D 121 se B¹ ut vid. magis volet v. l. in DE
 123 illad 124 conitu B¹ 125 quo] quod BDE¹ 126 [ibo]
 atque Camerarius, versum del. Bothius 127 ARGIRIPPVS ADOLESCENS
 BD, ARCIRIPPVS AD. E 128 hoccine*

béne merentí mala es, mále merentí bona es;
 at malo cum tuo, nam iam ex hoc loco 130
 ibo ego ad tresviros vostraque ibi nomina
 faxo erunt, capitis te perdam ego et filiam,
 perlécebrae, perniciés, adulescentum éxitium.
 nám mare haud ést mare, vós mare acérrumum;
 nam in mari repperi, hic elavi bonis. 135
 ingrata atque inrita esse omnia intellego,
 quae dedi et quod bene feci, at posthac tibi
 mále quod potero fácere faciam, méritoque id faciám tuo.
 ego pol te redigam eodem unde orta es, ad egestatis terminos,
 ego edepol te faciam ut quae sis nunc et quae fueris scias. 140
 quae prius quam istam adii átque amans ego ánimum meum isti
 dedi,
 sordido vitam oblectabas pane in pannis inopia.
 atque ea si erant, magnam habebas omnibus dis gratiam.
 eadem nunc, quomst melius, me, quoius operast, ignoras, mala.
 reddam ego te ex fera fame mansuetem, me specta modo. 145
 nam isti quod suscenseam ipsi nihil est, nil quicquam meret;
 tuo facit iussu, tuo imperio paret: mater tu, eadem era es.
 te ego ulciscar, te ego ut digna es perdam atque ut de me meres.
 at scelesti viden ut ne id quidem, me dignum esse existumat
 quem adeat, quem conloquatur quoique irato supplicet? 150
 atque eccam inlecebra exit tandem; opinor hic ante ostium
 meó modo loquar quae volam, quoniam intus non licitúmst mihi.

CLEAERETA ARGYRIPPVS

I 3

CLEAER. Vnum quodque istórum verbum númmis Philippeis aureis
 non potest auferre hinc a me si quis emptor venerit;
 nec recte quae tu in nos dicis, aurum atque argentum me-
 rumst: 155

fixus hic apud nós est animus tuos clavo Cupidinis.
 remigio veloque quantum potis es festina et fuge:

130 nunciam ex hoc loco *Pylades*, *nam iam [hinc] exilico, cf. *M. Rh.* 38, 18 133 permittis *BD¹E*, permittis *Nonius* 137 at] ac *B*
 141 dedidi *Lachmannus*, alii transponunt ego; cf. *Brixius in Fleckeis.*
ann. 121, 53 142 *sordida 143 magnas — gratias *codd.*, corr.
Bentleius 145 mansuetem *testatur Nonius*] mansuetam 146 quod
Acidalius] quid *BDE²*, quidem *E¹* 147 *Soph. El.* 597 148 me
 om. *B²E¹* 150 conlocatur *BD¹E²* 153 LENA CLERETA (CLE•ET•A
B¹) ADOLESCENS ARGIRIPPVS *B(E)* LENA CLEREA ARG I D uum *B¹* quo-
 que *B•D²* 156 est om. *D²* *Nonius* 157 potis es *Guyetus*] poteris
codd., potes *Nonius*

quám magis te in altúm capessis, tam aestus te in portum refert.

ARGYR. Ego pol istum portitorem privabo portorio;
ego te dehinc, ut merita es de me et mea re, tractare exsequar, 160
quom tu med ut meritus sum non tractas atque eicis domo.

CLEAER. Magis istuc percipimus lingua dici, quam factis fore.

ARGYR. Solus solitudine ego ted atque ab egestate abstuli;
solus si ductem, referre gratiam numquam potes.

CLEAER. Solus ductato, si semper solus quae poscam dabis; 165
semper tibi promissum habeto hac lege, dum superes datis.

ARGYR. Quid modist dando? nam numquam tu quidem expleri
potes;

modo quom accepisti, haud multo post aliquid quod poscas paras.

CLEAER. Quid modist ductando, amando? numquamne expleri
potes?

modo remisisti, continuo iam ut remittam ad te rogas. 170

ARGYR. Dedi equidem quod mecum egisti. CLEAER. Et tibi ego
misi mulierem:

par pari datum hostimentumst, opera pro pecunia.

ARGYR. Male agis mecum. CLEAER. Quid me accusas, si facio
officium meum?

nam neque fictum usquamst neque pictum neque scriptum in
poematis

ubi lena bene agat cum quiquam amante, quae frugi esse volt. 175

ARGYR. Mihi quidem te parcere aequomst tandem, ut tibi du-
rem diu.

CLEAER. Non tu scis? quae amanti parcat, eadem sibi parcat
parum.

quasi piscis, itidemst amator lenae: nequamst, nisi recens;

is habet sucum, is suavitatem, eum quo vis pacto condias,

vel patinarium vel assum; vorses quo pacto lubet: 180

is dare volt, is se aliquid posci, nam ibi de pleno promitur;

neque ille scit quid det, quid damni faciat: illi rei studet.

volt placere sese amicae, volt mihi, volt pedisequae,

158 quo magis *omisso* tam *Nonius tribus locis et Servii inter-*
polor Italus (*Aen.* 11, 627) 161 post 177 *D^a* me atque
Lachmannus] quae •eicis *D* 163 ego te atque *D²E²*, ego datque
B^a 164 potest *B^a* 166 habeo *B^a* 167 quid modist *Fleck-*
eisenus] qui modus dando *Acidalius*] dandi 168 quom *Pylades*]
quod 172 d. h. *BD*] d. hos timentust *E*, hostimentum d. est *Nonius*
p. 3, hostimentum d. *Nonius p.* 529, d. est h. *Servius* (*Aen.* 4, 424)
p. p.] procunia *B¹* ut vid. 174 nam] namque *E* neque fictum
usquamst neque pictum *ε*] nec f. usquam est nec p. *Nonius p.* 309, nec
f. umquam est neque p. *Nonius p.* 493, neque usquam pictum *BDE*
175 lena ubi *Bothius* 181 ibi *ε*] ubi

volt famulis, volt etiam ancillis; et quoque catulo meo
subblanditur novos amator, se ut quom videat gaudeat. 185
vera dico: ad suom quemque hominem quaestum esse aequomst
callidum.

ARGYR. Perdidici istaec esse vera damno cum magno meo.

CLEAER. Si ecastor nunc habeas quod des, alia verba praehibeas;
nunc quia nihil habes, maledictis te eam ductare postulas?

ARGYR. Non meumst. CLEAER. Nec meum quidem edepol, ad
te ut mittam gratiis. 190

verum aetatis atque honoris gratia hoc fiet tui,
quia nobis lucro fuisti potius, quam decori tibi:
si mihi dantur duo talenta argenti numerata in manum,
hanc tibi noctem honoris causa gratiis dono dabo.

ARGYR. Quid si non est? CLEAER. Tibi non esse credam, illa
alio ibit tamen. 195

ARGYR. Vbi illaec quae dedi ante? CLEAER. Abusa. nam si ea
durarent mihi,

mulier mitteretur ad te, numquam quicquam poscerem.
diem aquam solem lunam noctem, haec argento non emo:
ceterum quae volumus uti Graeca mercamur fide.

quom a pistore panem petimus, vinum ex oenopolio, 200
si aes habent, dant mercem: eadem nos disciplina utimur.
semper oculatae manus sunt nostrae, credunt quod vident.
vetus est: 'nihil coemptiost —' scis cuius. non dico amplius.

ARGYR. Aliam nunc mi orationem despoliato praedicas,
longe aliam, inquam, † praebes nunc atque olim, quom dabam, 205
aliam atque olim, quom iniciebas me ad te blande ac benedice.
tum mi aedes quoque arridebant, quom ad te veniebam, tuae;
me unice unum ex omnibus te atque illam amare aibas mihi;
ubi quid dederam, quasi columbae pulli in ore ambae meo
usque eratis; meo de studio studia erant vostra omnia. 210
usque adhaerebatis: quod ego iusseram, quod volueram
faciebatis; quod nolebam ac votueram, de industria

187 perdidisti *D*^a 188 praehibeas *Passeratius*] perhibeas *BD*,
prohibeas *E* 189 te *del. Abrahamus st. Pl.* 189 190 non mecum est *B*¹
gratis 194 gratis 196 illa *Nonius* nam si] nimis *Nonius*
197 numquam] nec te *Nonius* 198 *solem lunam aquam diem noe-
tem 199 *cetera *codd.* 200 exoenopolio *B*^a, excenopolio *E*
201 disciplina ~ 202 oculatae *BD*², occultate *E*, obcultae *D*¹
203 *nihil coemptiost] nihil coaetio est *B*, nihil coaetiost *D*, nichilli
coactio est *E* (*cf. Vssingius, Vahlenus Herm. 17, 277*); rectius *for-*
tasse nihilod emptiost; *vulgo* nihili cocio (coctio) est *post Lambinum*.
scis cuius *puta nihili, mortis, luti* 205 inquam [linguam] praebes
nunc *Vahlenus Herm. l. s.*, *inquam [orationem] nunc 208 aiebas

fugiebatis, neque conari id facere audebatis prius.

nunc neque quid velim neque nolim facitis magni, pessumae.

CLEAER. Non tu scis? hic noster quaeustus aucupi simillumust. 215
auceps quando concinnavit aream, offundit cibum;

aves adsuescunt: necessest facere sumptum qui quaerit lucrum;
saepe edunt: semel si captae sunt, rem solvont aucupi.

itidem hic apud nos: aedis nobis areast, auceps sum ego, 220

escast meretrix, lectus inlex est, amatores aves;

bene salutando consuescunt, compellando blanditer,

osculando, oratione vinnula, venustula.

si papillam pertractavit, haud est ab re aucupis;

savium si sumpsit, sumere eum licet sine retibus. 225

haecine te esse oblitum, in ludo qui fuisti tam diu?

ARGYR. Tua ista culpast, quae discipulum semidoctum abs te
amoves.

CLEAER. Remeato audacter, mercedem si eris nactus: nunc abi.

ARGYR. Mane, mane, audi. dic, quid me aequom censes pro illa
tibi dare,

annum hunc ne cum quiquam alio sit? CLEAER. Tene? viginti
minas; 230

atque ea lege: si alius ad me prius attulerit, tu vale.

ARGYR. At ego est etiam prius quam abis quod volo loqui. CLEAER.
Dic quod lubet.

ARGYR. Non omnino iam perii, est relicuom quo peream magis.

habeo unde istuc tibi quod poscis dem; sed in leges meas

dabo, uti scire possis, perpetuom annum hunc mihi uti serviat 235

nec quemquam interea alium admittat prorsus quam me ad se
virum.

CLEAER. Quin, si tu voles, domi servi qui sunt castrabo viros.

postremo ut voles nos esse, syngrapham facito adferas;

ut voles, ut tibi lubebit, nobis legem inponito:

modo tecum una argentum adferito, facile patiar cetera. 240

213 coronari D¹E 216 concinavit 217 aves *versum qui inter-*
*teroiderit terminasse coniecit Fleckeisenus, delevit Reizius; *aves edunt*
219 captae sunt Gruterus] sunt captae 220 ititidem BD 224 per-
tractabit codd., corr. Camerarius haud [id] Camerarius post
225 interoidisse videtur talis sententiae versiculus: sin ductare postu-
lavit, tangit viscus, captus est 230 ne sit cum quiquam alio *Fleck-*
eisenus tune codd., corr. Camerarius 233 reliquum quod *E*
versus male modulatus (cf. Brizius LG praef. XXVI; Ribbeckius p. 61
adn., quo duce scribas n. o. perii, est r. etiam q. p. m.) 235 dabo ut
238 syngraphum (cf. IV 1; Capt. 450. 507) vulgo post Saracenum
240 adferito B¹

portitorum simillumae sunt ianuae lenoniae:
 si adfers, tum patent, si non est quod des, aedes non patent. —
 ARGYR. Interii, si non invenio ego illas viginti minas,
 et profecto, nisi illud perdo argentum, pereundumst mihi.
 nunc pergam ad forum atque experiar opibus, omni copia, 245
 supplicabo, exobsecrabo ut quemque amicum videro,
 dignos indignos adire † atque experiri certumst mihi.
 nam si mutuas non potero, certumst sumam faenore.

LIBANVS

II 1

Hercle vero, Libane, nunc te meliust expergiscier
 atque argento comparando fingere fallaciam. 250
 iám diust factum quóm discesti áb ero atque abiisti ád forum,
 [igitur inveniundo argento ut fingeres fallaciam.]
 ibi tu ad hoc diei tempus dormitasti in otio.
 quin tu abs te socordiam omnem reice et segnitiem amove
 atque ad ingenium vetus vorsutum te recipis tuom. 255
 serva erum: cave tu idem faxis alii quod servi solent,
 quí ad eri fraudationem callidum ingenium gerunt.
 unde sumam? quem intervortam? quo hanc celocem conferam?
 inpetratum, inauguratumst: quovis admittunt aves,
 picus et cornix ab laeva, corvos, parra ab dextera 260
 consuadent; certum herclest vostram consequi sententiam.
 sed quid hoc, quod picus ulmum tundit? non temerariumst.
 certe hercle ego, quantum ex augurio húius pici intellego,
 aut mihi in mundo sunt virgae aut atriensi Saureae.

241. 242 *Argyripo codd., Cleaeretae dedit Lambinus; suspicio-*
nem de origine eorum movet v. 159 241 leoniae B^a 242 tum
 patet D^a 245 omni ἀντὶ τοῦτο 247 indignos om. Nonius (qui
testatur experiri) alteram versus partem interpolatam esse viderunt
 LG; non aliter tradit Nonius experire E 249 LIBANVS (LIBA-
 NVS B^a) SERVVS BE, om. D vere D¹E¹ non te melius vel E
 250 versus sic evadit: atque comparando fingere argento fallaciam; do-
 levit Bothius 251 diu es D abisti 252 del. Guyetus (250.
 252 LG) 254 reicis, segnitiem amoves Lambinus 255 ingenium
 B¹ ut vid. recipe te Scaliger, cf. Most. 815, Muellerus pros. 586 *
 post 257 intercidisse videtur versus talis sententiae: quom ad salutem
 eri advocantur, eidem ingenio nil valent 258 celo esse B
 259 amittunt BDE 260 cornix] cornix est D, cornex est BE, corr.
 Guyetus; *picus, cornix ecce ab laeva porro B¹DE 262 non]
 haud Nonius 263 *huius pici] auspicii B, auspitii DE, eius pici
 Gertzius

séd quid illuc, quod éxanimatus currit huc Leonida? 265
metuo quom illic obscaevavit meae falsae fallaciae.

LEONIDA LIBANVS

II 2

LEON. Vbi ego nunc Libanum requiram aut familiarem filium,
ut ego illos lubentiores faciam, quam Lubentias?
maxumam praedam et triumphum eis adfero adventu meo.

quando mecum pariter potant, pariter scortari solent, 270
hanc quidem quam nactus praedam pariter cum illis partiam.

LIB. Illic homo aedis compilavit, more si fecit suo.
vae illi, qui tam indiligenter observavit ianuam.

LEON. Aetatem velim servire, Libanum ut conveniam modo.

LIB. Mea quidem hercle ópera liber numquam fies ociosus. 275

LEON. Etiam de tergo ducentas plagas praegnatis dabo.

LIB. Largitur peculium, omnem in tergo thensaurum gerit.

LEON. Nam si nunc occasione sese supterduxerit,
numquam edepol quadrigis albis indipiscet postea;
erum in obsidione linquet, inimicum animos auxerit. 280

sed si mecum occasionem opprimere hanc, quae obvenit, studet,
maxamas opimitates, gaudio exfertissimas

suis eris ille una mecum pariet, gnatoque et patri,
adeo ut aetatem ambo ambobus nobis sint obnoxii,
nostro devincti beneficio. LIB. Vinctos nescio quos ait; 285
non placet: metuo, in commune ne quam fraudem fraus sit.

LEON. Perii ego oppido, nisi Libanum invenio iam, ubi ubist
gentium.

LIB. Illic homo socium ad malam rem quaerit quem adiungat sibi.
non placet: pro monstro extemplo, quando qui sudat tremit.

LEON. Sed quid ego hic properans concessio pedibus, lingua lar-
gior? 290

quin ego hanc iubeo tacere, quae loquens lacerat diem?

266 cum *Nonius*] quod obscaevavit (a *sup.* e) *B*¹, obscaer-
vavit *E*, observavit *B*² 267 LEONIDA LIBANVS (*LIDANVS hic et infra*
interdum B^a) SERVI DVO *BE*, om. *D* libanum nunc *B* 273 ob-
servavit *Camerarius*, cf. *Engelbrechtus stud. Vind.* 1884 p. 247
274 aetate *BDE*, in *lemmate Nonius* p. 72 275 [hilo] liber *Luchsius*
comm. pros. Pl. I 18 278 *nunc] huic sese] tempus sese *codd.*,
corr. Brachmannus (LG praef. XXVI) 279 indispiscet *B* 280 *[suom]
erum 282 exf. *Nonius*] eff. 283 eris] erit *B*^a 284 aetate *Gelli*
codd. (6, 17, 12), *Noni lemma (ad v. 274)*, aetatem *B*, ad aetatem *Nonius*
285 devincti *B*^a, devincta *D*^a 286 commune τὸ κοινόν: intellegit ἀνα-
γωγὴν κλοπῆς δημοσίων χρημάτων, cf. 321 sit *Nonius*] siet post 288
lacunam indicarunt *LG*; dixerit *Leonida* sudare se et tremere ex cursura
289 exemplo est *D*^a *Nonius* quando om. *B*¹ sudat qui *Nonius*

LIB. Edepol hominem infelicem, qui patronam conprimat!
nam si quid scelesti fecit, lingua pro illo perierat.

LEON. Adproperabo, ne post tempus praedae praesidium parem.

LIB. Quae illaec praedast? ibo advorsum atque electabo quidquid
est. — 295

iubeo te salvere voce summa, quo ad vires valent.

LEON. Gymnasium flagri, salveto. LIB. Quid agis, custos car-
ceris?

LEON. O catenarum colone. LIB. O virgarum lascivia.

LEON. Quot pondo ted esse censes nudum? LIB. Non edepol
scio.

LEON. Scibam ego te nescire, at pol ego qui ted expendi scio: 300
nudus vinctus centum pondo es, quando pendes per pedes.

LIB. Quo argumento istuc? LEON. Ego dicam, quo argumento
et quo modo.

ad pedes quando adligatumst aequom centumpondium,
ubi manus manicae complexae sunt atque adductae ad trabem,
nec dependes nec propendes — quin malus nequamque sis. 305

LIB. Vae tibi! LEON. Hoc testamento Servitus legat tibi.

LIB. Verbiveliitationem fieri compendi volo.

† Quid istuc negotist? LEON. Certumst credere. LIB. Audacter
licet.

LEON. Sis amanti subvenire familiari filio,
tantum adest boni inproviso, verum commixtum malo; 310
omnes de nobis carnificum concelebrabuntur dies.

Libane, nunc audacia usust nobis inventa et dolis.

tantum facinus modo inveni ego, ut nos dicamur duo
omnium dignissimum esse, quo cruciatus confluant.

LIB. Ergo mirabar quod dudum scapulae gestibant mihi, 315
hariolari quae occeperunt sibi esse in mundo malum.

quidquid est, eloquere. LEON. Magnast praeda cum magno malo.

LIB. Si quidem omnes coniurati cruciamenta conferant,
habeo opinor familiarem tergum, ne quaeram foris.

292 [heu] edepol *Camerarius* 295 illa *Nonius*, illa aec *E*
298 cotenarum *B^a* 299 te *B¹E²* 300 nesciro *B^a* te 301 podo *B^a*
303 adligatus est *codd.*, *corr. Camerarius* 305 dependis nec propen-
dis *codd.*, *corr. Angelius* 306 istoc *Weistius* 307 verbis velitatio-
nem *codd.*, *testatur Nonius*, *corr. Meursius* compendio ulo *E^a*, com-
pendio uolo *E^b* 308 q. i. est negoti *Bentleius*, *[dic] q. i. negotist
tutumst credere? *Ribbeckius p. 59* licet sis 309—311 *Libano*
continuant codd. 309 om. *E^a* sis om. *B^bE* 312—317 *alterum*
ordinem efficere docuit Goetzius 313 modo] hodie *Muellerus*
invenio *E* 314 dignissimum *B^a* 316 que esse sibi *Acidalius*
319 familiarem *testatur Nonius*] familiare

LEON. Si istam firmitudinem animi optines, salvi sumus. 320

LIB. Quin si tergo res solvendast, rapere cupio publicum:

pernegabo atque obdurabo, periurabo denique.

LEON. Em istaec virtus est, quando usust qui malum fert fortiter; fortiter malum qui patitur, idem post potitur bonum.

LIB. Quin rem actutum edisseris? cupio malum nanciscier. 325

LEON. Placide ergo unum quidquid rogita, ut adquiescam. non vides

me ex cursura anhelitum etiam ducere? LIB. Age, age, mansero tuo arbitratu, vel adeo usque dum peris. LEON. Vbinamst erus?

LIB. Maior apud forumst, minor hic est intus. LEON. Iam satis est mihi.

LIB. Túm igitur tu dives es factus? LEON. Mitte ridicularia. 330

LIB. Mitto [istaec]: istuc quod adfers aures expectant meae.

LEON. Animum advorte, ut aequè mecum haec scias. LIB. Taceo. LEON. Beas.

meministin asinos Arcadicos mercatori vendere

Pellaeo nostrum atriensem? LIB. Memini. quid tum postea?

LEON. Em, ergo is argentum huc remisit quod daretur Sau-
reae 335. 336

pró asinis. adulescens venit modo, qui id argentum attulit.

LIB. Vbi is homost? LEON. Iam devorandum censes, si conspexeris?

LIB. Ita enim vero. sed tamen tu nempe eos asinos praedicas vetulos, claudos, quibus subtrita ad femina iam erant ungulae? 340

LEON. Ipsos, qui tibi subvectabant rure huc virgas ulmeas.

LIB. Teneo, atque idem te hinc vexerunt vinctum rus. LEON. Memores probe.

verum in tonstrina ut sedebam, e me infit percontarier, ecquem filium Stratonis noverim Demaenetum.

dico me novisse extemplo et me eius servom praedico 345
esse, et aedis demonstravi nostras. LIB. Quid tum postea?

320 firmidinem *D*, formidinem *E* istanc (*Bothius*) an. firm. *Py-*
lades 321 ergo *B*¹ resolvenda est *codd.*, corr. *Pylades* 322 *per-
durabo 323 hem ista (*om. B*¹) ser* *B*¹ ut *vid.* 324 potitur *ε*
patitur 325 actuum *B*¹ *actutum edisseris rem 326 unum
quidque derogita *DEB*², u. quisque d. *B*¹, corr. *Camerarius et Bothius*
329 hic *om. B*¹ satis st *B* 330 dives *monosyllabum*; dives
factu's *Fleckeisenus* 331 *[istaec] 332 haec] nunc *LG* 333 pel-
laeo | nostrum vendere (pollaeo *D*^a, pelleo *E*) *codd.*, corr. *Acidalius*
334 atriensem *DE* 335 hem *DE*, *om. B*¹ 337 qui id *B*²] quid
*B*¹*D*, qui *E* 340 ad feminae *B*¹ ut *vid.*, adfeminea *D* 341 *om. E*^a
subvectebant *E* 343 *e me] me me

LEON. Áit se ob asinós ferre argentum átriensi Saúreae, .
 vīginti minas. sēd eum sese nōn nosse hominem quī siet;
 ipsum vero se novisse callide Demaenetum.
 quoniam ille elocutus haec sic — LIB. Quid tum? LEON. Au-
 sculta ergo; scies. 350
 extemplo facio facetum me atque magnificum virum,
 dico me esse atriensem. sic hoc respondit mihi:
 'ego pol Sauream non novi neque qua facie sit scio.
 te non aequomst suscensere. si erum vis Demaenetum,
 quem ego novi, adduce: argentum non morabor quin feras.' 355
 ego me dixi erum adducturum et me domi praesto fore;
 ille in balineas iturust, inde huc veniet postea.
 quid nunc consili captandum censes? dic. LIB. Em istuc ago,
 quo modo argento intervortam et adventorem et Sauream.
 iam hoc opus est † exasceatum; nam si ille argentum prius 360
 hospes huc affert, continuo nos ambo exclusi sumus.
 nam me hodie senex seduxit solum sorsum ab aedibus:
 mihi tibi que interminatust nos futuros ulmeos,
 ni hodie Argyripo essent viginti argenti minae;
 iussit vel nos atriensem vel nos uxorem suam 365
 defraudare, dixit sese operam promiscam dare.
 nunc tu abi ad forum ad erum et narra haec ut nos acturi sumus:
 te ex Leonida futurum esse atriensem Sauream,
 dum argentum afferat mercator pro asinis. LEON. Faciam ut
 iubes.
 LIB. Ego illum interea hic oblectabo, prius si forte advenerit. 370
 LEON. Quid ais? LIB. Quid vis? LEON. Pugno malam si tibi
 percussero,
 mox quom in Sauream mutabor, caveto ne suscenseas.
 LIB. Hercle vero tu cavebis ne me attingas, si sapis,
 né hodie malo cum auspicio nomen commutaveris.

347 ab asinos *D^a*, pro asinis *Muellerus* 348 novisse (sese *del. Vssingius*)
 349 post 350 *codd.*, *corr. Acidalius*; sed v. 349 recte induisse videtur *Langenus*
 350 elocutust *Fleckeisenus* sit *E*; sic et hic et v. 352 *Leonidam* significat agere hospitem 352 me si *B^a*
 356 dixi erum *Acidalius*] dixeram 357 unde in balneas cyrus inde hic veni *Nonius* ille] ine ut vid. *D^a* iturust
 es *D* 358 hem 360 exasciato *Acidalius* *iam hoc (i. e. huc) opust senex acciatur vel potius accieatur, cf. *Mil.* 935 ego illum
 — huc accibo vel potius acciebo 364 viginti essent *Pylades*
 366 operam sese *Camerarius* promissam *codd.*, *corr. Palmerius*
 372 *in Sauream mutabor] Sauream imitabor cave tu *Bentleius*, sed cf. *Capt.* 431 (et *Serv. Aen.* 4, 409) 373 si me sapis
B¹DE

LEON. Quaeso, aequo animo patitor. LIB. Patitor tu item, quom
ego te referiam. 375
LEON. Dico ut usust fieri. LIB. Dico hercle ego quoque ut fac-
turus sum.
LEON. Ne nega. LIB. Quin promitto, inquam, hostire contra
ut merueris.
LEON. Ego abeo, tu iam, scio, patiere. sed quis hic est? is est,
illest ipsus. iam ego recurro huc. tu hunc interea hic tene.
volo seni narrare. LIB. Quin tuom officium facis ergo ac fugis? 380

MERCATOR LIBANVS

II 3

MERC. Vt démonstratae sunt mihi, hasce aedis esse oportet,
Demaenetus ubi dicitur habitare. i, puere, pulta
atque atriensem Sauream, sist intus, evocato huc.
LIB. Quis nostras sic frangit fores? ohe, inquam, si quid audis.
MERC. Nemo etiam tetigit, sanun es? LIB. At censebam atti-
gisse 385
propterea, huc quia habebas iter. nolo ego fores conservas
meas a te verberarier. sane ego sum amicus nostris.
MERC. Pol haud periculumst, cardines ne foribus exfrangantur,
si istoc exemplo omnibus qui quaerunt respondebis.
LIB. Ita haec moratast ianua: extemplo ianitorem 390
clamat, procul si quem videt ire ad se calcitronem.
sed quid venis? quid quaeritas? MERC. Demaenetum volebam.
LIB. Si sit domi, dicam tibi. MERC. Quid eius atriensis?
LIB. Nihilo mage intus est. MERC. Vbist? LIB. Ad tonsorem
ire dixit.
MERC. Conveni. sed post non redit? LIB. Non edepol. quid
volebas? 395
MERC. Argenti viginti minas, si adesset, accepisset.
LIB. Qui pro istuc? MERC. Asinos vendidit Pellaeo mercatori
mercatu. LIB. Scio. tu id nunc refers? iam hic credo eum ad-
futurum.

376 usust *Lambinus*] usust 377 negega *B^a*, nega *E* memi-
neris *Nonius* 379 hunc hic i. t. *Bothius*, *hunc i. h. detine
380 tu *BDE*¹ hac *codd.*, corr. *Pylades* 381 LIBANVS SERVVS. MER-
CATOR (MERCHATOR. C. E) *BE*, om. *D* 385 sanusne 387 nostris-
Gulielmii] nostris aedibus 388 efrangantur *B*¹, efringantur *DB*², ef-
fringantur *E* 389 exemplo *Londinensis*] extemplo *BDE*¹, extemplo
Ritschelii 390 remorata est *B*¹ ut vid. 391 sese *Nonius*
392 demenetam *E* 393 fit *B*¹ 394 mago *B^a*, magis *D*¹ 395 cum
venisset *codd.*, corr. *Vssingius* rediit (redit *praes.*) 397 pelleo
398 eum om. *D*

MERC. Qua facie voster Saureast? si is est, iam scire potero.

LIB. Macilentis malis, rufulus, aliquantum ventriosus, 400
truculentis oculis, commoda statura, tristi fronte.

MERC. Non potuit pictor rectius describere eius formam.

LIB. Atque hercle ipsum adeo contuor, quassanti capite incedit.
quisque obviam huic occesserit irato, vapulabit.

MERC. Siquidem hercle Aeacidinis minis animisque expletus
cedit, 405

si med iratus tetigerit, iratus vapulabit.

LEONIDA MERCATOR LIBANVS II 4

LEON. Quid hoc sit negoti, néminem meum dictum magui fá-
cere?

Libanum in tonstrinam ut iusseram venire, is nullus venit.
ne ille edepol tergo et cruribus consuluit haud decore.

MERC. Nimis imperiosust. LIB. Vae mihi! LEON. Hodie sal-
vere iussi 410

Libanum libertum? iam manu emissu's? LIB. Obsecro te.

LEON. Ne tu hercle cum magno malo mihi obviam occessisti.

cur non venisti, ut iusseram, in tonstrinam? LIB. Hic me mo-
ratust.

LEON. Siquidem hercle nunc summum Iovem te dicas detinuisse
atque is precatior adsiet, malam rem effugies numquam. 415

tu, verbero, imperium meum contempsisti? LIB. Perii, hospes.

MERC. Quaeso hercle noli, Saurea, mea causa hunc verberare.

LEON. Vtinam nunc stimulus in manu mihi sit, MERC. Quiesce
quaeso.

LEON. Qui latera conteram tua, quae occalluere plagis.

abscede ac sine me hunc perdere, qui semper me ira incendit, 420
quoi numquam unam rem me licet semel praecipere furi,
quin centiens eadem imperem atque ogganniam, itaque iam hercle
clamore ac stomacho non queo labori suppeditare.

403 contueor *E*¹ quansanti *B*, quanssanti *E*¹ 404 quisqu-
*D*¹ huc *B*²*D*² vapulebit *D* ut 406 405 eachidinis *DE*, eachi-
nidis B nimis *B*¹*D* animusque *B*¹*DE* cedit *Scaliger*] incedit *BE*,
incidit *D* 406 me *B* 407 LEONIDA. LIBANVS. SERV. CHLAMIDATVS
BE, om. *D* est *Camerarius* (cf. *Amph.* 576) magnum *E*
409 crupibus *B*² 410 hodie *Libano codd.*, *Leonidas Lomanus dedit*
411 libertum libanum *D*² 412 [tuo] mi *Fleckeisenus* 414 deti-
nuisse *B*¹ 415 adsi *D*¹ (adsi et *B*¹) 416 hospes perii *Bothius*
417 verberare *D*¹ 419 lateram *D*¹ *confodiam occalluere *BD*,
occalluere *E* 420 ac *Bentleius*] hac *codd.* 421 rem me unam
Bothius 422 imparem *B*² ogganniam *B*

iussin, sceleste, ab ianua hoc stercus hinc auferri?
iussin columnis deici operas araneorum? 425
iussin in splendorem dari bullas has foribus nostris?
nihil est: tamquam si claudus sim, cum fustist ambulandum.
quia triduom hoc unum modo foro operam adsiduam dedo,
dum reperiam qui quaeritet argentum in faenus, hic vos
dormitis interea domi, atque erus in hara, haud aedibus, ha-
bitat. 430
em ergo hoc tibi. LIB. Hospes, te obsecro, defende. MERC. Sau-
rea, oro,
mea causa ut mittas. LEON. Hegio ecqui pro vectura olivi
rem solvit? LIB. Solvit. LEON. Quoi datumst? LIB. Sticho
vicario ipsi
tuo. LEON. Váh, delenire apparas, scio mihi vicarium esse,
neque eo esse servom in aedibus eri qui sit pluris quam illest. 435
sed vina quae heri vendidi vinario Exerambo,
iam pro is satis fecit Sticho? LIB. Fecisse satis opinor,
nam vidi huc ipsum adducere trapezitam Exerambum.
LEON. Sic dederó. prius quae credidi vix anno post exegi;
nunc sat agit: adducit domum etiam ultro et scribit nummos. 440
Dromo mercedem rettulit? LIB. Dimidio minus opinor.
LEON. Quid reliuom? LIB. Aibat reddere quom extemplo red-
ditum esset;
nam retineri, ut quod sit sibi operis locatum efficeret.
LEON. Scyphos quos utendos dedi Philodamo rettulitne?
LIB. Non etiam. LEON. Em, dono si velis dare, commoda ho-
mini amico. 445
MERC. Perii hercle, iam hic me abegerit suo odio. LIB. Heus
iam satis tu.
audin quae loquitur? LEON. Audio et quiesco. MERC. Tan-
dem, opinor,

424 stertus *B^aE^a* 425 deicier *Camerarius* aperas *E^a*, telas
Nonius araneorum *testatur Nonius*] araneorum 427 sim cum]
si...ū B¹ fuitist *B^a*, fusist *D¹* 428 forum *B¹* dedo *Bentleius*]
dedi 430 *metrum non sanum* 431 hem 432 *Hegio ecqui] eho
ecquis *DEB²*, eo ecquis *B¹* 433 rem solvit? LIB. solvit *Turnebus*]
resolvit. LIB. resolvit 435 ille sit *codd., corr. ε* 436 eri *DE²*,
ego *E¹* exerambo *BDE*, v. 438 exerambum *BE*, exaerambum *D*;
Sarambo *Casaubonus*, Serambo *Ritscheli*, cf. *Dittenbergerus in praef.*
LG p. XXVII sq.: Exaerambum (quasi poclipromum) tutatur Koenigius
quaest. Pl. 9 437 iis (his *B²*) 438 et rapezitam *B¹*, et rapere itam
(itā *E²*) *E*, et rape cum 7 *litt. spat. D* 439 quae *Pius*] quam 440 et
iam *BD*, eo iam *E¹*, ei iam *E²* 441 retulit (item 444) 442 reli-
quum aiebat *DB²*, aiebat *B¹E* quom *Lambinus*] quam *sibi
datum esset 445 hem *dono] non dare *Dissaldaeus*] da

conticuit. nunc adeam optimumst, priusquam incipit tinnire.
quam mox mi operam das? LEON. Ehem, óptume. quam dudum
tu advenisti?

non hercle te provideram; quaeso, ne vitio vortas; 450
ita iracundia obstitit oculis. MERC. Non mirum factumst.
sed si domist, Demaenetum volebam. LEON. Negat esse intus.
verum istuc argentum tamen mihi si vis denumerare,
repromittam istoc nomine solutam rem futuram.

MERC. Sic potius, ut Demaeneto tibi ero praesente reddam. 455
LIB. Erus istunc novit atque erum hic. MERC. Ero huic prae-
sente reddam.

LIB. Da modo meo periculo, rem salvam ego exhibebo;
nam si sciat noster senex fidem non esse huic habitam,
suscenseat, quoiei omnium rerum ipse semper credit.

LEON. Non magni pendo. ne duit, si non volt. sic sine astet. 460

LIB. Da, inquam. vah, formido miser, ne hic me tibi arbitretur
suasisse, sibi ne crederes. da, quaeso, ac ne formida:

salvom hercle erit. MERC. Credam fore, dum quidem ipse in
manu habeo.

peregrinus ego sum, Sauream non novi. LIB. At nosce sane.

MERC. Sit, non sit, non edepol scio. si is est, eum esse oportet. 465
ego certe me incerto scio hoc daturum nemini homini.

LEON. Hercle istum di omnes perduint, verbo cave supplicassis.
ferox est viginti minas meas tractare sese.

nemo accipit, aufer te domum, abscede hinc, molestus ne sis.

MERC. Nimis iracunde. non decet superbum esse hominem ser-
vom. 470

LEON. Malo hercle iam magno tuo, ni isti nec recte dicis.

LIB. Impure, nihili, non vides irasci? LEON. Perge porro.

LIB. Flagitium hominis, da, óbsecro, argentum huic, ne male
loquatur.

MERC. Malum hercle vobis quaeritis. LEON. Crura hercle dif-
fringentur,

ni istum inpudicum percies. LIB. Perii hercle. age inpudice, 475

449 das mi op. LG 456 ero] hero E³ Lond.², here Lond.¹,
ego BDE¹ praesentem E¹, praesente te B², praesente cum 2—3 litt.
spat. D 457 periclo 458 finem B¹ 459 suis censeat B^a
quoi bisyll. LG] qui ipsius E¹ credit Camerarius] credidit
461 vahc 463 ipse habeo B² 464 peregrinus B^a 466 hoc
om. D¹ ut vid. 467 perdunt B¹, perdiunt E 469 accipit Pylades]
accipit auferit te B¹D¹E, te aufer Engerus 471 LEON. om. B¹D¹E
472 porge B^a 473 hominis Spengelius 475 age in pudice in fine
versus antecedentis codd., corr. Gulielmuis

sceleste, non audes mihi scelesto subvenire?

LEON. Pergin precari pessumo? MERC. Quae res? tun libero hominei

male servos loquere? LEON. Vápula. MERC. Id quidém tibi hercle fiet,

ut vapules, Demaenetum simul ac conspexero hodie.

in ius voco te. LEON. Non eo. MERC. Non eis? memento. LEON. Memini. 480

MERC. Dabitur polsupplicium mihi de tergo vostro. LEON. Vaete! tibi quidem supplicium, carnufex, de nobis detur? † MERC. Atque etiam

pro dictis vostris maledicis poenae penduntur mi hodie.

LEON. Quid, verbero? ain tu, furcifer? erum nos fugitare censes? 484. 485

ei nunciam ad erum, quo vocas, iam dudum quo volebas.

MERC. Nunc demum? tamen numquam hinc ferēs argenti nummum, nisi me

dare iusserit Demaenetus. LEON. Ita facito, age ambula ergo. tu contumeliam alteri facias, tibi non dicatur?

tam ego homo sum quam tu. MERC. Scilicet, ita res est. LEON. Sequere hac ergo. 490

praefiscini hoc nunc dixerim: nemo etiam me accusavit merito meo; neque me alter est Athenis hodie quisquam, quoi credi recte aequē putent. MERC. Fortassis. sed tamen me numquam hodie induces, ut tibi credam hoc argentum ignoto.

lupus est homo homini, non homo, quom qualis sit non novit. 495

LEON. Iam nunc secunda mihi facis. scibam huic te capitulo hodie facturum satis pro iniuria; quamquam ego sum sordidatus, frugi tamen sum, nec potest peculium enumerari.

MERC. Fortasse. LEON. Etiam † nunc dico Periphanes Rhodo mercator dives

absente ero solus mihi talentum argenti soli 500

477 homine 478 malo q. t.] quidem *D*¹, tibi quidem *ε*, cf. *Luchsius comm. pros. Pl. I p. 15* flet *BD*¹*E* 479 h. e. *D*¹
 480—483 del. *Vssingius* 480 iis 482 *detur de nobis (*Herm. 18, 586*) 483 maledictis 484. 485 ain tu *mercatori dedit Bothius, a. t. furcifer Vssingius* nos *ε*] nosmet *codd.*, me *Vssingius, cf. Ribbeckius l. s. 63* 486 ii *D*¹*E*, i *B*² *volebam 488 iussit *D*¹
 490 scilicet — ergo *mercatoris BDE* 491 praefiscini *DEB*², per-
 ficisci ni *B*¹, corr. *Curio* dixerimus *E* 492 me Athenis alter
 est *codd.*, corr. *Bentleius* 493 putant *D*^a 495 est om. *D*¹
 496 cibam *BD*¹*E* huc *E* 497 sum ego *B* sordidatus *BD*
 499 nunc dico] hodie *Lachmannus; delendum videtur, cf. Ribbeckius l. s. 63*

adnumeravit et mihi crēdidit, nequēst deceptus in eo.

MERC. Fortasse. LEON. Atque etiam tu quoque ipse, si esses
percontatus

me ex aliis, scio pol crederes nunc quod fers. MERC. Haud ne-
gassim.

CLEAERETA PHILAENIVM

III 1

CLEAER. Néqueon ego ted interdictis fácere mansuetēm meis?

an ita tu es animata, ut qui expers imperi matris sies? 505

PHIL. Vbi piem Pietatem, si istoc more moratam tibi

postulem placere, mater, mihi quo pacto praecepis?

CLEAER. An decorumst advorsari meis te praeceptis? PHIL. Quid
est?

CLEAER. Hocinest pietatē colere, imperium matris minuire?

PHIL. Neque quae recte faciunt culpo, neque quae delinquent
amo. 510

CLEAER. Satis dicacula es amatrix. PHIL. Mater, is quaestust
mihi:

lingua poscit, corpus quaerit; animus orat, res monet.

CLEAER. Ego te volui castigare, tu mi accusatrix ades.

PHIL. Neque edepol te accuso, neque id me facere fas existumo.
verum ego meas queror fortunas, quom illo quem amo pro-
hibeor. 515

CLEAER. Ecqua pars orationis de die dabitur mihi?

PHIL. Et meam partem loquendi et tuam trado tibi;
ad loquendum atque ad tacendum tute habeas portisculum.

quin pol si reposivi remum, sola ego in casteria

ubi quiesco, omnis familiae causa consistit tibi. 520

CLEAER. Quid ais tu, quam ego unam vidi mulierem audacissu-
mam?

501 nequest *Reizius*] neque 503 quod] quo id *BD*², quid hi *D*¹
504 CLERETA LENA. PHILENIVM MERETRIX *BE*(*D*²), om. *D*¹ te *B*
mansuetem *Fleckeisenus*, cf. ad 145] mansuetam 505 matris expers
imperii sies (expers. *B*) *codd.*, corr. *Luchsius* 506 istoc *Nonius*] isto
morata *D*¹*E* 508 del. *Vssingius* 509 hoccine est colore *B*²*D*¹
imperium matris *Pylades*] matris imperium 511 is questus est mihi *B*,
is (es *E*) questus mihi est *DE* 515 [ab] illo *Abrahamus st. Pl.* 203
prohiber *B*² 516 ecqua *Brixius*] egoua 517 [ego] et *Reizius*
518 tu ut habes *Nonius* portisculum nomen *Aelius Stilo testatur*,
porticulum *Isidorus*, *Paulus contra Festum*, *glossographorum pars*
post 518 *Cleaeretae responsum intercidiisse videtur huius fere senten-*
tiae: nil potest bonum celeuma, remex nisi bene audiat 519 repo-
sui *DE*, repulsivi (repulsavi) *Nonius*

quotiens te votui Argyrippum filium Demaeneti
 compellare aut contrectare, conloquive aut contui?
 quid dedit? quid deportari iussit † ad nos? an tu tibi
 verba blanda esse aurum rere, dicta docta pro datis? 525
 ultro amas, ultro expetessis, ultro ad te accersi iubes;
 illos qui dant, eos derides; qui deludunt, deperis.
 an te id exspectare oportet, si quis promittat tibi
 te facturum divitem, si moriatur mater sua?
 † ecastor nobis periculum magnum et familiae portenditur, 530
 dum eius exspectamus mortem, ne nos moriamur fame.
 nunc adeo nisi mi huc argenti adfert viginti minas,
 ne ille ecastor hinc trudetur largus lacrumarum foras.
 hic dies summus [quom] apud me inopiast excusatio.
 PHIL. Patiar, si cibo carere me iubes, mater mea. 535
 CLEAER. Non voto ted amare qui dant quonia amentur gratia.
 PHIL. Quid si hic animus occupatust, mater, quid faciam? mone.
 CLEAER. Em, 537. 538
 meum caput contemples, si quidem ex re consultas tua.
 PHIL. Etiam opilio qui pascit, mater, alienas ovis, 540
 aliquam habet peculiarem, qui spem soletur suam.
 sine me amare unum Argyrippum animi causa, quem volo.
 CLEAER. Intro abi, nam te quidem edepol nihil est inpudentius.
 PHIL. Audientem dicto, mater, produxisti filiam.

LIBANVS LEONIDA

III 2

LIB. Perfidiae laudes grátiasque habémus merito mágnas, 545
 quom nostris sycophantiis, dolis astutiisque,
 scapularum confidentia, virtute ulmorum freti †
 * * *
 qui advorsum stimulos, lamminas, crucesque conpedesque,

522 te om. B^a arririppum B^a (item ut vid. 542), agrippum E
 (item 542) 524 ad nos] *nobis (cf. ad 530) an tibi Reizius
 525 rere] lacuna 11 fere litt. D¹, rerere E 527 dant i. ras. B²
 eos om. B¹ dep.] dederis codd., corr. Camerarius 529 moritur
 codd., corr. Pylades tua BDE¹ 530 nobis E magnum del.
 Pylades *magnum ecastor nobis periculum (cf. ad 530) 532 defert LG
 533 largos B 534 h. d. sumus E¹ ut vid., h. d. summe est E³ Lond.,
 haec dies summast Fleckeisenus [quom] LG inopiast LG] inopiae
 536 quonia Bergkii] qui B^a, qua B^bDE, item B² 537. 538 mater quod
 B¹E hem 542 s. med an. c. am. u. A. q. v. LG 545 LIBANVS.
 LEONIDA SERVI DVO. B, SERVI DVŪ E, om. D 546 astutusque B^aE, asta-
 tusque D 547 confidentia B sprete Vssingius lacunam
 agnovit Fleckeisenus, intercidit verbum (argentum eliciimus)

nervos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias 550
 † indoctoresque acerrumos gnarosque nostri tergi
 [qui saepe ante in nostras scapulas cicatrices indiderunt]

* * *

eae nunc legiones, copiae exercitusque eorum
 vi pugnando, periuriis nostris fugae potiti. 555

virtute huius collegae id [mei] meaque comitate
 factumst. qui me vir fortior ad sufferundas plagas?

LEON. Edepol virtutes qui tuas non potis es conlaudare
 sic ut ego possum, quae domi duellique male fecisti.
 ne illa edepol pro merito tuo memorari multa possunt: 560

ubi fidentem fraudaveris, ubi ero infidelis fueris,
 ubi verbis conceptis sciens lubenter periuraris,
 ubi parietis perfoderis, in furto ubi sis prehensus,
 ubi saepe causam dixeris pendens advorsus octo
 artutos, audacis viros, valentis virgatores. 565

LIB. Fateor profecto ut praedicas, Leonida, esse vera;
 verum edepol ne etiam tua quoque malefacta iterari multa
 et vera possunt: ubi sciens fideli infidus fueris,
 ubi prensus in furto sies manifesto et verberatus,
 ubi periuraris, ubi sacro manus sis admolitus, 570

ubi eris damno [et] molestiae et dedecori saepe fueris,
 ubi creditum quod sit tibi datum esse pernegaris,
 ubi amicae quam amico tuo fueris magis fidelis,
 ubi saepe ad languorem tua duritia dederis octo
 validos lictoris, ulmeis adfectos lentis virgis. 575

num male relatast gratia, ut collegam collaudavi?

LEON. Vt meque teque maxime atque ingenio nostro decuit.

LIB. Iam omitte ista atque hoc quod rogo responde. LEON. Ro-
 gita quod vis.

LIB. Argenti viginti minas habesne? LEON. Hariolare.

550 carceris *BDE*, carcerem *Nonius* 551 incertioresque *D^a* ut
vid., indoctoresque *ε*, *uirgatoresque 552 *del. Bothius lacunam*
agnovit Fleckeisenus; iterum verbum deficit 554 copias *D^a* eorum
Camerarius] forum 555 fugae *Buechelerus]* eugae *BD*, euge *E*
 556 *v. h. c. id mei] id v. h. c. *codd.*, v. id c. h. mei *Hermannus*
 557 factumst *priore versu codd.* fortior *ε]* fortior est sufferandas
B, sufferendas *DE* 558 edepol qui virt. *LG* non *Gertzius]* nunc
 potis es *LG]* possis 559 possim *codd.*, *corr. ε* 560 tuo *Guyetus]*
 nunc tuo 565 astutos *codd.*, *corr. Fleckeisenus* (artitos *Turnebus*)
 567 ni tuo *B* 568 vero *codd.*, *corr. Weisius* ubi sciens —
 periuraris (570) *del. LG* 569 m. et *Scaliger]* et manifesto *BE*, et
 manifestos *D^b*, et manifestus *D^a* 571 [et] *Bothius* 575 littoris *D^aE*
 576 nam *B^a* ut *om. E²*, ut collegam *om. E¹* 579 de hiatu *cf.*
Herm. 18, 575

edepol senem Demaenetum lepidum fuisse nobis: 580
 ut assimilabat Sauream med esse, quam facete!
 nimis aegre risum contini, ubi hospitem inclamavit,
 quod se absente mihi fidem habere noluisset.
 ut memoriter me Sauream vocabat atriensem!
 LIB. Mane dum. LEON. Quid est? LIB. Philaenium estne haec
 quae intus exit 585
 † atque Argyrippus una? LEON. Opprime os, is est. subauscul-
 temus.
 lacrumantem lacinia tenet lacrumans. quidnam esse dicam?
 taciti auscultemus. LIB. Attatae, modo hercle in mentem venit,
 nimis véllem habere perticam. LEON. Quoi rei? LIB. Qui ver-
 berarem
 asinos, si forte occeperint clamare hinc ex crumina. 590

ARGYRIPVS PHILAENIVM LIBANVS LEONIDA III 3

ARG. Cur me retentas? PHIL. Quia tui amaus abeuntis egeo.
 ARG. Vale. PHIL. Aliquanto amplius valerem, si hic maneres.
 ARG. Salve. PHIL. Salvere me iubes, quoi tu abiens offers mor-
 bum?
 ARG. Mater supremam mihi tua dixit, domum ire iussit.
 PHIL. Acerbum sunus filiae faciet, si te carendumst. 595
 LIB. Homo hercle hinc exclusust foras. LEON. Ita res est. ARG.
 Mitte quaeso.
 PHIL. Quo nunc abis? quin tu hic manes? ARG. Nox, si voles,
 manebo.
 LIB. Audin hunc opera ut largus est nocturna? nunc enim esse
 negotiosum interdus videlicet Solonem,
 leges ut conscribat, quibus se populus teneat. gerrae! 600
 qui sese parere apparent huius legibus, profecto
 numquam bonae frugi sient, dies noctesque potent.
 LEON. Ne iste hercle ab ista non pedem discedat, si licessit,

581 me quem BDE 582 continui codd., corr. Bothius
 583 sed Ritschellius, sese Gruterus 585 hic D¹ ut vid., istaec Mus-
 lerus exit atque | una Argyrippus Bothius *exit? eecam, | atque
 Argyrippum una 586 una del. Reizius subauscultemus BD
 588 tacite codd., corr. Abrahamus st. Pl. 182 589 quoi] cui D, quo
 cui B, cui quoi E (cf. 593) 591 ADVLESCENS MERETRIX SERVI DVO (DVO
 om. E) BE, om. D 592 vale [vale] Ribbeckius l. s. 65, *vale. [Ph.
 valeam?] 593 quoi B¹] cui B²D, quoi cui E affers 5 594 su-
 premam Turnebus] supremum (suppr.) 597 nox Lipsius] mox
 598 esse | negotiosum Muellerus] est | negotiosus 602 fruge DE (i. e.
 frugei)

qui nunc festinat atque ab hac minatur sese abire.

LIB. Sermoni iam finem face tuo, huius sermonem accipiam. 605

ARG. Vale. PHIL. Quo properas? ARG. Bene vale, apud Orcum te videbo.

nam equidem me iam quantum potest a vita abiudicabo.

PHIL. Cur tu, obsecro, inmerito meo me morti dedere optas?

ARG. Ego te? quam si intellegam deficere vita, iam ipse vitam meam tibi largiar et de mea ad tuam addam. 610

PHIL. Cur ergo minitaris tibi te vitam esse amissurum?

nam quid me facturam putas, si istuc quod dicis faxis?

mibi certumst facere in me omnia eadem quae tu in te faxis.

ARG. O melle dulci dulcior! PHIL. Mihi certe enim tu vita es. complectere. ARG. Facio lubens. PHIL. Vtinam sic efferramur. 615

LEON. O Libane, uti miser est homo qui amat! LIB. Immo hercle vero,

qui pendet multost miserior. LEON. Scio qui periculum feci.

circum sistamus, alter hinc, hinc alter appellemus. —

ere, salve. sed num fumus est haec mulier quam amplexare?

ARG. Quidum? LEON. Quia oculi sunt tibi lacrumantes, eo rogavi. 620

ARG. Patronus qui vobis fuit futurus, perdidistis.

LEON. Equidem hercle nullum perdidi, ideo quia numquam ullum habui.

LIB. Philaenium, salve. PHIL. Dabunt di quae velitis vobis.

LIB. Noctem tuam et vini cadum velim, si optata fiant.

ARG. Verbum cave faxis, verbero. LIB. Tibi equidem, non mihi opto. 625

ARG. Tum tu igitur loquere quod lubet. LIB. Hunc hercle verberare.

LEON. Quisnam istuc adcredat tibi, cinaede calamistrate?

tun verberes, qui pro cibo habeas te verberari?

ARG. Vt vestrae fortunae meis praecedunt, Libane, longe, qui hodie numquam ad vesperum vivam. LIB. Quapropter, quaeso? 630

605 *am B^a 606 vide o D^a 609 egon Lomanus 611 ego B^a
amissuram D^a, *abscissurum 613 *facere] efficere tandem E
614 dulce B¹DE (i. e. dulci) *dulcior. PH. mihi certe enim tu vita
es] dulcior mihi tu es. PH. certe enim tu vita es mihi 616 ut
619 inde a sed num Libanus loquitur in codd., correxit Dziatzko in
Fleckeis. ann. 125, 287 620 LEON. Dziatzko] LIB. lacrimantis
ego B^aE 621 fuit om. D 622 LEON. Dziatzko] LIB. nullum
umquam D 623 LIB. Dziatzko] LEON. 626 quid D v. l. 630 ho-
cedie Ritschelii

ARG. Quia ego hanc amo et haec me amat, huic quod dem nusquam quicquamst;

hinc med amantem ex aedibus delegit huius mater.

argenti viginti minae med ad mortem appulerunt,
 quas hodie adulescens Díabolus ipsi daturus dixit,
 ut hanc ne quoquam mitteret nisi ad se hunc annum totum. 635
 videtin viginti minae quid pollent quidve possunt?
 ille qui illas perdit salvos est, ego qui non perdo pereo.

LIB. Iam dedit argentum? ARG. Non dedit. LIB. Bono animo es, ne formida.

LEON. Secede huc, Libane, te volo. LIB. Si quid vis. ARG. Obsecro vos,

eadem istac opera suaviust complexos fabulari. 640

LEON. Non omnia eadem aequè omnibus, ere, suavia esse scito:
 vobis est suave amantibus complexos fabulari,
 ego complexum huius nil moror, meum autem hic aspernatur.
 proinde istud facias ipse quod faciamus nobis suades.

ARG. Ego vero, et quidem edepol lubens. interea, si videtur, 645
 concedite istuc. LEON. Vin erum deludi? LIB. Dignust sane.

LEON. Vin faciam ut te Philaenium praesente hoc amplextetur?

LIB. Cupio hercle. LEON. Sequere hac. ARG. Ecquid est salutis? satis locuti.

LEON. Auscultate atque operam date et mea dicta devorate.
 primum omnium servos tuos nos esse non negamus; 650

sed si tibi viginti minae argenti proferentur,
 quo nos vocabis nomine? ARG. Libertos. LEON. Non patronos?

ARG. Id potius. LEON. Viginti minae hic insunt in crumina,
 has ego, si vis, tibi dabo. ARG. Di te servassint semper,
 custos erilis, decus popli, thesaurus copiarum, 655

† salus interioris hominis amorisque imperator.

hic pone, hic istam conloca cruminam in collo plane.

LEON. Nolo ego te, qui erus sis mihi, onus istuc sustinere.

ARG. Quin tu labore liberas te atque istam inponis in me?

LEON. Ego baiulabo, tu, ut decet dominum, ante me ito inanis. 660

631 med haec *Ritschelius* numquam *BDE* 632 eiecit *Fleck-*
eisenus (deiecit *Camerarius*) 633 viginti *om. B¹* me 634 ipsi
 a. D. hodie *LG* daturum *c* 635 nequoquam *B^b* 637 i. quid ille
 sal perdit *D^a* perdor *B^a* 641. 642 *om. E* 641 LEON. *Dziatzko*
 LIB. aequè *Angelius*] atque 643 LEON. meum *BDE* hic *Pyla-*
des] haec 644 facies *D^a* 646 dignust *Pius*] dignum est 647 te
Lomanus] me 648 satis *om. E* 651 sed si tibi *c*] sed tibi *B¹DE*,
 sed tibi si *B²* 652 LEON. *om. B¹DE¹* (item 653 ARG.) 654 ergo *D*
 (item 658. 688) [nunc] tibi *Fleckeisenus* 656 hominis] corporis *DE*
 *salus maeroris, Hymenis Amorisque i., cf. *Herm.* 18, 581

ARG. Quid nunc? LEON. Quid est? ARG. Quin tradis huc
cruminam pressatum umerum?

LEON. Hanc, quoi daturus hanc, iube petere atque orare mecum.
nam istuc proclivest quo iubes me plane conlocare.

PHIL. Da, meus ocellus, mea rosa, mi anime, mea voluptas,
Leonida, argentum mihi, ne nos diiunge amantis. 665

LEON. Dic me igitur tuom passerculum, gallinam, coturnicem,
agnellum, haedillum me tuom dic esse vel vitellum,
prehende auriculis, compara labella cum labellis.

ARG. Ten osculetur, verbero? LEON. Quam vero indignum
visumst?

at qui pol hodie non feres, ni genua confricantur. 670

ARG. Quidvis egestas imperat: fricentur. dan quod oro?

PHIL. Age, mi Leonida, obsecro, fer amanti ero salutem,
redime istoc beneficio te ab hoc, et tibi eme hunc isto argento.

LEON. Nimis bella es atque amabilis, et si hoc meum esset, hodie
numquam me orares quin darem: illum te orare meliust, 675
illic hanc mihi servandam dedit. ei sane bella belle.

cape hoc sis, Libane. ARG. Furcifer, etiam me delusisti?

LEON. Numquam hercle facerem, genua ni tam nequiter fricares.
age sis tu in partem nunciam hunc delude atque amplexare
hanc.

LIB. Taceas, me spectes. ARG. Quin ad hunc, Philaenium, ad-
gredimur, 680

virum quidem pol optumum et non similem furis huius?

LIB. Inambulandumst: nunc mihi vicissim supplicabunt.

ARG. Quaeso hercle, Libane, sis erum tuis factis sospitari,
da mi istas viginti minas. vides me amantem egere.

LIB. Videbitur. factum volo. redito conticinno. 685

nunc istanc tantisper iube petere atque orare mecum.

PHIL. Amandone exorarier vis ted an osculando?

661 quid est *Argyripo* *codd.*, *Leonidae dedit Scaliger* ume-
rum *Seyffertus in Bursiani actis* 31, 58, *Buechelerus M. Rh.* 39, 287]
erum 662 LEON. *om. BDE*¹ 663 quo *Vsingius*] quod 664 meus
animus *Pylades* 665 deiunge 666 me igitur tuom *Bothius*] igitur
me tuum 670 confringantur al confricantur *B*, confringantur al con-
fringantur *E*, *item sed Adol. pro al D* 671 dan *Saupp*] dant (dane
Gruterus) 674 est *B*¹ esset meum *E* 675 me orarem *E*¹, mo-
rare *E*³ 676 et *B¹DE* (i *B*²) 679 tuam partem *Fleckeisenus*
680 adhuc *DE* 684 *viden 685 videbitur f. v. ad reditum (i. e.
ad redito) conticinno *Varro l. l.* 7, 79, videbimus f. v. redito conti-
cinno (conticinno) *ib.* 6, 7, videbitur f. v. redito huc conticinno *codd.*
(conticinno *Lond.*, ε); *conticinnum a conticescendo, cf. cachinnus*
686 nunc istac *B*¹, istam nunc *E* iubes *B¹DE* 687 *orandone te

LIB. Enim véro utrumque. PHIL. Ego obsecro, et tu utrumque
— nostrum serva.

ARG. O Libane, mi patrone, mi trade istuc. magis decorumst
libertum potius quam patronum onus in via portare. 690

PHIL. Mi Libane, ocellus aureus, donum decusque amoris,
amabo, faciam quod voles, da istuc argentum nobis.

LIB. Dic igitur med anitculam, columbulam, catellum,
hirundinem, monerulam, passerulum putillum;
fac proserpentem bestiam me, duplicem ut habeam linguam, 695
circumda torquem brachiis, meum collum circumplecte.

ARG. Ten conplectatur, carnufex? LIB. Quam véro indignus
videor?

ne istuc nequiquam dixeris tam indignum dictum in me:
vehes pól hodie me, sí quidem hoc argéntum ferre speras.

ARG. Ten ego veham? LIB. Tun hoc feras argentum aliter a
me? 700

ARG. Perii hercle. sí verum quidem et decorum erum vehere
servom,

inscende. LIB. Sic isti solent superbi subdomari.
asta igitur, ut consuetus es puer olim. scin ut dicam?

em sic. abi, laudo, néc te equo magis est equos ullus sapiens.

ARG. Inscende actutum. LIB. Ego fecero. em quid istúc est?
ut tu incedis? 705

demam hercle iam de hordeo, tolutim ní badizas.

ARG. Amabo, Libane, iam sat est. LIB. Numquam hercle hodie
exorabis.

nam iam calcari quadrupedo agitabo advorsum clivom,
postidea ad pistores dabo, ut ibi cruciere currens.

asta, ut descendam nunciam in proclivi, quamquam nequam es. 710

ARG. Quid nunc, amabo? quoniam, ut est lubitum, nos delusistis,
datisne argentum? LIB. Si quidem mihi statuam et aram statuis

688 et] te et B 689 mihi patrone mihi 693 me aneticu-
lam B², anaticulam ε columbulam Bentleius] columbam vel 694 mo-
nedulam B³, D^b (d ex t) putillum passerulum codd., corr. Scaliger
695 proserpente BD bestiam eduplicem BDE¹ 696 circumdator-
que me B¹DE, circumdatoque me B², corr. Havetus rev. de philol. 6, 150
698 in me tam indignum dictum Bothius 699 speras Muellerus] spe-
res 700 feras om. D, feceras E^a [hinc] aliter Camerarius
701 peri DE *et] est 702 si E isti Lambinus] istuc 703.
704 inverso ordine B 703 stin B¹DE 704 Philaenii B hem
705 hem 706 cf. Ter. Sc. 11, 6 'quod illi fordeum dicebant, nos
hordeum' (23, 19) 708 'sive quadrupedo — seu tolutim' Fronto
709 postidea Pareus] postea 711 Philaenio codd., Argyripo dedit
Camerarius *amabo? quoniam] quoniam amabo BDE, quoniam ambo
ε vulgo

atque ut deo mi-hic immolas bovem: nam ego tibi Salus sum.

LEON. Etiam tu, ere, istunc amoves abs te atque ipsum me ad-
gredere

atque illa sibi quae hic iusserat mihi statuis supplicasque? 715

ARG. Quem te autem divum nominem? LEON. Fortunam, at-
que Obsequentem.

ARG. Iam istoc es melior. LIB. An quid est homini Salute
melius?

ARG. Licet laudem Fortunam, tamen ut ne Salutem culpem.

PHIL. Ecastor ambae sunt bonae. ARG. Sciam ubi boni quid
dederint.

LEON. Opta id quod ut contingat tibi, vis. ARG. Quid si op-
taro? LEON. Evéniet. 720

ARG. Opto annum hunc perpetuom mihi huius operas. LEON.
Inpetrasti.

ARG. Ain vero? LEON. Certe inquam. LIB. Ad me adi vicis-
sim atque experire.

exopta id quod vis maxumē tibi evenire: fiet.

ARG. Quid ego aliud exoptem amplius nisi illud quouis inopias?
viginti argenti commodas minas, huius quas dem matri. 725

LIB. Dabuntur. animo sis bono face: exoptata optingent.

ARG. Vt consuevere, hominis Salus frustratur et Fortuna.

LEON. Ego caput huic argento fui hodie reperiundo. †

LIB. Ego pes fui. ARG. Quin nec caput nec pes sermoni ap-
paret.

nec quid dicatis scire nec me cur ludatis possum. 730

LIB. Satis iam delusum censeo. nunc rem ut est eloquamur.

animum, Argyrippe, advorte sis. pater nos ferre hoc iussit

argentum ad ted. ARG. Vt temperi opportuneque attulistis!

LIB. Hic inerunt viginti minae bonae, mala opera partae;

has tibi nos pactis legibus dare iussit. ARG. Quid id est,
quaeso? 735

LIB. Noctem huius et cenam sibi ut dares. ARG. Iube advenire:
meritissimo eius quae volet faciemus, qui hosce amores

714 ipsum *Acidalius*] ipse adgredire *D^a* 716 *divum] deum
(deorum *Bentleius*) 717 homini ε] olim homini *BDE* salutem *DE¹*
721 operam *Langenus* 722 adi] ad *B¹D*, at *E* 725 commoda minas
eius *Nonius* quidem matri *E* 726 fatie *E* 727 consuere
728 e. c. huic fui argento inveniundo *Servius* huc *B^a* hocdie
Ritscheli, huic ante hodie *LG* 729 necaput *B* sermoni *Bent-*
leius] sermonis (sermones *B^a*) 730 n. q. d. nec me cur l. scire p.
codd., corr. *Hermannus* 733 te tempore *codd.*, corr. *Ritscheli*
op. III 246 (cf. *Abrahamus st. Pl.* 202) 734 post 744 *D^a* me-
runt *B^a* 736 advenire *Bothius*] advenire quaeso

nostros dispulsos conpult. LEON. [Patierin, Argyrippe,]
patrem hanc amplexari tuom? ARG. Haec faciet facile ut patiar.
Leonida, curre obsecro, patrem huc orato ut veniat. 740

LEON. Iam dudumst intus. ARG. Hac quidem non venit. LEON.

Angiporto

illac per hortum circum iit clam, ne quis se videret

huc ire familiarium: ne uxor resciscat metuit.

de argento si mater tua sciât ut sit factum — ARG. Heia,
bene dicite. LIB. Ite intro cito. ARG. Valet. LEON. Et vos
amate. 745

DIABOLVS PARASITVS

IV 1

DIAB. Agedum istum ostende quem conscripsti syngraphum
inter me et amicam et lenam. leges pellege.

nam tu poeta es prorsus ad eam rem unicus.

PAR. Horrescet faxo lena, leges quom audiet.

DIAB. Age quaeso mi hercle translege. PAR. Audin? DIAB.

Audio.

750

PAR. 'Diabolus Glauci filius Cleaeretae

lenaë dedit dono argénti viginti minas,

Philaenium ut secum esset noctes et dies

hunc annum totum.' DIAB. Neque cum quiquam alio quidem.

PAR. Addone? DIAB. Adde, et scribas vide plane et probe. 755

PAR. 'Alienum hominem intro mittat neminem.

quod illa aut amicum aut patronum nominet,

aut quod illa amicae [suae] amatorem praedicet,

fores oclusae omnibus sint nisi tibi.

in foribus scribat occupatam esse se.

760

aut quod illa dicat peregre allatam epistulam,

ne epistula quidem ulla sit in aedibus

nec cerata adeo tabula. et si qua inutilis

738 disp.] discipulos *D*, et dispulsos *E*^a 738. 739 patierin —
tuom *om. codd.*; patieris ARG. *Angelius supplevit* (patierin *Fleckeisenus*);
v. 739 codd. totum exhibent post v. 760 facile faciet *B* altero loco
740 curre o. Leonida *Muellerus* hic *B*¹ 741 ARG. *Acidalius, om.*
codd. 742 *circum iit] circum it *DE*, circumit *B* viderit 745 *inter*
personas distribuit Pareus 746 DIABOLVS ADOLESCENS (*ADVLESCENS E*)
PARASITVS *BE, om. D* conscripsisti 747 pellege *testatur Priscia-*
nus (perlege *BDE*) 751 clauci cleaeraetae *D*^a, cleaeratae *D*^b(*E*),
cleaeratae *B* 752 dedit lenae *Abrahamus st. Pl. 212* 755 ade *B*^a
*perscribas 756 hominem *Spengelius, cf. 775. 779* [ad se] nemi-
nem *Pylades* 757 amicum [suom] *Lambinus* nominet *Pylades*
neminem 758 [suae] *Gulielmius* 759 [eius] omnibus *Fleckeisenus*
760 occupatam [iam] *Fleckeisenus* 762 ulla quidem *E*

pictura sit, eam vendat. ni in quadriduo
 abalienarit, quom abs te argentum acceperit, 765
 tuos arbitratus sit: comburas, si velis,
 ne illi sit cera, ubi facere possit litteras.
 vocet convivam neminem illa; tu voces.
 ad eorum ne quemquam oculos adiciat suos.
 si quem alium aspexit, caeca continuo siet. 770
 tecum una potet, aequae pocla potitet;
 abs ted accipiat, tibi propinet, tu bibas,
 ne illa minus aut plus quam tu sapiat.' DIAB. Satis placet.
 PAR. 'Suspicionem omnes ab se segreget.
 neque illaec ulli pede pedem homini premat, 775
 quom surgat, neque [quom] in lectum inscendat proximum,
 neque quom descendat inde, det quoiquam manum:
 spectandum ne quoiquam anulum det neque roget.
 talos ne quoiquam homini admoveat nisi tibi.
 quom iaciat, te ne dicat: nomen nominet. 780
 deam invocet sibi quam lubebit propitiam,
 deum nullum. si magis religiosa fuerit,
 tibi dicat: tu pro illa ores ut sit propitius.
 neque illa ulli homini nutet, nictet, annuat;
 post, si lucerna exstincta sit, ne quid sui 785
 membri commoveat quicquam in tenebris.' DIAB. Optumest.
 ita scilicet facturam. verum in cubiculo —
 deme istuc — equidem illam moveri gestio.
 nolo illam causam habere et votitam dicere. 789
 PAR. Scio, captiones metuis. DIAB. Verum. PAR. Ergo ut iubes
 tollam. DIAB. Quid ni? PAR. Audi relicua. DIAB. Loquere, audio.
 PAR. 'Neque ullum verbum faciat perplexabile,
 neque ulla lingua sciat loqui nisi Attica.
 fors si tussire occepsit, ne sic tussiat,
 ut quoiquam linguam in tussiendo proserat. 795

764 ni in q.] inquadridua E 765 quom abs te *Abrahamus l. s.*
 quod abs te *Nonius*, quo abste BD, quo exte E¹, quod ex te E³ 766 com-
 burat si velit *Nonius* 767 nulli sit *Nonius* 769 eorum *Camera-*
rius forum quemquam *Bothius* quem 771 *potet] postea poda
 B¹DE 772 abstet DE accipiat D^a 775 p. pedem [usquam] h. p.
Ritschelius, *homoni p. p. p. 776 [quom] *Muellerus* 777 descendet
 D^a 778 ne quoiquam *Pylades* necui *codd. cum Nonio* 779 ad-
 moveat homini *Pylades*, *homoni a. 780 iaceat BDE¹ 784 homi-
 num *Nonius* 785 post id si DE sit ε] est 786 optumst B
 789 illam causam habere *Nonius*] habere illam causam uoti-*am* B¹,
 notitiam E 791 reliqua eloquere *Bothius* 792 nec *Nonius*
 perplexibile DE, perpexibile B, perpexabile *Nonius* 793 atticae ut
vid. D^a 794 fors *Bothius*] forte nec sic E, ne sit B^a

quod illa autem simulet, quasi gravedo profluat,
 hoc ne sic faciat: tu labellum abstergeas
 potius quam quouquam saviū faciat palam.
 nec mater lena ad vinum accedat interim,
 nec ulli verbo male dicat. si dixerit, 800
 haec multa ei esto, vino viginti dies
 ut careat.' DIAB. Pulcre scripsti. scitum syngraphum.
 PAR. 'Tum si coronas, sarta, unguenta iusserit
 ancillam ferre Veneri aut Cupidini,
 tuos servos servet, Venerine eas det an viro. 805
 si forte pure velle habere dixerit,
 tot noctes reddat spurcas quot pure habuerit.'
 haec sunt non nugae, non enim mortualia.
 DIAB. Placent profecto leges. sequere intro. PAR. Sequor.

DIABOLVS PARASITVS

IV 2

DIAB. Sequere hác. egone haec patiar aut taceam? emori 810
 me malim, quam haec non eius uxori indicem.
 ain tu? apud amicam munus adolescentuli
 fungare, uxori excuses te et dicas senem?
 praeripias scortum amanti atque argentum obicias
 lenae? supples clam domi uxorem tuam? 815
 suspendam potius me, quam tacita haec tu auferas.
 iam quídem hercle ad illam hinc ibo, quam tu prope diem,
 nisi quídem illa ante occupassit te, effliges scio,
 luxuriae sumptus suppeditare ut possies.
 PAR. Ego sic faciundum censeo: me honestiust, 820
 quam te palam hanc rem facere, ne illa existumet
 amoris causa percitum id fecisse te
 magis quám sua causa. DIAB. At pol qui dixi rectius.
 tu ergo fac ut illi turbas lites concias;
 cum suó sibi gnato únam ad amicam de die 825
 potare, illam expilare [narra]. PAR. Ne mone,
 ego istud curabo. DIAB. At ego te opperiar domi.

797 absterguas *B*^a 800 neu *E*^a 802 scripsti *Pius*] scriptis
 804 vel *Reizius* 807 pure *Scaliger*] puras 808 non sunt *Niemey-*
rus l. s. 43 noenum *Buechelerus* 810 ADOL. ARGIRIPVS (ARGIRIPPVS
E) & PARASITVS DVO *BE*, om. *D* ego ne* *B* [ut] patiar *Fleckeisenus*
 815 suppelles *Pareus*] suppelles *BDE*, supples ε 816 suspendam *Bo-*
thius] suspendas *Lond.*, suspendas *BDE* haec tu *Weisius*] tu haec
 817 probe diem *B*^a 818 occupas site 823 dixisti 824 lites om. *D*
 826 *expilare narra. ne mone] expilare iam emone 827 istuc *D*

ARGYRIPPVS DEMAENETVS PHILAENIVM V 1

[ARG. Age decumbamus sis, pater. DEM. Vti iusseris, mi gnate, ita fiet. ARG. Pueri, mensam adponite.]

DEM. Numquidnam tibi molestumst, gnate mi, si haec nunc mecum accubat? 830

ARG. Pietas, pater, oculis dolorem prohibet. quamquam ego istanc amo, possum equidem inducere animum, ne aegre patiar, quia tecum accubat.

DEM. Decet verecundum esse adolescentem, Argyrippe. ARG. Edepol, pater, merito tuo facere possum. DEM. Age ergo, hoc agitemus convivium

vino ut sermone suavi. nolo ego metui, amari mavolo, 835 mi gnate, me abs te. ARG. Pol ego utrumque facio, ut aequomst filium.

DEM. Credam istuc, si esse te hilarum videro. ARG. An tu me tristem putas?

DEM. Putem ego quem videam aequae esse maestum, ut quasi dies si dicta sit?

ARG. Ne dixis istuc. DEM. Ne sic fueris: ilico ego non dixero.

ARG. Em aspecta: rideo. DEM. Vtinam male qui mihi volunt sic rideant. 840 841

ARG. Scio equidem quam ob rem me, pater, tu tristem credas nunc tibi:

quia istaec est tecum. atque ego quidem hercle ut verum tibi dicam, pater,

ea res me male habet; at non eo, quia tibi non cupiam quae velis; verum istam amo. aliam tecum esse equidem facile possum perpeti. 845

DEM. At ego hanc volo. ARG. Ergo sunt quae exoptas: mihi quae ego exoptem volo.

DEM. Vnum hunc diem perpetere, quoniam tibi potestatem dedi, cum hac annum ut esses, atque amanti argenti feci copiam.

ARG. Em istoc me facto tibi devinxisti. DEM. Quin te ergo hilarum das mihi? 849 850

828 ADOLESCENS. SENEX B(E), om. D 828, 829 dittographiam
histrionicam alteri recensione tribuit Weisius; ad deperditae inter IV 1
et 2 scaenae reliquias refert Ribbeckius M. Rh. 37, 57 aedum cum-
 bamus E¹ ut 830 molestus est BDE 831 pletas B¹D, pleta E
 835 ut] et vulgo 837 esset te B^a me Bothius] esse me 838 ut
del. Lambinus sid acta sit D, si ****a sit B¹ 840 hem 844 ac BDE
 quia Acidatius] quin 846 i. e. mihi liceat exoptare eadem quae tibi
 contigerunt; potius quae ego mihi 849 hem devinxisti (devinxisti B)

ARTEMONA PARASITVS DEMAENETVS
ARGYRIPPVS PHILAENIVM

V 2

ART. Ain tu meum virum hic potare, obsecro, cum filio
et ad amicam detulisse argenti viginti minas
meoque filio sciente id facere flagitium patrem?

PAR. Neque divini neque mi humani post hac quicquam accreduas,
Artemona, si huius rei mé mendacem inveneris. 855

ART. At scelesta ego praeter alios meum virum frugi rata,
siccum, * *, continentem, amantem uxoris maxume.

PAR. At nunc dehinc scito, illum ante omnes minumi mortalem
preti,

madidum, nihili, incontinentem atque osorem uxoris suae.

ART. Pol ni vera ista essent, numquam faceret ea quae nunc facit. 860

PAR. Ego quoque hercle illum antehac hominem semper sum
frugi ratus,

verum hoc facto sese ostendit, qui quidem cum filio
potet una atque una amicam ductet, decrepitu senex.

ART. Hoc ecaster est quod ille it ad cenam cotidie.

ait sese ire ad Archidemum, Chaeream, Chaerestratum, 865
Cliniam, Chremem, Cratinum, Diniam, Demosthenem.

is apud scortum corruptelaest liberis, lustris studet.

PAR. Quin tu illum iubes ancillas rapere sublimem domum?

ART. Tace modo. ne [ego] illum ecaster miserum habebō. PAR.

Ego istuc scio,

ita fore illi dum quidem cum illo nupta eris. ART. Ego censeo. 870
sum etiam [rata] hominem in senatu dare operam aut clientibus,
ibi labore delassatum noctem totam stertere:

ille opere foris faciundo lassus noctu [ad me] advenit;

fundum alienum arat, incultum familiarem deserit.

is etiam corruptus porro suum corrumpit filium. 875

PAR. Séquere hac me modó, iam faxo ipsum hominem manifesto
opprimas.

851 MVLIER. PARASITVS. SENEX. ADOLESCENS. MERETRIX BE, om. D
mecum B¹E potare hic Reizius 853 scienti B^a 854 divina D^a
855 *me] me esse 857 siccum frugi continentem codd., siccum [sanctum]
continentem Ribbeckius l. s. 66 859 Plautus scripsisse videtur
osorem uxoris maxumum 860 ista vera B, istaec vera Schmidtius
863 unam atque unam Nonius, unam atque una D, una atque unam E
864 parasito continuant BDE 866 chremem E diniam BD, cliniam E
demostenem BDE 867 corruptelaest Scaliger] corruptelae et
868 sublimem Ritschellius (s) 869 [ego] Fleckeisenus 871 *sum
etiam rata] eum etiam 873 operis E (operei Ritschellius) [ad me]
Fleckeisenus 875 corrumpit B 876 me om. B¹

ART. Nihil ecastor est quod facere mavelim. PAR. Mane dum.

ART. Quid est?

PAR. Possis, si forte accubantem tuom virum conspexeris cum corona amplexum amicam, si videas, cognoscere?

ART. Possum ecastor. PAR. Em tibi hominem. ART. Perii.

PAR. Paulisper mane.

880

aucupemus ex insidiis clanculum quam rem gerant. —

ARG. Quid modi, pater, amplexando facies? DEM. Fateor, gnate mi —

ARG. Quid fatere? DEM. Me ex amore huius corruptum oppido.

PAR. Audin quid ait? ART. Audio. DEM. Egon ut non domo uxori meae

subrupiam in deliciis pallam quam habet, atque ad te deferam, 885 non edepol conduci possum vita uxoris annua.

PAR. Censen tu illunc hodie primum ire adsuetum esse in ganeum?

ART. Ille ecastor suppilabat me quod ancillas meas

susplicabar atque insontis miseras cruciabam. ARG. Pater, iube dari vinum; iam dudum factumst quom primum bibi. 890

DEM. Da, puere, ab summo. age, tu interibi ab infumo da savium.

ART. Perii misera, ut osculatur carnufex, capuli decus!

DEM. Edepol animam suaviorem aliquanto quam uxoris meae.

PHIL. Dic amabo, an foetet anima uxoris? DEM. Fufae, nauteam bibere malim, si necessum sit, quam illam oscularier. 895

ART. Ain tandem? edepol ne tu istuc cum malo magno tuo

Dixisti in me. sine revenias modo domum, faxo ut scias quid pericli sit dotatae uxori vitium dicere.

PHIL. Miser ecastor es. ART. Ecastor dignus est. ARG. Quid ais, pater?

ecquid matrem amas? DEM. Egone illam? nunc amo, quia non adest. 900

878 forte* B 880 hem 881 e* B¹ ut vid. gerat D¹
 882 amplexando *Acidalius*] amplexandi 883 ex] esse *Brandtius*
 huius [esse] *Fleckeisenus* correctum D 884 sq. cf. *M. Warren*
ephem. philol. Americ. 2, 54 887 illum 888 et castor *DE*
 suppilabat B^a, suppillabat E 889 cruciebam B 890 dari *Acidalius*] dare
 894 inter 898 et 900 ponunt *BDE*, corr. ε; 899 inter 895 et 896 ponunt *codd.*, corr. *Acidalius*; 895. 899 post 906 in marg. repetunt *BD*, inter *versuum contextum E*; v. ad v. 908 894 uxoris? DEM.
 fufae, nauteam *LG*] uxoris tuae. DEM. nauteam (DEM. om. D) 895 necesse sit *Nonius*, necessum est *BDE*², necesse est E¹ 896—898 cum 902. 903 locum mutare iubet *Fleckeisenus*; *Plauto abiudicat Langenus versibus* 902. 903 huc revocatis 896 ain [tu] *Fleckeisenus* tamdem B, tantum D magno malo E 897 revenias *LG*] venias ut del. *Fleckeisenus* 898 *Artemonae priorem, parasito alteram partem tribuunt codd.*, corr. *Acidalius*

ARG. Quid quom adest? DEM. Perisſe cupio. PAR. Amat homo
hic te, ut praedicat.

ART. Ne illa ecator faenerato fundit: nam ſi domum
redierit hodie, osculando ego ulciſcar potiſſimum.

ARG. Iace, pater, talos, ut porro nos iaciamus. DEM. Maxume.
te, Philaenium, mihi atque uxoris mortem. hoc Veneriumſt. 905
pueri, plaudite et mi ob iactum cantharo muſum date.

ART. Non queo durare. PAR. Si non didiciſti fulloniam,
non mirandumſt. * * in oculos invadi optumumſt.

ART. Ego pol vivam et tu iſtaec hodie cum tuo magno malo
invocaviſti. PAR. Ecquis currit pollinctorem accereſere? 910

ARG. Mater, ſalve. ART. Sat ſalutiſt. PAR. Mortuoſt Demae-
netuſ.

tempuſ eſt ſubducere hinc me; pulcre hoc gliſcit proelium.

ibo ad Diabolum, mandata dicam facta ut voluerit.

atque interea ut decumbamus ſuadebo, hi dum litigant.

poſte demuſ huc cras adducam ad lenam, ut viginti minas 915
ei det, in partem hac amanti ut liceat ei potirier.

Argyrippuſ exorari ſpero poterit, ut ſinat

ſeſe alternas cum illo nocteſ hac frui. nam ni impetro,

regem perdiſti: ex amore tantuſt homini incendiū. —

ART. Quid tibi hunc receptio ad teſt meum virum? PHIL. Pol
me quidem 920

miseram odio enicavit. ART. Surge, amator, i domum.

DEM. Nulluſ ſum. ART. Immo eſ, ne nega, omnium [hominuſ]
pol nequiſſimuſ.

at etiam cubat cuculuſ. ſurge, amator, i domum.

DEM. Vae mihi. ART. Vera hariolare. ſurge, amator, i domum.

DEM. Abſcede ergo paululuſ iſtuc. ART. Surge, amator, i do-
mum. 925

901 perisſe cf. *Luchs. comm. pros. 17* 902 illa ecator *Bo-*
thiuſ] ille caſtor *Noniuſ*, ille ecator *codd.* fundit *Noniuſ* 904 ia-
ceamus 905 uxori *Pyladeſ* 907 nomqueo *D*, nam queo *E* fullo-
nicam *codd., corr.* *Douſa* 908 *[igitur homini] non mirandumſt,
[*Artemona. ART.*] in oculoſ *e. q. s. Havetuſ rev. de phil. 6, 153 qui*
verſuſ 893—909 Fleckeſeni et Vſſingii inventiſ uſuſ probabiliter ſic
ordinavit ut ſe excipiant vv. 893. 896—898. 894. 895. 902. 903. 899—901.
907. 908. 904—906. 909 909 tu iſtaec *Camerariuſ*] tuiſ haec
910 invocaſti et quiſ pollinctorem *Noniuſ*] pollictoſ *BD*, pol-
lictoſ *E* 911 ſat ſalutiſt *Camerariuſ*] ſat ſalutiſ *BD*, ſit ſalutiſ *E*
912 tempuſ eſt *Noniuſ*] tempuſ hic *B^a* 916 in parte *codd., corr.*
Lambinuſ potierier *B^aDE* (potierier *LG*) 920 huc *E* 921 eni-
cabit *BDE^a* enecavit odio miſeram *Guyſtuſ*, m. [ſuo] o. e. *Bentleiuſ*
922 omnium hominuſ *Fleckeſenuſ*] omnium *DE*, omium *B* 925 paul-
uluſ *BD*

- DEM. Iam obsecro, uxor. ART. Nunc uxorem me esse meministi tuam;
modo, quom dicta in me ingerebas, odium, non uxor eram.
- DEM. Totus perii. ART. Quid tandem? anima foetetne uxoris tuae?
- DEM. Murram olet. ART. Iam subrupuisti pallam, quam scorto dares?
- PHIL. Ecaster qui subrupturum pallam promisit tibi. 930
- DEM. Non taces? ARG. Ego dissuadebam, mater. ART. Bellum filium.
- istoscine patrem aequomst mores liberis largirier?
nilne te pudet? DEM. Pol, si aliud nil sit, tui me, uxor, pudet.
- ART. Cano capite te cuculum uxor ex lustris rapit.
- DEM. Non licet manere (cena coquitur) dum cenem modo? 935
- ART. Ecaster cenabis hodie, ut dignus es, magnum malum.
- DEM. Male cubandumst: iudicatum me uxor abducit domum.
- ARG. Dicebam, pater, tibi, ne matri consuleres male.
- PHIL. De palla memento, amabo. DEM. Iuben hanc hinc abscedere?
- ART. I domum. PHIL. Da savium etiam prius quam abitis. DEM. I in crucem. 940
- PHIL. Immo † intus potius. sequere hac me, mi anime. ARG. Ego vero sequor.

GREX

Hic senex si quid clam uxorem suo animo fecit volup,
neque novom neque mirum fecit nec secus quam alii solent;
nec quisquamst tam ingenio duro nec tam firmo pectore,
quin ubi quicque occasionis sit sibi faciat bene. 945
nunc si vultis deprecari huic seni ne vapulet,
remur impetrari posse, plausum si clarum datis.

930 *Argyrippa codd.*, *Philaenio dedit Pareus* 932 aequomst
mores *Pylades*] aequum mores est 933 tu me *B^a* 934 [hinc] uxor
LG 936 dignus es *Gruterus*] dignum est 937 abducit *Dousa*] ad-
ducit *codd.*, ducit *Nonius* 940. 941 *inverso ordine codd.*, corr. *Fleck-
eisenus* 940 i domum *om. B¹* abitis *Seyffertus*] abis *BD*, abis *E*
941 intus] in lectum *Niemeyerus l. s. 43*, tu ibis *Seyffertus* ARG.
Bothius] DEM. 942 uxore *B²* suam *Nonius E¹* volup *Nonius
testatur*] voluptatis 945 quaque *B* 946 deprecari vultis *Muellerus*
947 plausum si *Bentleius*] si plausum sic PLAUTI ASINARIA EXPLICIT
BE, om. D

A V L V L A R I A

ARGVMENTVM I

Senex avarus vix sibi credens Euclio
 domi suae defossam multis cum opibus
 aulam invenit, rursumque penitus conditam
 exanguis amens servat. eius filiam
 Lyconides vitiat. interea senex 5
 Megadorus a sorore suasus ducere
 uxorem avari gnatam deprecatur sibi.
 durus senex vix promittit, atque aulae timens
 domo sublatam variis abstrudit locis.
 insidias servos facit huius Lyconidis 10
 qui virginem vitiat; atque ipse obsecrat
 avonculum Megadorum sibimet cedere
 uxorem amanti. per dolum mox Euclio
 quom perdidisset aulam, insperato invenit
 laetusque natam conlocat Lyconidi. 15

ARGVMENTVM II

Aulam repertam auri plenam Euclio
 Vi summa servat, miseris adfectus modis.
 Lyconides istius vitiat filiam.
 Volt hanc Megadorus indotatam ducere,
 Lubensque ut faciat dat coquos cum obsonio. 5
 Auro formidat Euclio, abstrudit foris.
 Re omni inspecta compressoris servolus
 Id surpit. Illic Euclioni rem refert.
 Ab eo donatur auro, uxore et filio.

INCIPIT (*om. E*) PROLOGVS. IN. AVLVLARIA PLAVTI *BE, om. D* 11 ipse
om. E 12 **dere *B^a*, credere *Lond.*

PLAVTI AVLVLARIA INCIPIT. ARGVMENTVM *BE, om. D* 1 auri ple-
 nam] avarus plenam auri *Bothius* 6 abstridit fores 7 inspectata
Muellerus

PERSONAE

LAR FAMILIARIS prologus

EVCLIO senex

STAPHYLA anus

EVNOMIA mulier

MEGADORVS senex

PYTHODICVS servus

CONGRIO }
ANTHRAX } coci

STROBILVS servus

LYCONIDES adulescens

PHAEDRIA puella

TIBICINAE

de puellae nomine v. ad IV 7

PROLOGVS

LAR FAMILIARIS

Ne quis miretur qui sim, paucis eloquar.
 ego Lar sum familiaris ex hac familia
 unde exeuntem me aspexistis. hanc domum
 iam multos annos est quom possideo et colo;
 patri [fávi] avoque iam huius qui nunc hic habet. 5
 sed mí avos huius obsecrans concredidit
 thensaurum auri [olim] clam omnis: in medio foco
 defodit, venerans me ut id servarem sibi.
 is quoniam moritur (ita avido ingenio fuit),
 numquam indicare id filio voluit suo, 10
 inopemque optavit potius eum relinquere,
 quam eum thensaurum commonstraret filio;
 agri reliquit ei non magnum modum,
 quo cum labore magno et misere viveret.
 ubi is obiit mortem qui mi id aurum credidit, 15
 coepi observare, ecqui maiorem filius
 mi honorem haberet quam eius habuisset pater.
 atque ille vero minus minusque inpendio
 curare minusque me impertire honoribus.
 item a me contra factumst, nam item obiit diem. 20
 is ex se hunc reliquit qui hic nunc habitat filium
 pariter moratum ut pater avosque huius fuit.
 huic filia una est. ea mihi cottidie
 aut ture aut vino aut aliqui semper supplicat,

LAR FAMILIARIS *BE*, om. *D* 2 sum lar *Priscianus et Probus*
cathol. 4 quom] ut *Nonius* 5 *[favi] 7 [olim] *Muellerus*
 16 et qui *BDE*, et quide *Nonius* (*idem* filium et 17 habere); ecqui *prio-*
rem corripit 20 die *expectamus* nam aurum ei non dedi (quom
 item obiit diem, is *e. q. s. Seyffertus in Bursiani actis 31, 60*)
 21 nunc om. *Nonius* 22 anusque eius *Servius*, atque avus eius *No-*
nus 24 aliquid *E*

dat mihi coronas. eius honoris gratia 25
 feci, thesaurum ut hic reperiret Euclio,
 quo illam facilius nuptum, si vellet, daret.
 nam eam compressit de summo adulescens loco.
 is scit adulescens quae sit quam compresserit, 30
 illa illum nescit, neque compressam autem pater.
 eam ego hódie faciam ut hic senex de proxumo
 sibi uxórem poscat. id ea faciam gratia,
 quo ille eam facilius ducat qui compresserat.
 et hic qui poscet eam sibi uxorem senex,
 is adulescentis illius est avonculus, 35
 qui illam stupravit noctu, Cereris vigiliis.
 sed hic senex iam clamat intus ut solet.
 anum foras extrudit, ne sit conscia.
 credo aurum inspicere volt, ne subruptum siet.

28 eam compr. *Bothius*] compressit eam 33 quod ille* (*eras.*
 a ?) *D*¹ 34—36 *Plauto abtudioat Langenus* 36 ceteris *B*^a 37 hec *B*^a

EVCLIO STAPHYLA

I 1

EVCL. Exi, inquam. age exi. exeundum hercle tibi hinc ést
foras, 40

circumspectatrix cum oculis emissiciis.

STAPH. Nam cur me miseram verberas? EVCL. Vt misera sis
atque ut te dignam mala malam aetatem exigas.

STAPH. Nam qua me nunc causa extrusisti ex aedibus?

EVCL. Tibi egó rationem reddam, stimulorum seges? 45

illuc regredere ab ostio. illuc sis vide,
ut incédit. at scin quo modo tibi res se habet?
si hercle hodie fustem cepero aut stimulum in manum,
testudineum istum tibi ego grandibo gradum.

STAPH. Vtinam me divi adaxint ad suspendium 50

potius quidem quam hoc pacto apud te serviam.

EVCL. At ut scelesti sola secum murmurat!

oculos hercle ego istos, improba, ecfodiam tibi,

ne me observare possis quid rerum geram.

abscedito etiamnunc — etiamnunc — etiam — ohe, 55

istic adstato. si hercle tu ex istoc loco

digitum transvorsum aut unguem latum excesseris

aut si respexis, donicum ego te iussero,

continuo hercle ego te dedam discipulam cruci.

scelestiorem me hac anu certo scio 60

vidisse numquam nimisque ego hanc metuo male,

ne mi ex insidiis verba imprudenti duit

neu persentiscat aurum ubist absconditum:

quae in occipitio quoque habet oculos pessuma.

nunc ibo ut visam sitne ita aurum ut condidi, 65

EVCLIO SENEX. STAPHILA ANVS *B*, *inverso ordine E*, *om. D* 41 *emissici oculi cochlearum sunt* 42 *nam] nam me B¹* 44 *qua me nunc] me qua B* *ex aed.] his exedibus E*, *aedibus D* 45 *ego *rationem B*, *enim r. D*, *egon r. Wagnerus* 46 *regrede BDE¹* 48 *hercle hodie Kampmannus] hodie hercle DEB²*, *hodie B¹* 49 *testitudinem ut vid. B^a*, *testudinem E* *grandibo Nonius] gradibo* 50 *suspendium B^a* 53 *hercle ego] ego tibi Nonius* *ecfodiam Nonius] effodiam* 55 **abscedito] abscede* *etiam nunc alterum om. B* 56 *adstato Gruterus] atasto* 58 *respexeris D¹E* 60 *certo Franckenus] certe* 64 *occipio B^a* 65 *sitne Pylades] estne*

quod me sollicitat plurimis miserum modis. —
 STAPH. Noenum mecastor quid ego ero dicam meo
 malae rei evenisse quamve insaniam,
 quo comminisci; ita me miseram ad hunc modum
 decies die uno saepe extrudi aedibus. 70
 nescio pol quae illunc hominem intemperiae tenent:
 pervigilat noctes totas, tum autem interdus
 quasi claudus sutor domi sedet totos dies.
 neque iam quo pacto celem erilis filiae
 probrum, propinqua partitudo quoi appetit, 75
 quo comminisci; neque quicquam meliust mihi,
 ut opinor, quam ex me ut unam faciam litteram
 longam, [meum] laqueo collum quando obstrinxero.
 EVCL. Nunc defaecato demum animo egredior domo, I 2
 postquam perspexi salva esse intus omnia. 80
 redi nunciam intro atque intus serva. STAPH. Quippini?
 ego intus servem? an ne quis aedes auferat?
 nam hic apud nos nihil est aliud quaesti furibus:
 ita inaniis sunt oppletae atque araneis.
 EVCL. Mirum quin tua me causa faciat Iuppiter 85
 Philippum regem aut Darum nunc, trivenefica.
 araneas mi ego illas servari volo.
 pauper sum; fateor, patior; quod di dant fero.
 abi intro, occlude ianuam. iam ego hic ero.
 cave quemquam alienum in aedis intro miseris. 90
 quod quispiam ignem quaerat, exstingui volo,
 ne causae quid sit quod te quisquam quaeritet.
 nam si ignis vivet, tu extinguere extempulo.
 tum aquam aufugisse dicito, si quis petet.
 cultrum, securim, pistillum, mortarium, 95
 quae utenda vasa semper vicini rogant,
 fures venisse atque abstulisse dicito.
 profecto in aedis meas me absente neminem
 volo intro mitti. atque etiam hoc praedico tibi,
 si Bona Fortuna veniat, ne intro miseris. 100

67 noe num ero ego E 69 comminiscere Kochius 76 *scio,
 neque quicquam melius est [miseriae] mihi 77 ex om. B^a uti nam
 D¹ 78 longam Scutarius] longum [meum] Camerarius ob-
 strinxero B¹E 79 EVCLIO SENEX. STAPHILA ANVS BE, om. D sine spatio
 egrediar D 80 prospexi D 83 aliud om. Nonius 84 inanis
 85 me Camerarius] nunc me 86 Darium nunc Muellerus] darium B,
 darium DE 89 hoc B¹ 92 ne] he B^aE^a 93 extemplo
 95 pistillum B

STAPH. Pol ea ipsa credo ne intro mittatur cavet,
nam ad aedis nostras numquam adit, quamquam prope est.

EVCL. Tace atque abi intro. STAPH. Taceo atque abeo. —

EVCL. Occlude sis

fores ambobus pessulis. iam ego hic ero.
discrucior animi, quia ab domo abundumst mihi. 105

nimis hercle invitus abeo. sed quid agam scio.

nam noster nostrae quist magister curiae
dividere argenti dixit nummos in viros;
id si relinquo ac non peto, omnes ilico
me suspicientur, credo, habere aurum domi. 110

nam non est veri simile, hominem pauperem
pauillum parvi facere quin nummum petat.
nam nunc quom celo sedulo omnis, ne sciant,
omnes videntur scire et me benignius
omnes salutant quam salutabant prius; 115

adeunt, consistunt, copulantur dexteras,
rogitant me ut valeam, quid agam, quid rerum geram.

nunc quo profectus sum ibo; postidea domum
me rursum quantum potero tantum recipiam.

EVNOMIA MEGADORVS

II 1

EVN. Velim te arbitrari med haec verba, frater,
meai fidei tuaque rei 120

causa facere, ut aequomst germanam sororem.
quamquam haud falsa sum nos odiosas haberi;
nam multum loquaces merito omnes habemus,
nec ullam profecto repertam esse mutam 125
hodié dicunt mulierem ullo in saéclo.

verum hóc, frater, unum tamén cógitato,
tibi proxumam me mihique esse item te;
ita aequomst quod in rem esse utrique arbitremur

101 eapse *Bothius* 102 nusquam *BE* adiit est *om. DE*
104 post pessulis *spat. vac. BE* 105 ab *del. Guyetus* 106 sed
Lond.] si BDE 108 nummos dicit *Asconius personatus ad Verr.*
I 22 111 veri s. non est *Pylades* hominem *Spengelius* 112 qui
BDE 118 postidea *Camerarius]* post idem 120 EVNOMIA *MVLIER.*
MEGADORVS SENEX *BE, om. D* 120 me 120. 121 *coniuncti*
121 meai fidei tuaque *Reizius]* meae fidei tuaeque (tueque) rei haec
addita v. l. vel hoc BDE 123 fal *B** 125 *nec ullam p. r. e.
mutam] nec mutam p. r. ullam e. 126 *die dicunt ullo m. ullo i. s.
128 esse item *Bentleius]* item esse 129 ita *Taubmannus]* ut

Plautus I.

et mihi te et tibi [me] consilere et monere; 130
neque occultum id haberi neque per metum mussari,
quin participem pariter ego te et tu me ut facias.
eo nunc ego secreto te huc foras seduxi,
ut tuam rem ego tecum hic loquerer familiarem.

MEG. Da mi, optima femina, manum. EVN. Vbi east? 135
quis east nam optima? MEG. Tu. EVN. Tunc ais?

MEG. Si negas, nego.

EVN. Decet te equidem vera proloqui;

nam nulla potis est eligi:

alia alia peior, frater, est. MEG. Idem ego arbitror, 140
nec tibi adversari certumst de ista re umquam, soror.

EVN. Da mihi operam [iam] amabo. MEG. Tuast, utere atque
impera, si quid vis.

EVN. Id quod in rem tuam optimum esse arbitror,
te id monitum advento. 145

MEG. Soror, more tuo facis. EVN. Factum volo. MEG. Quid est id,
soror? EVN. Quod tibi sempiternum

salutare sit: liberis procreandis

(ita di faxint) volo te uxorem

domum ducere. MEG. Ei occidis! EVN. Quid ita? 150

MEG. Quia mihi misero cerebrum excutunt

tua dicta, soror: lapides loqueris.

EVN. Heia, hoc face quod te iubet soror. MEG. Si lubeat, faciam.

EVN. In rem hoc tuamst. MEG. Vt quidem emoriar prius quam
ducam.

sed his legibus si quam dare vis ducam: 155

quae cras veniat, perendie foras feratur;

his legibus dare vis? cedo, nuptias adorna.

EVN. Quam maxima possum tibi, frater, dare dote;

130 [me] *Lond.* 131—134 *bachet dimetri cum iambicis cata-*
lecticis 131 occultatum *D* 132 te ut *del. Lambinus* 133 te
135 *sq. cf. Mus. Rhén. 40, 174 disp.: da — manum | ubi — nego*
135 *ubinam 138. 139 *coniuncti* 139 nam optima nulla potest
eligi *codd., corr. Hermannus* 140 *sq. disp.: alia — tibi | adversari*
— soror 141 istaec *B¹* soror quidvis *E¹* 142 *sq. disp.: da —*
vis | id quod — advento 142 *[iam] 145 te 146 facta *DE,*
facto B, corr. Camerarius 147 sempiterno *Muellerus* 148 *sq.*
disp.: salutare — faxint | volo — ita | quia — loqueris | heia — faciam
| in rem — ducam 149 ita di f. *Megadori codd.* 150 occidis *Wei-*
sus] occidi 153 *sq. cf. M. Rh. 40, 173* 154 *est quidem ut
155 *om. DE* 156 feratur *Reizius]* feratur soror 157 *dare] quam
dare 158 cum *Gruterus* (quom *Loewius*) maximam *E* dare fra-
ter *D¹E* dotem *E*

sed ést grandiór natu: médiast mulieris aetas.
 eam si iubes, fratér, tibi me póscere, póscam. 160
 MEG. Núm nevis me intérogare te? EVN. Immo, si quid vis,
 roga.

MEG. Post mediam aetatem qui media ducit uxorem domum,
 si eam senex anum praegnantem fortuito fecerit,
 quid dubitas, quin sit paratum nomen puero Postumus?
 núnc ego istum, sorór, laborem demam et deminuam tibi. 165
 ego virtute deum et maiorum nostrum dives sum satis.
 istas magnas factiones, animos, dotes dapsiles,
 clámores, impéria, eburata véhicla, pallas, púrpuram,
 nil moror quae in servitutem sumptibus redigunt viros.

EVN. Dic mihi, quaeso, quis east, quam vis ducere uxorem? MEG.
 Eloquar. 170

nostin hunc senem Eucionem ex proxumo pauperculum?

EVN. Novi, hominem haud malum mecastor. MEG. Eius cupio
 filiam

virginem mihi desponderi. verba ne facias, soror.

scio quid dictura es: hané esse pauperem. haec pauper placet.

EVN. Di bene vortant. MEG. Idem ego spero. EVN. Quid me?
 num quid vis? MEG. Vale. 175

EVN. Et tu, frater. MEG. Ego conveniam Eucionem, si domist.
 sed eccum [video]. nescio unde sese homo recipit domum:

EVCLIO MEGADORVS

II 2

EVCL. Praesagibat mi animus frustra me ire, quom exibam domo;
 itaque abibam invitus; nam neque quisquam curialium

159 *metrum mutatur sermonis indoli convenienter et hic et v. 149*
 161 non vis 162 qui mediam *Lond., Festus* 163 fortuitu *B*
 164 quin] quid *B¹* paratum his nomen pueris postumae *Festus*
 Postumi *Vrsinus*, Postumo *Beckerus in Studem. stud. I 170* 161—164
propter sententiam ineptam merito in suspicionem vocat Wilamowitzius
 165 degam *testatur Nonius* 166 *repetitus legitur Capt. 324* nostrum
Capt. 324] nostrorum 167 a. d. d.] dotes dapsilas *Nonius* 168 im-
 periae *B¹* eburna *Guyetus* vehicula *clámores, eburata ve-
 hicla, [ancillas], pallas, purpuram 169 servitutem *BDE* redigun-
 tur *BDE¹* 170 dic — uxorem *Megadoro continuata*, eloquar *sq. Euno-*
miae data quaeso] si audes *Priscianus II p. 9 et Persii schol. 3, 89*
 quis] quae *Pers. schol.* quivis ducere *D^a*, quam ducere vis *Pers. schol.*
 171 novistin 172 *Megadoro datur*, ante eius *personae spatium*
 ecastor *B²* 175 quod *E* nunc quid 176 conveniam [iam] *Guye-*
tus 177 [video] *Klettius* ceterum recte *divinasse videtur Ritsche-*
lius (op. 2, 283) minime integram hanc scaenam legi, inde a v. 165
scilicet 178 EVCLIO. MEGADORVS SENES DVO (II. E) *BE*, om. *D* mihi
 om. *Cicero de divin. I 65* exigebam *B^a*, exirem *Cicero*

venit neque magister quem dividere argentum oportuit. 180
nunc domum properare propero, nam egomet sum hic, animus
domist.

MEG. Salvos atque fortunatus, Euclio, semper sies.

EVCL. Di te ament, Megadore. MEG. Quid tu? recten atque ut
vis vales?

EVCL. Non temerariumst, ubi dives blande appellat pauperem.
iam illic homo aurum mé scit habere, eo mé salutat blándius. 185

MEG. Ain tu te valere? EVCL. Pol ego haud perbene a pecunia.

MEG. Pól si est animus aéquos tibi, sat hábés qui bene vitám
colas.

EVCL. Anus hercle huic indicium fecit de auro: perspicue palamst.
quof ego iam linguam praecidam atque oculos effodiam domi.

MEG. Quid tu solus tecum loquere? EVCL. Meam pauperiem
conqueror. 190

virginem habeo grandem, dote cassam atque inlocabilem,
neque eam queo locare quoquam. MEG. Tace, bonum habe
animum, Euclio.

dabitur, adiuvabere a me. dic, si quid opust, impera.

EVCL. Nunc petit, quom pollicetur; inhiat aurum ut devoret.
altera manu fert lapidem, panem ostentat altera. 195

nemini credo qui large blandust dives pauperi:

ubi manum inicit benigne, ibi onerat aliqua zamia.

ego istos novi polypos, qui ubi quidquid tetigerunt tenent.

MEG. Da mi operam parumper. paucis, Euclio, est quod te volo
de communi re appellare mea et tua. EVCL. Ei misero mihi, 200
aurum mi intus harpagatumst. nunc hic eam rem volt, scio,
mecum adire ad pactionem. verum intervisam domum.

MEG. Quo ábitis? EVCL. Iam ad te revortar: nunc est quod
visam domum. —

MEG. Credo edepol, ubi mentionem ego fecero de filia,
mi ut despondeat, sese a me derideri rebitur. 205

181 properabo propero *D*^a 183 retten *B*^a ut *om. D* 185 scit
me *Bothius* 186 perbene a pecunia *Guyetus*] a pecunia perbene
187 satis 189 offodiam *B*^a 191 filiam habeo grandem, cassa (*cas-*
sam ed. Rholand.) dote atque inlocabili *Varro de l. l. 5, 14 hinc*
usque ad v. 605 deficit E; in cuius vicem succedet nobis J (Lond-
nenstis) 192 bonum animum habe *D*^a 193 adiuvabere *DB*², adu-
bare *B*¹ 197 aliqua zamia *Guyetus*] aliquam zamiam 198 qui uibi
BD, quin ibi *J, corr. Hermolaus* tetigerint *B* 199 da mihi ope-
ram parumper si opera est Euclio id quod te volo *Nonius 529 (qui di-*
cit operam significare occasionem et facultatem aut opportunitatem);
da mi operam, si operae est, parumper: paucis est quod te volo *Keller-*
hofius in Studem. stud. II 81 203 abis revortor *D* *nunc] nam

neque illo quisquamst alter hodie ex paupertate parcior.
 EVCL. Di me servant, salva res est. salvomst si quid non patet.
 nímis male timuí. prius quam intro rédii, exanimatus fui.
 redeo ad te, Megadore, si quid me vis. MEG. Habeo gratiam.
 quaeso quod te percontabor ne id te pigeat proloqui. 210
 EVCL. Dum quidem ne quid perconteris quod non lubeat proloqui.

MEG. Dic mihi, quali me arbitrare genere prognatum? EVCL. Bono.

MEG. Quid fide? EVCL. Bona. MEG. Quid factis? EVCL. Neque malis neque improbis.

MEG. Aétatem meam scís? EVCL. Scio esse grandem, item ut pecuniam.

MEG. Certe edepol equidem te civem sine mala omni malitia 215
 semper sum arbitratus et nunc arbitror. EVCL. Aurum huic olet.
 quid nunc me vis? MEG. Quoniam tu me et ego te qualis sis scio,

quae res recte vortat mihique tibiue tuaeque filiae,
 filiam tuam mi uxorem posco. promitte hoc fore.

EVCL. Heia, Megadore, haud decorum facinus tuis factis facis, 220
 ut inopem atque innoxium abs te atque abs tuis me inrideas.
 nam de te neque re neque verbis merui ut faceres quod facis.

MEG. Neque edepol ego te derisum venio neque derideo,
 neque dignum arbitror. EVCL. Cur igitur poscis meam gnatam tibi?

MEG. Vt propter me tibi sit melius mihique propter te et tuos. 225
 EVCL. Vénit hoc mi, Megadóre, in mentem, ted esse hominem divitem,

factiosum, me autem esse hominem pauperum pauperrumum;
 nunc si filiam locassim meam tibi, in mentem venit

te bovem esse et me esse asellum: ubi tecum coniunctus siem,
 ubi onus nequeam ferre pariter, iaceam ego asinus in luto, 230
 tu me bos magis haud respicias, gnatus quasi numquam siem.

et te utar iniquiore et meus med ordo inrideat;
 neutrubi habeam stabile stabulum; si quid divorti fuat,
 asini me mordicibus scindant, boves incursent cornibus.
 hoc magnumst periculum, ab asinis ad boves transcendere. 235

207 salvare est *BD* *patet] perit 208 redi *BD* 211 non
Guyetus] mihi non 214 itidem *J* 221 abstutis *B*¹ 222 uti *DJ*
 226 te 227 autem *Brixius*] item 228 tibi meam *D*^a 231 magis
 om. *D*^a respicis *D* 232 *et tuo me irrideant *D*^a *versus*
Plautinis non apte adiectus 233 devorti *BDJ* 234 mordicibus
testatur Nonius p. 139] mordicus; cf. *Buechelerus in Woelflini arch.*
I 105 235 ab *Camerarius*] me ab

MEG. Quam ad probos propinquitatem proxime te adiunxeris, tam optimum est. tu condicionem hanc accipe; ausculta mihi, atque eam desponde mi. **EVCL.** At nihil est dotis quod dem.

MEG. Ne duas.

dum modo morata recte veniat, dotatast satis.

EVCL. Eo dico, ne me thensauros repperisse censeas. 240

MEG. Novi, ne doceas. desponde. **EVCL.** Fiat. sed pro Iuppiter, num ego disperii? **MEG.** Quid tibi? **EVCL.** Quid crepuit quasi ferrum modo? —

MEG. Hic apud me hortum confodere iussi. sed ubi hic est homo? abiit neque me certiore fecit. fastidit mei, 244.

quia videt me suam amicitiam velle: more hominum facit;

nam si opulentus ita petitum pauperioris gratiam,

pauper metuit congregari, per metum male rem gerit.

idem, quando occasio illa perit, post sero cupit.

EVCL. Si hercle ego te non elinguendam dederō usque ab radicibus, 250

impero atque auctor sum, uti me quoivis castrandum loces.

MEG. Video hercle ego te me arbitrari, Euclio, hominem idoneum,

quem senecta aetate ludos facias, haud merito meo.

EVCL. Neque edepol, Megadore, facio, neque, si cupiam, copias.

MEG. Quid nunc? etiam mihi despondes filiam? **EVCL.** Illis legibus, 255

cum illa dote quam tibi dixi. **MEG.** Sponden ergo? **EVCL.** Spondeo.

MEG. Di bene vortant. **EVCL.** Ita di faxint. illud facito ut memineras,

convenisse ut ne quid dotis mea ad te afferret filia.

MEG. Memini. **EVCL.** At scio quo vos soleatis pacto perperxarier:

pactum non pactum est, non pactum pactum est, quod vobis lubet. 260

MEG. Nulla controversia mihi tecum erit. sed nuptias

238 atque eam] tuamque *Wilamowitzius*, *gnatam 240 eo** *B*
 242 quod crepuit *B*¹ post 242 *Ritschelius* posuit v. 393 nec *Plautinum* (cf. *Langenus* p. 136) nec *serendum inter quaestionem et responsum* 243 hinc est *BDJ* 248 congregi *codd., corr. Acidalius*
 249 occasio illa *Bothius*] illa *Bothius* occasio *BJ*, illex occasio *D*
 perit 251 atque auctor *Goetzius*] auctorque ut *B¹DJ*, ut tu *B²*
 cuius] cui *B¹* 252 te me arb. *J*] te ** arb. *D*, me arb. *B*, ted arb.
 me *Bothius* 256 illa *i. ras. B* 257 di bene *Pylades*] istuc di bene
 illud *Angelius*] Euclio. illud. scito *B¹* 258 afferat *J*, auferret *D*
 259 perperxarier *B^a* 260 quom *Muellerus*

num quae causast quin faciamus hodie? EVCL. Immo edepol optuma.

Meg. Ibo igitur, parabo. numquid me vis? EVCL. Istuc. ei et vale.

Meg. Heus, Pythodice, sequere propere me ad macellum strenue. —

EVCL. Illic hinc abiit. di immortales, obsecro, aurum quid valet! crédo ego illúm iam inaudivisse mi esse thensaurum domi. 266 id inhiat, ea affinitatem hanc obstinavit gratia.

ubi tu es, quae deblateravisti iam vicinis omnibus, II 3

meae me filiae daturum dotem? heus, Staphyla, te voco.

ecquid audis? vascula intus pure propria atque elue: 270

filiam despondi ego: hodie huic nuptum Megadoro dabo.

STAPHYLA

Di bene vortant. verum ecastor non potest, subitumst nimis.

EVCL. Tace atque abi. curata fac sint quom a foro redeam domum; atque aedis occlude; iam ego hic adero. — STAPH. Quid ego nunc agam?

nunc nobis prope adest exitium, mi atque erili filiae. 275

nam probrum atque partitudo prope adest ut fiat palam.

quod celatum atque occultatumst usque adhuc, nunc non potest. ibo intro, ut erus quae imperavit facta, quom veniat, sient.

nam ecastor malum maerorei metuo ne inmixtum bibam.

PYTHODICVS ANTHRAX CONGRIO II 4

PYTH. Postquam obsonavit erus et conduxit coquos 280

262 hodie quin f. numquae causa est *codd.*, corr. *Brixius in Fleck-eiseni ann. 131, 207* immo edepol *cf. Kuklinski crit. Plaut. 38 sq.* optume ϵ 263 vis me *B²* i et *Muellerus*] fiet 264 heus *B* Pythodice] Strobile *codd.*, v. i. ad 280 strenue *B* 265 quod *D* 266 inaudivisse *Nonius*] inaudisse *ordo versuum 266 et 267 invertendus est: id ad aurum pertinet; 266 et 268 non patiuntur intercedentem alienum* 268 EVCLIO SENEX. STAPHILA ANVS *BJ*, om. *D sine spatio* deblateravisti ϵ] deblatravisti *J*, deblattavisti *BD*, deblaterasti *Nonius* 269 me meae *J* te volo *Gutielmius (cf. Kellerhofius l. s. 81)* 271 ego hodie ϵ] hodie ego 273 abi et *D (i. e. abei)* 274 aedis occlude *Guyetus*] occlude aedis ego om. *D* 276 nam *J* fit *D^a* 279 *maerori] merorem inmixtum *Gruterus*] minixtum *BD*, mixtum *J* 280 STROBILVS (o *sup. 1*) SERVVS. ARETHAX. GONGRIO. COCI. PHRVSIV. EXFLESIV. TIBICINE. II. SENEX *B* STROBILVS SERVVS. ARTRAX CONGRIO COCI *J*, om. *D* tibicinarum nomina vide v. 333; a 'coquo', quem sine nomine sermonibus praefigunt, Congrionem (quem Gongrionem magis graece appellat qui scaenis titulos praefixit) distinguunt *codd.*; priorem Anthracem esse intellexit *Goetzius* (v. 283 *Acidalius*, 293 *Pylades*); item fere ed. *princ.* Strobilo v. 264. 334. 351. 354 substituendum videri Pythodicum (cf. 363) exposuit *Dziatzko M. Rh. 37, 268; eundem indiculis reddidimus* posquam *B*

tibicinasque hasce apud forum, edixit mihi
ut dispertire obsonium hic bifariam.

ANTH. Me quidem hercle, dicam [tibi] palam, non divides;
si quo tu totum me ire vis, operam dabo.

CONG. Bellum et pudicum vero prostibulum popli. 285
post si quis vellet, te haud nevelles dividi.

PYTH. Atque ego istuc, Anthrax, alio vorseum dixeram,
non istoc quo tu insimulas. sed erus nuptias
meus hodie faciet. ANTHR. Quoius ducit filiam?

PYTH. Vicini huius Euclionis [hinc] e proxumo. 290
ei adeo obsoni hinc iussit dimidium dari,
cocum alterum itidemque alteram tibicinam.

ANTHR. Nempe huc dimidium dicis, dimidium domum?

PYTH. Nempe sicut dicis. ANTHR. Quid? hic non poterat de suo
senex obsonari filiai nuptiis? 295

PYTH. Vah. ANTHR. Quid negotist? PYTH. Quid negoti sit
rogas?

pumex non aequae aridus atque hic est senex.

ANTHR. Ain tandem? PYTH. Ita esse ut dixi. tute existuma:
quin divom atque hominum clamat continuo fidem,
suam rem periisse seque eradicarier, 300

de suo tigillo fumus si qua exit foras.

quin quom it dormitum, follem obstringit ob gulam.

ANTHR. Cur? PYTH. Ne quid animae forte amittat dormiens.

ANTHR. Etiamne obturat inferiore gutturem,
ne quid animae [inde] forte amittat dormiens? 305

281 tibicinasque *BD* 282 *ut dispertire [hosce atque rem] hic
bifariam 283 [tibi] *Vossingius* 285 *sq. Strobili codd., corr. Bothius*
286 post] *pol Brixius* nevelles *Goellerus* non velles ted, haud
nolles *Ritschelius* 287 coci, 288 *Strobili nomine BD, corr. Camerarius*
287 ego om. *D* anthrax 288 istuc quo *Bothius* quod
290 [hinc] *Pylades* 291 hic *Gellius* 3, 14, 15. iussit dimidium
Gellius dimidium iussit 293 huc *Guyetus* huic ducis *J* domum
Acidalius domi 295 filiai nuptiis *Scaliger* filiae in nuptiis *BD*, filiae
nuptias *J* 297 *pronuntiandum arduus (Seuffertus)* 298 dixi *Wagnerus*
dicis *BJ*, dicas *D* ita esse ut dicis! alteri coquo tribuit *Seuffertus*
in *Bursiani actis* 31, 60 tute ex. coqui *BD* 299. 300 or-
dinem invertunt *codd., corr. Gulielmius* 300 perisse 301 *Nonius*
p. 134 ligellum: tuguriolum, domicilium breve (*explicationem veram*
esse, non lemma, docuit Buschelerus M. Rh. 39, 423); cf. *Choricus*
*Caroli Graux καὶ τῶν Μενάνδρου πεποιημένων προσώπων — Συνα-
κρίτης (ἡμᾶς ἐποίησεν εἶναι) φιλαγγύρους ὁ δαδὼς μὴ τι τῶν ἔνδον ὁ
καπνὸς οἴχοντο φέρων (rev. de phil. 1, 228)* 302 obstrinxit *J*
303 an. f. am.] an. am. *J*, an. emittat *Nonius* 305 anima *Priscianus*
(animai *I. Vossius*). *[inde]; (*idem ante ne Niemeyerus Philol.*
Wochenschr. 2, 1579) emittat *D^a*

PYTH. Sic mihi te ut tibi med aequomst, credo, credere.
 ANTHR. Immo equidem credo. PYTH. At scin etiam quomodo?
 aquam hercle plorat, quom lavat, profundere.
 ANTHR. Censen talentum magnum exorari pote
 ab istóc sene ut det, qui fiamus liberi? 310
 PYTH. Famem hercle utendam, si roges, numquam dabit.
 quin ipsi pridem tonsor unguis dempserat:
 collegit, omnia abstulit praesegmina.
 ANTHR. Edepol mortalem parce parcum praedicas.
 PYTH. Censen vero esse parcum et misere vivere? 315
 pulmentum pridem edenti eripuit miluos:
 homo ad praetorem plorabundus devenit;
 infit ibi postulare plorans, eiulans,
 ut sibi liceret miluom vadariet.
 sescenta sunt quae memorem, si sit otium. — 320
 sed uter vostrorumst celerior? memora mihi.
 ANTHR. Ego, et multo melior. PYTH. Cocum ego, non furem
 rogo.
 ANTHR. Cocum ergo dico. PYTH. Quid tu ais? CONG. Sic
 sum ut vides.
 ANTHR. Cocus ille nondinalist, in nonum diem
 solet ire coctum. CONG. Tun trium litterarum homo 325
 me vituperas? fur. ANTHR. Etiam fur, trifurcifer.
 PYTH. Tace nunciam tu, atque agnum hinc uter est pinguior II 5
 [tibi cape]. ANTHR. Licet. PYTH. Tu, Congrio, sume [alterum]
 atque intro abi illuc, et vos illum sequimini;

306 sic *Vssingius*] nec *B*, haec *DJ* me credo credere *Py-*
lades] credere credo 307 [tibi] credo *Muellerus* 308 plorat hercle *B*
 lavat: cf. *lotium latrina* (*Wilamowitzius*) 309 pote *Kampmannus*
 potest 311 fame* *B*¹ 312 qui *J*, quin [quom] *Seyffertus* ipsi om. *J*
 315 *vero] vero adeo miserere *B*, misere** *D* 316 *edenti eripuit]
 ei ripuit *B*¹, ei eripuit *DB*², ei eripui *J* 317 plorandus devenit *B*, venit
 deplorabundus *Nonius p. 509, qui testatur* 'depl.' 318 plorant *D*¹, pipans
Loewius 321 memori *J*, mei mora *D* 322 *Congrionem praefigunt*
BJ (om. *D*), corr. *Pylades* et *Muellerus*] ut 323 ergo *Acidalius*
 ego 324 *Anthraxem Strobilo codicum substituit Angelius* nun-
 dinalis est *B*, nundinalis e. *D* ut vid., mund. e. *J*, nun]dinalis est *Festus*
 325 tum *B*¹*D*, tu *J* pronuntiandum litrarum (*Luchsius*) *Servius*
Verg. ecl. 3, 16 'homo es trium litterarum' i. e. fur 326 prius fur
 alteri coquo dedit *Angelius*; *me vit.? A. ain? etiam f., t. 327 novae
scaenae inscribunt STROBILVS SERVVS. CONGRIO (GONGRIO B) COCVS BJ,
spatium relinquit D. ceterum multa hic de obsonio diviso intercidisse
*videntur (ut indicavit Dziatzko M. Rh. 37, 270) hunc J inter B*¹
 328. 329 coniungit *J* 328 supplevit *Vssingius* *sume] eum sume
 (sequenti versu *D*) 329 intro abi *Camerarius*] abi intro eum s. *J*,
 i. sequimuni *D*

vos ceteri ite huc ad nos. Cong. Hercle iniuria 330
dispertivisti: pinguiores agnum isti habent.
PYTH. At nunc tibi dabitur pinguior tibicina.
i sane cum illo, Phrugia. tu autem, Eleusium,
huc intro abi ad nos. Cong. O Pythodice subdole,
hucine detrusti me ad senem parcissumum? 335
ubi si quid poscam, usque ad ravim poscam prius
quam quicquam detur. PYTH. Stultus et sine gratia es.
[tibi recte facere, quando quod facias perit!]
Cong. Qui vero? PYTH. Rogitas? iam principio in aedibus
turba istic nulla tibi erit: si qui uti voles, 340
domo abs te adfero, ne operam perdas poscere.
hic autem apud nos magna turba ac familiast,
supellex, aurum, vestis, vasa argentea:
ibi si perierit quippiam (quod te scio
facile abstinere posse, si nihil obviamst), 345
dicant: coqui abstulerunt, comprehendite,
vincite, verberate, in puteum condite.
horum tibi istic nihil eveniet: quippe qui,
ubi quid subrupias, nihil est. sequere hac me. Cong. Sequor.
STROB. Heus, Staphyla, prodi atque ostium aperi. II 6

STAPHYLA

Qui vocat? 350

PYTH. Pythodicus. ST. Quid vis? PYTH. Hos ut accipias coquos
tibicinamque obsoniumque in nuptias.

Megadorus iussit Euclioni haec mittere.

STAPH. Celerin, Pythodice, has sunt facturi nuptias?

330 ite huc *Kochius*] illuc 'cocus' loquitur *BJ* (*om. D*), *Congrioni dedit ed. pr.* hercle ini. ante personae nomen *B*¹ 331 pingulorem *BD* 332 dab. tibi *B* pingulor *BD* 333 frugia *D*^a eleusum *B* 334 *P.*] Strobile, *v. s.* 335 hucine detrustisti 336 *p. u. a.*] poscamus quae ad *BD*, poscamus ad *J*, poscas ad *Nonius p. 374* (*idem p. 164 fere recte*), poscamus quod *Festus p. 282* ravim *Nonius*] arauin *B*, ara uin *D*, arram *J* poscam *Nonius*] poscamus 337 stultumst et sine gratia *Acidalius* 338 *del. Weisius* (*Langenus 132 sq.*); *t. r. f.*, quando quid facias, perit *Weisius de Bacch. Plaut. p. 64* 339 in principio in *B* 340 istic *Taubmannus*] istuc qui *Camerarius*] quid 342 autem *om. B* 343 supplex *B*¹ vestes *J* 344 periverit *BDJ* 345 facere *J* 346 quoque *BD* comprehendere *D*^a 348 horum *Bothius* istuc *D*¹ 349 ibi quod *Dziatzko M. Rh. 37, 272* subripiat *BD, om. J, corr. Lambinus* 350 STROBILVS SERVVS. STAPHILA ANVS, COQVS. *HYL* (*corruptum ex Phrygiae nomine?*) *B*, sine duob. ult. nom. *J, om. D* heu *B*, eu *D* 351 *Pyth.*] Strobilus, *v. s.* ut] ait *B*¹ 352 obsonium *J* 354 *Pyth. v. s.* has sunt *Festus Politianus*] has *codd.*, hi sunt *Macrobius*; *cf. Leidolphus diss. Ien. 2, 248* Celerin nuptias facturi estis *Servius*

Pyth. Qui? Staph. Quia temeti nihil allatum intellego. 355

Pyth. At iam afferetur, si a foro ipse redierit.

Staph. Ligna hic apud nos nulla sunt. Cong. Sunt asseres?

Staph. Sunt pol. Cong. Sunt igitur ligna, ne quaeras foris.

Staph. Quid? impurate, quamquam Volcano studes,
cenaene causa aut tuae mercedis gratia 360
nos nostras aedis postulas comburere?

Cong. Haud postulo. Pyth. Duc istos intro. Staph. Sequimini.

Pyth. Curate. ego intus visam quid faciant coqui; II 7
quos pol ut ego hodie servem, cura maxumast.

nisi unum hoc faciam, ut in puteo cenam coquant: 365
inde cōctam sursum subducemus corbulis.

si autem deorsum comedent, si quid coxerint,
superi incenati erunt et cenati inferi.

sed verba hic facio, quasi negoti nil siet,
rapacidarum ubi tantum sit in aedibus. 370

EVCLIO CONGRIO

II 8

Volui animum tandem confirmare hodie meum,
ut bene [me] haberem filiai nuptiis.

venio ad macellum, rogito pisces: indicant
caros; agninam caram, caram bubulam,
vitulinam, cetum, porcina: cara omnia. 375

atque eo fuerunt cariora, aes non erat.

abeo iratus illinc, quoniam nihil est qui emam. †

ita illis impuris omnibus adii manum.

deinde egomet mecum cogitare intervias

occepi: festo die si quid prodegeris, 380

355 intellego] video *Festus (et Macrobius)* 356 adiam *B¹D*
357. 358 'cocum' et *Strobilum colloquentes faciunt BJ (nom. om. D)*,
corr. Acidalius 360 cenaene *Pius]* caenae ue 362 nomina resti-
tuit Acidalius; h. p. *Strobilo tribuunt codd., deinde spatium relin-
cunt BD (non J)* 363 novae scaenae inscribunt *fito dicvs (i. e. Pytho-
dicus ut restituit ed. pr.) servvs BJ, om. D sine spatio. cf. ad 280*
**intus visam]* interviam; *cf. Rud. 592* 365 coquavit *D^a, coquam*
Nonius 366 rursum *D* 367 si [ipsi] *Gootsius* 368 in***nati *D¹*
erunt Wagnerus] sunt 369 sed *Gruterus]* si 370 siet 371 Ev-
clio senex BJ, om. D tandem *om. D* 372 me haberem *Scaliger]*
haberem me B², haberem B¹DJ filiai *Scaliger]* filiae nuptias *J*
375 vitulinam *B¹D* de ceto post pisces nominato *cf. Capt. 848 sq.*
376. 377 nihil horum *Plautinum videtur esse nisi [ergo] abeo iratus*
illinc 379 intervias] interdum *Nonius 496, qui genetivum casum*
positum pro accusativo testatur

profesto egere liceat, nisi peperceris.
 postquam hanc rationem ventri cordique edidi,
 accessit animus ad meam sententiam,
 quam minumo sumptu filiam ut nuptum darem.
 nunc tusculum emi hoc et coronas floreas: 385
 haec imponentur in foco nostro Lari,
 ut fortunatas faciat gnatae nuptias.
 sed quid ego apertas aedis nostras conspikor?
 et strepitust intus. numnam ego compilor miser?
 Cong. Aulam maiorem, si pote, ex vicinia 390
 pete: istaec parvast, capere non quit. Evcl. Ei mihi,
 perii hercle. aurum rapitur, aula quaeritur.
 [nimirum occidor, nisi ego intro huc propere propere currere.]
 Apollo, quaeso, subveni mi atque adiuva,
 confige sâgittis fures thensaurarios, 395
 [si] quoi in re tali iam subvenisti antidhac.
 sed cesso prius quam prorsus perii currere?

ANTHRAX

II 9

Dromo, desquama piscis. tu, Machaerio,
 congrum, muraenam exdorsua quantum potest.
 ego hinc artoptam ex proxumo utendam peto 400
 a Congrione. tu istum gallum, si sapis,
 glabriorem reddes mihi quam volsus ludiust.
 sed quid hoc clamoris oritur hinc ex proxumo?
 coqui hercle, credo, faciunt officium suum.
 fugiam intro, ne quid turbae hic itidem fuat. 405

382 cordi ventrique *J* 384 nimio *D* 385 hoc et *Priscianus*] et
 hasce 386 imponeuntur *BD*^a, impontuntur *D*^b ut vid. *cf. Anti-*
phanis frg. Athen. 309 d 390 pote ex *Lambinus*] potes 391 *haec
codd. 392 hercle [ego] *Seiffertus* 393 *cf. ad 242* 395 seg-
tas D^a 396 si quoi *Vossingius*] cui tali iam *Camerarius*] talia
 subvenit *BDJ* *cf. Kiesslingius M. Rh. 23, 214; Soph. OR 165*
 398 Cocvs *BJ, om. D* dromae desquama pisces *Nonius*, dromodos
 (*maiusc. B; d in mg. D; promodes J*) quam aspicias 399 exdorsua
 quantum potest *Nonius p. 17 et 95* (potes), altero loco exdorsuandi ver-
 bum testatus] exossata fac sient 400 artoptam *Plautum in Aul. scrip-*
sisse 'magna ob id concertatione eruditorum an is versus poetae sit illius'
Plinius tradit N. H. 18, 11, 107 401 tu istum] *Stiche tu 402 cla-
 brionem *B*, glabrimonem *DJ* (*recte Nonius*) lidius est *J*, lidyus est *D*,
 lydyus est *B* 405 redeo intro ne quid hic turbae fiat *Nonius* (*qui*
turbam pro turbis testatur) *intero, *cf. ad Bacch. 907* fiat

CONGRIO

III 1

† Óptati vires populares, incolae, accolae, ádvenae omnes,
date viam qua fugere liceat, facite totae plateae pateant.
neque ego umquam nisi hodie ad Bacchas veni in Bacchanal co-
quinatum,

ita me miserum et meos discipulos fustibus male contuderunt.
totus doleo atque oppido perii, ita me iste habuit senex gym-
nasium. 410

attát, [nunc] perii hercle égo miser! aperítur Bacchanál, adest,
sequítur. scio quam rem geram: hoc ípsus magister me docet.
[neque lígna ego usquam gentium praebéri vidi pulchrius.
itaque omnis exegit foras, me atque hos, onustos fustibus.]

EVCLIO CONGRIO

III 2

EVCL. Redi. quó fugis nunc? téne, tene. CONG. Quid, stólide,
clamas? 415

EVCL. Quia ad trís viros iam ego déferam nomén tuom. CONG.
Quam ób rem?

EVCL. Quia cultrum habes. CONG. Cocum decet. EVCL. Quia
comminatu's

mihi. CONG. Istud male factum arbitror, quia nóñ latus fódi.

EVCL. Homo nullust te scelestior qui vivat hodie,
neque quoi égo de industria ámplius male plús lubens fáxim. 420

CONG. Pol et sí taceas, palam id quidemst: res ipsa testist.

ita fustibus sum mollior magis quam úllus cinaédus.

sed quid tibi nos tactiost, mendice homo? EVCL. Quae res?
etiam rogitas? an quia minus quam erat aequom feci?

406 GONGRIO COCVS B, CONGRIO COQVVS J, om. D uires B, uiues
D, cives J pro Attici cives *Bentleius* (cf. *Rud.* 615), *optestamur vos
408 *ne ego numquam bachinal coquinatum *Nonius testatur*
p. 85, *coquitandi verbum Festus* p. 61 410 oppido *prima brevi pro-*
nuntiandum iste me *Ritscheli* 411 *[nunc] miser aperitur
Camerarius misera perit BD, miser aperit J 412 docet *Acidalius*
docuit 413. 414 post 410 posuit *Acidalius*; quo *amplificatoris non*
Plauti mentem assecutus est 413 e. u.] eo+quam B¹ 414 fo-
res D^a hosce F. *Schmidt* 415 EVCLIO SENEX GONGRIO B et
(CONGRIO) J, om. D 417 quia comminatus *Bothius* quid comminatus
DJ, quid cominatus B 418 mihi es (quid c. m. es?) *Seyffertus in*
Bursiani actis 31, 63, *quoniam ab anapaesto aut spondeo hos versus*
incipere voluerit poeta istuc D 420 quo B¹D, cui J 422 ma-
gis *Nonius* miser magis BD, magis miser J 423 nos tactiost m. h.
Hermannus nos m. h. tactio est BJ, nos m. h. taccio D quae res
Euclyoni dedit Seyffertus 424 erat aequom *Reizius* aequom erat B²,
aequom erat J, aequo mereat B¹D

CONG. Sine, at hércle cum magnó malo tuo, si hóc caput
séntit. 425

EVCL. Pol ego haud scio quid post fuat: tuom núnc caput
séntit.

sed in aedibus quid tibi meis nam erat negoti
me absente, nisi ego iusseram? volo scíre. CONG. Tace érgo.
quia venimus coctum ad nuptias. EVCL. Quid tu, malum, curas,
utrum crudum an ego coctum edim, nisi tu mi es tutor? 430
CONG. Volo scíre, sínas an non sínas nos coquere hic ce-
nam?

EVCL. Volo scire ego item, meae domi mean salva futura?
CONG. Vtinam mea mihi modo auferam, quae † adtuli, salva:
me haud paeniet, tua ne expetam. EVCL. Scio, ne doce, novi.
CONG. Quid est quá prohibes nunc gratia nos coquere hic
cenam? 435

quid fecimus, quid diximus tibi secus quam velles?
EVCL. Etiam rogitas, sceleste homo, qui angulós usque omnis
mearum aedium et conclavium mihi † pervium facitis?

ibi ubi tibi erat negotium, ad focum si adesses,
non fissile auferres caput: merito id tibi factumst. 440
adeo ut tu meam sententiam iam noscere possis:
si ad ianuam huc accesseris, nisi iussero, propius,
ego te faciam miserrumus mortalis uti sis.

scis iam meam sententiam. CONG. Quo abis? redi rursum.
ita me bene amet Laverna, [uti mea] iam nisi reddi 445
mihi vása iúbes, hic pipulo te differam ante aedis.

quid ego nunc agám? ne ego edepol véni huc auspició malo.
nummo sum conductus: plus iam medico mercedist opus.

425 magno malo tuo *Hermannus*] malo tuo magno sentiet *J*
426 om. *J* fiat 429 veni huc c. a. n. *Fleckeisenus*, *venimus
coctum tibi 430 ego coctum *Pylades*] coctum ego utrum crudum
an coctum [cibum] ego edim *Seyffertus l. s.* 431 sinin an non sinis
Studemundus 432 itidem *Goetzius* mean *Camerarius*] mea
433 adtuli *Muellerus*, ad te tuli *Studemundus* 434 exspectam *B¹D*
435 quia nos *B¹D* prohibeas n. *BDJ*, nunc prohibes *Reizius* 436 se-
quius *BD* 437 *angulos usque omnis] angulosus+omnis (*eras. d*) *B*, an-
gulos o. *DJ*; *pronuntiantum* angulos (*Bothius*) 438 pervium facitis *J*,
*perscrutatis (*v. 657*) 439 ibi *Guyetus*] id si] s. *B¹* 440 auferres
Goetzius] haberes 441 nunc adeo ut meam *Langenus*, cf. *Braunius*
obs. gramm. et crit. 40 442 iusso *Guyetus* 444 quo sq. *Congrioni*
dedi Bothius 445 amen *B^a* *uti mea] te (ut *Vsringius*, uti *Goetzius*)
reddi *Nonius B²*] redi *B¹D*, redi *J* 446 pipulo te differam ante aedis
Varro adfert (l. l. 7, 103) hic pipulo te *Reizius*, *Goetzius*] pipulo te
hic *Nonius p. 152*, pipulo te *p. 284*, populo hic *BD^aJ*, populos hic *D^b*
448 medio *J* mercedist opus *Bothius*] mercede opus est

III 3

EVCL. Hoc quidem hercle, quoquo ibo, mecum erit, mecum feram,

neque isti id in tantis periclis umquam committam ut siet. — 450
ite sane nunc intro omnes et coqui et tibicinae,

[nunc] etiam intro duce, si vis, vel gregem venalium;

coquite, facite, festinate nunciam quantum lubet.

CONG. Temperi, postquam implevisti fusti fissorum caput.

EVCL. Intro abite, opera huc conductast vostra, non oratio. 455

CONG. Heus, senex, pro vapulando hercle égo abs te mercedem petam.

coctum ego, non vapulatum, dudum conductus fui.

EVCL. Lege agito mecum. molestus ne sis. ei, cenam coque, aut abi in malum cruciatum ab aedibus. CONG. Abi tu modo. —

III 4

EVCL. Illic hinc abiit. di immortales, facinus audax incipit 460
qui cum opulento pauper homine coepit rem habere aut negotium. †

veluti Megadorus temptat me omnibus miserum modis:

qui simulavit, mei [se] honoris mittere huc causa coquos;

is ea causa misit, hoc qui subruerent misero mihi.

condigne etiam meus med intus gallus gallinacius, 465

qui érat anu peculiaris, perdidit paenissime.

ubi erat haec defossa, occipit ibi scalpurrere ungulis

circum circa. quid opust verbis? ita mi pectus peracuit:

capio fustem, obrunco gallum, furem manifestarium.

credo edepol ego illi mercedem gallo pollicitos coquos, 470

si id palam fecisset. exemi ex manu † manubrium.

[quid opust verbis? factast pugna in gallo gallinacio.]

449 *novae scaenae inscriptum* EVCLIO SENEX. CONGRIO (GONGRIO B) *cocvs BJ, om. D* quoquo [ego] *Wagnerus* 450 isti id *Seyffertus* istud 451 ita *BD* (*deest J*) nunc *Lingius* nunc iam 452 [nunc] *Wilamowitzius* ei iam (tu) intro *Weidnerus adv. Pl. 6* 454 *om. B¹ DJ* 455 intro abite *Goellerus* intro abi *B²* temperi abi *D* et ut vid. *B¹*, em perii EVCL. abi *J* 456 heus *Bentleius* heu *J*, eu *BD* 457 ego [huc] *Muellerus* 458 ei *Brixius* et *DJ* (ante et lacun. *D*), i et *B* 460 *novae scaenae inscriptum* SENEX EVCLIO B, e. s. *J*, om. *D* 461 homine *del. Aldina*, coepit *del. Goetzius praeterea corrigens* habet; *sed fort. incipit subaudiendum* 462 velut *BJ*, velud *D* me temptat *Reizius* in omnibus *J* 463 s.] simul aut *B¹* [se] *Reizius* 465 me 466 anni peculiaris (peculiaris *J*) penusime *B* 467 ungulas *B¹*, unguibus *Nontus* 470 cocos *BD* 471 manu [istis] manubrium *Wagnerus*, *manu manupretium 472 *del. Guyetus; parallelus est v. 468; cf. Goetzius pr. IX, Brachmannus de Bacch. retr. 27* gallinaceo *BD*

sed Megadorus meus affinis eccum incedit a foro.
iam hunc non ausim praeterire, quin consistam et conloquar.

MEGADORVS EVCLIO

III 5

MEG. Narravi amicis multis consilium meum 475
de condicione hac. Euctionis filiam
laudant. sapienter factum et consilio bono.
nam meo quidem animo si idem faciant ceteri
opulentiores, pauperiorum filias
ut indotatas ducant uxores domum, 480
et multo fiat civitas concordior,
et nos minore invidia utamur quam utimur,
et illae malam rem metuunt quam metuunt magis,
et nos minore sumptu simus quam sumus.
in maxumam illaec populi partemst optuma; 485
in paucioris avidos altercatiost,
quorum animis avidis atque insatietatibus
neque lex neque sutor capere est qui possit modum.
namque hoc qui dicat: 'quo illae nubent divites
dotatae, si istud ius pauperibus ponitur?' 490
quo lubeant nubant, dum dos ne fiat comes.
hoc si ita fiat, mores meliores sibi
parent, pro dote quos ferant, quam nunc ferunt.
ego faxim muli, pretio qui superant equos,
sint viliores Gallicis cantheriis. 495
EVCL. Ita me di amabunt ut ego hunc ausculto lubens.
nimis lépide fecit verba ad parsimoniam.
MEG. Nulla igitur dicat: 'equidem dotem ad te adtuli

473 megadorus *D*, medagorus *J* 474 iam] item *D*¹ 475 ME-
GADORVS. EVCLIO SENES DVO *B*, M. E. DVO SENEX *J*, om. *D* multis]
meis *D* 477 imperfecta sententia talis olim fuerit: laudant, [miran-
tur quod sine dote duxerim. | sed hoc] sapienter; cf. *Niemeyerus* l. s.
480 dubant *B*^a 482 nos min. inv. *Muellerus*] inv. min. nos ver-
sus non *Plautinus*; cf. *Goetsius* l. s. 485 in maximam... illec p.
partem est optimam *D*, in maxima illec p. parte est optuma *J*, in maxi-
mam illuc p. partem est optimam *B*. et haec et alia indicia indicant
ante hunc v. talem sententiam intercidisse: [nam si quis legem ferat in
hanc sententiam,] pro illis crocotis, strophis, sumptu uxorio [mores mo-
destos nanciscamur mulierum] adsumpto versu quem adfert *Nonius* p. 538;
illaec scil. sententia 486 pauciori. *J* 488 sutores etiam *Latinis*
hominibus 'modum cepisse' hinc discimus; cf. 798 possint *D*
489 neque hoc quid *J* *nempe hoc qui dicant 490 dotata es istud
uis *codd.*, corr. *Camerarius* 491 iubeant *DJB*², lubest *Camerarius*
494 superant equos *B*¹, superant *equos *D* 495 sient

maiolem multo quam tibi erat pecunia;
enim mihi quidem aequomst purpuram atque aurum dari, 500
ancillas, mulos, muliones, pedisequos,
salutigerulos pueros, vehicla qui vehar.

EVCL. Vt matronarum hic facta pernovit probe.
moribus praefectum mulierum hunc factum velim.

MEG. Nunc quoquo venias plus plaustorum in aedibus 505
videas quam ruri quando ad villam veneris.

sed hoc etiam pulcrumst praequam ubi sumptus petunt.

stat fullo, phrygio, aurifex, linarius;

caupones patagiarii, indusiarii,

flammarii, violarii, carinarii; 510

stant manulearii, stant † murobatharii;

propolae linteones, calceolarii;

sedentarii sutores, diabatharii,

solearii astant, astant molocinarii;

petunt fullones, sarcinatores petunt; 515

strophiiarii astant, astant semisonarii.

iam hosce absolutos censeas: cedunt, petunt

† treceni, cum stant phylacistae in atriis,

textores limbularii, arcularii.

ducuntur, datur aes. iam absolutos censeas, 520

quom incedunt infectores corcotarii, *

aut aliqua mala crux semper est, quae aliquid petat.

EVCL. Compellarem ego illum, ni metuam ne desinat

memorare mores mulierum: nunc sic sinam.

MEG. Vbi nugivendis res solutast omnibus, 525

ibi ad postremum cedit miles, aes petit.

itur, putatur ratio cum argentario.

501 pedisequos 502 saluti gerrulos *B* vehicula 505 quo-
que *B'DJ* 507 etiam hoc *D*^a praequam (erae quam *D*) u. s. p. *pro-*
prio versu in sumptus nomen laet¹ 'nugivendos' significans, puta
sumptifices 508 phrygio & lanarius *DJB*² 510 cariiarii *Nonius*
541. 549; cf. *Curc.* 233 511 *stant m. stant] aut m. aut *myro-
baptarii vel malobatharii 512 propolat *D* 513 sutares *B'D*, su-
tates *J* diobatharii *BD*, diabatharii *J*, corr. *Turnebus* 514 solarii
molochinarii *Nonius* 515 delendus (cf. 508); cum 514 del. *Francke-*
nus 516 *semul sonarii 518 trecenti *Pylades*; *ricarii; stant
phoenicistae in atriis cf. *Ostermayer de hist. fab. in com. Pl.* 56 adn.
519 sextores *D* limbolarii *Nonius*] limbuarii *J*, linbuarii *BD* al-
cularii *Nonius* 520 iam abs. *Bothius*] iam hosce abs. 521 corco-
tarii [*Wagnerus*] crocotarii *BD*, crocotarum *J* 522 *semper quae
petant *D* v. 512—521 inter v. 509 et 510 collocat *J. Simon Philol.*
44, 278 cl. *Schmidt. de Non. Marc. auct. gr.* I p. 3 525 nugivendis
testatur Nonius] nugigerulis *JB*^{2D}, nugigerulus *B'D*¹

inpransus astat miles, aes censet dari.
 ubi disputatast ratio cum argentario,
 [etiam plus ipsus ultro debet argentario] 530
 spes prorogatur militi in alium diem.
 haec sunt atque aliae multae in magnis dotibus
 incommoditates sumptusque intolerabiles.
 nam quae indotatast, ea in potestate est viri;
 dotatae mactant et malo et damno viros. 535
 sed eccum adfinem ante aedes. quid agis, Euclio?
 EVCL. Nimium lubenter edi sermonem tuom. III 6
 MEG. Ain? audivisti? EVCL. Vsque a principio omnia.
 MEG. Tamen meo quidem animo aliquanto facias rectius,
 si nitidior sis filiai nuptiis. 540
 EVCL. Pro re nitorem et gloriam pro copia
 qui habent, meminerunt sese unde oriundi sient.
 neque pol, Megadore, mihi nec quoquam pauperi
 opinione melius res structast domi.
 MEG. Immo est [quod satis est] et di faciant ut siet 545
 plus plusque [et] istuc sospitent quod nunc habes.
 EVCL. Illud mihi verbum non placet 'quod nunc habes'.
 tam hic scit me habere quam egomet. anus fecit palam.
 MEG. Quid tu te solus e senatu sevocas?
 EVCL. Polego ut te accusem merito meditabar. MEG. Quid est?
 EVCL. Quid sit me rogitas? qui mihi omnis angulos 551
 furum inplevisti in aedibus misero mihi,
 qui mi intro misti in aedis quingentos coquos,
 cum senis manibus, genere Geryonaceo;
 quos si Argus servet, qui oculus totus fuit, 555
 quem quondam Ioni Iuno custodem addidit,

528 *inpr. a. m.] miles i. a. (i. m. a. *Camerarius*) astant B
 530 om. *Camerarius* plus del. *Lambinus*, ultro *Pylades* 534 nam-
 que ind. B¹ DJ 537 *novae scaenae inscriptum* EVCLIO MEGADORVS.
 (MEGADORVS J) SENES DVO BJ, om. D edi *Nonius*] di D, edi id audiui
 B², di audiui B¹, audiui J 538 ain *Gruterus*] a+n B, an DJ au-
 divistin? *Bentleius* 539 meo *Gulielmii*] e meo amimo D
 rectis D¹ versus fort. *duorum reliquias; et deficere aliquid vide-*
tur inter 538 et 539 540 filiai n. *Scaliger*] filiae n. BD, n. filiae D
 542 minerunt J, meminerint B 543 maedagore J neque quic-
 quam BD 544 opione B¹ tructa est BD 545 [quod satis est] V^s-
 singius 546 pusque B *[et] 547 om. D^a 548 hoc BDJ
 palam fecit B 550 ut te *Acidalius*] te ut accussem 551 mihi
 modo *Goetzius* 552 inprevisti D 553 mihi intromisisti aedis
Pylades] aedibus cocos 554 geryonaceo B¹ ut vid.] geryonaceo D^a,
 gerinaceo D¹, gerronaceo JB² 555 occuleus B, occulleus D, oculus J;
oculatus Festus 178, quod huc retulit O. *Muellerus* (cf. *Loidolphus*
diss. Jen. 2, 216); sed oculus *Paulus* 28

is numquam servet. praeterea tibicinam,
 quae mi interbibere sola, si vino scatat,
 Corinthiensem fontem Pirenam potest.
 tum obsonium autem — MEG. Pol vel legioni sat est. 560
 etiam agnum misi. EVCL. Quo quidem agno sat scio
 magis curionem nusquam esse ullam beluam.
 MEG. Volo ego ex te scire qui sit agnus curio.
 EVCL. Quia ossa ac pellis totust, ita cura macet.
 quin exta inspicere in sole ei vivo licet: 565
 ita is pellucet quasi lanterna Punica.
 MEG. Caedundum illum ego conduxī. EVCL. Tum tu idem
 optimumst
 loces éfferendum; nam iam, credo, mortuost.
 MEG. Potare ego hodie, Euclio, tecum volo.
 EVCL. Non potem ego quidem hercle. MEG. At ego iussero 570
 cadum unum vini veteris a me adferrier.
 EVCL. Nolo hercle, nam mihi bibere decretumst aquam.
 MEG. Ego te hodie reddam madidum, si vivo, probe,
 tibi quoi decretumst bibere aquam. EVCL. Scio quam rem agat:
 ut me deponat vino, eam adfectat viam, 575
 post hoc quod habeo ut commutet coloniam.
 ego id cavebo, nam alicubi abstrudam foris.
 ego faxo et operam et vinum perdiderit simul.
 MEG. Ego, nisi quid me vis, eo lavatum, ut sacrificem. —
 EVCL. Edepol ne tu, aula, multos inimicos habes 580
 atque istuc aurum quod tibi concreditumst.
 nunc hoc mihi factust optimum, ut ted auferam,
 aula, in Fidei fanum: ibi abstrudam probe.
 Fides, novisti me et ego te: cave sis tibi,

557 praerea *B* 558 scatat *Gulielmius*] scatet *BDJ*, scateat *c*
Donatus ad And. III 2, 16 559 pirenā *Valla*] et pirineum *B*, et
 pireneum *J*², et perintum *D*, et pirentum *J*¹ 560—568 *versus non*
apte adiecti (560 *del. Langenus p. 77*) 560 obs...nium *B*¹, obsequium
DJ MEG. om. *BD* velleoni sat est *B*¹, velleoni sata est *D*, vel
 leoni sat est *J* 561 agno s...at *B*¹, agnos at *D*, agnoscat *Nonius*
 562 curionem *Gulielmius*] curiosam. *B*, curiosam *DJ* *Nonius* num-
 quam *Nonius* bestiam *J* 563 volo scire ego ex te quid *Nonius*
 curiosus *B*² 564 qui o. a. p. tenos ita macet *Nonius* cura maget
J, curam aegēi *B*, curāmagei *D* 565 in sole ei *Gruterus*] insolee *BD*,
 in sole et *J* vivo om. *J* 567 conduxī ego illum *Nonius* optu-
 mus est *codd.*, *corr. Saracenus* 568 offerendum *D* 569 hodie [hic]
Muellerus 570 *non [habeo quod] potem ego quidem (non quod po-
 tem ego quidem hercle habeo *Seyffertus*) 573 vivo om. *B*¹ 575 ad-
 fectat...uiam *B*, adfectuiam *D* 578 e. v.] metui num *B*¹ 579 labatum
*B*¹*D* 581 concreditum est *BD* 582 factust *Aldina*] factum est te
 583 aula *Scutarius*] aulam

ne in me mutassis nomen, si hoc concreduo. 585
 ibo ad te fretus tua, Fides, fiducia.

STROBILVS

IV 1

Hoc est servi fácinus frugi, fácere quod ego pérsequor,
 ne morae molestiaéque imperium erile habeat sibi.
 nam qui ero ex sententia servire servos postulat,
 in erum matura, in se sera concedet capessere. 590
 sin dormitet, ita dormitet, servom se esse ut cogitet.
 [nám qui amanti ero sérvitutem servit, quasi ego servio,
 si érum videt superare amorem, hoc servi esse officium reor,
 retinere ad salutem, noenum quo incumbat eo inpellere.
 quasi pueri qui nare discunt scirpea induitur ratis, 595
 qui laborent minus, facilius ut nent et moveant manus,
 eodem modo servom ratem esse amanti ero aequom censeo,
 ut [eum] toleret, ne pessum abeat tamquam * *]
 éri ille imperium ediscat, ut quod frons velit oculi sciant;
 quod iubeat citis quadrigis citius properet persequi. 600
 qui éa curabit abstinebit censione bubula,
 nec sua opera rediget umquam in splendorem compedes.
 núnc erus meus amat filiam huius Euclionis pauperis;
 eam ero nunc renuntiatumst nuptum huic Megadoro dari.
 is speculatum huc misit me, ut quae fierent fieret particeps. 605
 núnc sine omni suspícione in ara hic adsidam sacra;
 hinc ego et huc et illuc potero quid agant arbitrarier.

EVCLIO STROBILVS

IV 2

EVCL. Tu modo cave quoiquam indicassis aurum meum esse istic,
 Fides,
 non metuo ne quisquam inveniatur: ita probe in latebris situmst.

585 ne *Weisius*] ne tu *oc *B*¹ 587 *inscr.* Strobilus (Strobilius
D) lyconidis servus *BD*, deinde servus *B(J)* 589 eri *Nonius* sen-
 tententia *B* 591 ita dormitat *B*¹ servum *bis B*¹ se esse *Muel-*
 lerus] sese ut] iet *B*¹*D*¹ 592—598 non huc pertinentes secluit
Brixius 593 super aream morem *B*¹*D* 594 at *B*¹*D* noenum
Wagnerus] non enim *B*, non eni *D*, non eum *J* 595 pueris *Camera-*
rius sirpea *BDJ* induitur *Festus*] inductur *BD*, inducitur *J*
 598 [eum] *Harius* tolleret *BD* habeat *BDJ* *tamquam [pondus
 plumbeum] 599 eri ille *Wagnerus*] herile fronos *B*¹*D*, non os *J*
 601 censeone 602 rediet *B*¹*DJ* umquam [is] *Muellerus* 603 nam
Brixius, cf. *Luchs. comm. pros. II 13 n. 1* filiam] *gnatam 605 fie-
 ret] furet *B*¹*D* 606 iterum incipit *E* se omni *Ritscheli*
 608 EVCLIO SENEX STROBILVS SERVVS *BE*, om. *D* quiquam *B*², quic-
 quam *B*¹*DE* indicasses *B* (*D*¹ ut vid.) *E* 609 probet *B*¹*DE*¹

edepol ne illic pulcram praedam agat, si quis illam invenerit 610
 aulam onustam auri; verum id te quaeso ut prohibeassis, Fides.
 nunc lavabo, ut rem divinam faciam, ne affinem morer
 quin ubi accersat meam extemplo filiam ducat domum.
 vide, Fides, etiam atque etiam nunc, salvam ut aulam abs te au-
 feram:

tuae fide concredidi aurum, in tuo luco et fano † modo est si-
 tum. — 615

STROB. Di immortales, quod ego hunc hominem facinus audivi
 loqui!

se aulam onustam auri abstrusisse hic intus in fano Fide!

cave tu illi fidelis, quaeso, potius fueris, quam mihi.

atque hic pater est, ut ego opinor, huius, erus quam [meus] amat.
 ibo hinc intro, perscrutabor fanum, si inveniam uspiam 620

aurum, dum hic est occupatus. sed si repperero, o Fides,

mulsi congialem plenam faciam tibi fideliam.

id adeo tibi faciam: verum ego mihi bibam, ubi id fecero. —

EVCL. Non temere est quod corvos cantat mihi nunc ab laeva
 manu; IV 3

semul radebat pedibus terram et voce crocibat sua: 625

continuo meum cor coepit artem facere ludicram

atque in pectus emicare. sed ego cesso currere? —

[I] foras, lumbrice, qui sub terra erepsisti modo, IV 4

qui modo nusquam comparebas, nunc, quom compares, peris.

ego pol te, praestrigiator, miseris iam accipiam modis. 630

STROB. Quae te mala crux agitat? quid tibi mecumst commerci,
 senex?

quid me adflictas? quid me raptas? qua me causa verberas?

EVCL. Verberabilissime, etiam rogitas, non fur, sed trifur?

STROB. Quid tibi subrupui? EVCL. Redde huc sis. STROB. Quid
 tibi vis reddam? EVCL. Rogas?

STROB. Nil equidem tibi abstuli. EVCL. At illud quod tibi abs-
 tuleras cedo. 635

610 agat *delet Wilamowitzius* 613 meam *Reizius*.] me meam
 614 ut] aut *B*¹ 615 fidei fanost situm *Pylades*, fano modo *Goetzius*,
 *tuae fide concredidi, in tuo luco et fano aurum est situm 616 audivi
Bothius] audio 617 fidei *cod.*, o Fides *Gertzius*, cf. *ad v. sq.*
 618 fidelis quaeso] *Fides, fidelis 619 [meus] hic *Wagnerus*, post
 erus *Camerarius* 621 repperero *B(D)* 623 id ubi *Reizius*, cf. *Rit-*
schelius op. III 137 624 novae scaenae inscriptum *EVCLIO BE*, om. *D*
 625 semel *BDE*¹ (simul *Nonius E*³, semul *ε*) grocchibat 626 me-
 cum *B*¹, metu *Baierus de Pl. fab. rec. Ambr. et Pal. p. 34* ludictam *B*¹
 628 *EVCLIO STROBILVS BE*, om. *D* [i] *Lambinus* 629 comparabas *BDE*,
 630 pol *ε*] edepol prestigiator *E* 631 qui te *D* 634 rogas *Camerarius*]
 rogitas *DEB*¹, om. *B*¹ 635 abstoli *B¹DE* illum *B*¹ abstoleras *BDE*

écquid agis? STROB. Quid agám? EVCL. Auferre non potes.

STROB. Quid vis tibi?

EVCL. Pone. STROB. Id quidem pol te, datare, credo consuetum, senex.

EVCL. Pone hoc sis, aufer cavillam, non ego nunc nugas ago.

STROB. Quid ego ponam? quin tu eloquere quidquid est suo nomine.

non hercle equidem quicquam sumpsi nec tetigi. EVCL. Ostende huc manus. 640

STROB. Em tibi, ostendi eccas. EVCL. Video. age ostende etiam tertiam.

STROB. Laruae hunc atque intemperiae insaniaeque agitant senem. facin iniuriam mihi an non? EVCL. Quia non pendes, maxumam.

atque id quoque iam fiet, nisi fatere. STROB. Quid fatear tibi?

EVCL. Quid abstulisti hinc? STROB. Di me perdant, si ego tui quicquam abstuli 645

nive adeo abstulisse vellem. EVCL. Agedum, excutedum pallium.

STROB. Tuo arbitrato. EVCL. Ne inter tunicas habeas. STROB. Tempta qua lubet.

EVCL. Vah, scelestus, quam benigne; ut ne abstulisse intellegam. novi sycophantias. [age] age rursum ostende huc manum

dexteram. STROB. Em. EVCL. Nunc laevam ostende. STROB. Quin equidem ambas profero. 650

EVCL. Iam scrutari mitto. redde huc. STROB. Quid reddam?

EVCL. A, nugas agis,

certe habes. STROB. Habeo ego? quid habeo? EVCL. Non dico, audire expetis.

id meum quidquid habes redde. STROB. Insanis: perscrutatus es tuo arbitrato, neque tui me quicquam invenisti penes.

EVCL. Máne, mane. quis illic est intus? alter erat tecum simul? 655

périi hercle: ille nunc intus turbat, hunc si amitto hinc abierit.

636 haec quid BDE¹ *[da] auferre *inter personas distribuit Acidalius* (ecq. a. *Strobili*, quid — potes *Euclionis* in *codd.*) 637 id quidem *Pareus*] di quidem *codd.*; equidem *Acidalius*, cf. *Luchsius comm. pros. I, 21* *distinctione sententiae succurrere volui*. pone nomen est *Buechelero M. Rh. 35, 398* 639 ergo BDE *Euclioni* quidquid sq. *ad-signant BDE* 640 non equidem ego qua voluptate (*i. e.* quicquam a te) sumpsi neque tetigi *Nonius 396* 641 ostende B¹ 643 facisne quia *Pylades*] fatear quia 646 *Euclionis BD* ni ne E vellem me] *Muellerus* 649 novisi conpantyas B¹D, h sup. p. *add. B²*, novi sic opantyras E [age] *Gostzius* rursum in *ras. B* 650 dextram BDE 651 a] *a B 652 certo *Langenus p. 28* **petis B¹, et petis DE 655 intus *Wilamowitzius*] quis hic intus 656 intus nunc *Guyetus* hinc *Bothius*] hic

postremo hunc iam perscrutavi. hic nihil habet. abi quo lubet.
STROB. Iuppiter te dique perdant. EVCL. Haud male egit gratias.
ibo intro atque illi socienno tuo iam interstringam gulam.

fugin hinc ab oculis? abin an non? STROB. Abeo. EVCL. Cave
sis † te videam. — 660

STROB. Emortuom ego me mavelim leto malo, IV 5
quam non ego illi dem hodie insidias seni.

nam hic iam non audebit aurum abstrudere:

credo eferet iam secum et mutabit locum.

attát, foris crepuit. sénex eccum aurum ecfért foras. 665
tantisper huc ego ad iánuam concessero.

EVCL. Fide censebam maxumam multo fidem IV 6
esse: ea sublevit os mihi paenissume.

ni subvenisset corvos, periissem miser.

nimis hercle ego illum corvom ad me veniat velim, 670

qui indicium fecit, ut ego illic aliquid boni

dicam; nam quod edit tam duim quam perduim.

nunc hoc ubi abstrúdam cogito solum locum.

Silvani lucus extra murumst avius,

crebro salicto oppletus. ibi sumam locum. 675

certumst Silvano potius credam quam Fide. —

STROB. Euge, euge, di me salvom et servatum volunt.

iam ego illúc praecurram atque inscendam aliquam in arborem
indeque observabo, aurum ubi abstrudat senex.

quamquam hic manere me erus sese iusserat; 680

certumst malam rem potius quaeram cum lucro.

LYCONIDES EVNOMIA † PHAEDRIA IV 7

Lyc. Dixi tibi, mater, iuxta rem mecum tenes,

657 hunc iam *Nonius*] iam hunc hic *om. Nonius* nihili abet *B¹DE*
658 EVCL. *om. E (spat. D)* egit *Muellerus*] agit 659 ibo intro *No-*
nius] ibo hinc intro socien *D*, socio *J* 660 an non *Pylades*] hinc an-
non revidem *Bothius*, revenias *Brixius* *abin? STR. abeo. Ev. cave
sis te videam [uspiam] 661 *novae scaenae inscriptum* STROBILVS *BE*,
om. D 663 *istic Goetzius*, *[ut] hic 664 hec feret *B*, haec seret *E*,
hec secret *D* iocum *DE* 665 ec feri *D*, et fert *E* 666 huc
Lambinus] hic 667 *novae scaenae inscriptum* SENEX. SERVVS *BE*,
om. D Fidei 668 subluito* *s *B¹*, subluit os *DEB¹* 669 peris-
sem 671 illi 672 tam dium (diu *E*) quam perdium *BDE*, *corr.*
Camerarius 674 lacus *BDE* avius *Nonius*] aulus 675 crebo s.
B¹, creber salictu *Nonius* ubi *B¹* 676 fidei 677 *Euclioni con-*
tinuant codd. fuge fuge *codd.*, *corr. Camerarius* 678 percurram
BDE aliquem *D* 679 atque inde *Pareus*; cf. v. 707 682 LYCONIDES
ADOLESCENS. EVNOMIA MYLIER. PHEDRIA (PHAEDRIA *E*) VIRGO *BE*, *om. D*; Phae-
dram substituit *Brunckius*; cf. *Ritschellius op. III 337*; fort. Phaedrium

super Euclionis filia. nunc te obsecro
 resetroque, mater, quod dudum obsecraueram:
 fac mentionem cum avunculo, mater, meo. 685
 EVN. Scis tute facta velle me quae tu velis,
 et istuc confido [a] fratre me impetrassere.
 et causa iustast, siquidem itast ut praedicas,
 te eam compressisse vinolentum virginem.
 LYC. Egone ut te advorsum mentiar, mater mea? 690
 PHAED. Perii, mea nutrix. obsecro te, uterum dolet.
 Iuno Lucina, tuam fidem! LYC. Em, mater mea,
 tibi rem potiolem verbo: clamat, parturit.
 EVN. Ei hac intro mecum, gnate mi, ad fratrem meum,
 ut istuc quod me oras impetratum ab eo auferam. 695
 LYC. Ei, iam sequor te, mater. — sed servom meum
 Strobilum miror ubi sit, quem ego me iusseram
 hic opperiri. nunc ego mecum cogito:
 si mihi dat operam, me illi irasci iniuriūmst.
 ibo intro ubi de capite meo sunt comitia. 700

STROBILVS

IV 8

Pici divitiis qui aureos montes colunt
 ego solus supero. nam istos reges ceteros
 memorare nolo, hominum mendicabula:
 ego sum ille rex Philippus. o lepidum diem.
 nam ut dudum hinc abii, multo illo adveni prior 705
 multoque prius me conlocavi in arborem
 indeque spectabam aurum ubi abstrudebat senex.
 ubi ille abiit, ego me deorsum duco de arbore,
 exfodio aulam auri plenam. inde † ex eo loco
 video recipere se senem; ille me non videt, 710
 nam ego declinavi paululum me extra viam.
 attat, eccum ipsum. ibo, ut hoc condam, domum.

684. 685 *inverso ordine codd., corr. Pareus* 684 resetroque — obsecraueram B 685 *mea codd. 687 [a] *Pylades* 691 te *om. Nonius* 692 *post fidem ras. 15—16 litt. B* 693 *verbo] video 694 i B^a 695 imp. ab eo auf. *Gruterus*] efficiam tibi impetratum habeo auferam 696 i B², *om. B¹DE* 697 strolidum E tibi B¹D 698 operiri nunc] quom *Seyffertus* 699 si] sed E 701 STROBILVS SERVVS BE, *om. D* pici *Nonius*] pici E, pici BD (*fort. nominat.*); *Persas inferre conatur Koenigius qu. Pl. 18; cf. Ostermayer de hist. fab. in com. Pl. 19* montis DE 702 ego] eos *Nonius* nam] *tum hominum] regum *Guyetus* 705 abi B¹DE illo *Camerarius*] illic B, illuc DE 707 expectabam B, expectabam DE, *corr. Lambinus* ubi aurum *Pylades*, *cf. 679* 708 me duco serium *Nonius* 709 *[iam] inde exilico, *cf. M. Rh. 38, 17* 710 non] haud *Guyetus* 711 ego *Pylades*] ego non paululum c] paulum 712 [ego] ibo *Goetzius*

EVCLIO LYCONIDES

IV 9

EVCL. Perii interii occidi. quó curram? quo nón curram? tene,
tène. quem? quis?

nesció, nihil video, caécus eo atque equidém quo eam aut ubi
sim aut qui sim

nequeó cum animo certum investigare. óbsecro vos ego, mi aú-
xilío, 715

oro, óbtestor sitis et hominem demónstretis quis eam ábstulerit.
quid est? quid ridetis? nóvi omnes, scio fúres esse hic cómplures,
qui véstitu et creta óccultant sese átque sedent quasi sint frugi.
quid ais tu? tibi crédere certumst, nam essé bonum ex voltu
cógnoſco.

em, némo habet horum? occidisti. dic igitur, quis habet?
néscis? 720

heu mé miserum, miseré perii,
male pérditus, pessume orbatuſ eo.
tantum gemitu et mali et maéstítiae
mi hic diés optulit, famem et paúperiem:
perditissimus ego sum omnium in terra.
nam quid mi ópust vita, qui tantum auri
perdidí, quod concustódivi
sedúlo? egomet me defraudavi
animúmque meum geniúmque meum.
nunc, éheu, alii laetíficantur 725

meo málo et damno. pati néqueo.

LYC. Quínam homo hic ante aédís nostras éiulans conquéritur
maerens?

713 EVCLIO SENEX. LYCONIDES ADOLESCENS BE, om. D disp.: perii —
curram | tene — atque | equidem — qui sim 713 non] nunc D 714 q*
eam B¹, queam D, queam E 716 qui J 717 post v. 719 codd., corr.
Acidalius 717 quid est quod B 719 quis BDE ex (e) Camerarius]
et fort. 713—716 (716 aúxilío oro | óbtestor e. q. s.) et 717—720 (719
cógnoſco em | nemo hábet horum? e. q. s.) hypermetra sunt quater qua-
ternorum metrorum 721—726 hypermetron XXII metrorum, quorum
inter XVI et XVII synaloephe intercedit, versibus longis discriptum est
in codd., nisi quod 723 bipartitus (perditissimus — omnium | in — auri)
legitur et 726 suum locum tenet 721 miserum miserum B¹DE
orbatuſ Dziatzko M. Rh. 37, 272, *oneratus (Bacch. 349, Mil. 935 all.)
722 gemitu et Nonius et Priscianus] gemit te et B¹D, gemit te E, ge-
miti e et B² mali et Goetzii] mali codd., Nonius, malae Priscianus
mestítiaeque B², magestítiae D¹, malestítiae D² mihi hic dies Prisc.,
Non.] hic dies mihi 723 nam del. Muellerus 724 concustidivi D,
custodivi E egomet producta o fraudavi E 725 *eheu] eo
727—730 hypermetron trochaicum XVI metrorum

atque hiquidem Euclióst, ut opinor. óppido ego interií: palamst res.

scit peperisse iam, ut ego opinor, filiam suam. nunc mi incertumst abeam an maneam? an adeam an fugiam? quid agam non edepol scio. 730

EVCL. Quis homo hic loquitur? Lyc. Égo sum miser. EVCL.

Immo égo sum, et misere pérditus, IV 10
quoi tanta mala maestitudoque optigit. Lyc. Animo bono es.

EVCL. Quo, obsecro, pacto esse possum? Lyc. Quia istuc facinus, quod tuom

sollicitat animum, id ego feci et fateor. EVCL. Quid ego ex te audio?

Lyc. Id quod verumst. EVCL. Quid ego [de te] commerui, adulescens, mali, 735

quam ob rem ita faceres meque meosque perditum ires liberos?

Lyc. Deus impulsor mihi fuit, is me ad illam inlexit. EVCL. Quo modo?

Lyc. Fateor [me] peccavisse et me culpam commeritum scio; id adeo te oratum advenio ut animo aequo ignoscas mihi.

EVCL. Cur id ausu's facere, ut id quod non tuom esset tangeres? 740

Lyc. Quid vis fieri? factumst illud: fieri infectum non potest. deos credo voluisse; nam ni vellent, non fieret, scio.

EVCL. At ego deos credo voluisse ut apud me te in nervo enicem.

Lyc. Ne istuc dixis. EVCL. Quid tibi ergo meam me invito tactiost?

Lyc. Quia vini vitio atque amoris feci. EVCL. Homo audacissime, 745

cum istacin te oratione huc ad me adire ausum, inpudens!

nam si istuc ius est ut tu istuc excusare possies,

luci claro deripiamus aurum matronis palam:

postid si prehensi simus, excusemus ebrios

nos fecisse amoris causa. nimis vilest vinum atque amor, 750

si ebrio atque amanti inpune facere quod lubeat licet.

728 ego *del. Spengelius* p. 189 interi *B¹DE* 730 abeam *Harrius*] quid agam abeam (habeam *B¹DE*) anima meam *B¹* quid agam edepol nescio *codd., corr. Abrahamus st. Pl. 215 (qui scripsit non ed. q. a. scio)* 731 EVCLIO LICONIDES *B*, EVCLIO *E*, *om. D* ego sum. EVCL. immo ego sum miser et misere perditus *codd., corr. Acidalius* (et miser et perditus *Seyffertus*) 734 quid tego *B¹* 735 verumst *D*, verum est *BE* [de te] *Camerarius* emerui *codd., corr. Brixius* 736 iri *B¹* 737 *cf. 745 sq., Diltheius progr. Gott. 1878/79 p. 18* mihi impulsor *DE* at illam *B¹*, atilla *D* 738—744 *dittographia ad v. 752 sq.* 738 [me] *ε* 740 esses *B¹DE* 743 me te *Meursius*] te me enecem *B¹* 748 luci claro *testatur Nonius*] luce clara diripiamus *D*, diripiamus *Nonius* 749 post id si prensi excusemus *DE¹* 751 liet *B¹E*

LYC. Quin tibi ultro supplicatum venio ob stultitiam meam.

EVCL. Non mi homines placent qui quando male fecerunt purigant.

tu illam scibas non tuam esse: non attactam oportuit.

LYC. Ergo quia sum tangere ausus, haud causificor quin eam 755 ego habeam potissimum. EVCL. Tun habeas me invito meam?

LYC. Haud te invito postulo; sed meam esse oportere arbitror.

quin tu iam invenies, inquam, meam illam esse oportere, Euclio.

EVCL. Nisi refers — LYC. Quid tibi ego referam? EVCL. Quod subrupuisti meum,

iam quidem hercle te ad praetorem rapiam et tibi scribam dicam. 760

LYC. Subrupui ego tuom? unde? aut quid id est? EVCL. Ita te amabit Iuppiter,

ut tu nescis. LYC. Nisi quidem tu mihi quid quaeras dixeris.

EVCL. Aulam auri, inquam, te reposco, quam tu confessus mihi te abstulisse. LYC. Neque edepol ego dixi neque feci. EVCL.

Negas?

LYC. Pernego immo. nam neque ego aurum neque istaec aula quae siet 765

scio nec novi. EVCL. Illam, ex Silvani luco quam abstuleras, cedo. i, refer. dimidiam tecum potius partem dividam.

tametsi fur mihi es, molestus non ero. i vero, refer.

LYC. Sanus tu non es qui furem me voces. ego te, Euclio,

dé alia re rescivisse censui quod ad me attinet; 770

† magnast res quam ego tecum otiose, si otium est, cupio loqui.

EVCL. Dic bona fide: tu id aurum non subrupuisti? LYC. Bona.

EVCL. Neque scis, quis [id] abstulerit? LYC. Istuc quoque bona.

EVCL. Atque id si scies

qui abstulerit, mihi indicabis? LYC. Faciam. EVCL. Neque partem tibi

ab eo quouimst indipisces neque furem excipies? LYC. Ita. 775

753 purigant *Ritschelius*] purgant 757 ante sed *pers. spat. in*
D, item erasis aliquot litt. B¹ 758 iam *Brixius*] eam. li (i. e.
 LYC.) ante inquam *B^b* illam meam *Bothius* oportet *E* 760 ante
 759 posuit *Acidalius* 761 surripio (subr. *E*) *BDE* ambit *BDE*
 766 ex] ** *B¹*, et *D* 768 i vero *B²*] fuero *B¹D*, furo *E* 770 quae
 771 vel magna vel tecum vel otiose (res est *J*) vel, quod verum vide-
 tur, res induxerunt 773 neque s. q. abst. verba delata in v. 774
 inter abstulerit et mihi, correxit *Camerarius* qui *BDE* [id] *Bo-*
thius id] ut *B¹* 774 quia ut vid. *B¹* nec *Nonius p. 129. 293*
 775 adeo *Nonius p. 129. 293* quouimst *Goetzius*] cuivis *Nonius 293*,
 cui sit *Nonius 129*, cuiquam est *BDE* indipisces *testatur Nonius 129*
 (-is *codd. 293*): inde posces *codd.* excipies *testatur Nonius 293* (-as
codd., sed 129 recte): expies *BDE*

EVCL. Quid si fallis? LYC. Tum me faciat quod volt magnus Iuppiter.

EVCL. Sat habeo. age nunc loquere quid vis. LYC. Si me novisti minus,

génere quo sim gnátus: hic mihi ést Megadorus avónculus, meus pater fuit Antímachus, ego vocor Lyconides, mater est Eunomia. EVCL. Novigenus. nunc quid vis? id volo 780 noscere. LYC. Ex te filiam tu habes. EVCL. Immo eccillam domi. LYC. Eam tu despondisti, opinor, meo avónculo. EVCL. Omnem rem tenes.

LYC. Is me nunc renuntiare repudium iussit tibi.

EVCL. Repudium rebus paratis, exornatis nuptiis? ut illum di immortales omnes deaeque quantumst perdunt, 785 quem propter hodie auri tantum perdiidi infelix, miser.

LYC. Bono animo es, bene dice. nunc quae res tibi et gnatae tuae bene feliciterque vortat — ita di faxint, inquito.

EVCL. Ita di faciant. LYC. Et mihi ita di faciant. audi nunciam. qui homo culpam admisit in se, nullust tam parvi preti, 790 quom pudeat, quin purget sese. nunc te obtestor, Euclio,

ut si quid ego erga te imprudens peccavi aut gnatam tuam, ut mi ignoscas eamque uxorem mihi des, ut leges iubent.

ego me iniuriam fecisse filiae fateor tuae, Cereris vigiliis, per vinum atque impulsu adulescentiae. 795

EVCL. Ei mihi, quod facinus ex te ego audio? LYC. Cur eiulas, quem ego avom feci iam ut esses filiai nuptiis?

nam tua gnata peperit, decumo mense post: numerum cape; ea re repudium remisit avónculus causa mea.

i intro, exquaere, sitne ita ut ego praedico. EVCL. Perii oppido, 800 ita mihi ad malum malae res plurumae se adglutinant.

ibo intro, ut quid huius verum sit sciam. LYC. Iam te sequor. — haec própemodum iam esse in vado salútis res vidétur.

nunc servom esse ubi dicam meum Strobilum non reperio;

nisi etiam hic opperiar tamen paulisper; postea intro 805

776 quid si *Camerarius*] it *B¹D*

, id *EB²*

tu me *B¹DE*

778 me-

dagorus *D*

779 *pater fuit]

fuit pater

voco *B¹DE*

780 id *Ca-*

merarius] LYC. id

781 *ex te filiam]

filiam ex te

(n. ex te. L. Filiam

tu *Bothius*, cf. *Mahlerus de pron. pers. coll.* 9)

ecillam

782 iam *E*

784 paratis exornatis *Nonius*]

paratis atque exornatis

787 benedice

Pylades] et benedice

791 quom *Bothius*]

quin

puriget se

Ritschellius

792 si *om. E*

ego *om. B¹*

793 id mi

Ritschellius

iubeant *BDE*

794 filiae fecisse *codd.*, corr. *Camerarius*

796 quod ego facinus

ex ted *Guyetus*

eiulas *B¹DE*

797 filiae

799 amisit *D¹*

800 i *B² Priscianus*]

om. B¹DE

exquaere *testatur Priscianus*]

ex-

quire *BDE*

802 verum *Bothius*]

veri *BD*, vesi *E*

803 videt *B¹*

804 strobolum *B²*, strolum *B¹E*

repperio

805 operiar

hunc subsequar. nunc interim spatium ei dabo exquirendi
meum factum ex gnatae pedisequa nutrice anu: ea rem novit.

STROBILVS LYCONIDES

V 1

STROB. Di immortales, quibus et quantis mé donatis gaúdiis!
quadrilibrem aulam auro onustam habeo. quis mest ditior?
quis me Athenis nunc magis quisquamst homo quoui di sint pro-
pitii? 810

LYC. Certo enim ego vocem hic loquentis modo mi audire visus sum.

STROB. Hem,

érumne ego aspició meum? LYC. Videón ego hunc servóm meum?

STROB. Ipsus est. LYC. Haud alius est. STROB. Congrediar.

LYC. Contollam gradum.

crédo ego illum, ut iussi, éampse anum adisse, húius nutricem
virginis. 815

STROB. Quin ego illi me invenisse dico hanc praedam? * *
igitur orabo ut manu me emittat. ibo atque eloquar.

repperi — LYC. Quid repperisti? STROB. Non quod pueri
clamitant

in faba se répperisse. LYC. Iámne autem, ut solés? deludis.

STROB. Ére, mane, eloquár iam, ausculta. LYC. Age érgo lo-
quere. STROB. Répperi hodie, 820

ere, divitias nimias. LYC. Vbinam? STROB. Quadrilibrem, in-
quam, aulam auri plenam.

LYC. Quod ego facinus audio ex ted? — Euclioni hic seni sub-
rupuit. —

ubi id est aurum? STROB. In arca apud me. nunc volo me
emitti manu.

LYC. Égone te emittám manu,

807 meum gnatum factum B¹ pedi si qua BD, pedisequa E
anu ea rem *Camerarius*] an ueram 808 STROBILVS SERVVS LYCONIDES ADO-
LESCENS EVGLIO SENEX BE, om. D aul. quadr. a. on. [ego] h. Osbernus
811 certe *Langenus* p. 26 mi *Wagnerus*] me visum
eum hem D, visus sum E 813 hunc *Brizius*] hunc strobilum BD,
nunc strobilum E 814 alius *Pylades*] aliud 815 éampse ε] eam
+pse B, eam apse DE adisse *versum delet Dziatzko M. Rh.*
37, 265 816 illi me *Pylades*] illum praedam] praedam atque elo-
quar *codd. repetita ex sq. v. clausula, ut intellexit Vssingius; sup-*
pleas sic placet 817 om. E iboque atque BD 818 quod B¹
repperisti B 819 solis B¹DE *iamne a. u. soles, [Strobile]?
vulgo i. a. u. soles, deludis? 820—823 *hypermetron XVI metrorum*
820 reperi B 822 quo B¹DE¹ te *STROB. Heuclioni huic seni
subripui *codd.* 824. 825 *coniungunt codd., dimetros agnovit Seyf-*
fertus manu. B¹, manus DE

scelerum cumulativissime?

825

STROB. Abi, ere, scio quam rem geras.

lépide hercle animum tuom temptavi. iam ut eriperes apparabas. quid faceres, si repperissem? LYC. Non potes probasse nugas. i, redde aurum. STROB. Reddam ego aurum? LYC. Redde, in-

quam: ut reddatur. STROB. Vnde?

LYC. Quod modo fassu's esse in arca. STROB. Soleo hercle ego garrere nugas. 830

LYC. * * STROB. Ita loquor * * *

LYC. At scin quomodo? * * * STROB. Vel hercle enica, numquam hinc feres a me * * *

* * *

I Pro illis corcotis, stróphiis, sumptu uxório

II Vt admemordit hominem

III Ego ecfodiebam [ei] in die denos scrobes.

IV nec noctu nec die
quietus umquam [servabam] eam: nunc dormiam.

V Qui mi olera cruda ponunt, hallec [ad]duint.

(VI Sed leno egreditur foras;
hinc ex occulto sermonem eius sublegam.)

825 cumulatus sume B 827 sq. videntur item in catalexin desuisse disp.: i redde — inquam | ut — unde | quod — nugas | ita — enica | numquam — a me 829 ut Spengelius p. 137] ut huic Str. unde B²] S** unde B¹, aunde DE 831 Lyconidis responsum intercidisse vidit Vssingius; reliqua disposui. vulgo at — feres | a me. talia fere desiderantur supplementa:

[L. non habes aurum? S.] ita loquor. [L. non reddes? S. non reddam ego quod nusquamst.]

L. at scin quomodo? [ego uti dignu's hodie accipiam te.] S. vel hercle e. g. s.

sine subscr. BDE De partis deperditae fragmentis egit Wagnerus de Plauti Aul. p. 6 sq. — Euctionem altercantibus ero seruoque supervenisse scaenae inscriptio docet, quod restat argumenta I Nonius p. 538 (strophium) cf. ad v. 485 II Gellius VI (VII) 9, 6 (memordi) admemordidit cod. Rottendorff. 1 man. III Nonius p. 225 (scrobes feminino genere) *[ei] IV Nonius p. 98 (diu pro die). *[servabam]. apparet III et IV ad eundem Euctionis sermonem pertinere V Nonius p. 120 (hallec genere neutro) addunt Quicherius duint Strobilum loqui praeter libertatem donum poscentem intellexit Goetzius VI Nonius p. 332 (legere surripere significat); nec ad Aululariam nec ad Vidulariam pertinere videtur. cf. Winterus Pl. fab. dep. frag. p. 17 adn. 3

B A C C H I D E S

PERSONAE

PISTOCLERVS adolescens
BACCHIS } sorores meretrices
BACCHIS }
LYDVS paedagogus
CHRYSA LV S servos
NICOBVLVS senex
M NESILOCHVS adolescens
PHILOXENV S senex
PARASITVS
PVER
ARTAMO lorarius
CLEOMACHVS miles
GREX

- I Vlixem audiui fuisse aerumnosissimum,
qui annis viginti errans a patria afuit;
verum hic adulescens multo Vlixem antidit,
qui ilico errat intra muros civicos.
- II quibus ingenium in ánimo utibilest, módicum et sine vernilitate 5
- III vincla, virgaé, molae; | saévitus málá fit peior —
- IV quae sodalem átque me exércitos habet
- V latrónem suám qui auro vítam | vénditat 10
- VI sció spiritum éius maiórem esse múlto
quam fólles taurini halitánt, quom liquéscunt

'De Bacchidum Plautinae retractatione scaenica' egerunt G. Brachmannus Lipsiae 1880 (qui de A secundum Loewium, de B secundum Hinckium utiliter multa rettulit) et E. Anspachius Bonnae 1882. quorum rationes sicubi probo commemorabo. refutare studuit P. Weissius Berolini 1883. deperditum cum Aululariae fine fabulae initium (cf. Ritschelii parerg. 391 sq.) ex fragmentis ita instauravit Ritschelius op. II 292 sq., ut dubitationi perpauca reliquerit. dubitandum autem videtur (et negavit Vssingius) num in scaena ante v. 842 Cleomachus comparuerit; identidem scilicet 'venturum' eum esse (47 sq. 58 sq. 76. 222), nusquam 'rediturum' audimus. quare in ordinandis fragmentis paululum a Ritschelii exemplo recedendum erat. I Charisius 201 'ilico pro in loco Pl. in B.' Bacchis loquitur Pistoclerum conspiciens, cuius deinde ex recessu canticum aucupatur 2 viginti annis Bothius 3 Vlixem Buechelerus M. Rh. 15, 439 anteit cf. Luchsius comm. pros. I 5 4 [hic] ilico Ritschelius II Charisius 206 (modice) ingenium i. a. utibile (utile N^e) et modicum est Nonius 342 (modicum) quibus igens (sic Par. 7667, ignes rell.) in animo utibile (tibile Par.) est, m. et s. v. III Nonius 172 (saevitudo) de amore dictum (Ritsch.) IV Charisius 229 (atque pro et) Nonius 6 (exercitum) quae sc. Bacchis altera (Ritsch.) exercitis Char. V Servius Dan. in Aen. 12, 7 'idem in B. exsecutus est (quid sint latrones) militem latronem dicens, suam qui a. v. v.' Pistoclerus Bacchidi narrat vidisse se, in Piraeo puta advenientes, militem cum puella Bacchidi simillima (VII) VI scio — halitant. Praenestinum — gloriosus servavit Prisciani additamentum I 575 ('Pl. hic cuius huius cuiatis declinavit in B.'): Praen. — glor. item Nonius 474 (opino); quam folles — ubi fit Philargyrius in georg. 4, 171 (cf. quae ex codd. Leidensibus Servio addidit Burmannus); composuit Ritschelius 11 ei Darmst. multa Vindob. 12 halitant Hermannus] habeant Priscianus (habant Halb.), habent Philarg. Serv.

Plautus I.

petrae, ferrum ubi fit. [:: cuiatist amabo?]
 :: Praenestinum opinio esse, ita erat gloriosus.

VII	sicut lacte lactis similist	15
VIII	BACCH. illa mei cognominis fuit	
IX	convorrite [aedis] scopis, agite strenue. ecquis evocat cum nassiterna et cum aqua istum impurissimum?	20
X	ne a quoquam acciperes alio mercedem annuam nisi ab sésē nec cum quiquam limares caput.	
XI	limaces viri	
XII	sin lenocinium forte conlubitumst tibi, videas mercedis quid tibist aecum dari, ne istac aetate me sectere gratiis.	25
XIII	nam credo cuivis excantare cor potes.	
XIV	cór meum, spés mea, mél meum, suávitudo, cibus, gáudium	
XV	sine te amem	30
XVI	quidquid est nomen sibi	

13 ibi *Serv.* [cuiatis tibi visust?] *Ritschelius* 14 opinor *Prisc.*
 errat *Nonius* VII *Probus cath.* IV 7 K. (lacte) *Pompeius* V 199 *Cle-*
donius V 48 *Marius Pl.* VI 472 lacte lactis *Pomp. Cleod. Mar.*
Probi exc. par. lacte lacti *Probi Bob., Pomp. Neap.* similist] si-
 mile est *Prob.,* simile *Pomp., om. rell.* *quae sicut lacte lactis simi-
 lis est tui VIII *Servius Aen.* 6, 383 'facit hic et haec cognominis.
 nam in Plauto lectum est cum una de Bacchidibus diceret: illa —'
 mei (i. e. mi) *Floriac. Cassel.* mea rell. IX composuit *Ritschelius:*
 18 *Charisius* 219 (strenue) [aedis] *Ritschelius* 19. 20 *Festus* 169
 (nassiterna) haec quis antecessit nomen servi (exito Davos. ubi
 is est? ecquis evocat e. g. s.) X. XI *Nonius* 334 Pl. B. limaces viri,
 quod atterant et consumant. limare etiam dicitur coniungere: Pl. B. (X).
Bacchis altera cum pedisequo, i. e. puero (577), *sororis aedes quaerit.*
puer impudenter in memoriam illi revocat condiciones cum milite pac-
tas 21 necum quoquam acceperis *codd., corr. Mercerus* sallo
Par. 22 nisi abesse *Par.,* missi abesse *Harl.* quicquam *Par.*
 XII *Charisius* 200 videtur puella puerum compellare; lenocinium,
 scil. ut rursus cum milite ipsam conciliat; mercedem malam rem di-
 cit; istac i. e. tantilla aetate XIII *Nonius* 102 (excantare) ut supra
 nisi quod praebet potest *Servius bucol.* 8, 71 nam tu quidem cuivis
 excantare cor facile potes XIV *Nonius* 173 (suavitus) *Bacchis*
sororem compellat (*Ritsch.*) XV *Donatus Eun.* IV 2, 13 amare modo
 frui amore dicit. Pl. in Bacch. (v. 100) et 'sine t. a.' XVI *Servius*
Dan. Aen. 10, 493 'quidquid pro quodcumque. Pl. in B.' *Bacchis de*
milite ut videtur est nomen est *Bern. G*

VII 20 neque [id] haud súbditíva glória oppidum árbitror.

III — Arabus —

IX Cupidon tecum saevust anne Amor?

I 1

BACCHIS Quid si hoc potis est ut tu taceas, ego loquar? SOROR
Lepide, licet. 35

BACCH. Vbi me fugiet memoria, ibi tu facito ut subvenias, soror.

SOR. Pol magis metuo, ne defuerit mi in monendo oratio.

BACCH. Pol ego metuo, lusciniolae ne defuerit cantio.

sequere hac. PISTOCLEUS Quid agunt duae germanae meretrici-
ces cognomines?

quid in consilio consuluistis? BACCH. Bene. PIST. Pol haud
meretriciumst. 40

BACCH. Miserius nihil est quam mulier. PIST. Quid esse dices
dignius?

BACCH. Haec ita me orat, sibi qui caveat aliquem ut hominem
reperiam

ab istoc milite, ut, ubi emeritum sibi sit, se revehat domum.

id amabo te huic caveas. PIST. Quid isti caveam? BACCH. Vt
revehatur domum,

XVII *Donatus And. I 2, 34* vera lectio 'neque haud dicas' est enim quantum *παράλκω*. Pl. in B. — *puta Elatiam dici vel urbem aliquam a milite, de quo collocuntur, captam* [id] *Ritschelius*
XVIII *Charisius 123* 'quid ergo si sic declinavit ut Pl. in Bacch. et in Poen. 'Arabus murrinus odor', Arabus Lucilius XXV Arabus artemo': *interdixit locus* XIX *Servius Dan. Aen. 4, 194* Pl. cum distinctione posuit 'cupidon etc.' quod intellegitur vehementer illam amare vel impatienter. *Nonius 421* 'cupido inconsideratae est necessitatis, amor iudicii. Pl. B. —' *Bacchis sororem interrogat (Ritsch.)* *tecum saevis *Non.*, te cum sicut *Serv.*

huc rettulit Ritschelius locus a Donato sine nomine fabulas adlatos (cf. op. II 320): ad Hec. III 1, 33 fortasse ted amare suspiciárier et ad *Phorm. IV 3, 30* argentum hinc facite (facito *Ritschelius*).

35 *incipiunt codd.; scaenam retractavit Ritschelius op. II 301 sq. nihil inscribunt BD, bachides C personas mutari spatiis relictis indicant CD, litteris utitur B (pro Bacchide A, pro sorore E, pro Pistoclero G), cuius errores correxit Ritschelius op. II 295 sq. pers. E B tu Charisius 204] om. e. l.] eloquar B¹ pers. A B*
36 effugiet CD 37 pers. A B *p. m. m. mihi in monendo ne defuerit oratio codd. 38 sq. *disp. B: pol — hac | quid — consuluistis | bene — mulier | quid — reperiam* 38 pers. E B ego *Ritschelius*] ego quoque CD, quoque B 40 consilio *Ritschelius*] concilio pol cum h. m. *Acidalius contunxit, cum bene codd.* 41 *dicis codd. 43 ut istoch militem BCD se *Pylades*] seu BCD, se ut ε 44 A. ut BD^b] ut spatio praemisso D^a, aut C

ubi ei dederit operas, ne hanc ille habeat pro ancilla sibi; 45
nam si haec habeat aurum quod illi renumeret, faciat lubens.

Pist. Vbi nunc is homost? Bacch. Iam hic credo aderit. sed
hoc idem apud nos rectius

poteris agere; atque is dum veniat, sedens ibi opperibere.

eadem biberis, eadem dederō tibi, ubi biberis, saviū.

Pist. Viscus merus vostrast blanditia. Bacch. Quid iam? Pist.

Quia enim intellego, 50

duae unum expetitis palumbem. perii, harundo alas verberat. †

nōn ego istuc facinūs mihi, mulier, conducibile esse arbitror.

Bacch. Qui, amabo? Pist. Quia, Bacchis, bacchas metuo et
bacchanal tuom.

Bacch. Quid est quod metuis? ne tibi lectus malitiam apud me
suadeat?

Pist. Magis illectum tuom quam lectum metuo. mala tu es bestia. 55
nam huic aetati non conducit, mulier, latebrosus locus.

Bacch. Egomet, apud me [si] quid stulte facere cupias, prohibeam.

sed ego apud me te esse ob eam rem, miles quom veniat, volo,

quia, quom tu aderis, huic mihiq̄e haud faciet quisquam iniuriam:

tu prohibebis, et eadem opera tuo sodali operam dabis; 60

et ille adveniens tuam med esse amicam suspicabitur.

quid, amabo, opticuisti? Pist. Quia istaec lepida sunt memo-
ratui:

eadem in usu atque ubi periculum facias, aculeata sunt,

animum fodicant, bona distimulant, facta et famam sauciant.

apage a me, apage. Sor. Ah nimium ferus es. Pist. Mihi sum.

Sor. Malacissandus es. 65

quid ab hac metuis? Pist. Quid ego metuam rogitas? adolescens

homo

45 dederit BCD operam Langenus p. 105 46 haec si B
47 credo aderit hic B 48 sedens ibi] interibi Ritschelius op. II 267;
*ibi [in lectu], cf. 54 49 eadem bibes, eadem tibi dederō saviū Cha-
risius 209 51 duae [me] u. e. p.: prope ar. a. v. Ritschelius (duae
[dum] unum Bergkii op. I 674; pertica a. v. Ribbeckius); *duae unum
expetitis: p̄rit palumbes, si harundo alas verberat 52 istuc mihi fa-
cinus Ritschelius op. II 303 esse bis B¹ 53 qui] quid B
54 quid metuis BCD 55 tu es] es tu es B¹ 56 latebrosus B¹
57 Pistoclero continuatur, corr. Saracenus [si] Camerarius 58 te
esse apud me Mahlerus i. s. 32 59 adderis B¹ 61 sq. disp. B:
et — opticuisti | quia — acul. sunt | animum — page | ah — mal. es
61 me B 62 memoratua C inter 62 e! 63 versus spat. reliquit D
63 facias B¹ 64 destimulant B 65 repetitur post v. 73 (b c d),
quo loco versus habetur post Acidalium apage amici page B, apage
mea apage b c d pers. A bis B 66 E. et quid B ad. homo
Bothius] homo adolescens

penetrem me huius modi in palaestram, ubi damnis desudascitur?
[ubi pro disco damnum capiam, pro cursura dedecus?]

ΒΑCCH. Lepide memoras. ΠΙCΤ. Vbi ego capiam pro machaera
turturem,

[ubique inponat in manum alius mihi pro caestu cantharum] 70
pro galea scaphium, pro insigni sit corolla plectilis,
pro hasta talos, pro lorica malacum capiam pallium,
ubi mi pro equo lectus detur, scortum pro scuto accubet?

* * *
ΒΑCCH. Equidem tibi do hanc operam. ΠΙCΤ. Ah nimium pre-
tiosa es operaria.

ΒΑCCH. Simulato me amare. ΠΙCΤ. Vtrum ego istuc iócon adsi-
mulem an serio? 75

ΒΑCCH. Heia, hoc agere meliust. miles quom huc adveniat, te volo
me amplexari. ΠΙCΤ. Quid eo mi opust? ΒΑCCH. Vt ille te
videat volo.

scío quid ago. ΠΙCΤ. Et pol ego scio quid metuo. sed quid ais?
ΒΑCCH. Quid est?

ΠΙCΤ. Quid si apud te eveniát desubito prandium aut potatio
forte aut cena, ut solet in istis fieri conciliabulis, 80
ubi ego tum accubem? ΒΑCCH. Ápud me, mi anime, ut lepidus
cum lepida accubet.

locus hic apud nos, quamvis subito venias, semper liber est.

ubi tu lepide vóles esse tibi, 'méa rosa' mihi dicitó,
'dato qui bene sit': ego ubi bene sit tibi locum lepidum dabo.

ΠΙCΤ. Rapidus fluvius est hic, non hac temere transiri potest. 85

ΒΑCCH. Atque ecaster apud hunc fluvium aliquid perdundumst
tibi. —

67 penetrem me *Vssingius*] penetrem *Donatus Phorm.* III 1, 20
(homo adol. penetrem huius modi in pal. e. q. s., sed ed. pr. tantum
abstine a pal. e. q. s.), penetrare *codd.* 68 del. *Ribbeckius praef.*
Stichi R. p. XVIII; non apte defendit damnum repetitum *Weisius* p. 5
69 de turture cf. *Buechelerus in Woelfflini arch.* 2, 117 70 del.
Buechelerus *aliquis 72 talus *codd.*, corr. *Buechelerus* 73 pro
equo] praeco *BC*, preco *D* accubet *BD*, accumbent *C*, accubem
Muellerus add. 122 post 73 repetitur v. 65; quae intercidiisse in-
dicavi ad *Mnesilochi mandatum pertinuisse videntur*, cf. 60. 89. 97
74 ah] at *CD* 75 istunc *B* *iocon an similem serio 76 melius
*CD*¹ quam *BCD* 78 quod ago *D* 79 eveniat *Camerarius*] ve-
niat prandium aut potatio desubito *B* *quid? si apud te, veniam
si subito, p. a. potatiost, cf. 82 80 fieri in istis fieri *B* 81 accu-
bem *Camerarius*] accubam *CB*², accumbam *B*¹, accubiam *D* accu-
bet *BD*, accumbas (es a corr.?) *C* 83 ubi vóles tu tibi esse lepide
Ritschelius 83. 84. alienos esse suspicatur *Wilamowitzius* 85 ma-
gnus est hic fl. *Servius Danielis Aen.* 9, 327 (recte *Charisius* 221)

manum da et sequere. PIST. Ah minume. BACCH. Quid ita?

PIST. Quia istoc inlecebrosius

fieri nil potest: nox mulier vinum homini adulescentulo.

BACCH. Age igitur, equidem pol nihili facio nisi causa tua.

ille quidem hanc abducet; nullus tu adfuertis, si non lubet. 90

PIST. Sumne autem nihili, qui nequeam ingenio moderari meo?

BACCH. Quid est quod metuas? PIST. Nihil est. nugae. mulier,
tibi me emancupo:

tuos sum, tibi dedo operam. BACCH. Lepidu's. nunc ego te fa-
cere hoc volo.

ego sorori meae cenam hodie dare volo viaticam:

eo tibi argentum iubebo iam intus efferri foras; 95

tu facito opsonatum nobis sit opulentum opsonium.

PIST. Ego opsonabo, nam id flagitium sit mihi, mea te gratia

et operam dare mi et ad eam operam facere sumptum de tuo.

BACCH. At ego nolo dare te quicquam. PIST. Sine. BACCH. Sino
equidem, si lubet.

propera, amabo. PIST. Prius hic adero quam te amare desi-
nam. — 100

SOR. Bene me acciperis adveniente, mea soror. BACCH. Quid
ita, obsecro?

SOR. Quia piscatus meo quidem animo hic tibi hodie evenit bonus.

BACCH. Meus ille quidemst. tibi nunc operam dabo de Mnesi-
locho, soror,

ut hic accipias potius aurum, quam hinc eas cum milite.

SOR. Cupio. BACCH. Dabitur opera. aqua calet: intro eamus, ut
laves. 105

nam ut in navi vecta es, credo, timida es. SOR. Aliquantum,
soror.

[simul huic nescio cui, turbare qui huc it, decedamus *]

BACCH. Sequere hac igitur me intro lotum, ut sedes lassitudinem.

87 aha inlecebro suis B 90 nullus tu *Ritschelius*] tu nullus
91 nequam C 92 *pers.* E B *mussas emancupio C 93 lepi-
dus nunc es B², lepidus es nunc D² 94 dari CD 95 eo *Hermannus*]
ego iubebo *Charisius* 201] iubeo et ferri C, et ceteri *Charisti*
Bobiensis 96 facito nobis obsonatum (obsen. C) sit CD¹ opso-
num B 97 obsanabo C *sit mihi] sit meum B, meum sit CD
99 dare nolo dare B 101 *acciperis adveniente] accipis advenientem
105 calet aqua *Hermannus* 106 *post v. 107 iterant BC* in om.
CD¹ vecta es] vectes CD 107 cui *Vahlenus Herm.* 15, 260] qui
it] te D [hinc] *Ritschelius*, [hui] *vel aliam interiectionem a qua*
Bacchidis sermo inceperit suppl. Vahlenus. tamen non videtur recto
loco stare hic versus, cf. Ritschelius op. II 357 108 me igitur *Keller-*
hofius in Studem. stud. 2, 83 lotum *Beckerus*] in lectum; *cf. Langenus*
p. 298, sed etiam Stich. 568. 668 Truc. 378; in lectu Vahlenus l. s.

LYDVS PISTOCLERVS

I 2

LYD. Iam dudum, Pistoclere, tacitus te sequor,
expectans quas tu res hoc ornatu geras. 110
namque ita me di ament, ut Lycurgus mihi quidem
videtur posse hic ad nequitiam adducier.
quo nunc capessis ted hinc advorsa via
cum tanta pompa? PIST. Húc. LYD. Quid huc? quis istic
habet?

PIST. Amor, Voluptas, Venus, Venustas, Gaudium, 115
Iocus, Lúdus, Sermo, Suavisaviatio.

LYD. Quid tibi commercist cum dis damnosissimis?

PIST. Mali sunt homines, qui bonis dicunt male;
tu dis nec recte dicis: non aequom facis.

LYD. An deus est ullus Suavisaviatio? 120

PIST. An non putasti esse umquam? o Lyde, es barbarus,
quem ego sapere nimio censui plus quam Thalem;
i, stultior es barbaro poticio,
qui tantus natu deorum nescis nomina.

LYD. Non hic placet mi ornatus. PIST. Nemo ergo tibi 125
hoc apparavit: mihi paratumst quoi placet.

LYD. Etiam me advorsus exordire argutias?
qui si decem habeas linguas, mutum esse addecet.

PIST. Non omnis aetas, Lyde, ludo convenit.
magis unum in mentemst mihi nunc, satis ut commode 130
pro dignitate opsoni haec concurret cocus.

LYD. Iam perdidisti te atque me atque operam meam,
qui tibi nequiquam saepe monstravi bene.

PIST. Ibidem égo meam operam perdidici, ubi tu tuam:
tua disciplina nec mihi prodest nec tibi, 135

LYD. O praeligatum pectus! PIST. Odiosus mihi es.

109 LIPVS (ut solent) SERVVS ET PISTOCLERVS ADOLESCENS BCD
110 expectans *Fritschius ind. Rost. 1846 p. 4; Bergkii op. I 130. 176]*
spectans 111 ligurgus 113 te 114 pompad *Ritscheliu nov.*
exc. 78 habetur B 116 suavis saviatio hic et 120 (sed suaviatio
hic, suaviatio 120 B¹, saviatio 120 C), corr. *Hermannus; cf. Pseud. 65*
119 nec] non B¹ 121 umquem (*Fest. 162*) *Bergkii op. I 145, hem*
quam *Ritscheliu* 123 ij is CDB² est *Festus 217* (— tior est bar-
baro —) potio D¹, putiti(o) *Paulus; cf. Buechelerus M. Rh. 37, 530*
126 haec BCD licet C 129 de hoc v. (Lude ludo) et 362 cf. *Rit-*
scheliu op. IV 146 130 mentemst *Ritscheliu*] mentest (*sequente*
ras) B, mente est CD², mente D¹ 133 monstravit C 134 ego
om. CD, habet *Charistius 201* cubi *Ritscheliu op. III 137 (idem in*
ed. ego post perdidici) 135 neque tibi CD

tace atque sequere, Lyde, me. **LYD.** Illuc sis vide,
 non paedagogum iam me, sed Lydum vocat.
PIST. Non par videtur neque sit consentaneum,
 quom haec intus sit et cum amica accubet, † 140
 quomque osculetur et convivae alii accubent,
 praesto ibus illic paedagogus ut siet.
LYD. An hoc ad eas res opsonatumst, obsecro?
PIST. Sperat quidem animus: quo evenat dis in manust.
LYD. Tu amicam habebis? **PIST.** Quom videbis, tum scies. 145
LYD. Immo neque habebis neque sinam. i tu horsum domum.
PIST. Omitte, Lyde, ac cave malo. **LYD.** Quid? cave malo?
PIST. Iam excessit mi aetas ex magisterio tuo.
LYD. O barathrum, ubi es nunc? ut ego te usurpem lubens.
 [video iam nimio multo plus quam volueram.] 150
 vixisse nimio satiust iam quam vivere.
 magistron quemquam discipulum minitarier?
 [nil moror discipulos mihi iam plenos sanguinis:
 valens afflictat me vacivom virium.]
PIST. Fiam, ut ego opinor, Hercules, tu autem Linus. 155
LYD. Pol metuo magis, ne Phoenix tuis factis fuam
 teque ad patrem esse mortuom renuntiem.
PIST. Satis historiarumst. **LYD.** Hic vereri perdidit. —
 compendium edepol haud aetati optabile
 fecisti, quom istanc nactu's inpudentiam. — 160
 occisus hic homost. — ecquid in mentemst tibi
 patrem tibi esse? **PIST.** Tibi ego an tu mihi servos es?
LYD. Peior magister te istaec docuit, non ego.
 nimio es tu ad istas res discipulus docilior,
 quam ad illa quae te docui, ubi operam perdidisti. 165

140 haec] ephebus *Vahlenus Herm. 15, 259* intus bis *CD* *in-
 tus fiant et c. a. hic a. accumbet *B* 142 *praesto ibus illic] praesen-
 tibus illis (ibus *Scaliger*) *ut] una ut *BC*, unam ut *D* 143 opso-
 natu est *B* 144 eveniat (cf. *titul. iamb. 24, 4; 25, 1 Buech.*)
 145 tunc *B* 146 *i tu horsum] iturus sum (*Mil. 304 Rud. 175; po-
 tuit i prorsum, cf. Mil. 1193 Pers. 677 Pseud. 955; rursum inutile est*)
 149 ubi es nunc *Hermannus*] ubi nunc es 150 vivo *Scaliger* iam
 nimio *Ritschelius*] nimio iam *versum del. Ritschelius, ad alteram re-
 censionem rettulit Teuffelius M. Rh. 30, 318* 153 morum *C*, mor *D*
 *iam] esse iam (cf. *Most. 746*) 153. 154 dittoqr. ad 152 (cf. *Brach-
 mannus p. 116*) 153 afflictat *B*, afflectat *D*¹, afflictet *Acidalius*
 vacuum *CD* 155 ut] ut et *CD* (i. e. utei) 157 emortuum *B*¹
 159 compedium *BC* 160 ante nactus eras. inpudentiamactus *B* (cf.
Brachm. l. s.) 161 mente est *CD* 162 an] aut *B* 164 'nimio
 dociliter' *Charisii Bobiensis* (208) nimio testu *B*¹

[edepol fecisti furtum in aetatem malum,
quom istaec flagitia me celavisti et patrem.]
PIST. Istactenus tibi, Lyde, libertas datast
orationis. satis est. sequere hac me ac tace.

CHRYSAEVS

II 1

Erilis patria, salve, quam ego biennio 170
postquam hinc in Ephesum abivi, conspicio lubens.
saluto te, vicine Apollo, qui aedibus
propinquos nostris accolis, veneroque te,
ne Nicobulum me sinas nostrum senem
prius convenire quam sodalem viderim 175
Mnesilochi Pistoclerum, quem ad epistulam
Mnesilochus misit super amica Bacchide.

PISTOCLERVS CHRYSAEVS

II 2

PIST. Mirumst me ut redeam te opere tanto quaesere,
qui abire hinc nullo pacto possim, si velim:
ita me vadatum amore vinctumque adtines. 180
CHRY. Pro di immortales, Pistoclerum conspicio.
o Pistoclere, salve. PIST. Salve, Chrysae.
CHRY. Compendi verba multa iam faciam tibi.
venire tu me gaudes: ego credo tibi;
hospitium et cenam pollicere, ut convenit 185
peregre advenienti: ego autem venturum adnuo.
salutem tibi ab sodali solidam nuntio;
rogabis me ubi sit: vivit. PIST. Nempe recte valet?
CHRY. Istuc volebam ego ex te percontarier.
PIST. Qui scire possum? CHRY. Nullus plus. PIST. Quemnam
ad modum? 190

166—169 *hoc ordine repetuntur post v. 175 (bcd); hoc loco 166.*
167 *post 168. 169 legitur* 166. 167 *paralleli versibus 159. 160; cf. Seyf-*
fertus stud. Pl. 10 166 aetate B, aetatum D¹ malus b 167 ce-
la***isti D¹ 168 istec tenus b tibi lida et l. b, tibi id delibertas
D¹, ubi id delibertas C 169 hac me *Bothius*] me hac 170 CHRY-
SAEVS SERVVS BC(D³), om. D¹ 171 efesum CD, effesum B abii
173 propinquis CD¹ venerorque B² 175 conv***ire B¹ episto-
lam *post 175 repetuntur 166—169, v. s.* 176 mnesilohi B
177 mnesilocus B 178 PISTOCLERVS ADOLESCENS. CHRISAEVS (CHRYSA-
EVS C) SERVVS BCD³, om. D¹ mirunst B 179 kinc B¹ 182 chri-
sele B¹ 184 tu om. B^a 188 *rogas ubi sit] sed C, ut ei sit
Wilamowitzius 189 percunctarier B

CHRS. Quia si illa inventast, quam ille amat, recte valet;
si non inventast, minus valet moribundusque est.
animast amica amanti: si abest, nullus est;
si adest, res nullast: ipse est, neque habet miser.
sed tu quid factitasti mandatis super?

PIST. Egon ut, quod ab illo attigisset nuntius,
non impetratum id advenienti ei redderem?
regiones colere mavellem Acherunticas.

CHRS. Eho, an invenisti Bacchidem? PIST. [Et] Samiam quidam. 199.

CHRS. Vide quaeso, ne quis tractet illam indiligens;
scis tu ut confringi vas cito Samium solet.

PIST. Iamne ut soles? CHRS. Dic ubi ea nunc est, obsecro.

PIST. Hic, exeuntem me unde aspexisti modo.

CHRS. Ut istuc est lepidum: proxumae viciniae
habitat. ecquidnam meminit Mnesilochi? PIST. Rogas?

IMMO UNICE UNUM PLURIMI PENDIT. CHRS. PAPAE.

PIST. Immo ut eam credis? misere amans desiderat.

CHRS. Scitum istuc. PIST. Immo, Chrysale, em non tantulumquam intermittit tempus quin eum nominet.

CHRS. Tanto hercle melior. PIST. Immo — CHRS. Immo
hercle abivero

POTIUS. PIST. Num invitus rem bene gestam audis eri?

CHRS. Non res, sed actor mihi cor odio sauciat.

etiam Epidicum, quam ego fabulam aequae ac me ipsum am
nullam aequae invitus specto, si agit Pello. 2

sed Bacchis etiam fortis tibi visast? PIST. Rogas?

ni nactus Venerem essem, hanc lunonem dicerem.

CHRS. Edepol, Mnesilochi, ut hanc rem natam intellego,
quod ames paratumst: quod des inventost opus.

nam istic fortasse aurost opus? PIST. Philipeo quidem. 2

191 qui si B^a recte valet Bothius] vivit recte et valet CB^a, v
vivit r. e. v. B¹, vivit recte valet D 192 moribundus est Camer
rius 194 *neque habet] nequam et 196 ego B^a illo 198 m
velle colere mavellem B¹ acherunticas B¹ 200 [et] Ritscheli
201 indiliens B^a 202 vas] *as B¹ 205 proxime C Charisius 2
vicinae D 206 et quidnam rogitas B¹ 207 prurimi B¹, plu
mique Charisius 223 208 eam Acidalius] eum miserae B, mise
CD 209 hem 211 melior Bothius] melior bachis abivero
212 audis] at audis B¹ 213 res Bothius] erus 215 cf. Studem
mus in comm. Mommsen. p. 801, Symmachus p. 277, 21 Seck.
216 etiam bis B¹ 217 hanc] *haut (scil. lunonem dico, Venerem a
cerem) cf. Anaxandr. frag. inc. 7, 4 M. *Ἡρα λαλῶν καὶ Κύπριδι π
ρακαθήμενος 218 mnesilochi B¹ natam Bentleius] natam es
219 paratumst B 220 istoc fortasse aurum est BCD filippeo

CHRY. Atque eó fortasse iam opust? PIST. Immo etiam prius:
nam iam huc adveniet miles. CHRY. Et miles quidem?
PIST. Qui de amittenda Bacchide aurum hic exiget.
CHRY. Quando volt veniat, atque ita ne mihi sit morae.
domist: non metuo, nec [ego] quoquam supplico, 225
dum quidem hoc valebit pectus perfidia meum.
abi intro, ego hic curabo. tu intus dicito
Mnesilochum adesse Bacchidi. PIST. Faciam ut iubes. —
CHRY. Negotium hoc ad me adtinet aurarium.
mille et ducentos Philippum attulimus aureos 230
Epheso, quos hospes debuit nostro seni.
inde ego hodie aliquam machinabor machinam,
unde aurum efficiam amanti erili filio.
sed foris concrepuit nostra: quinam exit foras?

NICOBVLVS CHRYSALVS

II 3

NIC. Ibo in Piraeum, visam ecquae advenerit 235
in portum ex Epheso navis mercatoria.
nam meus formidat animus, nostrum tam diu
ibi desiderare neque redire filium.
CHRY. Extexam ego illum pulcre iam, si di volunt.
haud dormitandumst: opus est chryso Chrysalo. 240
adibo hunc, quem quidem ego hodie faciam hic arietem
Phrxi, ita detondebo auro usque ad vivam cutem. —
servos salutat Nicobulum Chrysalus.
NIC. Pro di immortales, Chrysale, ubi mist filius?
CHRY. Quin tu salutem primum reddis quam dedi? 245
NIC. Salve. sed ubinamst Mnesilochus? CHRY. Vivit, valet.
NIC. Venitne? CHRY. Venit. NIC. Euax, aspersisti aquam.
benene usque valuit? CHRY. Pancratice atque athleticce.
NIC. Quid hoc? qua causa eum [hinc] in Ephesum miseram,
accepitne aurum ab hospite Archidemide? 250

222 et m. q. *Pistoclero codd.*, *Chrysalo dedit Guilelmus* 223 exi-
get *Bothius*] exigit 224 *veniat quando vult *codd.* 225 [ego] *Bo-*
thius 227 abintro *C* 230 philippum *Bothius*, cf. 272] philippos
232 machimam *B* 235 NICOBALVS (*ut* 376) SENEX. CHRYSALVS SERVVS *B*,
om. *CD* et quae *C*, *ecquae [hodie] 241 hic faciam *Luchsius*
comm. pros. I 22 242 phrxi atque tondebo *BCD*, phrxi itaque ton-
debo *ε*, *corr.* *Grosslotius* (Phrxi atque detondebo *deleto* auro *Bergkii*
op. I 674) *aurum 243 chrisalum *B* 245 salutem primum *Bo-*
thius] primum salutem 246 mnesilochis *C*, mnesilogus *D*; *item* 262
247 *Charis*. 240 *adfert* euax a. a. *et addit* fili nuntio 249 [hinc]
Camerarius 250 hospide *C*, ospide *D*¹

CHRY. Heu, cor mi et cerebrum, Nicobule, finditur,
 istius hominis ubi fit quomque mentio.
 tun hospitem illum nominas hostem tuom?
 Nic. Quid ita, obsecro hercle? CHRY. Quia edepol certo scio,
 Volcanus, Luna, Sol, Dies, dei quattuor, 265
 scelestiorem nullum inluxere alterum.
 Nic. Quamne Archidemidem? CHRY. Quam, inquam, Archide-
 midem.
 Nic. Quid fecit? CHRY. Quid non fecit? quin tu id me rogas?
 primumdum infitias ire coepit filio,
 negare se debere tibi triobulum. 260
 continuo antiquom hospitem nostrum sibi
 Mnesilochus advocavit, Pelagonem senem;
 eo praesente homini extemplo ostendit symbolum,
 quem tute dederas, ad eum ut ferret, filio.
 Nic. Quid ubi ei ostendit symbolum? CHRY. Infit dicere 265
 adulterinum et non eumpse esse symbolum.
 quotque innocenti ei dixit contumelias!
 adulterare eum aibat rebus ceteris.
 Nic. Habetin aurum? id mihi dici volo.
 CHRY. Postquám quidem praetor récupérateurés dedit, 270
 damnatus demum, vi coactus reddidit
 ducentós et mille Philippum. Nic. Tantum débuit.
 CHRY. Porro etiam ausculta pugnam quam voluit dare.
 Nic. Etiamne porro? em, accipitrina haec nunc erit.
 deceptus sum, Autolyco hospiti aurum credidi. 275
 CHRY. Quin tu audi. Nic. Immo ingenium avari haud pernorum
 hospitis.
 CHRY. Postquam aurum abstulimus, in navem conscendimus,
 domi cupientes. forte ut adsedi in stega,
 dum circumspecto, atque ego lembum conspikor
 longum, strigorem, maleficum exornarier. 280

251 eu BCD 252 quomque *Lambinus*] quaque 254 certe CD
 255 luna sol *Guyetus*] sol luna diei CD¹ 256 inluxure B¹
 257 quemne D², quam ni CD¹ quem D² 261 continuod *Ritsche-*
lius nov. exc. 86 266 *et non eum esse *codd.* (et non tuum esse
Vssingius, non verum esse *Guyetus*) 268 aiebat BD, alebat C
 269 *[mitte haec:] habetin 271 demum] deocium C, de otium D¹
 272 mille et ducentos *Pareus* (cf. *Rud. 1328*) 274 etiamne est (etiam-
 nest? B) quid porro *codd.*, corr. *Vssingius* em — erit *Chrysalo codd.*,
Nicobulo Hermannus dedit hem CD accipe trina *codd.*, corr.
Hermannus 275 autolico D, auilico C, auiloco B 276 immo]
 hem *Ritschelius* 278 domi *Ritschelius*] domum (cf. *Trin. 841*)
 279 circumspecto [me] *Ritschelius* 280 longum st rigorem B, l. est

NIC. Perii hercle: lembus ille mihi laedit latus.
 CHRYS. Is erat communis cum hospite et praedonibus.
 NIC. Adeon me fuisse fungum, ut qui illi crederem,
 quom mi ipsum nomen eius Archidemides
 clamaret depturum esse, si quid crederem? 285
 CHRYS. Is lembus nostrae navi insidias dabat.
 occepi ego observare eos quam rem gerant.
 interea e portu nostra navis solvitur.
 ubi portu eximus, homines remigio sequi,
 neque aves neque venti citius. quoniam sentio 290
 quae res gereretur, navem extemplo statuimus.
 quoniam vident nos stare, occeperunt ratem
 turbare in portu. NIC. Edepol mortalis malos.
 quid denique agitis? CHRYS. Rursum in portum recipimus.
 NIC. Sapienter factum a vobis. quid illi postea? 295
 CHRYS. Revorsionem ad terram faciunt vesperi.
 NIC. Aurum hercle auferre voluere: ei rei operam dabant.
 CHRYS. Non me fefellit, sensi, eo exanimatus fui.
 quoniam videmus auro insidias fieri,
 capinius consilium continuo; postridie 300
 auferimus aurum omne illis praesentibus,
 palam atque aperte, ut illi id factum sciscerent.
 NIC. Scite hercle. cedo quid illi? CHRYS. Tristes ilico,
 quom extemplo a portu ire nos cum auro vident,
 subducunt lembum capitibus quassantibus. 305
 nos apud Theotimum omne auro deposivimus,
 qui illic sacerdos est Dianae Ephesiae.
 NIC. Quis istic Theotimust? CHRYS. Megalobyzi filius,
 qui nunc in Ephesost Ephesiis carissimus.
 NIC. Ne ille hercle mihi sit multo tanto carior, 310
 si med illo auro tanto circumduxerit.

r. CD; strigores *Festus* 314 *explicat* densarum virium homines (cf. *Pau-*
lus), ex *Nelei carmine* ut vid. *adferens* [strigo]res exerciti; trygonem
Gertzius (*Capt.* 851 trigonum), triremem *Palmerius Hermathen.* 1881
p. 135 (cf. *Burs. act.* 27, 30), *strigosum 281 ille B¹ 283 me
 esse fuisse CD 284 archidemidis *codd.*, corr. *Fleckeisenus* 286 no-
 strae navi lembus *Pylades* 292 qum B 293 tardare *Haupt-*
tius (*Ritscheli* nov. exc. 78; *ibid.* portud) 298 eo del. *Muellerus*
pros. 313 299 qum B, quom C vidimus *codd.*, corr. *Gruterus*
 301 omne [illim] illis *Ritscheli*, illi omnibus *Bergk* op. 1674, *omne
 hominibus 302 scirent B¹ 304 extemplo *Bentleius*, portud *Ritsche-*
lius nov. exc. 73 306 deposuimus 307 e. *Dianas Buechelerus decl.*
62 W., *Dianaist Camerarius* 308 quis *Brunckius* qui *Megalobuzi*
Meursius] megalobuli (Megabyzi *Pius* ut est apud *Menandrum*, p. 48 M.,
 cf. *Ritscheli parerg.* 407 sq.) 311 me

CHRY. Quin in eapse aede Dianai conditumst;
 ibidem publicitus servant. NIC. Occidistis me;
 nimio hic privatim servaretur rectius.
 sed nilne attulistis inde auri domum? 315
 CHRY. Immo etiam. verum quantum attulerit nescio.
 NIC. Quid? nescis? CHRY. Quia Mnesilochus noctu clanculum
 devenit ad Theotimum, nec mihi credere
 nec quoiquam in navi voluit. eo ego nescio
 quantillum attulerit; verum haud permultum attulit. 320
 NIC. Etiam dimidium censes? CHRY. Non edepol scio;
 verum haud opinor. NIC. Fertne partem tertiam?
 CHRY. Non hercle opinor; verum verum nescio.
 profecto de auro nil scio nisi nescio.
 nunc tibimet illuc navi capiundumst iter, 325
 ut illud reportes aurum ab Theotimo domum.
 atque heus tu. NIC. Quid vis? CHRY. Anulum gnati tui
 facito ut memineris ferre. NIC. Quid opust anulo?
 CHRY. Quia id signumst cum Theotimo, qui eum illi adferet,
 ei aurum ut reddat. NIC. Meminero, et recte mones. 330
 sed istic Theotimus divesne est? CHRY. Etiam rogas?
 quine auro habeat soccis subpactum solum?
 NIC. Quor ita fastidit? CHRY. Tantas divitias habet;
 nescit quid faciat auro. NIC. Mi dederit velim.
 sed qui praesente id aurum Theotimo datumst? 335
 CHRY. Populo praesente: nullust Ephesi quin sciat.
 NIC. Istuc sapienter saltem fecit filius,
 quom diviti homini id aurum servandum dedit;
 ab eo licebit quamvis subito sumere.
 CHRY. Immo em tantisper numquam te morabitur, 340
 quin habeas illud quo die illuc veneris.
 NIC. Censebam me effugisse a vita marituma,
 ne navigarem tandem hoc aetatis senex;
 id iam mi, utrum velim, haud licere intellego:

312 ipsa aede Dianae *Charis.* 214 in aede Dianae publicitus aurum servant 315 nilne [huc] *Hermannus*; adeo *supplet Braunius obs. gramm. et crit.* 35 (item v. 269. 495 p. 39. 38) 320 quantillum *Pylades*] quantum *codd.*, quantum illim *Bothius* 321 etiam] quid? num e. g. *Langenus* 160 noedepol *B*¹ 329 id om. *B*^a adferet *Camerarius*] adferret *B*¹, adfert *CDB*^a 331 ist. Th. d. e. *Bothius*] d. e. ist. Th. 332 quine *Bothius*] qui aurod h. *Ritscheli* nov. exc. 63, habeat auro *Bergk* op. I 32 334 qui *CD*¹ auro] auro aliquid *C* 335 datunst *B* 336 effesi 340 hem (hau *Bergk* op. I 674) 341 illu. *B*¹, illum *C* 344 id iam mi u. v. haud *Ritscheli*] id mihi haud (aut *B*) utrum velim

ita bellus hospes fecit Archidemides. 345
 ubi nunc est ergo meus Mnesilochus filius?
 CHRYS. Deos atque amicos iit salutatum ad forum.
 NIC. At ego hinc ad illum, ut convenam, quantum potest. —
 CHRYS. Illest oneratus recte et plus iusto vehit.
 exorsa haec tela non male omnino mihist, 350
 ut amantem erilem copem facerem filium.
 ita feci, ut auri quantum vellet sumeret,
 quantum autem lubeat reddere ut reddat patri.
 senex in Ephesum ibit aurum arcessere,
 hic nostra agetur aetas in malacum modum, 355
 siquidem hic relinquet neque secum abducat senex
 med et Mnesilochum. quas ego hic turbas dabo!
 sed quid futurumst, quom hoc senex resciverit,
 quom se excucurrisse illuc frustra sciverit
 nosque aurum abusos? quid mihi fiet postea? 360
 credo hercle adveniens nomen mutabit mihi
 facietque extemplo Crucisalum me ex Chrysalo.
 aufugero hercle, si magis usus venerit.
 si ero reprehensus, macto ego illum infortunio:
 si illi sunt virgae ruri, at mihi tergum domist. 365
 nunc ibo, erili filio hanc fabricam dabo
 super auro amicaque eius inventa Bacchide.

LYDVS

III 1

Pándite atque aperite propere iánuam hanc Orci, óbsecro.
 nam équidem haud aliter esse duco; quippe quo nemo advenit,
 nisi quem spes reliquere omnes, esse ut frugi possiet. 370
 Bacchides non Bacchides, sed bacchae sunt acerrumae.
 apage istas a me sorores, quae hominum sorbent sanguinem.
 omnis ad perniciem instructa domus opime atque opipare —
 quae ut aspexi, me continuo contuli protinam in pedes.
 egone ut haec conclusa gestem clanculum? ut celem patrem, 375
 Pistoclere, tua flagitia aut damna aut desidiabula?

346 mneselochus *D*, mneselochus *C* 348 ad] abeo *Bergkii* op.
I 35, ibo *Abrahamus stud. Pl.* 208 conveniam, cf. 144 351 quo-
 pem *BD*, quiopem *C*; al. ut amanti erili opem facerem filio *B^b* in *mg.*
 354 [hinc] ibit *Camerarius*, bitet *Loewius gl. nom.* 225 arcesere *BC*
 366 filio] filio eius *BCD* 368 *LYDVS SERVVS BD*, om. *C* 369 quipe
B¹ quo *Lambinus*] qui *B*, cui *CD* 372 istas om. *B^a* 373 per-
 mitem *B¹* opiparet *Ritschellius*; sed apertum est intercidisse post
 hunc versum eorum indicem quae in convivio aspexerat *Lydus*; cf.
 477 sq. 375 haec conclusi *C*, clusa *D* 376 dispoliabula *Nonius* 75

[quibus patrem et med atque amicos omnes adfectas tuos
an probrum, damnum, flagitium appellere una et perdere.]
neque mei neque te tui intus pudistumst factis quae facis,
quibus tuom patrem meque una, amicos, adfinis tuos 380
tua infamia fecisti gerulifugulos flagiti.
nunc prius quam malum istoc addis, certumst iam dicam patri,
[de me hanc culpam demolibor iam et seni faciam palam,]
ut ted ex lutulento caeno propere hinc eliciat foras.

MNESILOCHVS

III 2

Multimodis meditatus egomet mecum sum, et ita esse arbitror: 385
homini amico, quist amicus ita uti nomen possidet,
nisi deos ei nil praestare; id opera expertus sum esse ita.
nam ut in Ephesum hinc abii (hoc factumst ferme abhinc bien-
nium)
ex Epheso huc ad Pistoclerum meum sodalem litteras
misi, amicam ut mi inveniret Bacchidem. illum intellego 390
invenisse, ut servos meus mi nuntiavit Chrysalus.
condigne is quam techinam de auro advorsum meum fecit patrem,
ut mi amanti copia esset * * *
nam pol equidem meo animo ingrato homine nihil inpensius;
malefactorem amitti satiust quam relinqui beneficium; 385
nimio inpendiosum praestat te quam ingratum dicier:
illum laudabunt boni, hunc etiam ipsi culpabunt mali.
qua me causa magis cum cura esse aecum, obvigilatost opus.

377 *med atque amicos] me teque amicosque *codd.*, mateque ami-
cosque *Noni Paris. 7667* affectas (*scil. i. q. afficis*) *testatur Nonius]*
adfectas *B.*, afflicta *C.*, afflicta *DC.* 377. 378 *dittographiam esse*
versuum 380. 381 vidit Ritscheli 379 mei] me *D. Priscianus I 421*
et (praeter c) 561 te tu *Prisciani LGK p. 421*, tui te *Priscianus 561*
381 tuad *Ritscheli* nov. exc. 68 382 *dittographiam esse v. 383*
dixit Bergk op. I 33 384 *ted] eum 385 MNESILOCHVS (-cvs *B*)
ADOLESCENS *BD, om. C* multis modis *codd.*, corr. *Camerarius* 387 ita
esse *B* 388 non videtur *Plautinus esse (389 nam ex)* 389 sodalem
meum *codd.*, corr. *Camerarius* 392 tecnam 393 esset] esset sed
ecum video incedere *codd.*, cf. 403; *signum cantici olim ab aliquo*
per vim in brevius contracti; sententia videtur talis fuisse: sed item
ei lepide sit volo 394 equidem *Brachmannus p. 96, cf. Luckius*
comm. pros. I 17 quidem ingrato vel homine *Ritscheli* nov.
exc. 75 *ineptiust 395 amiti *B.* satiust *Hermannus]* satius
beneficium *BC* 396 praestat inpendiosum (inpendiosum *CD.*) *codd.*,
corr. *Hermannus* 397 ladabunt *B.* hoc *codd.*, corr. *Aldus cf.*
frag. v. 211 Winter. 398 cum c. e. aequom *Bothius]* eum cura esse ea
cum advigilato *Brachm. p. 97 (Ter. Phorm. 203)*

nunc, Mnesiloche, specimen specitur, nunc certamen cernitur,
 sisne necne ut esse oportet, malus, bonus, quouquoimodi, 400
 tristis iniustus malignus, largus comis commodus.
 cave sis te superare servom siris faciundo bene.
 utut eris, moneo, haud celabis. sed eccos video incedere
 patrem sodalis et magistrum. hinc auscultabo quam rem agent.

LYDVS PHILOXENV S MNESILOCHVS III 3

LYD. Nunc experiar, sitne aceto tibi cor acre in pectore. 405
 sequere. PHIL. Quo sequar? quo ducis nunc me? LYD. Ad illam
 quae tuom
 perdidit, pessumdedit tibi filium unice unicum.
 PHIL. Eia, Lyde, leniter qui saeviunt sapiunt magis.
 minus mirandumst, illaec aetas si quid illorum facit,
 quam si non faciat. feci ego istaec itidem in adolescentia. 410
 LYD. Ei mihi, ei mihi, assentatio istaec illum perdidit.
 nam absque te esset, ego illum haberem rectum ad ingenium
 bonum:
 nunc propter te tuamque pravos factus est fiduciam
 Pistoclerus. MNES. Di immortales, meum sodalem hic nominat.
 quid hoc negotist, Pistoclerum Lydus quod erum tam ciet? 415
 PHIL. Paulisper, Lyde, est lubido homini suo animo obsequi;
 iam aderit tempus, quom sese etiam ipse oderit. morem geras;
 dum caveatur, praeter aequom ne quid delinquat, sine.
 LYD. Non sino, neque equidem illum me vivo corrumpi sinam.
 sed tu, qui pro tam corrupto dicis causam filio, 420
 eademne erat haec disciplina tibi, quom tu adolescens eras?
 nego tibi hoc annis viginti fuisse primis copiae,
 digitum longe a paedagogo pedem ut efferres aedibus.
 ante solem exorientem nisi in palaestram veneras,
 gymnasi praefecto poenas haud mediocris penderes. 425

399 mnesiliche *D* cf. *Cas. III 1, 1* 400 ut [te] *Brixius*
Fleckeis. ann. 101, 768 cuiusmodi *Scaliger*] qua cuiusmodi
 401 *tristis] iustus *comis commodus] comincomodus *B¹*, commodus
 incommodus *CD(B²)* 402 serum *codd.*, corr. *Scularius* 403 cela-
 bas *CD* equos *B¹* 404 agam *CD¹* 405 LYDVS SERVVS. PHILOX-
 ENV S SENEX. MNESILOCVS ADOLESCENS *B(D)*, om. *C* experier *D¹* aceto
Lambinus] acetum (acetum tibi acore acri *Fritzschius ind. Rost. 1877/78*
p. 7, acetum tibi corque acre *Bergkii op. I 674*) 407 unice *Bo-*
thius] uni 411 *assentatio i. i. p.] i. i. p. ass. 415 quid] quod *CD*
 416 paulisper *D* 417 gerans *B^a* 421 eadem *D¹* tibi om. *D*
 422 haec *B*, hec *CD* 424 *solem [hercle] 425 poenas h. m. *Rit-*
scheiius] h. m. poenas penderas *B¹*

id quoi optigerat, hoc etiam ad malum accersebatur malum :
et discipulus et magister perhibebantur improbi.
ibi cursu luctando hasta disco pugilatu pila
saliendo sese exercebant magis quam scorto aut saviis :
ibi suam aetatem extendebant, non in latebrosis locis. 430
inde de hippodromo et palaestra ubi revenisses domum,
cincticulo praecinctus in sella apud magistrum adsideres
cum libro : cum legeres, si unam peccavisses syllabam,
fieret corium tam maculosum quamst nutricis pallium.
MNES. Propter me haec nunc meo sodali dici disrucior miser ; 435
innocens suspicionem hanc sustinet causa mea.
PHIL. Alii, Lyde, nunc sunt mores. LYD. Id equidem ego certo
scio ;
nam olim populi prius honorem capiebat suffragio,
quam magistro desinebat esse dicto oboediens ;
at nunc, prius quam septuennis est, si attingas eum manu, 440
extemplo puer paedagogo tabula dirumpit caput.
quom patrem adeas postulatum, puero sic dicit pater :
‘ noster esto, dum te poteris defensare iniuria.’
provocatur paedagogus : ‘ cho senex minumi preti,
ne attigas puerum istac causa, quando fecit strenue.’ 445
[it magister quasi lucerna uncto expretus linteo.]
itur illinc iure dicto. hocine hic pacto potest
inhibere imperium magister, si ipsus primus vapulet ?
MNES. Acris postulatio haec est. quom huius dicta intellego,
mira sunt ni Pistoclerus Lydum pugnis contudit. 450
LYD. Séd quis hic est, quem astántem video ante ostium ? o Phi-
loxene,
deos propitios me videre quam illum [haud] mavellem mihi.
PHIL. Quis illic est ? LYD. Mnesilochus, gnati tui sodalis, [ecum
adest],

426 quio *D*¹, quo *CD*², quom *Bothius* 427 discipulus *B*¹
428 luctandod *Ritschelii* nov. *excurs.* 63 pugillatu 433 *cum
libro cum] cum librum peccavisset *B*¹*CD* 434 fieret *CD* 438 ca-
piebant *BCD* 440 attingas *B*¹ septuennist, si attigas puerum manu
Ritschelii 441 dirumpit *CD* 445 attigas *testatur Nonius* 75]
adtingas ista *D Nonius* 446 it *B*²] id *B*², et *C*, sit *D* uncto]
unde *D*¹ *Paul.* 79, 6 ‘expreta antiqui dicebant quasi expertia habita’.
*versus non huc pertinere videtur ab origine, nam nec in patris ser-
mone locum habet nec narratio continuatur ante v. 447 (ita magi-
ster — | agitur illinc Leidolphus diss. len. 2, 249) 448 vapulat Lan-
genus p. 47 451 Lydo Pylades dedit, sed — ostium Philoxeno codd.*
452 MNE. deos *B* [haud] *Hermannus* deos pr. minus v. q. i. me
vellem m. *Sigismundus diss. len. 3, 249* 453 *ecum adest] pisto-
cleri (quod spurium esse intellexit *Hermannus*)

haud consimili ingenio atque illest qui in lupanari accubat.
fortunatum Nicobulum, qui illum produxit sibi!

455

PHIL. Salvos sis, Mnesiloche: salvom te advenire gaudeo.

MNES. Di te ament, Philoxene. LYD. Hic enim rite productust patri:

in mare it, rem familiarem curat, custodit domum,
obsequens oboediensquest mori atque imperiis patris.

hic sodalis Pistoclero iam puer puero fuit;

460

triduom non interest aetatis ut maior siet:

verum ingenium plus triginta annis maiust quam alteri.

PHIL. Cave malo et conpesce in illum dicere iniuste. LYD. Tace.
stultus es qui illi male aegre patere dici qui facit.

[nam illum meum malum promptare malim quam peculium.

465

PHIL. Quidum? LYD. Quia, malum si promptet, in dies faciat minus.]

MNES. Quid sodalem meum castigas, Lyde, discipulum tuom?

LYD. Perii tibi sodalis. MNES. Ne di sirint. LYD. Sic est ut loquor.

quin ego quom peribat vidi, non ex audito arguo.

MNES. Quid factumst? LYD. Meretricem indigne deperit. MNES.

Non tu taces?

470

LYD. Atque acerrume aestuosam: absorbet ubi quemque attingit.

MNES. Vbi ea mulier habitat? LYD. Hic. MNES. Vnde eam esse aiunt? LYD. Ex Samo.

MNES. Quae vocatur? LYD. Bacchis. MNES. Erras, Lyde: ego omnem rem scio

quem ad modumst. tu Pistoclerum falso atque insontem arguis.

nam ille amico et benevolenti suo sodali sedulo

475

rem mandatam exsequitur. ipso neque amat nec tu creduas.

LYD. Itane oportet rem mandatam gerere amici sedulo,

ut ipso se osculantem in gremio mulierem teneat sedens?

nullon pacto res mandata potest agi, nisi identidem

manus ferat [eius] ad papillas, labra ab labris nusquam atferat? 480

458 iit B, ut CD (i. e. eit) 459 more (i. e. morei) BCD 461 ut Hermannus] uter (i. e. uter) BC, iter D 462 triginta [huic] Ritschelius; cf. Buechelerus de cl. lat. 93 W. 463 malum codd., corr. Scaliger (cf. Pers. 369 sq.) 464 om. B^a 465. 466 dolevit Guyetus (post 462 posuit Vssingius) 467 sosodalem CD^a 468 di sirint B^a, deserint C 469 auditu B^a 471 *acerrume aestuosam] acerrume aestuosae (c sup. e in ae 1 m.) B, acerrumea est uos C, acerrum ea est nose D 472 esse eam Guyetus 476 incipit A neque AB] nec CD Paulus p. 60 (ubi testatur creduas) credas B^a, crederas C 477—488 de A cf. Brachmannus p. 127 477 gerere ACD] agere B 478 *se osculantem i. g.] deosculantem in gremio (deo incerta) A, in gremio osculantem BCD 479 nullo A (sed vel incerta) B^a, nulloñ C 480 *ferat eius ad papillas] ferat papillas A, ferat ad papillas BCD ab Loewius apud Brachmannum] a ABCD

nám alia memorare quae illum facere vidi dispudet:
 quom manum sub vestimenta ad corpus tetulit Bacchidi
 me praesente, neque pudere quicquam. quid verbis opust?
 mihi discipulus, tibi sodalis periit, huic filius;
 nám ego illum periisse dico quoi quidem periit pudor. 495
 [quid opust verbis? si opperiri vellem paulisper modo,
 ut † opinor illius inspectandi mi esset maior copia,
 plus vidissem quam deceret, quam me atque illo aequom foret.]
 MNES. Perdidisti me, sodalis. egone illam mulierem
 capitis non perdam? perire me malis malim modis. 490
 sátin ut quem tu habeás fidelem tibi aut quoi credas néscias?
 LYD. Viden ut aegre patitur gnatum esse corruptum tuom,
 suom sodalem, ut ipsus sese cruciat aegritudine?
 PHIL. Mnesiloche, hoc tecum oro, ut illius animum atque ingenium
 regas;
 serva tibi sodalem et mihi filium. MNES. Factum volo. 495
 LYD. Melius multo me quoque una simul cum illo relinqueres.
 PHIL. Adfatim Mnesilochost curae. LYD. Concastiga hominem
 probe,
 qui dedecorat te, me amicosque alios flagitiis suis.
 PHIL. In te ego hoc onus omne inpono. Lyde, sequere hac me.
 LYD. Sequor.
 MNES. Inimiciorem nunc utrum credam magis, III 4
 sodalemne esse an Bacchidem, incertum admodumst. 501
 illum exoptavit potius? habeat. optumest.
 ne illa illud hercle cum malo fecit suo;

481 alia] illa *Charisius* 198 482 manu *AD* tetulit *AC*] de-
 tulit *BD* 484 discipulus *B* huice *Ritscheli*; de huic (*sic A* *rell.*)
cf. ad Amph. 702 485 perisse cui quidem *BCD*, cuiquequidem *A^a*,
 cuiquequidem *A^b* 486 velbis *B¹* operiri *AB* 487 *sic A* *rell.*
 opino illius *Ritscheli* *ed. 1.*, opera illius *Buechlero* duce *Anspachius*
p. 27, opinor illi *Vahlenus Herm. 15, 260*; versibus 486—488 non apte
 amplificatum esse *Lydi sermonem intellexit Vssingius (fort. paralleli*
ad 481—485) 489 [ut] illam *Pylades* 491 tibi aut *cf. ad Amph.*
 718 cui *om. C* nescis *B^a* 492 esse gnatum *Bothius*, gnatum
 [tam] esse *Muellerus add. 87* 493 se *B* 495 *sic A* *rell.* mi
 [autem] *Hermannus*, mihimet *Niemeyerus de Pl. fab. rec. dupl. 34*; *tibi
 sodalem et mihi servato filium 496 multo *A*] esset *BCD* *simul]
 si *ABCD (cf. Most. 1037 Pseud. 410 Poen. 553. 1147 Pers. 170)*
 497 mnesilochost curae *Vssingius*] mnesiloce, *tc...ai A (i. e. coerae?)*, mne-
 siloche cura et *BCD*, mnesilocho curaest *Ritscheli* 498 amicosque
Camerarius] amicos atque *BCD*, amicum atque *A* aliis *D¹* 499 recto
 loco *A*, post 495 *BCD* ergo *BCD (Mahlerus l. s. 11)* inpone *B*,
 impone *CD* 500 MNESILOCVS ADVLESCENS *B(D)*, *om. C, spat. in A*
 inimiciorem *A*] immitiorem *B*, immitior est *CD* 502 optimum est *A*
 (*cf. Stich. 537*) 503 illud] id *A* ut vid. suo *A*] suo meo *BCD*

nam mihi divini numquam quisquam creduat,
 ni ego illam exemplis plurumis planeque — amo. 505
 ego faxo haud dicet nactam quem deluderet.
 nam iam domum ibo atque — aliquid subrupiam patri.
 [id isti dabo. ego istanc multis ulciscar modis.] 507^a
 adeo égo illam cogam usque ut mendicet — meus pater.
 sed satine ego animum mente sincera gero,
 qui ad hunc modum haec hic quae futura fabulor? 510
 amo hercle opino, ut pote quod pro certo sciam.
 verum quam illa umquam de mea pecunia
 ramenta fiat plumbea propensior,
 mendicum malim mendicando vincere.
 numquam edepol viva me inridebit. nam mihi 515
 decretumst renumerare iam omne aurum patri.
 igitur mi inani atque inopi subblandibitur
 tum quom blandiri nihilo pluris referet,
 quam si ad sepulcrum mortuo narres logos.
 profecto stabilest me patri aurum reddere; 520
 eadem éxorabo, Chrysalo causa mea
 pater ne noceat, neu quid ei suscenseat
 mea causa de auro quod eum ludificatus est.
 nam illi aequomst me consulere, qui causa mea
 mendacium ei dixit. vos me sequimini. 525

PISTOCLERVS MNESILOCHVS III 5

Pist. Rébus aliis ántevortar, Bácschis, quae mandás mihi:

506 hau *A* deluderet *A*^a] deluderit *A*^b, derideat *BCD* (cf. 864)
 507—508 uno *versu* nam iam domum ibo atque ut mendicet meus pater (om. aliquid — usque) *A* 507^b *delevit Hermannus* 508 pater meus *B*^a adeo non qualitatem indicat (cf. *Langenus p. 141*) sed terminum 509 animi (potius animo) mentem sinceram *Lipsius*
 510 qui adhuc *B*^a 511 opino *Weisius*] opinor *A* *rell.* (ut quod *Ritschelii*) 513 ramenda ut vid. *A* fiam *Nonius* 222 plumbea *A* *rell.*] plumbea *Nonius* 515 vivom *Ritschelii* me om. *B*¹
 517 subbladibitur *B*^a 518 tum quom blandiri nihilo pluris referet *Brachmannus p. 83*] tum quom nihilo pluris mihi blandiri refert *A*, tum cum mihi nihilo pluris referet (mihi-nihilo *B*) *BCD*; quom mihi blandiri nihilo pluris referet *Niemeyerus de Pl. fab. rec. dupl. 37* 519 narres logos *A*] dicat iocum *BCD* post 519 in *BCD* (non in *A*) haec legitur *versuum* 512—514 *ditto-graphia non pridem facta*: sed autem quam illa umquam meis opulentis | ramenta fiat gravior aut propensior, | mori me malim excruciatum inopia. *delevit Guyetus* 522 ei] eo *A* 524 illi] ei *A* 525 ei *A*] om. *BCD* 526 PISTOCLERVS ADOLESCENS *B*, om. (*rel. spat.*) *ACD* antevortam *A* (sed antevortar secundum *Geppertum*)

Mnesilochum ut requiram atque ut eum mecum ad te adducam simul.

nam illud animus meus miratur, si a me tetigit nuntius, quid remoretur. ibo ut visam huc ad eum, si fortess domi.

MNES. Reddidi patri omne aurum. nunc ego illam me velim III 6 convenire, postquam inanis sum, contemptricem meam. 531

sed veniam mihi quam gravate pater dedit de Chrysalo; verum postremo impetravi, ut ne quid ei suscenseat.

PIST. Estne hic meus sodalis? MNES. Estne hic hostis, quem aspicio, meus?

PIST. Certe is est. MNES. Is est. PIST. Adibo contra et contollam gradum. 535

salvos sis, Mnesiloche. MNES. Salve. PIST. Salvos quom peregre advenis,

cena detur. MNES. Non placet mi cena quae bilem movet.

PIST. Num quae advenienti aegritudo obiectast? MNES. Atque acerruma.

PIST. Vnde? MNES. Ab homine quem mi amicum esse arbitratus sum antihac.

PIST. Multi more isto atque exemplo vivont, quos quom censeas 540 esse amicos, reperiuntur falsi falsimoniis,

lingua factiosi, inertes opera, sublesta fide.

nullus est quoi non invideant rem secundam optingere;

sibi ne invideatur, ipsi ignavia recte cavent.

MNES. Edepol ne tu illorum mores perquam meditate tenes. 545

sed etiam unum hoc: ex ingenio malo inveniunt suo:

nulli amici sunt, inimicos ipsi in sese omnis habent;

atque ei se quom frustrant, frustrari alios stolidi existumant.

sicut est hic, quem esse amicum ratus sum atque ipse sum mihi:

527 adque *A* (*Ritsch.*) ut om. *A* (*Gepp.*) aducam *B^a*
 528 nam] nunc *A* te tegit *B¹* 529 remoretur *A*] remoratur *BCD*
 ut *A*] et *BCD* 530 MNEILOCHVS PISTOCLERVS ADOLESCENTES DVO *B*, om.
CD patri [iam] *Muellerus add. 122*, *aurum reddidi patri omne
 ego om. *A* 535 Pi. adibo *Acidalius*] adibo contollam *Camera-*
rius] tollam 538 acerrumę *B*, acerrume *CD* 539 amicum] antia-
 cum *D* et *C¹* ut vid. 540—551 om. *A*, quo pertinet *Charisi*] adno-
 tatio (p. 205 adlato v. 545) 'in quibusdam non ferunt', cf. *Studemundus festgr.* p. 42. *potius haec reseculisse post Plautum aliquis quam*
adiēcisse videtur 540 viunt *B^a* 541 falsi *Pius*] falsis falsi-mo-
 niis *B* - 542 subvesta *B^aD*, subvecta *C*, subversa *B^b* 543 quoi non
 invideant *Dousa*] qui non invideat 544 sibimet ne *Bothius* ignavi
codd., corr. *Hermannus* 546 *sententiam distinxit Vahlenus ind.*
Berol. 1880 p. 8 548 ii *B*, hi *DC²*, hic *C¹* frustrant *Acidalius*] *frustrantur CD*, frustantur *B* 549 aequę ut ipse *Fuhrmannus Fleck-*
eisen. ann. 97, 847, aequę ipse ut *Ribbeckius apud Brachmannum p.* 92
 (aęque ante esse inseruerat *Muellerus pros.* 305)

ille, quod in se fuit, accuratum habuit quod posset mali 550
faceret in me, inconciliaret copias omnis meas.

Pist. Inprobum istunc esse oportet hominem. MNES. [Et] ego ita
esse arbitror.

Pist. Obsecro hercle eloquere quis is est. MNES. Benevolens
vivit tibi.

nam ni ita esset, tecum orarem ut ei quod posses mali
facere faceres. Pist. Dic modo hominem qui sit: si non fe-
cero 555

ei male aliquo pacto, me esse dicito ignavissimum.

MNES. Nequam homost, verum hercle amicus est tibi. Pist. Tanto
magis.

dic quis est; nequam hominis ego parvi pendo gratiam.

MNES. Video non potesse quin tibi eius nomen eloquar.

Pistoclere, perdidisti me sodalem funditus. 560

Pist. Quid istuc est? MNES. Quid sit? misine ego ad te ex Epheso
epistulam

super amica, ut mi invenires? Pist. Fateor factum, et repperi.

MNES. Quid, tibi non erat meretricum aliarum Athenis copia
quibuscum haberes rem, nisi cum illa quam ego mandassem tibi,
† occiperes tute amare et mei ires consultum male? 565

Pist. Sanun es? MNES. Rem repperi omnem ex tuo magistro.
ne nega.

perdidisti me. Pist. Etiamne ultro tuis me prolectas probris?

MNES. Quid? amas Bacchidem. Pist. Duas ergo hic intus eccas
Bacchides.

MNES. Quid? duas? Pist. Atque ambás sorores. MNES. Loqueris
nunc nugas sciens.

Pist. Postremo, si pergis parvam mihi fidem arbitrarier, 570
tollam ego ted in collum atque intro hinc auferam. MNES. Immo
ibo, mane.

Pist. Non maneo, neque tu me habebis falso suspectum. MNES.
Sequor.

550 ille] ipse *CD* 551 inconciliare *B^bCD*, inconcillare *B^a*, corr. *Ritschelius* 552 [et] *Seyffertus st. Pl. 12* 553 obsecro *Camerarius* obsequere hecclle *B¹* eloquere *Fleckeisenus* loquere 558 neq. h. [pol] ego *Ritschelius*, *ego nequam homonis 559 posse *D* 561 sit *Beckerus in Studem. stud. 1, 200*] est misine] me sine *C* 563 quid *Angeli* qui meretr. al. erat *Ritschelius* 565 [quin] occ. *Muellerus add. 123*, *occiperes tu te oblectare; sed versus insiticius videtur me 566 reperi 567 proiectas *C* 568 Bacchidem *Pl. duas Camerarius*] *Pl. bachidem. duas* 569 duas *Muellerus pros. 176*] duae 570 posteemo *B¹* parum *codd., corr. Scaliger* 571 tet *D*

PARASITVS PVER PISTOCLERVS IV 1

PAR. Parasitus ego sum hominis nequam atque improbi,
 militis, qui amicam secum avexit ex Samo.
 nunc me ire iussit ad eam et percontarier, 575
 utrum aurum reddat anne eat secum semul.
 tu dudum, puere, [qui] cum illa usque isti semul,
 quae harum sunt aedes, pulta. adi actutum ad fores.
 recedin hinc dierecte? ut pulsat propudium!
 comesse panem tris pedes latum potes, 580
 fores pultare nescis. ecquis in aedibust?
 heus ecquis hic est? ecquis hoc aperit ostium?
 ecquis éxit? PIST. Quid istuc? quae istaec est pulsatio? IV 2
 [pol] qui te mala crux agitat, qui ad istunc modum
 alieno viris tuas extentes ostio. 585
 fores paene exfregisti. quid nunc vis tibi?
 PAR. Adulescens, salve. PIST. Salve. sed quem quaeritas?
 PAR. Bacchidem. PIST. Vtram ergo? PARAS. Nil scio nisi
 Bacchidem.
 paucis: me misit miles ad eam Cleomachus,
 vel ut ducentos Philippos reddat aureos 590
 vel ut hinc in Elatiam hodie eat secum semul.
 PIST. Non it. negat se ituram. abi et renuntia.
 alium illa amat, non illum. duc te ab aedibus.
 PAR. Nimis iracunde. PIST. At scin quam iracundus siem?
 ne tibi hércle haud longest os ab infortunio, 595
 ita dentifragibula haec meis manibus gestiunt.
 PAR. Quom ego huius verba interpretor, mihi cautios,
 ne nucifragibula excussit ex malis meis.
 tuo ego istaec igitur dicam illi periculo.
 PIST. Quid ais tu? PAR. Ego istuc illi dicam. PIST. Dic
 mihi, 600

573 PARASITVS. PVER. ADOLESCENS *BD*³, *om. CD*¹ *homonis
 575 percunctarier 577 puer [qui] *Pylades* 579 recedin *Bothius*
 recede 580 comesse *BC* 581 PVER ante ecquis *BCD* ecquis
Scaliger ecquis (hecquis *D* hic et in *sqq.*) his ecquis *ter bibreve*
 583 post exit *novae scaenae inscr.* PISTOCLERVS ADOLESCENS *B*¹ (PARASI-
 TVS *add. B*²), *om. CD* 584 [pol] *Vssingius* 586 effregisti *CD*
 587 MNES. pro PIST. per totam scaenam *CD*¹ 588 utramne *Bothius*,
 *uteram, *cf. Men. 188 Pers. 205 Cist. III 10* (uterumne) *all., Naev. 53.*
81. 115 589 post paucis *distinxit Vssingius* 590 philipp^{os} *B*
 591 semel *B*^a 592 negat se *Ritscheli* negato esse 596 denti-
 frangibula et 598 nucifrangibula, 605 dentifrangibule *codd., corr. Berg-*
kis op. I 124 598 ex *om. D*¹

quis tu es? PAR. Illius sum integumentum corporis.

PIST. Nequam esse oportet quoi tam integumentum inprobustum.

PAR. Sufflatus ille huc veniet. PIST. Disruptum velim.

PAR. Num quid vis? PIST. Abeas. celeriter factost opus.

PAR. Vale, dentifragibule. PIST. Et tu, integumentum, vale.— 605

in eum haec revenit res locum, ut quid consili

dem meo sodali super amica nesciam,

qui iratus renumeravit omne aurum patri,

neque nummus ullust qui reddatur militi.

sed huc concedam, nam concrepuerunt fores. 610

Mnesilochus eccum maestus progreditur foras.

MNESILOCHVS PISTOCLERVS

IV 3

MNES. Pétulans, protervo fracundo ánimo, indomito incógitato,

sine modo et modestia sum, sine bono iure atque honore,

incredibilis imposque animi, inamabilis inlepidus vivo,

malevolente ingenio natus. postremo id mist quod volebam 615

égomet esse aliis [mali].

credibile hoc est? nequiór nemost,

nemo indignior,

quoiei di bene faciánt neque quem

quisquám homo aut amet aut ádeat.

inimícos quam amícos aequómst med habére,

malós quam bonós par magís me iuváre.

ómnibus probris, quae improbis viris 620

digna sunt, dignior nállus est homo;

quí patri réddidi omne aúrum amans, [mihi]

quód fuit praé manu. súmne ego homo miser?

pérdidi mé simulque óperam Chrysali.

602 cui tu integumentum inprobustus es *codd., corr. Bothius*; scutum: int. inprobustum est *Turnebus* 603 dirruptum 604 nunc quid *BC^b* 606 haec *Bothius* nunc haec 612 MNESILOCVS PISTOCLERVS

ADOLESCENTES *B*, om. *CD* proptervo *BCD*, cf. *Bergkii op. I 380*; *Loewius prodr. 356*; *gl. nom. 142. 184* 614 incredibile sim post-

que *B¹* (cf. *Spengel. 138*) 615 natus post postremo *B^a* ut vid. *volebam] volo *B¹C*, nolo *DB^a* 616 sq. *disp. B*: ego — nemost | ne-

que — adeat *égomet] ego *[mali] a credibile *anapaestos incipere intellexit Spengelius 37*; *hypermetron est VII metrorum cum catalexi* *nemo] neque 617 *quoiei] quoi *B*, quo *CD²*, qui *D¹*

618 equu st *B*, equiumst *D*, equiust *C* 620 quae improbris *B^aCD* 622 reddi *B¹* (cf. *Speng. 77*) aurum *** amans *B* *[mihi]

623 manis *D¹*, manus *D²* ego miser homo miser *B^a* (cf. *Speng. 23*) 624 *simulque] atque

Pr. Cónsolandus híc mist, ibo ad éum. Mnesiloche, quíd fit?
Mn. Perii. 625

Pr. Dí meliús faciánt. Mn. Perii.

Pr. Nón taces, insipiéns? Mn. Taceam?

Pr. Sánus satis non és. Mn. Perii.

múlta mala mi in péctore nunc ácria atque acérba eveniunt.
crimínin me habuisse fidem? inmérito tibi iratus fui.

Pr. Eia bonum habe ánimum. Mn. Vnde habeam? mórtuos
plurís pretist, 630

quam égo sum. Pr. Militís parasitus módo venibat aúrum pe-
tere hinc;

éum ego meis dictís malis, his fóribus atque hac [plátea abegi];
réppuli, reiéci hominem. Mn. Quíd mi id prodest? [quom re-
veniet,]

quíd faciam? nil hábeo miser. illé quidem hanc abducét, scio.

Pr. Sí mihi sit, nón pollicear. Mn. Scío, dares, noví [tuom]. 635
séd nisi ames, non hábeam tibi fidém tantam; [eó quod amás
tamen]

núnc agitas sat túte tuarum rérum; [sin libér sies]

égone ut ópem mi férre posse pútem inopem te? [non potest].

Pr. Táce modo: deús respiciet nós aliquis. Mn. Nugaé. [vale]. 638^a

Pr. Máne. Mn. Quid est? Pr. Tuam cópiam eccum Chrýsa-
salum video. [tace].

CHRYSALVS MNESILOCHVS PISTOCLERVS IV 4

CHRY. Hunc hóminem decet auro éxpendi, huic decet statuam
statui éx auro; 640
nam dúplex hodie facínus feci, duplicíbus spoliis sum adfécus.

625—627 *metra agnovit Wilamowitzius (Spengelius 344 dimetrum anap. acat. et tres iambicos catal. posuit)* 626. 627 *disp. B: mnesiloche — perii | non taces — perii* 628 *acri CD acerva C, acerbi D* 629 **[ut] inm. (de tibi cf. ad 491)* 630 *sq. disp. B: eia — sum | militis — petere hinc* 630 *eiia B¹ habe bonum Ritscheliius* 631 **venerat codd.* 632—639 *supplementa ad sententiam necessaria (quae mea sunt praeter tuom v. 635 quod reposuit Ritscheliius ostendunt in archetypo dextram paginae partem laesam fuisse; similes corruptelae e. g. Trin. 944—949 (cf. Ritscheliius ad 949), Rud. 684 sq. 698 sq.* 632 *hac om. D¹, ac D²* 633 *repuhi B* 634 *homonem Ritscheliius act. Lips. 2, 462* 635 *mihí est B, mihist C, michist D, corr. Camerarius* 636 *polliceor D deres B¹, dare D¹* 637 *satrute CD¹* 638 **putem posse* 638^a *deus... B, deus D¹, deus secundus D²* 639 *eccam B¹* 640 *CHRYSALVS SERVVS. MNESILOCVS PISTOCLERVS ADOLESCENTES B, om. CD* 641 *dúplex facinus sequentia explicant spoliis sum] spoliamusum D¹ (spoliis iam sum Muellerus pros. 95)*

érum maiorem méum ut ego hodie lúsi lepide, ut lúdif-
 catust!
 cállidum senem cállidis dolis
 cómpuli et pérpuli, mi ómnia ut créderet.
 núnc amanti ero filio senis, 645
 quícum egó bibo, quícum édo et amo,
 régias cópias aúreasque óptuli,
 út domo súmeret neú foris quaéretet.
 nó n mihi istí placent Pármenonés, Syri,
 qui duas aut tris minas aúferunt eris. 650
 néquius nil ést quam egens
 cónsili servós, n̄ habet
 múltipotens pectús [dolis,
 út] ubiquomque usús siet,
 pectore expromát suo.
 núllus frugi ésse potis ést homo, nisi qui ét bene et male 655
 fácere tenet, [ut] improbis improbus sit, hárpaget
 furibus furetur quod queat;
 vórsipellem frúgi cónvenit esse hóminem,
 pectus quoi sapít: bonus sít bonis, malus sít malis, 660
 út quaecumque rés siet, ita animum hábeat.
 séd lubet scire quantum aúrum erus sibi
 démpsit et quíd suo réddidit patri.
 sí frugist, Hérculem fécit ex patre: 665
 decumam partem ei dedit, sibi novem abstulit.
 séd quem quaero óptume eccum óbviám mihist.
 núm qui nummi excíderunt, ere, tibi, quod sic terram óptuere?
 quíd vos maestos tám tristesque, [Mnéiloche], esse cónspicor?
 nó n placet nec témerest etiam. quin respondetis mihi? 670
 MNES. Chrysale, occidi. CHRYS. Fortassis tu auri dempsisti pa-
 rum?

644 *pepuli B¹* omnia] ama *D¹* 645 *sq. disp. B:* nunc —
amo | reg. — quaereret 646 *[ego] edo 648 foris id quaereret *C¹*
649 mihi***isti p. B, m. placent isti *CD* 651 *sq. disp. B:* nequius
— habet | multipotens — suo; *dimetros agnovit Anspachius p. 35*
652 consilii *C*, consilii *B*, consilio *D* nisi 653 *[dolus ut] 654 suo
om. CD 655 *sq. disp. B:* nullus — homo | nisi — tenet | improbis — queat
656 potest qui *om. B^a* 656 *[ul] *improbis cum improbus
codd. furibus furetur *non sana, expectes amicorum in usum* (furetur
del. Hermannus) 661 ut q. *Ritschelius*] ut quecum *B¹*, utcumque *CDE²*
sit 664 equid *B¹*, ut quid *D* 667 *huc referunt Charis. 209*
‘Plautus in Bacchidibus: oho oportune mihi est obviam’ *ecceum Lan-*
genus 3] ecce 668 *disp. B:* num — tibi | quod — optuere ere ex-
ciderunt *I. Winterus metr. reconstr. 71* 669 *[Mnesiloche] 670 re-
spondetis mihi *Acidalius*] mihi respondetis *BD*, mihi respondeas *C*

MNES. Quid malum parum? immo vero nimio minus multo parum.

CHRY. Quid [malum] igitur, stulte, quoniam occasio ad eam rem fuit

mea virtute parta, ut quantum velles tantum sumeres,
sic hoc digitulis duobus sumebas primoribus? 675
an nescibas quam eius modi homini raro tempus se daret?

MNES. Erras. CHRY. At quidem tute errasti, quom parum immersti ampliter.

MNES. Pol tu quam nunc med accuses magis, si magis rem noveris. occidi. CHRY. Animus iam istoc dicto plus praesagitur mali.

MNES. Perii. CHRY. Quid ita? MNES. Quia patri omne cum ramento reddidi. 680

CHRY. Reddidisti? MNES. Reddidi. CHRY. Omnene? MNES. Oppido. CHRY. Occisi sumus.

qui in mentem venit tibi istuc facinus facere tam malum?

MNES. Bacchidem atque hunc suspicabar propter crimen, Chrysale, mei male consuluisse: ob eam rem omne aurum iratus reddidi meo patri. CHRY. Quid, ubi reddebatur aurum, dixisti patri? 685

MNES. Mé id aurum accepisse extemplo ab hospite Archidemide. CHRY. Hem,

istoc dicto [tuo] dedisti hodie in cruciatum Chrysalum:

nam tibi me aspiciet, ad carnificem rapiet continuo senex.

MNES. Ego patrem exoravi. CHRY. Nempe ergo hoc ut faceret quod loquor?

MNES. Immo tibi ne noceat neu quid ob eam rem suscenseat; 690
atque aegre impetravi. nunc hoc tibi curandumst, Chrysale.

CHRY. Quid vis curem? MNES. Vt ad senem etiam alteram facias viam.

compara fabricare finge, quod lubet conglutina,
ut senem hodie doctum docte fallas aurumque auferas.

CHRY. Vix videtur fieri posse. MNES. Perge, ac facile ecfeceris. 695

CHRY. Quam malum facile, quem mendaci prendit manifesto modo?

672 quid *Ritschelius*] quia *B^bCD*, qua *B^a* sq. cf. *Vahlenus ber. berl. akad.* 1881, 349; *Fraesdorff de comparat. grad. usu Pl.* 9
673 [malum] *Ritschelius* 675 si *B* 676 nesciebas 678 me
679 occidi *Chrysalo codd.*, *Mnesilocho tribuit Dousa* animis iam
stoc *Nonius* 476 681 *Charis.* 209 Pl. in Bacchidibus: reddidi aurum
omne oppido 684 me male *CD*, male *B* 685 redebatur *B^a*
686 em *B* 687 *[tuo] 691 curandu st *B*, curandus est *CD¹*
692 etiam [tu] *Hermannus* 694 odie *CD¹* 695 haecfeceris
696 qua *CD*, quid *Muellerus add.* 21, qui *Guyetus* prehendit
manifestum *Gulielmius*

quem si orem ut mihi nihil credat, id non ausit credere.

MNES. Immo si audias quae dicta dixit me advorsum tibi.

CHRY. Quid dixit? MNES. Si tu illum solem sibi solem esse diceres,

se illum lunam credere esse et noctem qui nunc est dies. 700

CHRY. Emungam hercle hominem probe hodie, ne id nequiquam dixerit.

MNES. Nunc quid nos vis facere? CHRY. Enim nil nisi ut ametis impero.

ceterum quantum lubet me poscitote aurum: ego dabo.

quid mihi refert Chrysalo esse nomen, nisi factis probo?

sed nunc quantillum usust auri tibi, Mnesiloche? dic mihi. 705

MNES. Militi nummis ducentis iam usus est pro Bacchide.

CHRY. Ego dabo. MNES. Tum nobis opus est sumptu. CHRY.

Ah, placide volo

unum quidque agamus: hoc ubi egero, tum istuc agam.

de ducentis nummis primum intendam ballistam in senem;

ea ballista si pervortam turrin et propugnacula, 710

recta porta invadam extemplo in oppidum anticum et vetus:

si id capso, geritote amicis vestris aurum corribus,

sicut animus sperat. PIST. Apud test animus noster, Chrysale.

CHRY. Nunc tu abi intro, Pistoclere, ad Bacchidem, atque effer cito

PIST. Quid? CHRY. Stilum, ceram et tabellas, linum. PIST. 715

Iam faxo hic erunt. —

MNES. Quid nunc es factururus? id mihi dice. CHRY. Coctumst prandium?

vos duo eritis atque amica tua erit tecum tertia?

MNES. Sicut dicis. CHRY. Pistoclero nulla amicast? MNES. Immo adest:

alteram ille amat sororem, ego alteram, ambas Bacchides.

CHRY. Quid tu loquere? MNES. Hoc ut futuri sumus. CHRY.

Vbist biclinium

720

vobis stratum? MNES. Quid id exquaeris? CHRY. Res itast: dici volo.

nescis quid ego acturus sim nec facinus quantum exordiar.

697 nihil mihi C 699 qui C dixeris ε 701 emugam B
 702 nil] nihil est B¹CD 705 quantulum CD aurum ut vid. B¹
 707 sumptu* B, sumptud Ritscheliu nov. exc. 77, sumptus Fritschius
 ind. Rost. 1846, 7; Lachmannus ad Lucr. 120 a* CD 709 ba-
 listam BD² 710 etaballista CD², etaballistam D¹ 713 sicui BC
 715 stilum et tabellas, ceram, linum Vssingius fexo D¹ 716 coc-
 tum CD 718 pistoclere B¹CD 720 loqueris 722 neque

MNES. Cedo manum ac subsequere propius me ad fores. intro inspicere.

CHRS. Euax, nimis bellust utque esse maxime optabam locus. 724. 725

PIST. [Omnia adfero:] imperatum bene bonis factum ilicost.

CHRS. Quid parasti? PIST. Quae parari tu iussisti omnia.

CHRS. Cape stilum propere et tabellas tu has tibi. MNES. Quid postea?

CHRS. Quod iubebo scribito istic. nam propterea [te] volo scribere, ut pater cognoscat litteras quando legat. 730

scribe. MNES. Quid scribam? CHRS. Salutem tuo patri verbis tuis.

PIST. Quid si potius morbum mortem scribat? id erit rectius.

CHRS. Ne interturba. MNES. Iam imperatum in cera inest.

CHRS. Dic quem ad modum.

MNES. 'Mnesilochus salutem dicit suo patri.' CHRS. Ascribe hoc cito:

'Chrysalus mihi usque quaque loquitur nec recte, pater, 735 quia tibi aurum reddidi et quia non te defraudaverim.'

PIST. Mane dum scribit. CHRS. Celerem oportet esse amatoris manum.

PIST. At quidem hercle ea ad perdundum magis quam ad scribundumst cita.

MNES. Loquere. hoc scriptum est. CHRS. 'Nunc, pater mi, proin tu ab eo ut caveas tibi, sycophantias componit, aurum ut abs ted auferat; 740 et profecto se ablaturum dixit.' plane adscribito.

MNES. Dic modo. CHRS. 'Atque id pollicetur se daturum aurum mihi,

quod dem scortis quodque in lustris comedim congraecem, pater.

724. 725 euax B *bellust utque] bellus atque ut 726 *omnia adfero] quae imperavisti 727 parasti B¹ paravi tu B^a, parare tu D, parari tute Bothius, parare tu me Ritschellius 728 tuas tibi BCD 729 [te] Camerarius 732 morbum et mortem B; cf. Lachmannus ad Lucr. 80 733 ne interturba Mnesilocho codd., Chrysalus Ritschellius tribuit 734 ascribe CD, item 741. 745 cito hoc cito B¹ 736 aurum tibi aurum B¹ fraudaverim codd., corr. Camerarius (noenum te fr. Lachmannus ad Lucr. 150, cf. Bergkii op. 1, 121; Ritschellius 2, 242) 738 at quidem Vssingius] atque idem *ea ad] em B, hem CD (est ad Camerarius, ad rem Fritschius l. s.) perdunde C¹ *ad scribundumst cita] ascribundum scito CD, adscribendum cito B (cita Hermannus) 739 proi..... abeo B¹ 740 te 743 illustris D¹ Noni libri opt. p. 83 comedam CB² D² (comedim testatur Nonius) congraecem] et congregem codd., congregere Nonius

sed, pater, vide ne tibi hodie verba det: quaeso cave.'

MNES. Loquere porro. CHRYS. Adscribedum etiam. MNES. Loquere quid scribam modo. 745

CHRYS. 'Sed, pater, quod promisisti mihi, te quaeso ut memineris, ne illum verberes; verum apud te vinctum adservato domi.' cedo tu ceram ac linum actutum. age obliga, obsigna cito.

MNES. Obsecro, quid istis ad istunc usust conscriptis modum, ut tibi ne quid credat atque ut vinctum te adservet domi? 750

CHRYS. Quia ita mi lubet. pótin ut cures te atque ut ne parcas mihi? mea fiducia ópus conduxi et meo periclo rem gero.

MNES. Aequom dicis. CHRYS. Cedo tabellas. MNES. Accipe.

CHRYS. Animum advortite.

Mnesiloche et tu, Pistoclere, iam facite in biclinio cum amica sua uterque accubitus eatis; ita negotiumst; 755 atque ibidem ubi nunc sunt lecti strati potetis cito.

PISTR. Numquid aliud? CHRYS. Hoc, atque etiam: ubi erit accubitus semel,

ne quoquam exsurgatis donec a me erit signum datum.

PISTR. O imperatorem probum! CHRYS. Iam bis bibisse oportuit.

MNES. Fugimus. CHRYS. Vos vestrum curate officium, ego efficiam meum. 760

insanum magnum molior negotium, IV 5

metuoque ut hodie possim emolirier.

sed nunc truculento mi atque saevo usus senest;

nam non conducit huic sycophantiae

senem tranquillum esse ubi me aspexerit, 765

vorsabo ego illunc hodie, si vivo, probe.

tam frictum ego illum reddam quam frictumst cicer.

adambulabo ad ostium, ut, quando exeat,

extemplo advenienti ei tabellas dem in manum.

NICOBVLVS CHRYSALVS LORARIVS IV 6

Nic. Nimio illaec res est magnae dividiae mihi, 770

744 vide *om. CD* 745 Mn. etiam *codd., corr. Bothius* quid] dum id *D* 748 hac *B* 749 usus st *B* (usus est *CD*) 751 mihi ita *D* 752 et *del. Fritzscheius l. s.* periculo 753 Pistr. aequom *BC* 755 acubitus, item *BC* 757 757 *cf. Vahlenius l. s. ad v. 546*; ubi *cf. ad Aul. 623* 758 donicum *Ritschokius op. II 241* 759 o *om. B¹* 760 fugiamus *codd., corr. Fritzscheius ind. Rost. 1846, 7 (cf. M. Rh. 38, 4)* 761 CHRYSALVS SERVVS *B, om. CD* insanum magnum *testatur Paulus 113* 762 possim *CD, cf. Muellerus add. 83* 764 *cf. ad 484* 765 [mi] esse *Hermannus* 766 illum hodie *BD*, hodie illum *C¹*, hodie illum *C²* 768 hostium 770 NICOBOLVS SENEX. CHRYSALVS SERVVS *B, om. CD* illece *C¹* mane *BCD* nimis *i. r. est sane d. m. Langenus 334*

supterfugisse sic mihi hodie Chrysalum.

CHRY. Salvos sum, iratus est senex. nunc est mihi
adeundi ad hominem tempus. NIC. Quis loquitur prope?
atque hic quidem, opinor, Chrysalust. CHRY. Accessero.

NIC. Bone serve, salve. quid fit? quam mox navigo 775
in Ephesum, ut aurum repetam ab Theotimo domum?
taces? per omnis deos adiuro, ni meum
gnatum tam amem atque ei facta cupiam quae is velit,
[fore] ut tua iam virgis latera lacerentur probe 779. 780
ferratusque in pistrino aetatem conteras.

omnia rescivi scelera ex Mnesilocho tua.

CHRY. Men criminatus? optumest: ego sum malus,
ego sum sacer, scelestus. specta rem modo.
ego verbum faciam [nullum iam]. NIC. Etiam, carnufex, 785
minitare? CHRY. Nosces tu illum actutum qualis sit.
nunc has tabellas ferre me iussit tibi.

orabat, quod istic esset scriptum ut fieret.

NIC. Cedo. CHRY. Nosce signum. NIC. Novi. ubi ipsest?
Nescio.

nil iam me oportet scire. oblitus sum omnia. 790
scio me esse servom. nescio etiam id quod scio. —
nunc ab trasenna hic turdus lumbricum petit;
pendebit hodie pulcre, ita intendi tenus.

NIC. Manedum parumper; iam ad te exibo, Chrysale. —

CHRY. Vt verba mihi dat, ut nescio quam rem gerat. 795
servos arcessit intus qui me vinciant.
bene návis agitur, pulcre haec confertur ratis.
sed contisciscam, nam audio aperiri fores.

NIC. Constringe tu illic, Artamo, actutum manus. IV 7

CHRY. Quid feci? NIC. Inpinge pugnum, si muttiverit. 800
quid hae locuntur litterae? CHRY. Quid me rogas?
ut ab illo accepi, ad te obsignatas attuli.

NIC. Eho tu, loquitatus [usque]ne es gnato meo

773 adeundem *C*¹ 774 chrisalus *codd.*, *corr. Camerarius*
777 ni *Bentleius* ut ni 779. 780 *[fore] 781 pristino *D*¹
783 criminatus st *B* (c. est *CD*) 785 [nullum iam] *Muellerus pros. 645*
787 hasce 788 quid *C*¹, ut quod *B* ut *om. D* 792 transenna
t. lubricum *Nonius 6* 793 intendi tenus *Nonius* intendit erus *B*¹*CD*²,
intendit erius *D*¹, intendit enus *B*²; *Servio* (*Aen. 6, 62* tenus proprie est
extrema pars arcus, ut Plautus ostendit) *G. Fabricius addidit Bacchi-*
dum locum; 'tenus est laqueus' *Nonius* 794 *exibo] exeo 797 na-
vis *monosyll.* (agitur *Bentleius*) hic *B*¹ 798 cotisciscam *B*¹
799 NICOBOLVS SENEX. CHRISALVS SERVVS LORARIVS *B*, *om. CD* illi
800 fecisti *C* 803 *[usque]

male per sermonem, quia mi id aurum reddidit,
 et te dixisti id aurum ablaturum tamen 805
 per sycophantiam? CHRYS. Egone istuc dixi? NIC. Ita.
 CHRYS. Quis homost qui dicat me dixisse istuc? NIC. Tace.
 nullus homo dicit: hae tabellae te arguont,
 quas tu adtulisti. em hae te vinciri iubent.
 CHRYS. Ah, Bellerophontem tuos me fecit filius: 810
 egomet tabellas tetuli ut vincirer. sine.
 NIC. Propterea hoc facio, ut suadeas gnato meo
 ut pergraecetur tecum, tervenefice.
 CHRYS. O stulte, stulte, nescis nunc venire te;
 atque in eopse adstas lapide, ut praeco praedicat. 815
 NIC. Responde: quis me vendit? CHRYS. Quem di diligunt
 adulescens moritur, dum valet sentit sapit.
 hunc si ullus deus amaret, plus annis decem,
 plus iam viginti mortuom esse oportuit.
 terrae odium [vivos] ambulat. iam nil sapit 820
 nec sentit. tantist quantist fungus putidus.
 NIC. Tun terrae me odium esse autumas? abducite hunc
 intro atque adstringite ad columnam fortiter.
 numquam auferes hinc aurum. CHRYS. At tu mihi iam dabis.
 NIC. Dabo? CHRYS. Atque orabis me quidem ultro ut au-
 feram, 825
 quom illum rescisces criminatorem meum
 quanto in periclo et quanta in perniciie siet.
 tum libertatem Chrysalo largibere;
 ego adeo numquam accipiam. NIC. Dic, scelerum caput,
 dic, quo in periclost meus Mnesilochus filius? 830
 CHRYS. Sequere hac me, faxo iam scies. NIC. Quo gentium?
 CHRYS. Tres unos passus. NIC. Vel decem. CHRYS. Age-
 dum tu, Artamo,
 forem hanc pauxillum aperi; placide, ne crepa;

806 sycophantias *B*^a [ei] i. d. *Muellerus* 635, dixi istuc *Hermannus*
 809 hem *CD* 810 aha *priore v.* bellorophontem *CD*, bello rophan-
 tem *B*, cf. *Ritschellius op. II* 342, *IV* 296, *Jordanus symb. crit.* 46 sq.
 811 detuli *CDB*² ut om. *B*¹ 813 pergregetur 815 in eo ipso
 cf. *Schneiderus de prov. Pl. et Ter.* 14 816 diligunt di *codd.*, corr.
Pylades *Plut. cons. ad Apoll.* 119 *D* καλῶς ὑπὸ Μενάνδρου ᾠθῆν
 τοῦτο· ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος 820 *[vivos] tam
Scioppius, ita *Langenus* 235 824 numquam *B*^a *at tu mi]
 atqui 826 recisces *B*¹ 827 periculo perniciie *BD*², permittie
*CD*¹ 828 lagibere *B*¹, largibem rem *D*^a 830 periculo est *B*
 831 seque *D*¹ i. i. s. *post* sat est v. 834 *D* 832 passos *B*
 833 fortem *C* pausillum *B*¹, pauxillulum *Pylades* (pausillulum *Rit-*
schellius) crepet *Angelius*

sat est. accede huc tu [ad me]. viden convivium?
 NIC. Video exadvorsum Pistoclerum et Bacchidem. 835
 CHRYS. Qui sunt in lecto illo altero? NIC. Interii miser.
 CHRYS. Novistine hominem? NIC. Novi. CHRYS. Dic sodes
 mihi,
 bellan videtur specie mulier? NIC. Admodum.
 CHRYS. Quid illám, meretricemne esse censes? NIC. Quip-
 pini?
 CHRYS. Frustra es. NIC. Quis igitur obsecrost? CHRYS.
 Inveneris. 840
 ex me quidem hodie numquam fies certior.

CLEOMACHVS NICOBVLVS CHRYSALVS IV 8

CLEOM. Meamne hic Mnesilochus, Nicobuli filius,
 per vim ut retineat mulierem? quae haec factiost?
 NIC. Quis illést? CHRYS. Per tempus hic venit miles mihi.
 CLEOM. Non me arbitratur militem, sed mulierem, 845
 qui me meosque non queam defendere.
 nam neque Bellona mi umquam neque Mars creduat,
 ni illum exanimalem faxo, si convenero,
 nive exheredem fecero vitae suae.
 NIC. Chrysale, quis illest qui minatur filio? 850
 CHRYS. Vir hic ést illius mulieris quicum accubat.
 NIC. Quid vir? CHRYS. Vir inquam. NIC. Nuptanest illa
 obsecro?
 CHRYS. Scies háud multo post. NIC. Oppido interii miser.
 CHRYS. Quid nunc? scelestus tibi videtur Chrysalus?
 age nunc vincito me, auscultato filio. 855
 dixín tibi ego illum inventúrum te qualis siet?
 NIC. Quid nunc ego faciam? CHRYS. Iube sis me exsolvi
 cito;
 nam ní ego exsolvor, iam manifesto hominem opprimet.
 CLEOM. Nihil est lucri quod me hodie facere mavelim,
 quam illum cubantem cum illa opprimere, ambo ut necem. 860
 CHRYS. Audin quae loquitur? quin tu me exsolvi iubes?
 NIC. Exsolvite istum. perii, pertimui miser.

834 *[ad me] 839 metricemne B quippeni 840 frustres
 BCD 842 CLEOM. MILES. NICOBOLVS SENEX. CHRYSAL. s. B, tantum no-
 mina (N. CL. CR.) D, om. C 844 michles omissio mihi D 849 exe-
 redem B¹ 851 quae cum B, quacum CD, corr. Fleckeisenus
 852 nupta est codd., corr. Pylades 856 tibi cf. ad 491; te inv. qua-
 lis sit Fleckeisenus

CLEOM. Tum illam, quae corpus publicat volgo suom,
faxo se haud dicat nactam quem derideat.

CHRY. Pacisci cum illo paulula pecunia 865

potes. NIC. Pacisce ergo obsecro quod tibi lubet,
dum ne manifesto hominem opprimat neve enicet.

CLEOM. Nunc nisi ducenti Philippi redduntur mihi,
iam illorum ego animam amborum exsorbebo oppido.

NIC. Em illuc pacisce, si potes; perge obsecro, 870

pacisce quidvis. CHRY. Ibo et faciam sedulo. —

quid clamas? CLEOM. Vbi erus tuos est? CHRY. Nusquam.
nescio.

vis tibi ducentos nummos iam promittier,
ut ne clamorem hic facias neu convicium?

CLEOM. Nihil est quod malim. CHRY. Atque ut tibi mala
multa ingeram? 875

CLEOM. Tuo arbitrato. NIC. Vt subblanditur carnufex.

CHRY. Pater hic Mnesilochist; sequere, is promittet tibi.
tu aurum rogato; ceterum verbum sat est.

NIC. Quid fit? CHRY. Ducentis Philippis rem pepigi. NIC.

Ah, salus

mea, servavisti me. quam mox dico 'dabo'? 880

CHRY. Roga hunc tu, tu promitte huic. NIC. Promitto. roga.

CLEOM. Ducéntos nummos áureos Philippós probos

dabin? CHRY. 'Dabuntur' inque. responde. NIC. Dabo.

CHRY. Quid nunc, impure, numquid debetur tibi?

quid illi molestus? quid illum morte territas? 885

et ego te et ille mactamus infortunio.

si tibist machaera, at nobis veruinast domi:

864 dicet *Hermannus* 866 potis *Fleckeisenus*, potest *Lange-*
nus 64; sed cum obiecto activam, absolute positum medialem formam
verbum tenet; cf. 870. 879 quid *codd.*, corr. *Lambinus* lubet
tibi *CD* 867 enecet *B*², eniceat *D* 869 exorbebo *B*¹*C*, exorbabo *D*
870 hem *CD* *illoc *codd.* paciscere *B*, paciscere *CD*, corr. *Bo-*
thius 871 paciscere *CDB*² 872 eros *B* super nusquam nescio
scriptum secum *C*^b*D*^b 873 iam *om.* *B*¹ 876 subbanditur *B*¹
877 hic *om.* *B*^a mnesiloches est *C*¹ 879 vah *codd.*, corr. *Vsing-*
gius 880 servasti 885 *quid huic quia *codd.*, corr. *Camera-*
rius 886 et ille te *Mullerus pros.* 333, *te et hic 887 sq. *Festus*
161 (cf. *Paulus* 163) quidam aiunt naeniae ductum nomen ab extremi
intestini vocabulo [qua significatione nomi]nis utitur Plautus [in Bacchi-
dibus: — — ma]chedem ad nob[is — —] te reddam u[bi] — — con-
fossio]rem soricina [naenia —] 887 si tibi est machaera et nobis
codd.; apud *Festum* fuisse si tibi machaera est at nobis *Vsingius* vi-
dit, cf. ad *Asin.* 482 verbina st *B*¹, urbina est *CD*, verberna st *B*²,
corr. *Pylades*

qua quidem te reddam, ubi tu me inritaveris,
 confossio rem soricina naenia.
 iam dudum hercle equidem sentio, suspicio 890
 quae te sollicitet: eum esse cum illa muliere.
 CLEOM. Immo est quoque. CHRYS. Ita me Iuppiter Iuno
 Ceres
 Minerva † Latona Spes Opis Virtus Venus
 Castor Polluces Mars Mercurius Hercules
 Summanus Sol Saturnus dique omnes ament, 895
 ut ille cum illa neque cubat neque ambulat
 neque osculatur neque illud quod dici solet.
 NIC. Vt iurat! servat me ille suis periuriis.
 CLEOM. Vbi nunc Mnesilochus ergost? CHRYS. Rus misit
 pater.
 illa autem in arcem abivit aedem visere 900
 Minervae. nunc apertast. i, vise estne ibi.
 CLEOM. Abeo ad forum igitur. CHRYS. Vel [tu] hercle in
 malam crucem.
 CLEOM. Hodie exigam aurum hoc? CHRYS. Exige, ac sus-
 pende te:
 ne supplicari censeas [tibi], nihili homo. —
 illest amotus. sine me (per te, ere, opseco 905
 deos inmortales) ire huc intro ad filium.
 NIC. Quid eo intro ibis? CHRYS. Vt eum dictis plurumis
 castigem, quom haec facta isti ad hunc faciat modum.
 NIC. Immo oro ut facias, Chrysale, et ted opseco,
 cave parsis in eum dicere. CHRYS. Etiam me mones? 910
 satin est si plura ex me audiet hodie mala,
 quam audivit umquam Clinia ex Demetrio? —
 NIC. Lippi illic oculi servos est simillumus:
 si non est, nolis esse neque desideres;

888 reddam ubi *apud Festum supplevit Vrsinius*] faciam si CD, fatiam si B; confossio rem (confessorem) te faciam soricina naenia *Donatus ad Eun. V 6, 23; cf. Leidolphus l. s. 231* 889 confossio rem D soricina D¹ naenia 890 iandudum B 892 est om. B iupiter B 893 Spes Latona *Guyetus*, Luna Spes *Bergkii op. I 36; cf. Jordanus symb. crit. 23* opes B, obs D 895 submanus 897 auscultatur BCD 900 abiit 901 i vide sitne ibi *Fuhrmannus de partic. compar. us. Pl. 46*, vise sitne ibi *Beckerus in Studem. stud. I 206* 902 vel — crucem *Nicobulo tribuunt BCD* [tu] *Kampmannus* 904 supplicari censeas tibi *Vrsingius*] supplicare (supl. B, subpl. D) censeas 907 *intero: *cf. Buschelerus in Fleckeis. ann. 99, 486; loci apud Ritschelum nov. exc. 81 all.* 908 *isti] sic CDB², si B¹ 909 te C²D 911 satan est D^a 912 clinio D 913 ille

si est, abstinere quin attingas non queas. 915
 nam ni illic hodie forte fortuna hic foret,
 miles Mnesilochum cum uxore opprimeret sua
 atque obruncaret moechum manifestarium.
 nunc quasi ducentis Philippeis emi filium,
 quos dare promisi militi: quos non dabo 920
 temere etiam prius quam filium convenero.
 numquam edepol quicquam temere credam Chrysalo.
 verum lubet etiam mi has perlegere denuo:
 aequomst tabellis consignatis credere.

CHRYSA LV S

IV 9

Atridae duo fratres cluent fecisse facinus maximum, 925
 quom Priami patriam Pergamum divina moenitum manu
 armis, equis, exercitu atque eximiis bellatoribus
 milleique numero navium decumo anno post subegerunt.
 nempe id eis termentó fuit praeut égo erum expugnabó meum
 sine classe sineque exercitu et tanto numero militum. 930
 [cepi expugnavi amanti erili filio aurum ab suo patre.]
 nunc prius quam huc senex [nostér] venit, lubet lámentari
 dum éxeat.

o Troia, o patria, o Pergamum, o Priame periisti senex,
 qui misere male mulcabere quadringéntis Philippis atéreis.
 nam ego has tabellas óbsignatas cónsignatas quas fero 935
 non sunt tabellae, sed equos quem misere Achivi ligneum.
 [Epiust Pistoclerus: ab eo haec sumptae; Mnesilochus Sinost
 relictus, ellum non in busto Achilli, sed in lecto accubat

915 nequeas *B¹CD* 919 philippis *CD* 920 dere *B¹* 925 CHRY-
 SALVS SERVVS. NICOBVLVS SENEX *B*, CHRISALVS *D*, om. *C* *canticum* trac-
 tavit *Kiesslingius* in *analectis Plautinis* (ind. *Gryphior.* 1878); cf.
Ostermayer de hist. fab. in com. Pl. 21 sq. Atridas duos *B¹*, Adtri-
 des duo *D*, trides duo *C* clauent *C* 926 menitum *C*, m++ muni-
 tum enitum *D¹* 928 *milleque] mille cum (mili cum *Hermannus*;
 cf. *Gell. I 16, 11 sq.*) 929 *nempe id iis] non pedibus (*sup. scr. l.*
pelides in BCD) tormento fuit *BD*, tormento ruit *C*; cf. *Festus* 363
 termentum pro eo quod nunc dicitur detrimentum, utitur Plautus in Bac-
 chidibus, cf. *Buechelerus M. Rh. 33, 46 sq.*; glossa ap. *Loewium prodr.*
 264: terimentum (trimentum, tetrimentum): nutrimentum *sententia*
haec est: Atridis damno fuit Troiae expugnatio, si cum hac mea conferas
 931 *del. Kiesslingius* 932 [noster] *Wilamowitzius* ap. *Kiessl. p. 9*
 933 cf. *Enn. trag. 81 R* Perame *Fleckeisenus*, cf. *Ritscheli* ap.
II 497 934 quadragenis *C*, quadragenis *D* 937—940 om. *A* sum-
 pta *codd., corr. Kiesslingius* sinon est 938 illum *CD* in om. *CD*

Bacchidem habet [is] secum: ille olim habuit ignem qui signum
daret,
hunc ipsum exurit; ego sum Vlixes, quouis consilio haec ge-
runt.] 940
tum quae hic sunt scriptae litterae, hoc in equo insunt milites
armati atque animati probe. ita res successit mi usque adhuc.
atque hic equos non in arcem, verum in arcam faciet impetum;
exitium excidium exlecebra fiet hic equos hodie auro senis.
nostro seni huic stolido, ei profecto nomen facio ego Ilio; 945
miles Menelaust, ego Agamemno, idem Vlixes Lartius,
Mnesilochust Alexander, qui erit exitio rei patriae suae;
is Helenam avexit, quonia causa nunc facio obsidium Ilio.
nam illi itidem Vlixem audivi ut ego sum fuisse et audacem et
malum:
[in] dolis ego prœsus sum, ille mendicans paene inventus pe-
riit, 950
dum ibi exquirat fata illorum; adsimiliter mi hodie optigit.
[vinctus sum, sed dolis me exemi: item se ille servavit dolis.]
Ilio tria fuisse audivi fata quae illi forent exitio:
signum ex arce si periisset; alterum etiamst Troili mors;
tertium cum portae Phrygiae limen superum scinderetur: 955
paria item tria eis tribus sunt fata nostro huic Ilio.
nam dudum primo ut dixeram nostrô seni mendacium
et de hospite et de auro et de lembo, ibi signum ex arce iam abs-
tuli.

939 *[is] 940 geruntur *B* 941 i quo *B*, equod *Ritschellius*
nov. exc. 64 942 meliusque (*i. e. mei usque*) *codd., corr. Bothius*
944 exitium excidium *A*] excidium exitium *BCD* exlecebra *ABC*] la-
cebra *D*¹, exlecebra *D*² 945—952 *retractatori tribuit Kiesslingius*
946 menelaust *B*² (menelaust *A*, m. est *B*¹*CD*) agamemno *AD*¹] aga-
memnon *BD*², agamenno *C* idem [sum] *Hermannus* lartius *A* t.
Gepp.] lertius *CD*, lercius *B* 947 exitio *A*] exitium *BCD* 948 si helenam
avexit *A*, is (his *B*) helenam (el. *BC*) abduxit *BCD* 949 illi itidem
A ut videbatur *Ritschellio*] illic eidem *BCD* ulixem audivi *A*] audivi
(audi *B*¹) ulixem *BCD* fuisse *B*¹ 950. 951 *hypermetron VIII me-*
trorum cum catalexi 950 *[in] prœsus *A*] depreusus *D*, depre-
hensus *BC* *periit] interiit *A* *rell.* 951 fata *ACB*²*D*²] facta *B*¹*D*¹
Iliorum *Gutielmus*, cf. *Serv. ad Aen. 1, 268 (Brachmannus p. 102)*
ac similiter *B*, autsimiliter *C* 952 me *A*] om. *BCD* *versum del.*
Vasingius 953—956 *hypermetron XVI metrorum cum catalexi*
953 illi *A* tr. *B*¹ facta *B*¹ (ut 956. 959), — ma *A* illo *C*¹
fuere *A* exitium *D*¹ 954 autemst *Ritschellius* 955 forte *BCD*
956 nostra cf. *Serv. ad Aen. 2, 13* fatisque repulsi] oraculis: secundum
Plantum tribus, vita scilicet Troili, Palladii conservatione, integro
sepulcro Laomedontis, quod in Scaea porta fuit, ut in Bacchidibus
lectum est 958 signum om. *B*¹

iam duo restabant fata tunc, nec magis id ceperam oppidum.
post ubi tabellas ad senem detuli, ibi occidi Troilum, 900
quom consuit Mnesilochum cum uxore esse dudum militis.

[ibi vix me exsolvi: id periculum adsimulo, Vlixem ut praedicant
cognitum ab Helena esse proditum Hécubae; sed ut olim
ille se

blánditiis exémit et persuásit se ut amitteret,
item ego dolis me illo éxtuli e periclo et decepí senem.] 905
post cúm magnífico milite, urbes vérbis qui inermús capit,
confixi atque hominem reppuli; dein pugnam conserui seni:
eum ego ádeo uno mendácio devíci, uno ictu extémplo
cépi spolia. is núnc ducentos númmos Philippos míliti,
quos dáre se promísit, dabit. 970

núnc alteris etiám ducentis úsus est, qui dispensentur
Ílio capto, út sit mulsum qui triumphent mílites.
[sed Príamus hic multo illi praestat: nón quinquagintá modo,
quadringéntos filiós habet atque equidem ómnis lectos sine probro:
eos ego hódie omnis cóntruncabo duóbus solis ictibus.] 975
[nunc Príamo nostro sist quis emptor, cómptionalém senem
vendam ego, venalem quem habeo, extemplo ubi oppidum expu-
gnavero.]

sed Príamum astantem eccum ánte portam video. adibo atque
adloquar.

NICOBVLVS

Quóianam vox própe me sonat? CHRYS. O Nicobule, [sálve].

Nic. Quid fit?

quid quod te misi, écquid egisti? CHRYS. Rógas? congregere.

Nic. Cóngredibor. 980

CHRYS. Óptumus sum oratór. ad lacrimas coégi hominem
cástigando

959 tunc A] tum BCD², dum D¹ 960 tetuli *Acidalíus*
962—965 *amplificatori tribuendi* 962 me vix D etsolvi D¹ *id]
atque id 963 *eccubae B*, —be CD olim i. e. illim (*sic Seyffertus*
quaest. metr. 48) 964 et [ei] *Seyffertus (fort. ei)* persuadit D
965 ilio BC expuli codd., corr. *Dissaldeus* e om. B periculo B
966 postea B, poste CD, corr. *Acidalíus* 967 confixit B¹CD 971. 972
hypermetron VIII metrorum cum catalexi (fort. 969—972 hyperm. XIV
metr.) 971 *pronuntiandum altris; cf. Muellerus add. 69* 973—975
et 976. 977 *amplificatori debentur. cf. Brachmannus p. 107* 976 com-
ptialem CD, coemptionalem B² 977 habeo CD 978 adstante me-
cum CD videb B¹, videbo CD 979—984 *hypermetron XXIV me-*
trorum cum catalexi; sequitur brevius generis eiusdem 979 *[salve]
980 quid quod B] quidquid CD ecquid *bibreve* *congregidibor] con-
gredior B, gradior CD 981 *homonem

máleque dictis, quae quidem quivi cómminisci. Nic. Quid ait? CHRYS. Verbum

nullum fecit: lacrumans tacitus auscultabat quae ego loquebar; tacitus conscripsit tabellas: obsignatas mi has dedit.

tibi me iussit dare. sed metuo, né idem cantent quód priores. 985

nósce signum. estne eius? Nic. Novi. lubet perlegere has. CHRYS. Perlege.

nunc súperum limen scínditur, nunc ádest exitium Ílio, turbát equos lepide ligneus. Nic. Chrysále, ades, dum ego has pérlego.

CHRYS. Quid mé tibi adesse opus ést? Nic. Volo, 988^b út scias quae hic scrípta sient.

CHRYS. Nil moror neque scire volo.

Nic. Támen ades. CHRYS. Quid opúst? Nic. Taceas: quód iubeo id faciás. CHRYS. Adero. 990

Nic. Éúge litterás minutas. CHRYS. Qui quidem videát parum;

vérum, qui satis videat, grandes sátis sunt. Nic. Animum advórtito igitur.

CHRYS. Nólo inquam. Nic. At volo inquam. CHRYS. Quid opust? Nic. Át enim id quod te iúbeo facias.

CHRYS. Iústumst [ut] tuós tibi servos, tuo árbitratu sérviat.

Nic. Hoc áge sis nunciam. CHRYS. Vbi lubet, recita: aúrium operam tibi dico. 995

Nic. Cerae équidem haud parsit néque stilo; sed quidquid est, pellégere certumst. 996^a

‘patér ducentos Philippos quaeso Chrýsalo da, si esse salvom vis me aut vitalem tibi.’

malum quidem hercle magnum. CHRYS. Tibi dico. Nic. Quid est?

CHRYS. Non prius salutem scripsit? Nic. Nusquam sentio. 1000

987 om. B¹ scind.. B ante corr. [prope] adest *Acidalius*, cf. *Pseud.* 60 *Aul.* 275 988^b sq. cf. *M. Rh.* 40, 196 volo duce *Ritschelio Vssingius*] volo ut quod iubeo (iubebo B) facias 991 eu CD 992—994 *hypermetron XII metrorum; de dittographia suspicionem metrum redarguit* 994 [ut] post *Hermannum Vssingius* 995 iam nunc CD 996 quidem BCD 996^a claudit post *monometrum colon Reisianum* 997 *terminati cantici indicio novam scaenam ordiuntur codd.; inscr. Evla (i. e. epistula) B, item singulis epistulae particulis o pater D philipp-os B* 999 *magnum et post rasuram* Tibi dico. Cri. quid est B

CHRY. Inde a principio iam inpudens epistulast. 1006
 non dabis, si sapiēs; verum si das maxume, 1001
 ne ille alium gerulum quaeret, si sapiet, sibi:
 nam ego non laturus sum, si iubeas maxume.
 sat sic suspectus sum, quom careo noxia.
 NIC. Ausculta porro, dum hoc quod scriptum est perlego. 1005
 'pudet prodire me ad te in conspectum, pater: 1007
 tantum flagitium te scire audiui meum,
 quod cum peregrini cubui uxore militis.'
 pol haud derides; nam ducentis aureis 1010
 Philippis redemi vitam ex flagitio tuam.
 CHRY. Nihil est illorum quin ego illi dixerim.
 NIC. 'Stulte fecisse fateor. sed quaeso, pater,
 ne me, in stultitia si deliqui, deseras.
 ego animo cupido atque oculis indomitis fui; 1015
 persuasumst facere quouis me nunc facti pudet.'
 prius té cavisse ergo quám pudere aequom fuit.
 CHRY. Eadem istaec verba dudum illi dixi omnia.
 NIC. 'Quaeso ut sat habeas id, pater, quod Chrysalus
 me obiurigavit plurumis verbis malis, 1020
 et me meliorem fecit praeceptis suis,
 ut te ei habere gratiam aequom sit bonam.'
 CHRY. Estne istuc istuc scriptum? NIC. Em specta, tum scies.
 CHRY. Vt qui deliquit supplex est ultro omnibus!
 NIC. 'Nunc si me fas est obsecrare abs te, pater, 1025
 da mihi ducentos nummos Philippos, te obsecro.'
 CHRY. Ne unum quidem hercle, si sapiis. NIC. Sine per-
 legam.
 'ego iusiurandum verbis conceptis dedi,
 daturum id me hodie mulieri ante vesperum,
 prius quam á me abiret. nunc, pater, ne perierem 1030
 cura atque abduce me hinc ab hac quantum potest,
 quam propter tantum damni feci et flagiti.
 cave tibi ducenti nummi dividiae fuant;

1006 huc trahit *Acidalius* 1001—1004 fort. dittographia
 versusum 1000. 1006, cf. *Anspachius* 46 sq. 1002 querat *codd.*, corr.
Brachmannus 144 1003 non om. *B*^a 1007 conspectu *B* 1008 scivi
 audirei *D*^a, scivire audivire *C* 1014 stultia *C*, tulti-cia *D*^a 1017 del.
 te *Acidalius* (cf. *Amph.* 949), ergo *Vssingius* equum *B* 1018 dixi
 illi *Hermannus* 1020 obiurgavit (cf. *Ritschellius* op. 2, 428)
 1022 ei te *Ritschellius* l. s. 420 1023 esne *B*^a hem *CD* 1025 obs.
 te *Acidalius*, exorare abs te *Langenus* 319 (cf. *Bergkiius symb.* 43)
 1026 numbos *B* 1030 pater om. *C* periurem 1031 adduce *C*
 potes *CDB*² 1033 divitiae *B*, diviciae *C*, divitie *D*, corr. *Camerarius*

sescenta tanta reddam, si vivo, tibi.
 vale atque haec cura'. quid nunc censes, Chrysale? 1035
 CHRYS. Nihil ego tibi hodie consili quicquam dabo,
 neque ego haud committam ut, si quid peccatum siet,
 fecisse dicas de mea sententia.
 verum, ut ego opinor, si ego in istoc sim loco,
 dem potius aurum quam illum corrumpi sinam. 1040
 duae condiciones sunt: tu utram accipias vide:
 vel ut aurum perdas vel ut amator perieret.
 ego neque te iubeo neque veto neque suadeo.
 NIC. Miseret me illius. CHRYS. Tuos est, non mirum facis.
 si plus perdundumst, id periisse satius est, 1045
 quam illud flagitium volgo dispalescere.
 NIC. Ne ille edepol Ephesi multo mavellem foret,
 dum salvos esset, quam revenisset domum.
 quin ego istic quod perdundumst propero perdere?
 binos ducentos Philippos iam intus eferam, 1050
 et militi quos dudum promisi miser
 et istós. mane istic, iam exeo ad te, Chrysale. —
 CHRYS. Fit vasta Troia, scindunt proceres Pergamum.
 scivi ego iam dudum fore me exitium Pergamo.
 edepol qui me esse dicat cruciatu malo 1055
 dignum, ne ego cum illo pignus haud ausim dare;
 tantas turbellas facio. sed crepuit foris:
 ecfertur praeda ex Troia. taceam nunciam.
 NIC. Cape hoc tibi aurum, Chrysale; i, fer filio.
 ego ad forum autem hinc ibo, ut solvam militi. 1060
 [CHRYS. Non equidem accipiam. proin tu quaeras, qui ferat.
 nolo ego mi credi. NIC. Cape vero, odiose facis.]
 CHRYS. Non equidem capiam. NIC. At quaeso. CHRYS. Dico
 ut res se habet.
 NIC. Morare. CHRYS. Nolo, inquam, aurum concredi mihi.
 vel da aliquem, qui me servet. NIC. Odiose facis. 1065

1035 ce-ses B^a, cesses D 1038 de me mea BDC^a, de mea me
 Cⁱ 1039 Nic. praefigit B 1041 tu utram Acidalius] utram tu
 1042 perdam B^b (Brachm. 147 adn. 1 ext.) periuret 1043 GR.
 praefigit B 1044 facias Bⁱ 1045 *perdundumst id] perdundum
 sit suavius B, suavius est CD, corr. Scaliger 1046 illum B
 1047. 1048 om. Bⁱ 1049 quid ego BD, quid ergo C properem
 BD, prope C, corr. Gruterus 1050 philippos ducentos B^a
 1054 exitio Ritschelius 1060 militem (i. e. militei) codd., corr. Lam-
 binus 1061. 1062 dittographiam agnovit Brachmannus 148
 1062 ego om. B^a (Brachm. 148) Charis. 209 Pl. in Bacch. 'odiose facis,
 cape vero' 1065 vel — servet om. CD odiose Guyetus] ohe odiose

CHRY. Cedo, si necessest. Nic. Cûra hoc. iam ego huc re-
vênero. —

CHRY. Curatumst — esse te senem miserrumum.

hoc est incepta efficere pulcre; volup uti
mi evenit, ut ovans praeda onustus hinc eam!

salute nostra atque urbe capta per dolum 1070
domum reduco întegrum omnem exercitum.

sed, spectatores, vos nunc ne miremini
quod non triumpho: pervolgatumst, nil moror.

verum tamen accipiuntur mulso milites.

nunc hanc praedam omnem iam ad quaestorem deferam. 1075

PHILOXENVS.

IV 10

Quam mágis in pectore meó foveo quas méus filius turbás
turbet,

quam se ád vitam, et quos ád mores praecipitem inscitus
capéssat,

magis cúraest magisque adfórmido, ne is péreat neu corrúm-
patur.

scio, fûi ego illa aetate ét feci illa omnia, sed more mo-
désto;

neque plácitant mores quibus video volgó gnatis essé pa-
rentes: 1080

[duxi, hábui scortum, pótaui, dedi, donavi, sed enim íd raro.]
ego dáre me meo gnato ínstítui, ut animo óbsequium sumére
possit;

aequom ésse puto, sed nimis nolo desídiae ei dare lúdum.
nunc Mnésilochem quod mándavi,

viso écquid eum ad virtútem aut ad

frugem ópera sua compúlerit, sic 1085
ut eúm, si convenít, scio fe-

cisse: eóst ingenio nátus.

1066 iam huc *Hermannus* 1067 coratum (*i. e.* coeratum) est *D*
miserumum *B* 1068 *volup uti | mihi] veluti mihi 1069 *hinc
eam] incederem 1071 *reduco [hinc] 1075 iam *om.* *B* 1076 PHI-
LOXENVS SENEX *B*, *om.* *CD* (*qui versui praefigunt* NICOB.) *quattuor*
hypermetra anapaestica, priora duo octonorum, tertium duodecim,
quartum decem metrorum et colis non divisís, cum catalexi omnia;
syllaba anceps medio v. 1082 1079 ego fui *B* illa *om.* *C*
1080 gnatos *BCD* 1081 *del. Vssingius* (*post 1079 posuerat Merce-*
rus) *dediet* *C*¹, *edi* *Mercerus* *sed* *Acidalius*] *et* 1082 meo
Buechelerus m. Rh. 39, 287] ludum meo *animum* *C*² obsequio *D*^a
1084 *sq. disp. B*: nunc — virtutem | aut — compulerit | sicut — natus
1084 *mnesilocho

NICOBVLVS PHILOXENVS

V 1

Nic. Quicúmque ubi ubi sunt, quí fuerunt quiqué futuri sunt
pósthac

stultí, stolidi, fatuí, fungi, bardí, blenni, buccónes,
solús ego omnis longe ántideo stultítia et moribus indoctis.
períi, pudet, hocine me aétatis ludós bis factum esse ín-
digne! 1090

magis quam id reputo, tam mágis uror quae méus filius
turbávit.

perdítus sum atque exradícatus
sum, omníbus exemplis éxcrucior. 1092

omnía me mala conséctantur,
omnibus exitiis ínterii. 1093

Chrysálus med hodie láceravit,
Chrysálus me miserum spóliavit: 1094

is mé scelus auro usque áttondit
dolís dóctis indoctum út lubitumst. 1095

íta míles memorat méretricem esse
eam quam ille uxorem esse áiebat; 1096

omnía ut quidque actumst mémoravit,
illám sibi hunc annum cónductam, 1097

relicúom id auri factúm quod ego ei
stultíssimus homo promíssem: hoc, 1098

hoc ést quo [cor] peracéscit;
hoc ést demum quod pérucrucior, 1099

me hoc aétatis ludíficari,
[immo edepol sic ludos factum] 1100

canó capite atque albá barba
miserúm me auro esse emúncum.

1087 NICOBOLVS SENEX. PHILOXENVS SENEX (sen. *bis om. D*) *BD*, *om. C*
vini septenarii includunt hypermetra tria, primum duodecim, alterum
triginta, tertium octo metrorum; syllaba anceps medio v. 1093
ubi ubi *ε*] ubique *B*, ubi *CD* future *D*¹ posthaec *B*¹ 1088 bu-
cones *CD* et glossa *b.*: stulti, rustici *ap. Loewium prodr. 265 in codd.*
multis 1089 antideo 1090 hocine ludus his *D* 1091 quam
magis *ε* quae *Camerarius*] quem 1092 atque *Hermannus*] atque
etiam eradicator crucior *CD* 1093 omnia *B* me *om. B*²
1094 me hodie 1096 eam *om. CD* 1097 omniaque *CDB*² *illam]
eam 1098 *sq. disp. B*: relicum — stultissimus | homo — peraccessit
| hoc — ludificari | immo — factum | cano — emunctum 1099 quod
[cor] *Seyffertus st. Pl. 13* peraccessit *CD*¹, peraccessit *B* 1100 me
hoc — factum *ditlographiam versus 1090 del. Ritscheli*; *dimetro*
tantum amplificata est oratio 1101 cono *B*¹ me miserum *Keller-*
hofius in Studemundi studiis II 77

perii, hóc servom meum nón nauci facere ésse ausum! atque
ego, si álibi
plus pérdiderim, minus aégre habeam minusque íd mihi damno
dúcam.

PHIL. Certo híc prope me mihi néscio quis loqui vísust; sed
quem vídeo?

hiquidémst pater Mnesilochi. NIC. Eúge, socium aerúmnae
et mei mali vídeo. 1105

Philoxéne, salve. PHIL. Et tu. unde ágis? NIC. Vnde homo
miser átque infortunátus.

PHIL. At pól ego ibi sum, esse ubi míserum hominem decet
átque infortunátum.

NIC. Igitúr pari fortuna, aétate ut sumus, útimur. PHIL. Sic
est. séd tu,

quíd tibi? NIC. Pól mihi par, idemst quód tibi.

PHIL. Númquid nam ad filium haec aégritudo áttinet? 1110

NIC. Ádmodum. PHIL. Idém mihi mórbus in péctorest.

NIC. Át mihi Chrýsalus óptumu[m] málu[s] homo
pérdidit filium, me átque rem omném meam.

PH. Quid tibi ex filio nam, óbsecro, aegrest? NIC. Scies:
íterit cúm tuo: aequé ámbo amicás habent. 1115

PHIL. Qui scís? NIC. Vidi. PHIL. Eí mihi, disperii.

NIC. Quíd dubitamus púltare atque huc évocare ambós foras?

PHIL. Haúd moror. NIC. Heus Bácschis, iube sis áctutum aperirí
fores,

nñsi mavoltis fôres et postes cómmunui secúrribus.

BACCHIDES NICOBVLVS PHILOXENVS V 2

BACCH. Quis sónitu ac tumúltu tantó nominát me atque púltat
aedes? 1120

NIC. Ego átque hic. BACCH. Quid hóc est negóti nam, amábo?
quis hás huc ovís adegít?

NIC. Ovís nos vocánt pessumáé. SOR. Pastor hárum

1102 non *om.* B¹ 1103 habebam B¹ 1105 hic quidemst
Muellerus pros. 128] hic quidem mali mei *Buechelerus l. s.*
1109 *cor idem est (*i. e.* edit) 1110. 1111 *uno versu B* 1112 *optu-
mus homo *codd.* (obtusus *D*) 1115 *interit] id. periit aequé
ambo *Hermannus*] atque ambo aequé 1116 *anapaestos agnovit Her-*
mannus 1119 foras et potes B¹ 1120 BACHIDES DVAE. SENEX II. B,
om. CD Bacchidem et Sororem in *notandis personis discernit B*
1120 *sq. cf. m. Rh. 40, 188 disp. B:* quis — nominat | me — negoti | nam
— adegít 1120 tanta B¹D¹ nomine nominat *codd., corr. Pylades*
1121 huc oves B^b, hic oves B^a, he covis D^a, huc oves sic *Buechelerus*
l. s. 1122 Quis B vocat B^a BACHIS. pessume pastor CD

- dormit, quom eunt sic a pecú balitantes.
- BACCH. At pól nitent, haud sórdidae vidéntur ambae.
- SOR. Attonsae haé quidem ámbae usque súnť. PHIL. Vť
vidéntur 1125
- deridere nós! Nic. Sine suo úsque arbitrátu.
- BACCH. Rerín ter in annó tu has tónsitari?
- SOR. Pol hódie altera iám bis detónsa certost.
- BACCH. Vetulaé sunt, minae ámbae. SOR. At bonás fuisse
crédo.
- BACCH. Vidén limulis, obsecro, út contuéntur? 1130
- SOR. Ecástor sine ómni arbitrór malitia ésse.
- PHIL. Merito hóc nobis fit, qui quidem húc venerímus.
- B. Cogántur quidem intro. SOR. Haud sció quid eo opús sit,
quae nec lact nec lánam ullam habént. sic sine ástent.
- exsólvere quánti fuére. omnis frúctus 1135
iam illis decídit. non vidés, ut palántes
solae liberaé
grasséntur? quin aétate crédo esse mútas:
ne bálant quidéť, quom a pecú cetero ábsunt. 1138^a
stultae átque haud malaé videntur.
- SOR. Revórtamur intro, sorór. Nic. Illico ámbae 1140
manéte: haec ovés volunt vos. 1140^a
- SOR. Pródigium hoc quidéťst: humana nós voce appellánt oves.
- PHIL. Haec oves vobis malam rem magnam, quam debent, dabunt.
- BACCH. Si quam debes, te condono: tibi habe, numquam abs te
petam.
- sed quid est quapropter nobis vos malum minitamini?

1123 quom eunt sic *Ritscheli* cum haec eunt sic *CD*, quom (*spat.*)
haec eunt sic *B* (cf. *Brachm.* 155), cum haec eunt *Charis.* 141 ba-
tantes *C*^a, halitantes *Charisius*; palitantes *Camerarius*, cf. 1136 sq.
1125 haec *ε* 1126. 1127 uno versu *B* 1128 pronuntiantum altra
(alterast — certo *Bothius*) 1129 BACCH. om. *BCD* minae ambae
Colerus] thimíame *BD*, thimíame *C*; his mammae *Bergkii* op. I 675
cl. 1134 (*Paul.* 122 minam *Aelius* vocitatam ait mammam alteram lacte
deficientem, quasi minorem factam; *Varr. r. r.* 2, 2, 6 pecus ovillum
quod recte sanum est extra luscā (*v.* 1130) surdam minam, i. e. ventre
glabro) SOR.] BAC. *B* 1130 BACCH.] SOROR *B* contuentur *Bo-
thius*] intuentur *BD*, intuent *C* 1131 SOR. *Gronovius*] om. haec
castor *B* omne *D*¹ 1134 lactem *BD*, lactaem *C*, cf. *Truc.* 903
1135 exluere *D*² 1136 balantes *codd.*, corr. *Camerarius* 1137 so-
lae — mutas uno versu *B* crassentur mutatas *B*, ruttas *C*
1138^a additicius videtur, cf. 1123; cf. *Brachm.* 150 1139 haud om.
B^a (cf. *Brachm.* 153) *CD* 1140 Nic.] BACH. *CD* 1140^a Nic. Ma-
nete *CD* haec 1141 apellant *B* 1142 haec quam] cum *CD*

- PHIL. Quia nostros agnos conclusos istic esse aiunt duos. 1145
 NIC. Et praeter eos agnos meus est istic clam mordax canis:
 qui nisi nobis producuntur iam atque emittuntur foras,
 arietes truces nos erimus, iam in vos incursabimus.
 BACCH. Soror, ést quod te volo sécreto. SOR. Eho, amábo. NIC.
 Quo illaec ábeunt?
 BACCH. Senem illúm tibi dedo ultériorem, lepide út lenitum
 réddas; 1150
 ego ad hunc iratum adgrédia[r] [si] possúmus hos intro inlicere huc.
 SOR. Meum pénsu[m] ego lepide accúрабо,
 quamquam ódiost mortem ampléxari.
 BACCH. Facito út facias. SOR. Taceás. tu tuom
 facito: égo quod dixi haud mútabo.
 NIC. Quid illaec illic in cónsilio
 duae sécreto consúltant?
 PHIL. Quid áis tu, [mi] homo? NIC. Quid me vis? PHIL. Pudet
 dicere me tibi quiddam; 1155
 NIC. Quid est quód pudeat? PHIL. Sed amíco homini tibi quód
 volo credere certumst.
 nihili sum. NIC. Istuc iam pridem scio. sed quí nihili es? id
 mémora.
 PHIL. Tactús sum vehementér visco;
 cor stimulo foditur. NIC. Pól tibi multo
 aequius est coxendicem.
 sed quid istuc est? etsi iam ego ip[su]s quid sít prope scire putó
 me; 1160
 verum áudire etiam ex té studeo. PHIL. Viden hánc? NIC. Video.
 PHIL. Haud malast múlier.
 NIC. Pol véro istaec mala et tú nihili. PHIL. Quid multa? ego
 amo. NIC. An amas? PHIL. *vai γάρ.*

1145 nostro *B*¹ 1149 SOR.] BA. CD amabo [dic] *Seyffertus*
st. Pl. 15 illae *B* (*Seyff.*), ille *CD* 1150 senem tibi dedo illum
 veteriorem lapide (lapidem) ut lenitum reddas *Priscianus I 97 et 265*
utrubique veteriorem testatus *mitiorem 1151 [si] *Ritscheltius*
 *hos] nos hos intro *om. C* hoc *B*^a 1152—1154 *hypermetron*
XII metrorum 1152 BAC. BC quamquam odiosus *Bergkii op. I 146]*
 quam odiosum est (quom odiosumst *Anspachius 57)* 1153 BACCH. *om.*
CD SOR.] BA. CD 1155 [mi] *Hermannus* PHIL.] BACCHUS
CD 1157 qui *Guyetus]* quid (*cf. Bergkii symb. 55)* nihili? id
Beckerus in Studem. stud. I 148] nihili sit *B*, nihile sit *CD* 1158 *sq.*
disp. B: tactus — foditur | pol — coxendicem *hypermetron sex me-*
trorum; item 1172; 1174; 1179; 1184; 1186 1160 ipse 1161 etiam
om. C haud — mulier *proprio versu B* (item video — mulier *CD*)
 1162 vero *om. C* ista (iusta *C*) an amas? necar *BCD, corr.*
Weisius

Nic. Tun, hómo putide, amatór istac fieri aétate audes? PHIL.
Quí non?

Nic. Quia flágitiumst. PHIL. Quid opúst verbis? meo filio non
sum irátus,

neque té tuost aequom esse iratum: si amánt, sapienter faciunt. 1165

BACCH. Sequere hác. Nic. Eunt eccas tándem
probri pérlecebrae et persuástrices.

quid núnc? etiam reddítis nobis

filiós et servom? an ego éxperior

tecúm vim maiorem? PHIL. Ábin hinc?

non hómo tu quidem es, qui istóc pacto tam lépidam inlepipe
appélles.

BACCH. Senex óptume, quantumst in terra, sine [me] hóc exorare
ábs te, 1170

ut istúc delictum désistas tanto ópere ire oppugnátum.

Nic. Ni abeás, quamquam tu bélla es,
malum tibi magnum dabo iám. BACCH. Patiar.

non métuo, ne quid mihi doleat

quod férias. Nic. Vt blandiloquast!

ei mihi, metuo. Sor. Hic magis tránquillust.

BACCH. Ei hac mécum intro atque ibi, sí quid vis,
filiúm concastigáto. 1175

Nic. Abin á me, scelus? BACCH. Sine, méa pietas, te exorem.

Nic. Exores tú me?

Sor. Ego quídem ab hoc certe exórabo. PHIL. Immo ego te
óro, ut me intro abdúcas.

Sor. Lepidúm te. PHIL. At scin quo pácto me ad te intro áb-
ducas? Sor. Mecum út sis.

PHIL. Omnia quae cupio cómmemoras.

Nic. Vidi égo nequam homines, vérum te
nemínem deteriozem. PHIL. Ita sum. 1180

1164 opus verbist *B*, opus verbis est *CD*, corr. *Bothius* 1165 equum *B*
1166—1206 *codicis B exemplum praebebat Brachmannus 157 sq.*
1166 *sq. disp. B*: sequere — persuastices | quid — ego | experior —
hinc; *i. e. paroemiacus* (ut 1172. 1183. 1193. 1199. 1203) et *hypermetron*
octo metrorum cum catalexi; item 1182 *sq.* 1168 vim maiore *D*,
vim maior *C*, vi maiore *g* 1169 tu *om. C* 1170 quantus est *CD*
inteream *C* [me] *Ritschelius* 1171 istunc *B*¹ tantopere *CD*
1172 nisi *CD* 1173 non metuo — blandiloquast uno versu *B*
•nequid *B* 1174 tranquillum est *CD* 1175 *ii* hac — concastigato
uno versu *B* *ii* hac *B*, *i* hac *CD* ibi *Pylades*] abi *BCD*², habi *D*¹
1176 te *om. B* secundum *Brachmanni exemplum* (item *ed. Taubm. 1621*)
1177 Sor. *Acidalius*] *BAC. B* 1178 Sor. mecum *Acidalius*] mecum
1179 *sq. disp. B*: omnia — nequam | hominem — sum PHIL.] *BAC. B*
memoras *B*² ••di• *B*², vidi• *B*² hominem *codd., corr. Lambinus*

- BACCH. Ei hac mécum intro, ubi tibi sít lepidè victíbus, vino at-
que unguénteis. 1181
- NIC. Satis, sátis iam vostrist cónvivi:
me nil paenitet ut sim áceptus: 1182
- quadringéntis Philippis filius me et
Chrysálus circumduxérunt. 1183
- quem quídem ego ut non excrúciem,
altérum tantum auri nón meream. 1184
- BACCH. Quid tándem, si dimídium auri
reddítur? in' hac mecum intro, 1185
- aeque út eis delicta ignoscas?
- PHIL. Faciét. NIC. Minume, nil móror. sine sic. 1186
- malo illos ulcisci ámbo.
- PHIL. Etiám tu, homo nihili? quód di dant boni cáve culpa tua
amíssis:
- dimídium auri datur, áccipias, potésque et scortum accúmbas.
- NIC. Egon úbi filius corrúmpatur meus, tibi potem? PHIL. Po-
tándumst. 1190
- NIC. Age id, út ut est, étsist dédecori, patiár, facere inducam
ánimum:
- egon, quom haéc cum illo accubet, inspectem? BACCH. Immo
equidém pol tecum accúmbam,
te amábo et te amplexábor.
- NIC. Caput prúrit, perii, víx negito.
- BACCH. Non tibi venit in mentém, amabo, 1194
- si dúm vivas tibi béne facias
- tam pól id quídem esse haud perlónginquom, 1195

1181 i i hac B, e hac C, i hac D unguentus C, unguent tis D,
unguentis B 1182 sq. disp. B: satis — acceptus | quadringentis —
circumduxerunt; in C^a philippis — circumd. inter vostrist et convivi
aberraverunt 1183 quadringentis C filius et me et B¹ 1184 ergo
C (egone M. Warren. in ephemer. philol. Americ. 2, 54) aterum B^a;
potius altrúm merear B² 1185 sq. disp. B: quid — intro | atque
— faciet | minime — ambo 1185 in] *isne in B 1186 *atque ut
codd. delictas C *minime] minime nolo 1187 illos] ***os B¹
1188 nihil dii B¹, nihil quod dii B² 1189 scortum B 1190 ergo
nubi C potandust CD 1191 age P. Weistius 33] age iam id
scil. ut potem id utut est] adiutest C dedecorum codd., corr.
Ritscheliús 1192 accubet BCD 1193 sq. disp. B: te amabo —
negito | non — facias | iam — perlong. | neque — unquam post
paroemiá cum hypermetron duodecim metrorum cum catalexi
1194 amabo venit in mentem Spengelíus de cant. emend. p. 350, cf. T.
Mace, Plaut. p. 232 1195 iam pol codd., corr. Seyffertus stud. Plaut.
p. 14 perlonginquum B

neque, si hóc hodie amissís, post in
 morte éventurum esse úmquam? 1195^a
 Nic. Quid agó? PHIL. Quid agas? rogítas etiam? Nic. Lubet
 ét metuo. BACCH. Quid métuís?
 Nic. Ne obnoxíus filio sim ét servo. BACCH. Mel méum, amabo,
 etsi haec fiunt,
 tuost: unde illum sumére censes, nisi quód tute illi déderis?
 hanc véniam illis sine te éxorem. Nic. Vt terebrát! satin offir-
 mátum
 quod míhi erat, id me exórat?
 tua sum ópera et propter te ímprobior. BACCH. Nemínis quam
 mea mavéllem. 1200
 satin égo istuc habeo firmatum? Nic. Quod sémel dixi haud
 mutábo.
 BACCH. It diés, ite intro accúbitum.
 filii vos exspectánt intus. Nic. Quam quídem actutum emoriámur.
 BACCH. Vespér hic est, sequimini. Nic. Dúcite nos, quo lúbet
 tamquam quídem addictos. 1205
 BACCH. Lepide ipsi hi sunt capti, suis qui filiis fecere insídias.

GREX

Hí senes nisi fuissent nihili iam inde ab adulescéntia,
 non hodie hoc tantum flagitium facerent canis capitibus;
 neque adeo haec faceremus, ni antehac vidissemus fieri,
 ut apud lenones rivalet fierent patres. 1210
 spectatores, vos valere volumus: clare adplaudite.

1195ª amiseris *BCD* in morte *Vossingius*] in morte id
 1196 BACCH. 6] PHIL. *B* 1197 noxius *B*¹ *etsi haec] istaec
 1198 sumere censes *Ritschelius*] censes sumere 1199 [iam] id *G. Vossius de vers. anap. Pl. 17* 1200 *nemínis] ne is *B*, neis *CD* meam
 vellem *CD* 1201 *sq. disp. B*: satin — dixi | haut — accubitus
 offirmatum *codd.*, corr. *Anspachius 59* 1203 ite] iste *D*¹ 1204 ec-
 spectant *B. (Brachm.)* 1205 quídem tamquam addictus *C* 1206 ipsi
om. C filis *B*¹ insídias. ite *BCD* 1207 GREX *Pylades*] *om.*
 1211 vale *B*¹ volumus et clare adplaudere *codd.*, corr. *Berghius op.*
I 33 EXPLICIT PLAVTI BACHIDES *B*, PLAVTI BACHIDES EXPLICIT *CD*

CORRIGENDA

Asin. 530 *adnot. extr. pro 'cf. ad 530' legendum 'cf. ad 482'.* —
 Aul. 722 *pro orbatus legendum ornatus*

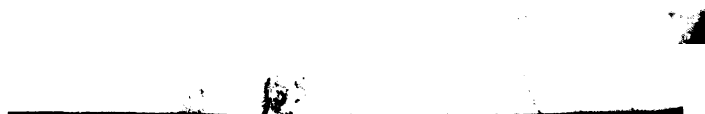
PB-41891-SB

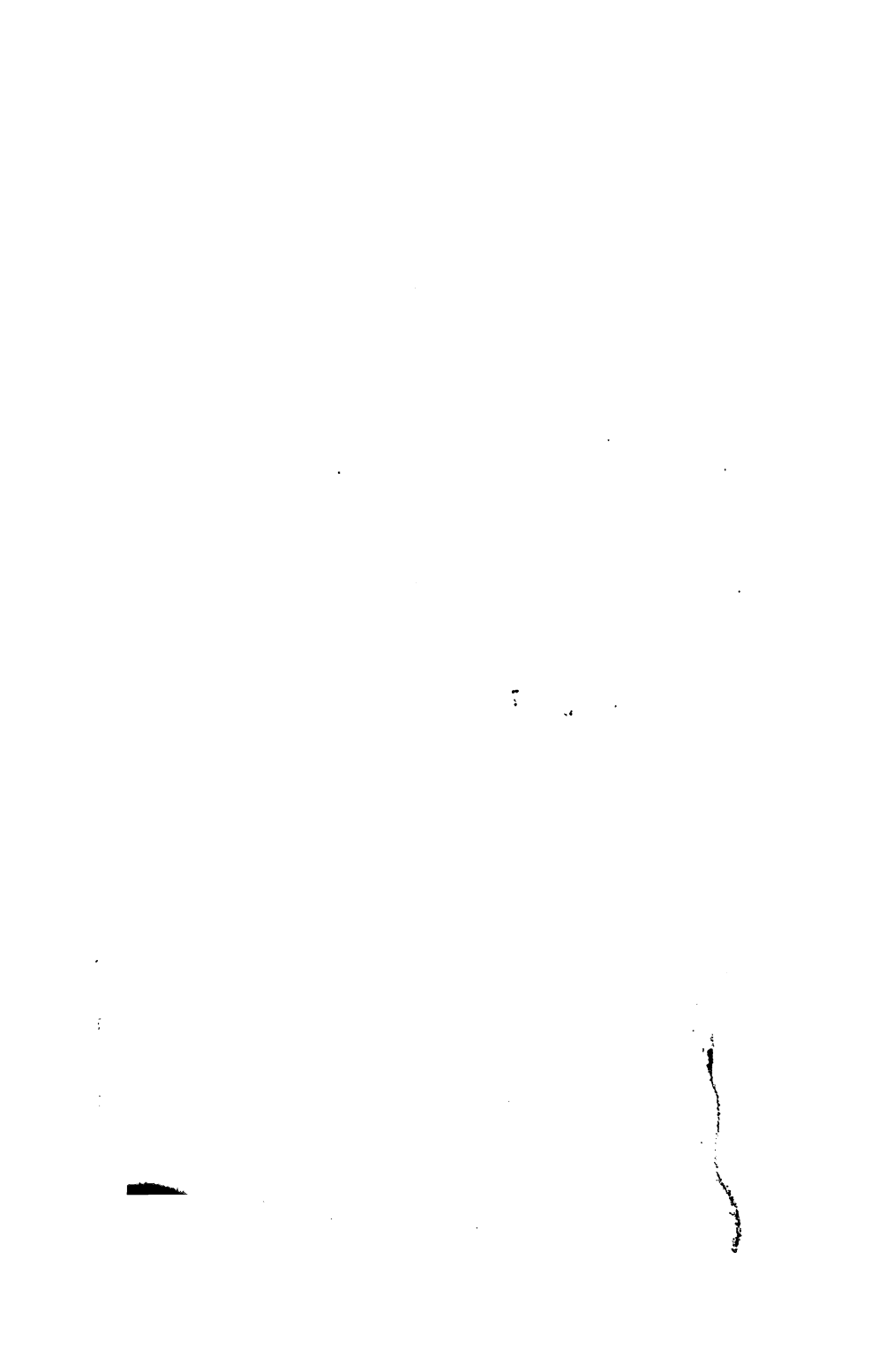
5-02

CC

P. T

Lipsiae, Aprilis J. B. Hirschfeldii.

PA
6568
A2
1985
v.1

Stanford University Libraries
Stanford, California

Return this book on or before date due.

NOV 12 1977

SEP 20 1987

